

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta tělesné výchovy a sportu
Obor: kinantropologie

Vývoj německých alpských spolků v Českých
zemích do roku 1938
Development of German Alpine Clubs in Czech
Lands until 1938

disertační práce

Autor: Mgr. Pavlína Chaloupská

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Marek Waic, CSc.

Praha 2014

Prohlašuji, že jsem disertační práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Praze 1. 4. 2014

.....

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu práce prof. PhDr. Marku Waicovi za jeho odborné vedení, praktické rady a připomínky a trpělivost, které mi pomohly při vytváření této práce.

Abstrakt:

Práce analyzuje činnost nejdůležitějších německých alpských spolků působících v českých zemích a v meziválečném Československu od doby jejich vzniku do roku 1938. Na základě obecných a specifických vstupních informací souvisejících s alpinismem na konci 19. století je vysvětlena historie alpských spolků a následně rozebrána organizace DuÖAV (Deutscher und Österreichischer Alpenverein, Německý a rakouský alpský spolek). Práce je členěna dle geografického umístění jednotlivých sekcí. U každé sekce DuÖAV jsou sledovány okolnosti jejího vzniku, vymezeny oblasti působnosti, popsána vnitřní organizace a analyzováno ekonomické fungování. Podrobně je zmapována činnost spolků v Čechách i v Alpách s tím, že na základě výzkumu bylo zjištěno, že nejvýznamnější aktivitou alpských spolků byla výstavba chat v Alpách, které německé spolky z Čech vlastnily. Dalšími aktivitami byla organizace vůdcovství a záchranářství a v místě působnosti spolku pořádání přednášek, plesů a výletů. Dvě kapitoly jsou věnovány nejvýznamnějším osobnostem německého horolezectví v Čechách: Johannu Stüdlovi a Rudolfovi Kauschkovi.

Abstract:

The thesis analyzes activities of the most important German Alpine clubs operating in the Czech Lands and interwar Czechoslovakia since their establishment until 1938. The history of alpine clubs is explained, and the organization of DuÖAV (Deutscher und Österreichischer Alpenverein, German and Austrian Alpine Association) is analysed, on the basis of general and specific introductory information related to the alpinism in the late 19th century. The thesis is divided according to geographical location of the constituent sections. For each section of DuÖAV, the circumstances of its establishment are monitored, the sphere of its activity is defined, the internal organization is described, and the economic functioning is analyzed. The activities of Alpine clubs in Bohemia and Alps are charted in detail, and based on the research it was discovered that the most important activity of the Alpine clubs was the construction of the Alpine huts, owned by German clubs from Bohemia. Among other activities there were organization of guiding and rescue operations, giving lectures, balls and excursions in their locality. Two chapters are devoted to the most important personalities of the German alpinism in the Czech lands: Johann Stüdl and Rudolf Kauschka.

Obsah

1	Úvod	1
2	Metodologie.....	4
2.1	Cíl práce	4
2.2	Použité metody	5
3	Rozbor pramenů a literatury	7
4	Historie alpských spolků	10
5	Alpinismus ve druhé polovině 19. století	16
5.1	Alpinismus vymezení pojmu.....	16
5.2	Vybavení	16
5.3	Finanční náročnost	17
5.4	Cestování a cílová destinace	18
5.5	Fyzická zátěž a časová náročnost.....	19
6	Sekce Praha.....	20
6.1	Financování a ekonomika Pražské sekce	24
6.2	Struktura členstva	25
6.3	Činnost Pražské sekce v Čechách	27
6.3.1	Přednášky.....	28
6.3.2	Výlety	29
6.3.3	Slavnosti	29
6.3.4	Dobročinnost	30
6.4	Činnost sekce v Alpách	31
6.4.1	Horolezectví.....	31
6.4.2	Lyžování	35
6.4.3	Oblasti působnosti Pražské sekce v Alpách	36
6.4.4	Vůdcovství.....	39
6.4.5	Záchranářství	44
6.4.6	Výstavba chat	46
6.4.7	Výstavba cest.....	49
6.5	Historie chat postavených Pražskou sekcí	51

6.5.1	Stüdlhütte (2801 m).....	51
6.5.2	Alte Prager Hütte pod Großvenedigerem (2489 m)	54
6.5.3	Neue Prager Hütte pod Großvenedigerem (2796 m).....	56
6.5.4	Payer - Hütte pod Ortlerem (3020 m).....	57
6.5.5	Johannis Hütte (2121 m).....	59
6.5.6	Hofmannshütte (2438 m).....	61
6.5.7	Clara-Hütte (2053 m).....	62
6.5.8	Steinberg-Alm-Hütte	63
6.5.9	Olpererhütte.	64
6.5.10	Dominicushütte	65
6.5.11	Riffler Hütte (2234 m)	67
6.5.12	Karlsbader Hütte - Höllerhütte (2652 m).....	69
6.5.13	Mörsbachhütte (1300 m).....	71
6.5.14	Bohemiahütte (1683 m)	72
6.6	Johann Stüdl (1839-1925)	73
6.6.1	Horolezectví.....	76
6.6.2	Johann Stüdl a Alpenverein	79
6.6.3	Výstavba chat	82
6.6.4	Johann Stüdl a obec Kals.....	84
7	Sekce v oblasti Jizerských a Lužických hor	86
7.1	Liberecká sekce	86
7.1.1	Sportovní výkony	90
7.1.2	Pravidelné výlety	93
7.1.3	Přednášky.....	94
7.1.4	Zimní slavnosti	95
7.1.5	Výstavba chat	95
7.1.5.1	Chata na Croda da Lago	96
7.1.5.2	Chata v Deferegger Alpen (2600 m) – Neue Reichenberger Hütte.....	98
7.1.5.3	Rupertihaus	100
7.2	Rudolf Kauschka (1883-1960)	100
7.2.1	Horolezecká činnost Rudolfa Kauschky.....	102

7.2.1.1	Lezení na Ještědském hřebenu:	103
7.2.1.2	Lezení na pískovcových skalách:	103
7.2.1.3	Lezení v Jizerských horách.....	104
7.2.2	Dlouhé pochody.....	105
7.2.3	Horolezecká činnost v Alpách.....	106
7.2.4	Sáňkování:	107
7.2.5	Lyžování	108
7.2.6	Členství v alpských spolcích	109
7.2.7	Kauschkův odkaz.....	110
7.2.8	Přátelé R. Kauschky	111
7.2.8.1	August Steinjan.....	111
7.2.8.2	Rudolf Tham.....	111
7.2.8.3	Ferdinand Gerghard jun.....	112
7.2.8.4	Gustav Ginzel	113
7.2.8.5	Manfred Kauschka.....	113
7.3	Sekce Jablonec	115
7.3.1	Gablonzer Hütte.....	116
7.3.2	Finanční problémy sekce ve spojitosti s výstavbou chaty	117
7.4	Sekce Varnsdorf	119
7.4.1	Chaty Varnsdorfské sekce	120
7.4.1.1	Warnsdorfer Hütte (2430 m)	121
7.4.1.2	Richterhütte	122
7.4.1.3	Zittauer Hütte (2330 m).....	123
7.4.1.4	Neugersdorfer Hütte	124
7.4.2	Výstavba cest.....	124
7.4.3	Horolezecká činnost	125
7.4.4	Varnsdorfský spolek po první světové válce	126
7.5	Sekce Nový Bor	128
7.5.1	Haidaer Hütte.....	130
8	Sekce v Podkrušnohoří	132
8.1	Teplická sekce	132

8.1.1	Činnost spolku	134
8.1.2	Pracovní oblast v údolí Ridnaun.....	137
8.1.3	Výstavba cest v Ridnaun	138
8.1.4	Výstavba chat	139
8.1.4.1	Teplitzer Hütte.....	139
8.1.4.2	Neue Teplitzer Hütte a Grohmannhütte.....	140
8.1.4.3	Leitmeritzer Hütte.....	141
8.1.4.4	Müllerhütte	142
8.1.4.5	Teplitzer Schutzhaus.....	143
8.1.4.6	Erzherzog-Karl-Franz-Josef-Schutzhaus	144
8.1.5	Spor mezi Teplickou a Hannoverskou sekcí	146
8.1.5.1	První neshody	146
8.1.5.2	Becherhaus.....	147
8.1.5.3	Salzburský mír	147
8.1.5.4	Vůdcovské tarify.....	148
8.1.5.5	Další důvod pro rozkol: Erzherzog-Karl-Franz-Josef-Schutzhaus.....	149
8.1.6	Studentské ubytovny.....	150
8.1.7	Spolupráce s DuÖAV	150
8.1.8	Činnost sekce ve válce.....	151
8.1.9	Činnost sekce v meziválečném období.....	151
8.1.10	Horolezecká činnost:.....	152
8.2	Sekce Ústí nad Labem.....	153
8.3	Sekce Litoměřice.....	155
8.4	Žatecká sekce	157
9	Sekce v západních Čechách.....	159
9.1	Ašská sekce	159
9.1.1	Chaty sekce Aš	162
9.1.1.1	Hainberghaus (Chata na Háji)	162
9.1.1.2	Ascher Hütte	164
9.2	Chebská sekce	166
9.2.1	Činnost Chebské sekce	166

9.2.2	Chaty sekce Cheb	169
9.2.2.1	Eggerer Hütte.....	169
9.2.2.2	Tillenberg Schutzhaus	171
9.2.2.3	Radstädter Hütte	172
9.3	Karlovarská sekce	173
9.3.1	Chaty Karlovarské sekce	177
9.3.1.1	Karlsbader Hütte (2252 m).....	177
9.3.1.2	Bergheim Gottesgab - Lyžařská chata na Božím daru	179
10	Sekce na Moravě	180
10.1	Brněnská sekce	180
10.1.1	Chaty Brněnské sekce	182
10.1.1.1	Brünnerhütte	182
10.1.1.2	Wagenitzsee Hütte	183
10.1.2	Akademická skupina	185
10.1.3	Horolezecká činnost členů spolku	186
10.1.4	Lyžování	187
10.2	Opavská sekce	188
10.2.1	Troppauer Hütte	191
11	Ostatní alpské spolky	194
11.1	Spolek „Sudetoněmecká chata“ (Verein Sudetendeutsche Hütte)	194
11.2	DAV Krumlov	198
12	Závěr.....	199
13	Seznam použitých pramenů a literatury	202
13.1	Prameny.....	202
13.2	Literatura	206
13.3	Seznam použitých internetových adres	209
14	Seznam zkratk.....	210
15	Seznam geografických názvů	211
16	Jmenný seznam.....	216
17	Seznam obrázků.....	230

18	Seznam tabulek.....	232
19	Seznam příloh.....	233
20	Přílohy	235

1 Úvod

Soužití Čechů a Němců v českých zemích je předmětem zájmu historického výzkumu od konce dvacátého století. Na FTVS UK probíhá dlouhodobě mapování vzniku, struktury a činnosti německých tělocvičných spolků a organizací. Tato disertační práce, zaměřená na rozvoj německých alpských spolků, by se měla stát další součástí této mozaiky.

Vztah obyvatel Evropy k Alpám odráží proměny společensko-ekonomických systémů a názorů na svět a místo člověka v něm. Od doby, kdy nejvyšší vrcholy byly považovány za sídla bohů, přes využívání horských údolí jako přirozených spojnic mezi evropskými státy až k odpoutání se od dualistického chápání světa, uplynulo mnoho století. Teprve osvícenství a romantismus v 18. století přináší významný obrat ve vnímání horstev jako součástí přírody nabízející širokou škálu dobrodružství a současně probouzí velký zájem mezi evropskými vědci. Základem pro rozvoj přírodovědného bádání byly myšlenky Johna Locka o přirozené svobodě člověka následované Rousseauovu myšlenkou návratu k přírodě až k Horáci Benediktu de Saussure, filosofovi a přírodovědci, jehož touha po poznání vedla 8. srpna 1786 k prvnímu výstupu na Mont Blanc, nejvyšší horu Evropy. V čele progresivního evropského proudu ve filosofii a přírodních vědách byli především Francouzi a teprve začátkem 19. století se zapojují do tohoto dění i Středoevropané v čele s Němcem Alexandrem Humboldtem. Angličané si oproti tomu připisují prvenství na poli sportovním, romantismus Shelleyho a Byrona přál hrdinům, nezlezené vrcholy přitahovaly horolezce od Edwarda Whympera až po Edmunda Hillaryho. Rozšiřování horolezectví v jednotlivých evropských státech úzce souviselo s jejich společenskými podmínkami. Vznik novodobé buržoazie a nový fenomén volného času vedl k rozvoji sportu jako volnočasové aktivity a umožnil stále početnějším vrstvám obyvatel cestovat a realizovat své romantické představy o návratu k přírodě. Zpřístupňování alpských vrcholů začíná roku 1800 výstupem na Großglockner.¹ Největších úspěchů v této objevitelské fázi zaznamenávají Angličané a brzy dobývají i další světové velehory například Andy, Kavkaz. Hlavním motivem tohoto období bylo uspokojení touhy po objevování dosud nepoznaného. V polovině 19. století již neexistují na mapě Alp bílá místa. Horolezectví se dostává do své další fáze, která je charakterizovaná jak hledáním stále obtížnějších a náročnějších výstupů tak i zároveň vzrůstající masovostí tohoto sportu.

---

¹ zorganizoval ji kníže Salma z Reiffenscheidu a na vrchol vystoupili dva tesaři z Heiligenblutu, bratři Klotzové a farář Horrasch. PROCHÁZKA, Vladimír: *Horolezectví*. Praha 1990, str. 27

Politicko-ekonomické změny ve společnosti Habsburské monarchie vedly v druhé polovině 19. století k rozkvětu společenského života. Spolkový zákon z 26. listopadu 1852 č.253 říšského zákoníku a od roku 1867 také zákon o právu spolčovacím umožňoval vznik a fungování spolků na území monarchie. Pád Bachova absolutismu v roce 1859 a vydání únorové ústavy v roce 1861 přispěly k celkovým změnám ve společnosti. Od té doby narůstal počet spolků, které měly významný vliv na společenský život obyvatelstva. Spolková činnost kopírovala celou škálu činností a zájmů, jedním z nich byl i sport. Střediskem alpinismu se stala Vídeň, kde byl v roce 1862 založen Österreichische Alpenverein (Rakouský alpský spolek, dále jen ÖAV).

Již v raném období alpinismu, tedy před vznikem alpských spolků, byla známá jména horolezců pocházejících z Čech, Moravy a Slezska. Byl to především geograf, horolezec a pozdější funkcionář Rakouského alpského spolku Friedrich Simony, dále kartograf a alpinista Franz Keil a také známý polárník Julius Payer. Žádný z těchto mužů ale nepřispěl ke vzniku alpských spolků v Čechách.

Teprve pražský obchodník Johann Stüdl inicioval vznik Prager Sektion des Deutschen Alpenvereins (Pražské sekce německého alpského spolku) a v průběhu dalších let se stal nejvýznamnější osobností alpinismu nejenom v Čechách, ale i v rámci celého alpského spolku. Pod jeho vedením dosáhla Pražská sekce v devadesátých letech 19. století největšího rozmachu. V tomto období měla téměř 500 členů, což je srovnatelný počet s jinými významnými německými organizacemi např. německým Kasinem.² Činnost členů alpského spolku odpovídala stanovám a lze ji rozdělit do dvou významných oblastí zájmu. Prioritně to dle stanov bylo: rozšiřovat znalosti o Alpách, podporovat lásku k nim a usnadnit cestování v Alpách. Na základě tohoto závazku se hlavní úsilí zaměřilo na cílové destinace na území Východních Alp. V uvedeném období Pražská sekce vystavěla v deseti oblastech svého působení celkem 11 chat. Pro propagaci alpské myšlenky, ale i z důvodu získávání finančních prostředků, rozvíjely alpské spolky činnost i v místě svého sídla. Jednalo se o organizování přednášek, plesů a výletů. Po vzoru Prahy začaly vznikat nové sekce alpského spolku i v dalších městech s převážně německým obyvatelstvem. Do první světové války působilo v Čechách a na Moravě celkem 12 sekcí Deutschen und Österreichischen Alpenverein (Německého a rakouského alpského spolku, dále jen DuÖAV)

DuÖAV v českých zemích zaujímal poměrně svébytné postavení. Svým posláním a činností se nejvíce přiblížil německým turistickým organizacím, které byly zakládány od roku

---

² COHEN, Gary B.: *Němci v Praze 1861–1914*. Praha: 2000, s. 130

1862 a především od konce 70. let v horských oblastech českých zemí. Svou činností, přístupem ke sportu v přírodě a bezkonfliktností jsou tyto organizace srovnatelné. Spolupráci a úzké vztahy dokládají příklady členství v obou organizacích nebo například iniciativa členů turistických spolků k založení alpských sekcí.³ Ostatní sportovní spolky, například veslařské či fotbalové, se významně liší od alpských spolků již svým účelem založení. Odlišnost je v náplni činnosti, kdy u sportovních spolků byl kladen důraz na soutěže. Například u veslařů bylo přímo cílem činnosti spolku uspořádání závodu-regat,⁴ zatímco alpské spolky se zaměřovaly na zprostředkování prožitku a dobrodružství a byl zde kladen důraz na přírodu, objevování, zážitek. Tyto rozdíly se rovněž odrazily ve vnímání klubové identity, kdy v alpských spolcích byla velice nízká fluktuace a ojedinělé spory. Významnou roli hrála v rámci DuÖAV silná solidarita mezi sekcemi daná ojedinělou organizací celé organizace, která, ač centralizovaná, umožňovala jednotlivým spolkům vysokou míru autonomie. Alpské spolky nikdy nevnímaly své poslání na pozadí nacionalizujících tendencí konce 19. století, jako například Sokolské a Turnerské hnutí.

V úvodních kapitolách disertační práce jsou shrnuty obecné a specifické informace související s alpinismem na konci 19. století. Je zde podrobně vysvětlena historie alpských spolků a následně rozebrána organizace DuÖAV. Další členění práce vychází z geografického umístění jednotlivých sekcí DuÖAV, neboť jejich poloha měla významný vliv na jejich činnost. Nejvýznamnější byla Pražská sekce, která zaujímá nejdůležitější postavení ať už ve vztahu k počtu členů nebo k rozsahu aktivit především v Alpách. Předsedovi Pražské sekce Johannu Stüdlovi je věnována samostatná kapitola vzhledem k jeho mimořádnému významu v rámci celého DuÖAV. Druhým nejvýznamnějším centrem alpinismu byla oblast Jizerských a Lužických hor v čele s Libereckou sekcí. Velkým přínosem těchto spolků bylo objevení a zpřístupnění horolezeckých oblastí v Jizerských horách a v Českém Ráji. Velice aktivní přístup k fungování alpských spolků měly sekce v Podkrušnohoří, především Teplická sekce. Na Moravě působily dvě významné sekce a to Brněnská a Opavská. Po první světové válce byl založen spolek, jehož jediným cílem bylo postavit Sudetoněmeckou chatu, jako kompenzaci za ztrátu mnoha chat v Alpách z důvodu nového poválečného uspořádání Evropy.

Zkoumané období končí v roce 1938, kdy se samostatné německé spolky po Mnichovské dohodě připojily k německému říšskému Deutsche Alpenverein.

---

³ Například v roce založený 1878 Erzgebirgsverein nebo 1884 DGJI

⁴ První byl založen 15.11.1867 Eisclub Regatta, WAIC, Marek, *Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace*. Praha, Karolinum, 2013

2 Metodologie

2.1 Cíl práce

Cílem disertační práce je analýza činnosti nejdůležitějších německých alpských spolků působících v českých zemích a meziválečném Československu do roku 1938. Toto téma bylo stanoveno na základě primárního výzkumu, který vedl k závěru, že převážně členové německých alpských spolků se podíleli na provozování a rozvoji horolezectví v rámci německé národnosti menšiny v Čechách a na Moravě. Byla potvrzena existence menších neformálních horolezeckých skupin, jejichž činnost je ale velice obtížně zmapovatelná vzhledem k neexistenci dobové dokumentace a pramenů.

Výzkumným souborem pro potřeby této disertační práce byly veškeré pramenné zdroje související s činností německých alpských spolků působících na území Čech a Moravy.

Geograficky je práce vymezena hranicí Čech a Moravy, později hranicí meziválečného Československa. Pro účely dělení jednotlivých kapitol byly jednotlivé sekce rozděleny geograficky dle oblastí svého působení v českých a moravských horolezeckých oblastech.

Aby bylo možné sestavit úplnější obraz vývoje horolezectví, byly stanoveny následující dílčí cíle:

- Sledovat okolnosti vzniku německých horolezeckých spolků.
- Vymezit oblasti, ve kterých tyto horolezecké spolky působily.
- Zjistit a popsat vnitřní organizaci těchto spolků a sociální strukturu členstva.
- Analyzovat ekonomické fungování jednotlivých spolků.
- Zjistit, kdy a jakým způsobem probíhala výstavba chat v Alpách, které německé spolky z Čech vlastnily.
- Zodpovědět otázku, jaká byla lezecká výkonnost německých lezců.

2.2 Použité metody

Při řešení výzkumného úkolu byly především používány výzkumné historiografické metody, aplikované na zvolený cíl práce. Průběh výzkumu lze rozdělit do několika fází, během kterých byly metody často kombinovány.

První fáze výzkumu se zaměřila na studium literárních pramenů – monografií a periodik, data byla získána především z písemných pramenů. Jejich komparací a kritikou byly získány co nejpřesnější informace související s výzkumným úkolem práce. V této fázi bylo zjištěno, že neexistuje žádná dostupná literatura zachycující komplexně celou problematiku výzkumu. Přesto bylo možné dosáhnout hrubého popisu historické skutečnosti a tato fáze byla ukončena periodizací vývoje německých alpských spolků v Čechách v uvedeném období. Vývoj byl rozdělen do tří fází: od vzniku prvních spolků do první světové války, činnost spolků v průběhu první světové války a vývoj a činnost spolků od konce války do roku 1938.

Druhá fáze byla zahájena vyhledáváním dobových textů a materiálů týkajících se zvoleného tématu v archivech, muzejních i soukromých sbírkách a knihovnách v Čechách a Německu. Nejčastěji použitá metoda byla přímá, jež umožnila prostý popis skutečnosti, tedy rekonstrukci historických událostí. Pomocí nepřímé metody byla nahrazována chybějící fakta zdůvodněnou hypotézou. Například v případě znalosti o změnách statutu alpských spolků po první světové válce či zdůvodnění výkyvů v návštěvnosti horských chat. Diachronní přístup k historické skutečnosti, především progresivní metoda umožnila vytvořit popis historické skutečnosti paralelně s tím, jak probíhal historický proces a zároveň sledovat vývoj německého horolezectví v širších společenských souvislostech. Byla například sledována činnost spolků v době první světové války. V této fázi bylo důležité použít metody vnější kritiky (kdy se zjišťovala autenticita pramenů) a vnitřní kritiky (kdy se hodnotilo, zda daný text má pro náš výzkum informační hodnotu). S tím úzce souvisela interpretace německy psaných textů (často i ručně psaných).

Třetí fáze výzkumu byla zahájena retrospektivní metodou, pomocí níž byly sledovány podstatné události v rozvoji horolezectví a doplňovány mezery v našich znalostech. Při této metodě byla posuzována důležitost a důsledky konkrétních událostí, například vliv poválečného uspořádání Evropy na další činnost alpských spolků. Následná synchronní komparace umožnila sledovat vývoj spolků v kulturních, sociálních, ale i politických souvislostech.

V závěrečné fázi následovala souhrnná interpretace s ohledem na stanovené cíle a úkoly, kdy došlo k rozboru vzájemných vztahů mezi složkami, které zasahovaly do vývoje německého horolezectví u nás v jednotlivých etapách vývoje.

Ve všech fázích výzkumu byly uplatňovány také metody sondy a biografická metoda. Použití metody sondy představovalo vytvoření vybraného vzorku, na základě kterého došlo k zevšeobecnění zjištěných poznatků. Práce tuto metodu využívá poměrně často, neboť množství údajů ke zkoumané problematice je poměrně rozsáhlé a nebylo možné je z nejrůznějších objektivních či subjektivních příčin kompletně obsáhnout. Příkladem použití této metody je hodnocení horolezeckých výkonů, k nimž neexistuje příliš dokumentů. Na základě článků či informací o úmrtí členů v horách bylo možné obecně konstatovat, že i němečtí alpinisté z Čech patřili mezi výkonnostní horolezce.

Biografická metoda byla využita v případě souvztažnosti spolku s významnou osobností ovlivňující vznik a rozvoj dané organizace. U těchto osob se výzkum zaměřil podrobněji na údaje související s jejich životopisem, majetkovými poměry, názory, sociálním postavením, příslušností k politickým skupinám atd. V této práci se jednalo o dva alpinisty, kteří zasáhli do historie horolezectví v Čechách a to především o Johanna Stüdlu a Rudolfa Kauschku.

3 Rozbor pramenů a literatury

Tématice předkládané disertační práce se do současné doby nevěnoval systematicky žádný historický výzkum. Do roku 1990 se žádná dostupná literatura o německých alpských spolcích a jejich osobnostech vůbec nezmiňuje. Němečtí horolezci v Čechách se do obecného povědomí dostali až díky práci Bohumila Sýkory (2004) *Pískaři : kapitoly z historie lezení v Adršpašsko-teplických skalách*, v níž se věnoval historii lezení v severovýchodních Čechách. Historie objevování Jizerských hor, jež je úzce spjata s německými alpinisty, je krátce zmíněna v úvodu k horolezeckému průvodci od Pavla Fajgla (1999) *Jizerské hory*. Tématice historie Pražské sekce DuÖAV a především životu jejího zakladatele se několik let věnoval Ladislav Jirásko ve spolupráci s obcí Kals. Z této spolupráce vznikaly nejprve články v časopise Lidé a hory (2008) *Praha a začátky organizovaného alpinismu*, na jejichž základě byl natočen film „*Johann Stüdl - vizionář a objevitel Alp*“. Tento společný projekt vyvrcholil na podzim 2013 vydáním publikace *Johann Stüdl*, která se ovšem téměř kompletně omezuje na překlad článků z ročenky Pražské sekce DuÖAV *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*. Z českých historických výzkumných prací je nejvýznamnější článek Martina Pelce (2008) *Německé turistické spolky v Československu (1918-1938)*, který shrnuje základní informace týkající se alpských spolků ve vazbě na ostatní turistické spolky. Je to jediná práce založená na podrobném zkoumání primárních pramenů a zpracovávající tuto problematiku z komplexního úhlu pohledu. Zdeněk Černý (2009) se v článku uveřejněném ve Sborníku muzea Karlovarského kraje *Ve znamení stříbrné protěže* velice podrobně věnoval historii Chebské sekce DuÖAV a využil při tom veškeré dostupné zdroje. Bibliografii významné osobnosti Liberecké sekce DuÖAV Rudolfa Kauschky kompletně zpracoval Albrecht Kittler (2008) v monografii *Rudolf Kauschka 1883-1960*, tato práce byla primárním zdrojem dat pro kapitolu uvedenou v této disertační práci. Tento autor se dále věnuje výzkumu severočeských spolků a sudetských horolezců, bohužel zatím nebyla vydána žádná další publikace. V disertační práci bylo čerpáno ze všech výše uvedených zdrojů s přihlédnutím k dalším primárním pramenům nalezeným v archivech.

Objem literatury věnující se historii německého a rakouského alpského spolku, vznikající v Německu a Rakousku, je poměrně rozsáhlý. Nejvýznamnějším zdrojem informací souvisejících s organizací, financemi a činností DAV a DuÖAV do první světové války byla publikace od Anneliese Gidl (2007) *Alpenverein*, jež obsahuje mnoho statistických a dalších historických dat a spíše metodou sondy se zmiňuje o sekcích DuÖAV na území Čech a Moravy. Publikace Rainer Amstädtera (1996) *Der Alpinismus. Kultur – Organisation –*

Politik je až příliš koncentrována na hledání nacionálních a fašizujících proudů v rámci alpských organizací.

Pro zasazení tematiky disertační práce do politicko-ekonomických a kulturních kontextů bylo potřeba studovat historickou literaturu věnující se obecným dějinám a především literaturu související s historií soužití Němců a Čechů. Mezi tyto práce patří *Rozumět dějinám* od Zdeňka Beneše (2002) a *Němci v Praze 1861–1914* od Garyho B. Cohena (2000). V posledním desetiletí je profesorem Markem Waicem na FTVS UK veden systematický výzkum věnovaný historii německých tělovýchovných organizací a spolků. Mezi jeho výstupy související s tématem této disertační práce patří především publikace *Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu a Německé tělovýchovné a sportovní spolky v českých zemích a Československu*. Tematiku německých turnerských spolků podrobně zpracovává monografie Michala Buriana (2012) *Sudetoněmecké nacionalistické tělovýchovné organizace a československý stát v letech 1918 až 1938* a disertační práce Romana Šinkovského (2005) *Německé turnerské hnutí v pohraničních oblastech Čech do roku 1918*. Pro tuto disertační práci měly obě práce funkci spíše informativní, neboť dle dosavadního výzkumu nedocházelo k významnějším interakcím mezi německými turnery a členy alpských spolků. Mnohem důležitější byla disertační práce Ladislava Kašpara (2007) *Vznik a vývoj turistiky v českých zemích do roku 1914*, která přináší rozsáhlejší syntézu dějin turistiky v českých zemích před první světovou válkou. Členství v turistických organizacích a alpských spolcích se často prolínalo, přestože oblasti zájmu a cílové destinace byly většinou rozdílné.

Dobová literatura související s historií alpských spolků vznikala průběžně. Je možné jmenovat například *Der Alpinismus und der Deutsch-Österreichische Alpenverein*, od Aloyse Dreyera (1909) či *Geschichte des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins* od Johannese Emmera (1894). Tato díla umožnila konfrontovat již získané informace a případně zaplnovat mezery vzniklé neúplností pramenného materiálu. Velkou hodnotu měly ovšem z důvodu získávání biografických údajů jednotlivých osobností.

Důvěryhodné informace poskytovala také periodika. Nejvýznamnější byly časopisy vydávané přímo DuÖAV. V *Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*, od roku 1875 do roku 1938, lze najít krátké organizační, statistické, informační zprávy pro členy alpských spolků, stejně jako krátké články věnující se problematice alpinismu a horolezecké průvodce. *Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*, časopis vydávaný od roku založení DAV obsahoval delší cestopisné, naučné, biografické články často doplněné obrazovou dokumentací.

Nejcennějším zdrojem informací pro tuto disertační práci byly, podle očekávání, archivní fondy a sbírky poskytující značné množství písemných pramenů. Zpočátku autorka narážela na roztržitost a neúplnost pramenného materiálu. Příkladem mohou být státní okresní archivy, kde často nenajdeme žádné fondy týkající se německých alpských spolků nebo jako v případě Soka Liberec, Cheb a Karlovy Vary, jsou pramenné zdroje neúplné. Následně bylo zjištěno, že archivy alpských spolků DAV Mnichov a ÖAV Innsbruck obsahují nejkompletnější dokumentaci k vývoji německých alpských spolků v Čechách a na Moravě a že dokumenty nalezené v archivech v České republice byly často duplicitně objeveny i v Mnichově. Byly zde nalezeny výroční zprávy jednotlivých sekcí, korespondence dokumentující vznik spolků a komunikaci s centrálním výborem DuÖAV a se státními úřady. Pro předkládanou disertaci byly cenným zdrojem výroční sborníky a ročenky jednotlivých sekcí, které ovšem musely být podrobeny důkladné vnitřní kritice, vzhledem k oslavnému charakteru jejich obsahu. Mnoho výročních sborníků vzniklo i po druhé světové válce, neboť byly vydávány obnoviteli alpských spolků z řad vysídlených sudetských Němců.

V letech 2011- 2013 došlo ke zdigitalizování části archivního materiálu HA DAV Mnichov, především výročních sborníků či některých výročních zpráv jednotlivých spolků. Pro účely této disertační práce byly využívány jak digitalizované zdroje, tak i původní získané autorkou ještě před výše zmíněným zdigitalizováním.

Na rozdíl od původního záměru bylo upuštěno od rozhovorů s pamětníky a od sbírání dat z vrcholových knížek. Rozhovory nebyly uskutečněny z důvodu neexistence přímých pamětníků, i když si je autorka vědoma možného přínosu existujících soukromých sbírek. Pro další směr výzkumu by bylo možné provést podrobný výzkum ze záznamů z vrcholových knížek v horolezeckých oblastech v Čechách a v Německu. Tato data by ovšem pro tuto disertační práci byla zcela marginální.

4 Historie alpských spolků

Alpská údolí byla osídlena již v době měděné, jak dokládá nález mumie člověka na Ötztálském ledovci.⁵ Bylo to způsobeno dostatkem vláhy a lovné zvěře v horách, později se důležitými stala i naleziště nerostů. V té době ovšem obyvatelé nevystupovali na vrcholy a štíty. Hory bylo nutě překonávat z praktických důvodů, ať už vojenských nebo obchodních. Například známá zmínka o průstupu přes nejvyšší alpská sedla pochází z roku 218 př. n. l., když kartaginský vůdce Hannibal přešel Alpy a vpadl do Itálie ze severu. Kromě vojsk se do hor dostávali i kupci, kteří překonávali Alpy mimo jiné přes známý průsmyk Brenner.

Teprve když humanismus a renesance přivedli člověka blíže k přírodě, pronikají do hor přírodovědci, botanici a topografové, kteří objevují a dále zprostředkovávají krásu okolní krajiny. Za počátek alpinismu je pokládán výstup H. B. Saussura na vrchol Mont Blancu v roce 1787.⁶ Od té doby mnoho mužů věnovalo svůj život poznání a dobývání hor. Pohnutky k návštěvě hor se vázaly k rozvoji společnosti a ke stupni myšlení. Zpočátku byla tato aktivita umožněna jen movitým vrstvám a tím pouze malému a omezenému množství lidí. Jakmile se zlepšily podmínky dalších vrstev společnosti, začíná do Alp proudit čím dál tím větší množství turistů.

S rozvojem alpinismu docházelo přirozeně ke stále užším kontaktům mezi horolezci, což společně se společenskými změnami v 19. století⁷ nakonec vedlo k vytvoření prvních alpských spolků. Nejprve vznikaly takzvané „Geografické společnosti“, například ve Vídni v roce 1856, které se zabývaly především průzkumem hor a jejich geologií. První spolek, který měl za cíl sportovní objevování Alp, vznikl v Anglii. Alpine club (Alpský klub) byl založen v Londýně v roce 1857. Hned na druhém místě je ale Österreichische Alpenverein 1862 (Rakouský alpský spolek, dále jen ÖAV), dále potom Club Alpine Italiano 1863 (Alpský italský klub), Schweizer Alpenklub 1864 (Švýcarský alpský klub), jež už v té době byl rozčleněn do jednotlivých sekcí a tím se stal vzorem pro Deutscher Alpenverein (Německý alpský spolek, dále jen DAV). V roce 1868 byl založen ve Francii Club Alpin Francais (Francouzský alpský klub).

Rakouským zástupcem přírodovědného zájmu o výzkum Alp byl Eduard Suess, přírodovědec a významný geolog, který vyslovil přání založit mezinárodní geologickou

---

⁵ Ötzi je mumie člověka nalezeného na Ötztálském ledovci v Rakouských Alpách v roce 1991. Tento člověk z doby měděné žil přibližně v době 3300 let př.n.l. a zemřel násilnou smrtí.

⁶ PROCHÁZKA, Vladimír: *Horolezectví*. Praha 1990, s. 26

⁷ Např. pád Bachova absolutismu

společnost, aby se usnadnilo cestování a objevování v Alpách. O několik let později v roce 1862 podpořil myšlenku tří vídeňských studentů práv založit podle Alpine Club London i v Rakousku spolek, který by měl za cíl průzkum Alp. ÖAV založili Edmund Mojsisovics von Mojsvar, Paul Grohmann a Guido Freiherr von Sommaruga 19 listopadu 1862. Tito studenti se nejprve setkali s profesorem Suessem a advokátem Antonem von Ruthner. S přípravou stanov jim také pomáhal Achilles Melingo. Byl založen sedmičlenný výbor a vydána výzva pro všechny přátele Alp, aby vstoupili do nového ÖAV. Mezi členy patřili i alpinisté z jiných zemí, především z Německa.

Dle stanov byly cíle spolku dva: vědecký průzkum Alp a činnost, která by ulehčila cestování v Alpách a zlepšila stav vůdcovství. ÖAV se vydal především výzkumným směrem, byly vydávány mapy, měřeny a pojmenovávány vrcholy. Ne všichni členové, ale chtěli jít tímto směrem. Například Johann Stüdl a vojenský farář z městečka Ventu v údolí Ötztal Franz Senn. Franz Senn se především zajímal o to, jak by bylo možné rozšířit možnosti výděleku pro chudé obyvatelstvo horských údolí pomocí cestovního ruchu. Doufal, že ÖAV pomůže financovat cestu z Ventu do sedla Hochjoch, bohužel dostal od spolku jen skromný příspěvek. Také Stüdl doufal v podporu ÖAV, když plánoval výstavbu chaty ve Vanitscharte⁸ (viz kapitola 6.5.1) a nové cesty na vrchol Großglockneru, dostal však zápornou odpověď a obě stavby financoval ze svých vlastních zdrojů. F. Senn i J. Stüdl byli zastánci stejné myšlenky a tím se z nich stali přátelé po celý život. Cílem obou bylo usnadnit cestování v Alpách a zároveň vytvořit obyvatelům hor lepší životní podmínky. Tyto principy byly i hlavními cíli pro nově vznikající „lepší“ alpský spolek a později ovlivnily i vznik nových vůdcovských pravidel. Podle Švýcarského alpského klubu oba věděli, že je možné, aby vše fungovalo jinak. Tento klub byl rozdělen do sekcí, které se staraly o své pracovní oblasti, v nichž také řídily vůdcovství. Důsledkem toho bylo, že v druhé polovině 60. let mělo Švýcarsko mnohem lepší turistickou infrastrukturu než Rakousko. Ani pro tyto změny neměl ÖAV pochopení a tak v obou mužích uzrála myšlenka na založení nového spolku. Třetím iniciátorem vzniku DAV byl mladičkový student Karl Hofmann, který díky kontaktům své rodiny a entusiasmu dokázal zmobilizovat mnoho lidí pro myšlenku samostatného německého alpského spolku. Mezi Sennem a Stüdlem vznikla rozsáhlá korespondence, v níž oba přátelé zvažovali vznik nového spolku. Nejprve Stüdl váhal s rozdělením ÖAV, ale existovaly i další důvody pro vznik spolku v Mnichově. V Mnichově a v Lipsku se již od roku 1866 konala pravidelná setkání přátel Alp, přičemž hlavně v Mnichově rostlo nadšení pro alpinismus. Posledním impulsem

---

⁸ Později byla tato chata pojmenována Stüdlhütte

byl pravděpodobně průběh zimy 1868/69, kdy obyvatelstvo alpských údolí trpělo v důsledku přírodních katastrof a ÖAV neprokázal žádnou sociální solidaritu a místo toho financoval polární expedici. V hostinci „Zur Blauen Traube“ se konalo 9. května 1869 ustanovující shromáždění DAV, kterého se zúčastnil jak Senn, tak Stüdl a dalších 34 mužů. Zároveň došlo k založení první sekce Mnichov. 19. srpna vznikla sekce Vídeň DAV, která byla složena z také nespokojených členů ÖAV včele s Paulem Grohmannem. Na konci prvního roku existence měl DAV již 12 německých a 10 rakouských sekcí a 1070 členů. Rok po založení DAV v roce 1870 vznikla i v Praze sekce DAV a během několika let se stala, i přes značnou vzdálenost od oblasti svého působení, jedním z významných center alpinismu ve střední Evropě. Vznik a činnost tohoto spolku jsou popsány v kapitole 6.

Během následujících pěti let bylo stále zřejmější spojení obou alpských spolků DAV a ÖAV, jež bylo odsouhlaseno na valné hromadě v Bludenzu 23. srpna 1873. Cílem nově vzniklého Deutschen und Österreichischen Alpenverein (Německo rakouského spolku, dále jen DuÖAV) bylo dle jeho stanov a paragrafu 1: *“Rozšiřovat znalosti o Alpách, podporovat lásku k nim a usnadnit cestování v Alpách“*. O oblibě tohoto spolku svědčí fakt, že v roce 1914 měl na území Německa a Rakouska Uherska 102 092 členů ve 407 sekcích, z toho bylo 14 v Čechách.⁹

Struktura alpského spolku byla dána původními stanovami DAV z roku 1869. DuÖAV se od počátku skládal z jednotlivých sekcí. Tato struktura měla zaručit, aby se co nejvíce členů na co nejvíce místech Německa a Rakouska mohlo aktivně účastnit spolkového života. Sekce měly poměrně širokou autonomii při volbě svých úkolů a své aktivní činnosti. Každá sekce měla své vlastní vedení, které se skládalo z minimálně jednoho předsedy, jednatele a pokladníka. Vedení celého DuÖAV bylo valnou hromadou svěřeno vždy na 3 roky jedné sekci. Vedení sekce tedy na 3 roky představovalo centrální výbor, který po tuto dobu řídil celý DuÖAV. Sídlem vedení DuÖAV bylo vždy místo působnosti zvolené sekce. Předsedou DuÖAV se stal předseda vedoucí sekce. Valnou hromadu tvořilo každoroční shromáždění zástupců všech sekcí, na kterém byla přijata všechna důležitá usnesení. Dále ještě existovaly speciální komise, které se zabývaly specializovanou činností například komise pro vůdcovství či výstavbu chat a cest.

---

⁹ GIDL, A. *Alpenverein*. Wien: 2007, s. 83

Stanovy DuÖAV zůstaly po dobu prvních 40 let beze změny. Přestože se některé sekce snažily o změnu již od roku 1888, neboť údajně mnoho členů nemělo vliv na fungování spolku, došlo ke změně až v roce 1908.¹⁰

O finanční transakce a rozpočet se starala centrální kasa, jejíž zpravování náleželo pokladníkovi centrálního výboru. Pro každou sekci byl zřízen vlastní účet, na nějž sekce odváděly roční členské příspěvky. Tyto příspěvky představovaly 90 % příjmů DuÖAV, zbytek tvořily příjmy z prodeje tiskovin. Veřejné nebo státní příspěvky spolek nepobíral. Největším výdajem, celkem 60 %, bylo vydávání spolkových periodik „Zeitschrift“ a „Mitteilungen“. Na výstavbu cest a chat ve formě subvencí rozděloval centrální výbor 25 % financí ze svého rozpočtu. Zbýlých 15 % pokrývalo správu spolku a zvláštní výdaje. „Všeobecně kladl alpský spolek velkou váhu na úspornost a pokoušel se ve svých členech vyvolat pocit, že se s jejich penězi nakládá pečlivě a výbor se vyvaruje každého nepotřebného výdaje.“¹¹

Strukturu členstva DuÖAV charakterizuje a zdůvodňuje Gidl takto: „Můžeme říci, že členové DuÖAV pocházeli z dobře situovaného měšťanstva. Tato povolání nabízejí finanční možnosti, stejně jako svobodu a volnost pohybu pro to, aby bylo možné se zajímat o vysoké hory.“¹² Příkladem může být členstvo Pražské sekce v roce 1889, na seznamu členů najdeme obchodníky, právníky, továrníky, ředitele, doktory, profesory, státní zaměstnance a dokonce 39 žen. Podrobně je tato statistika rozebrána v kapitole 6.2.

Sekce DuÖAV byly relativně autonomní spolky, jejichž činnost byla bez ohledu na místo působení velice podobná, dalo by se říci, že spolky téměř kopírovaly zvyklosti nastavené v ostatních sekcích celého DuÖAV. Tím nejviditelnějším projevem aktivní činnosti DuÖAV a zároveň velice prestižní záležitostí byla pro spolky na přelomu 19. a 20. století výstavba chat a turistických cest v Alpách. Tato činnost znamenala pro spolky vysoké finanční náklady, které byly pokrývány příjmy z členských příspěvků, z pořádání plesů a slavností, z vydávání podílových listů a loterií, příspěvky od centrálního výboru DuÖAV a později i příjmy z provozu chat. Společenský život v místě svého působení sekce obohacovaly pořádáním pravidelných plesů (věnečků) v zimní sezóně a uspořádáním několika přednášek s promítáním diapozitivů. Pro své členstvo spolky pořádaly pravidelná setkávání a jednou ročně valnou

---

¹⁰ Již se neměnilo sídlo spolku, doba vedení se prodloužila na 5 let. Centrální výbor se rozdělil na správní výbor a hlavní výbor, v němž bylo zastoupeno více sekcí, a jeho členové se měnili dle rotačního principu každý rok. Vzniklo 7 komisí. Bylo umožněno vznikání nových sekcí v zahraničí

¹¹ GIDL, A. *Alpenverein*. Wien: 2007, s. 103

¹² GIDL, A. *Alpenverein*. Wien: 2007, s. 34

hromadu. Téměř vždy byla zřízena knihovna s průvodci, mapami a knihami o alpinismu. Zároveň s výstavbou chaty docházelo k podpoře turistického, potažmo ekonomického rozvoje oblastí působnosti jednotlivých sekcí. Specifikem alpských spolků v Čechách a na Moravě bylo objevování a zpřístupňování horolezeckých terénů v blízkosti sídla sekcí, například Jizerských hor, pískovcových skal v okolí České Lípy nebo v Moravském krasu. Tyto oblasti byly považovány za cvičné terény pro vážnější výstupy v Alpách.

Po první světové válce došlo k novému poválečnému uspořádání Evropy. Z důvodu rozpadu Habsburské monarchie bylo Jižní Tyrolsko i přes protesty postižených zemí připojeno k Itálii a tím byla DuÖAV odňata významná oblast jejich působnosti. Po založení Československa 28. října 1918 se musel rozdělit také DuÖAV. Pobočky mezinárodních organizací musely v rámci nostrifikační vlny přerušit organizační vazby na svá zahraniční ústředí. Spolky ležící na území Československa již nemohly být součástí zahraniční organizace a musely se změnou svých stanov osamostatnit a přejmenovat. Vztah jaký měly německé alpské spolky v Československu v meziválečném období ke své „mateřské organizaci“ je přesně charakterizován v odpovědi DuÖAV na dopis Franze Wenigera (Böhmisch Krumau) z dne 24. 10. 1932: *„Členové DAV v Česku mají stejná práva jako členové DuÖAV s výjimkou hlasovacího práva na valné hromadě DuÖAV. Členové DAV obdrží členské karty a známky, které jsou podobné kartám členů DuÖAV. Mají stejné slevy na chatách a rovněž obdrží bezplatně Mitteilungen, pokud zaplatí roční příspěvek, který činí pro člena A 32 Kč a pro člena B 12 Kč.“*¹³

Nově ustavené alpské spolky na území Československa se sdružily v novém Verband der Deutschen Alpenvereine (Svazu německých alpských spolků v československém státě dále jen VDAV), jež byl založen 7. března 1920 v Teplicích, prvním předsedou byl zvolen Peter Kotter.¹⁴ Cílem tohoto spolku bylo vytvořit centrálu, kde všechny spolky při plném zachování svobody v záležitostech vnitřního rozhodování budou zodpovídat otázky a budou přijímat kroky na obranu spolkových zájmů.¹⁵ Nejdůležitějším bylo vyjednávání ve věci zkonfiskovaných chat, které po první světové válce zůstaly na území Itálie. Celkem se jednalo o 8 chat (příloha 1), největší ztrátu utrpěl DAV Teplice. VDAV společně s ministerstvem zahraničí se snažil o peněžité odškodnění. Spor s Itálií se protáhl až do konce třicátých let,

---

¹³ Historisches Archiv des Deutschen Alpenvereins (dále HA DAV), München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Krumau, Gründung - Satzung – Verschiedenes, Dopis DuÖAV - Franz Weniger (Böhmisch Krumau) z dne 24. 10. 1932

¹⁴ *Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*, 1920

¹⁵ *100 Jahre Sektion Prag des DAV 1870–1970*. München 1970, s. 22

příčemž VDAV využil svého vlivu a pověřil jeho vedením i sudetoněmecké politické špičky. Prostřednictvím poslance za Německou demokratickou stranu svobodomyšlnou Bruna Kafky zapojil přes ministerstvo zahraničních věcí do akce i vyslanectví v Římě. Křesťansko-sociální senátor Medinger se v téže věci pokusil s italskou diplomacií navázat kontakt ve třicátých letech avšak bezúspěšně. Neuspěl ani pokus svázat otázku zabraných chat s úhradou dodávek Škodových závodů do Itálie ani jiné kroky VDAV.¹⁶ Z důvodu této bezvýhodné situace vzniknul Verein Sudetendeutsche Hütte (dále, spolek Sudetoněmecká chata), jež vybudoval společnou alpskou chatu Sudetendeutsche Hütte otevřenou v roce 1929 (viz kapitola 11.1) Další úlohou VDAV byla komunikace s DuÖAV. Delegát z jeho středu zastupoval československé alpské spolky na zasedáních německo-rakouského ústředí. Vedením agendy VDAV byl vždy na dva roky pověřen jeden alpský spolek, od r. 1934 zůstalo na přání zahraniční centrály předsednictví natrvalo Praze.¹⁷

Ve dvacátých letech narůstá počet členstva ve všech spolcích VDAV a v roce 1932 zastřešoval VDAV již 17 alpských spolků, které dohromady sdružovaly 8127 členů¹⁸ a v roce 1938 7496 členů. (příloha 1) Jediným spolkem, který se k VDAV v meziválečném období nepřidružil, byl DAV Varnsdorf.

Po připojení Rakouska k Německu na jaře 1938 se původní „Deutscher und österreichischer Alpenverein“ změnil na Deutscher Alpenverein (DAV). Na podzim 1938 bylo k němu připojeno i 17 sekcí Alpského spolku z pohraničí (Sudet). Přestavba DAV roku 1938 se projevila hlavně vytvořením nových stanov spolku v rámci Nazionalsozialistischer Reichsbund für Leibesübungen (Nacionálně socialistický říšský svaz pro tělesná cvičení). Po válce byl DAV na několik let rozpuštěn, neboť se v období nacismu politicky angažoval¹⁹ a trvalo několik let, než se postavil znovu na nohy. Většina původních členů, přestože žili v různých částech Německa, v 50. letech obnovila činnost svých původních spolků a tak do dnes existuje například Karlsbader Sektion i Eggerer Sektion DAV.

---

¹⁶ PELC, Martin. Německé turistické spolky v Československu (1918-1938), 2008 a HA DAV, München, f. Akten des Dachverbandes bis 1945, Sektion Teplitz, Die Entschädigungsansprüche für die sudetendeutschen Alpenvereinshütten in Italien

¹⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag

¹⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1932

¹⁹ v čele DAV stál říšský místodržitel Dr.Seyss-Inuart, známý rakouský nacist

5 Alpinismus ve druhé polovině 19. století

5.1 Alpinismus vymezení pojmu

Rozdíly mezi základními pojmy „alpinismus“, „horolezectví“, „lezení“ se v kontextu této disertační práce smazávají vzhledem k popisovanému období. Členové alpských spolků sami sebe většinou považovali za horolezce, či vysokohorské turisty, německy „Bergsteiger“. Vzhledem k tomu, že spolky své sportovní a další aktivity zaměřovaly, pokud to bylo možné, na cílové destinace v Alpách, byl pro tuto práci zvolen pojem alpinismus. Horolezecké činnosti v Čechách byly považovány až do 30. let 20. století za průpravné pro daleko náročnější výstupy v Alpách. V rámci této přípravy byly objevovány a zpřístupněny horolezecké terény v Čechách a na Moravě, například Jizerské hory nebo Pálavské vrchy.

5.2 Vybavení

V druhé polovině 19. století prošlo alpinistické vybavení a jeho používání rychlým vývojem. Na počátku 19. století v době prvních horolezeckých pokusů bylo ještě velice nepraktické. Horolezci si oblékali kamaše, podkolenky a k tomu vlněné sukně, místo ruksaku nosili kožené brašny. Naproti tomu bylo používání stoupacích želez známé již od dob lovců kamzíků. Místo cepínu se zpočátku využívala obyčejná sekera nebo sekáček na led. Lany se jistili občas pouze vůdci, klienti se při výstupu drželi klád jako zábradlí.²⁰

Na konci 19. století je již popisováno vybavení takto: „Skládalo se z pevných kalhot, vlněné bundy a bundy proti větru, podkolenek a okovaných bot (boty byly dokola opatřeny nýty), které samy o sobě vážily 2 kg a z klobouku. Na lezení se ještě brala lezecká obuv. K vybavení patřilo 30m dlouhé konopné lano, cepín,²¹ mačky s deseti hroty, světlo, žďárského bivakovací pytel. Největší zatížení tvořilo fotografické vybavení: aparát pro fotky formátu 9x12cm, výměnné čočky, filtry, expozimetr, kovový stativ, 12 ocelových kazet, pytel na výměnu, který umožňoval vyměňovat destičky, a 20 balení destiček. Váha tohoto vybavení sama o sobě byla 24kg. Dále si horolezci nesli oblečení, lékárničku a jídlo. To vše bylo zabaleno ve velké krosně. Celkově to dohromady vážilo 42 až 45 kg.²²

Na konci období popisovaného v této disertační práci, v roce 1923, uvádí Rudolf Kauschka používání dalších horolezeckých pomůcek: kladiva, lanových smyček, kruhů a

---

²⁰ DREYER, Aloys: *Der Alpinismus und der Deutsch-Österreichische Alpenverein*, Berlin 2009, s. 93

²¹ Horolezecký cepín byl vynálezem zakladatele Pražské sekce Johann Stüdla, kapitola 6.6

²² *100 Jahre DAV Sektion Gablonz 1902 bis 2002*.

karabin, i když zdůrazňuje, že toto vybavení je potřeba pouze v případě obtížných prvovýstupů, či nebezpečných slánění. „*pro lezení v naší vlasti jsou přebytná*“²³.

5.3 Finanční náročnost

Členstvo Pražské sekce, stejně jako celého DuÖAV platilo od doby vzniku spolku pravidelné členské příspěvky. V době vzniku spolku to bylo 0,5 zlatých,²⁴ v roce 1894 již 6,75 zlatých.²⁵ Další velkým výdajem bylo jízdné, které řadě členů alpského spolku znemožnilo cestovat do Alp víc jak jednou ročně. Cena za jednu jízdu do Alp včetně všech slev se pohybovala okolo 15 zlatých (v roce 1888 stála podobná jízdenka Vídeň – Klagenfurt 15 zlatých.)²⁶ Za ubytování na horských chatách, i těch vlastních, se platil poplatek přibližně 0,5 zlatého za noc. Alpinisté v 19. století využívali služeb horských vůdců. Za výstup na nejvyšší horu Východních Alp Großglockner z Kalsu v roce 1870 zaplatili 7,5 zlatých.²⁷

Z předchozího rozboru vyplývá, že pokud chtěl alpinista uskutečnit výstup na nejvyšší horu Rakouska Großglockner, zaplatil celkem minimálně 30 zlatých plus stravování. Dalším velkým výdajem byly pořizovací náklady horolezeckého vybavení.

	cena
Cesta tam a zpět	20 zlatých
Ubytování 7 nocí	3,5 zlatých
Horský vůdce	7,5 zlatých
Celkem	30 zlatých

Tabulka 1 Přibližná cena týdenního horolezeckého zájezdu do Alp

Pro srovnání je třeba uvést životní náklady v Habsburské monarchii. V roce 1879 se roční životní náklady pětičlenné dělnické rodiny pohybovaly okolo 500 zlatých mimo Prahu a 780 zlatých v Praze.²⁸ Z toho vyplývá, že jeden jediný týdenní výlet do Alp by rodinu stál jednu patnáctinu ročních nákladů, tedy by za něj musela vydat o něco málo méně než na zajištění

²³ KAUSCHKA, Rudolf: *Wandern und Klettern*. Reichenberg 1924, s. 23

²⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, 2. Jahresberichte – Wahlen, Jahres-Bericht 1872-1873

²⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, 2. Jahresberichte – Wahlen, Jahres-Bericht 1894

²⁶ *Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*, 1888, s. 145

²⁷ *Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*, Bd. 01 (1870), s. 70

²⁸ EFMERTOŤOVÁ, M. *České země v letech 1848 – 1918*, Praha 1998, s. 270

existence celé rodiny na jeden měsíc. Z výše uvedeného vyplývá, proč se členy alpských spolků stávali téměř výhradně příslušníci vyšších a nově se formujících středních vrstev.

5.4 Cestování a cílová destinace

Ve stanovách DuÖAV se píše, že „*je potřeba usnadnit cestování v Alpách*“. Tímto ustanovením se řídily sekce, když začaly na konci 60. let 19. století budovat v Alpách horské chaty a turistické cesty. Každá sekce se zaměřila na konkrétní oblast, například jedno horské údolí nebo v případě větších sekcí celou horskou skupinu. V této oblasti obvykle vybuodovala chatu a okolní vrcholy zpřístupnila pomocí značených cest. Představitelé sekce vedli jednání v nástupové obci s místními obyvateli, jejichž cílem bylo pozvednout turistický ruch v dané oblasti. Některé sekce se snažily o přidělení konkrétní oblasti, v níž by mohly pracovat. Ale vedení DuÖAV vydalo k těmto pokusům jednoznačné stanovisko: „*nelze uplatnit formální právo, na to aby bylo možné v nějaké oblasti výlučně rozvíjet svou činnost, neboť neexistuje příslušné místo, které by takovéto právo mohlo udělit.*“²⁹ Pouze skutečnou aktivitou v určité oblasti se toto území stávalo její pracovní oblastí. Starší sekce v tomto měly zcela jistě výhodu, ale nikdy nezískaly výlučné právo na konkrétní místo: „*Sekce není ani uvnitř své oblasti oprávněna bránit jiné sekci v jejím projektu.*“³⁰ Například nejvýznamnější sekce v Čechách, Pražská, spravovala největší území ze všech sekcí DuÖAV. Je možné tvrdit, že svou působnost postupně rozprostřela do všech významných horských skupin Východních Alp (kapitola 6.4.3). Na konci 19. století postavily a vlastnily všechny sekce DuÖAV působící na území Čech celkem 21 chat (příloha 1) do jejichž oblastí směřovali členové většinu své aktivní činnosti. Aktivní horolezci pak navštěvovali všechny významné horské skupiny v Alpách. Nejprve se zaměřovali na nejvyšší a nejvýznamnější například Vysoké Taury či Walliské Alpy ve Švýcarsku, poté následovalo období hledání technicky obtížnějších výstupů například v italských Dolomitech, konečně následovalo objevování dalších destinací například Tater, Himaláji atd.

V této souvislosti je potřeba také zmínit, jaký byl způsob a délka cestování v době vzniku většiny chat a pak ve 30. letech 20. století. Příklad najdeme ve výroční zprávě z roku 1933, která popisuje dopravu na Neue Prager Hütte. Dokud nebyla otevřena železnice Tauernbahn v roce 1909, byla cesta na chatu složitá. Jižní varianta znamenala jet do Lienzu z Prahy 22-24

---

²⁹ EMMER, J. *Verwaltung und Verfassung des DuÖAV*, 1910, s. 22

³⁰ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007 s. 116

hodin, odtud do Matri³¹ poštovním vozem nebo dvojspřežím, což trvalo dalších 4-5 hodin, pěšky to bylo 7 hodin. V Matri bylo nutné přespat a následoval 8 a půl hodinový výstup na Alte Prager Hütte. Celkem tedy dva dny. Oproti tomu ve 30. letech byla cesta minimálně o jeden den kratší. Rychlíkem se dojelo přes noc do Lienzu za 17 hodin, potom pronajatým vozem do Matri za hodinu a následoval výstup na chatu.³²

Cestování v Alpách v 70. letech 19. století ztěžovala především v té době ještě nevybudovaná potřebná infrastruktura, ať už se jednalo o železnici nebo silnice. Turisté byli odkázáni na dlouhé cestování koňským povozem, případně na zdolávání dlouhých úseků pěšky nebo na koni. Například silnice do obce Kals, jež je nástupovým místem pro výstup na Großglockner, byla vybudována až v roce 1927.³³

5.5 Fyzická zátěž a časová náročnost

Provozování alpinismu bylo vedle finanční náročnosti také časově velice náročnou aktivitou. Nejvýkonnější horolezci strávili mnohdy v Alpách celou letní sezónu. Například Johann Stüdl ve svém horolezecky nejúspěšnějším roce pobýval ve Vysokých Taurách téměř celý červenec a září,³⁴ přestože jako úspěšný obchodník se musel starat o chod své firmy v Praze. Mezi horolezci bychom našli ještě daleko aktivnější, například přítel J. Stüdla Viktor Hecht, který ve stejném roce uskutečnil 25 výstupů.³⁵ I v současné době by se jednalo bezpochyby o velice časově, finančně a fyzicky náročný podnik.

Můžeme předpokládat, že alpinismus na konci 19. století vyžadoval výjimečně vysokou fyzickou zdatnost. Nejenomže horolezci z důvodu chybějící infrastruktury byli nuceni zdolávat dlouhé někdy i vícedenní nástupy pod vrcholy, ale často podnikali obtížné vícedenní přechody celých horských hřebenů bez značených a zajištěných cest a chat. Příkladem opět může být výprava Johanna Stüdla a Karla Hoffmanna 9. září 1869. Nejprve jim počasí neumožnilo vystoupit na plánované vrcholy, ale potom podnikli přechod³⁶ přes sedm vrcholů vysokých téměř 3500 metrů a na všechny vykonali prvovýstup.³⁷

---

³¹ obec Matri v roce zcela vyhořela v roce 1897 a byla nově postavena, což znamenalo větší komfort pro turisty

³² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, 2. Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1933

³³ CHALOUPSKÁ, Pavlína: *History of Touristic Destination in Geographical Perspective (Kals am Grossglockner)*, 2012

³⁴ *Zeitschrift DAV 1870/71* Band II, s. 187 -289

³⁵ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 108

³⁶ Příloha 3 – Mapa okolí Großglockneru z roku 1871, v níž jsou červeně označeny výstupy J. Stüdla

³⁷ Uttendorf - Stubachtal - Schneewinkelkopf (3478m) - Untere Ödenwinkelscharte - Johannisberg (3460m) – Hohe Riffel (3338m) poté sestoupili do Kaprunu. 18.9 odtud pokračovali výstupem na Mittlere Bärenkopf

6 Sekce Praha

Ve druhé polovině 19. století se v Praze etablovala sekce Německého alpského spolku (DAV) a stala se jednou z nejdůležitějších, finančně nejsilnějších a nejaktivnějších sekcí tohoto spolku. Zároveň významně přispěla k rozvoji organizovaného alpinismu.

Založení Pražské sekce předcházela velice intenzivní komunikace a korespondence mezi Karlem Hofmannem,³⁸ Franzem Sennem a Johannem Stüdlm, často si tyto přátelé vyměnili i dva dopisy během jednoho týdne. Zpočátku Stüdl pochyboval o dostatečné podpoře a zájmu o alpinismus v Praze „*Slované nemají, a to je statisticky dokázáno, žádné pochopení pro Alpy. Jestliže ale mezi německými Pražany je tak málo citu k Alpám, tak je to především vina velké vzdálenosti do Alp. Ale jejich vnímavost by mohla stoupnout, až bude hotova dráha Praha-Linec.*“³⁹ V dalším roce se ale díky podpoře Hofmanna a Trautweina podařilo shromáždit dostatečný počet zájemců a Stüdl mohl Hofmanovi oznámit: „*Karlíčku, dnes ti se vši pýchou oznamují, že byla založena sekce Praha a to 19. května. Počet členů 35. Předseda: moje maličkost (jak jsem k tomu přišel, nevím) a vstávají mi vlasy na hlavě, když já mám předsedat těmto váženým a důležitým mužům, kteří sami jsou prezidenti a čestní členové největších německých spolků v Praze a Čechách.*“⁴⁰ Ustanovující shromáždění se konalo v knihkupectví Ehrlich, jež v té době vedl D. Klapproth. „*Stüdl přivítal jako předseda všechny přítomné. Ve vřelém proslovu představil účel, přípravu a cíl budoucího spolku.*“⁴¹

Byla to 6. sekce DAV v celé Evropě, před ní byly založeny pouze spolky v Berchtesgadenu, Bolzanu, Innsbrucku, Vídní a Řezně. Stanovy Pražské sekce byly schváleny 24. června 1870 výnosem ministerstva vnitra číslo N.E.9276.⁴² Prvním předsedou spolku byl jednohlasně zvolen Johann Stüdl a dalšími členy výboru byli: M. Umlauf, H. Marbach, V. Hecht a W. Weigel. (příloha 4) Je třeba ještě zmínit významný impuls pro rozvoj alpinismu v Praze, kterým byl příchod arcibiskupa Friedricha Schwarzenberga do Prahy ze Salzburku v roce 1849. Arcibiskup byl v té době již významným vysokohorským turistou, který za doprovodu horských vůdců vystoupil v roce 1844 na Wiesbachhorn a později na

---

(3356m)-Große Bärenkopf (3401m) Klockerin (3419m) a nakonec na Große Wiesbachhorn (3564m). *Zeitschrift DAV 1870/71 Band II*, S. 187 -289

³⁹ Dopis Stüdl – Hoffman 22. 2. 1896, in *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 97

⁴⁰ Dopis Stüdl – Hoffman 20. 5. 1870 in *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 101

⁴¹ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 11

⁴² *Festschrift zum 25 jährigen Bestehen der Sektion Prag*, s. 21

Kitzsteinhorn. V pozdějších letech se seznámil s Johannem Stüdlem a jak ideologicky, tak i finančně podporoval jeho snahy o zpřístupňování Alp vybudováním chat a turistických cest.⁴³

I přes počáteční nejistotu, zda bude v Praze zájem o horolezectví a cestování v Alpách, se počet členů během prvních dvou let téměř ztrojnásobil: 29. května 1872 měla sekce již 83 členů a byla 4. největší v DAV. Zároveň se její finanční prostředky rozrostly na 173 zlatých a 2kr.⁴⁴ Další roky jsou charakterizovány aktivitami jak ve Východních Alpách, tak i společenským životem v Praze. Počet členů, zájemců o alpinismus, stoupal a vzhledem k rostoucímu významu Pražské sekce došlo k důležitým rozhodnutím především v oblasti velkých investic. Z Prahy bylo organizováno projektování a výstavba mnoha chat a turistických cest. K těm nejnámějším, které dodnes slouží horolezcům, patří: Alte Prager Hütte, Neue Prager Hütte, Johannishütte, Klarahütte, Hofmannshütte a Olpererhütte (viz příslušné kapitoly). Můžeme tvrdit, že Pražská sekce byla před první světovou válkou jednou z nejmajetnějších sekcí DuÖAV a největší zásluhu na tom měl Johann Stüdl, který byl až do roku 1920 předsedou spolku, tedy plných 50 let. Jeho nástupníkem na dalších 18 let, až do druhé světové války, byl August Gessner. Podrobněji je činnost Pražské sekce DuÖAV rozvedena v následujících kapitolách.

Čtyři roky trvající první světová válka a její důsledky těžce zasáhla i alpské spolky. „*Jako blesk z čistého nebe dopadlo na nás vyhlášení války. Z jednoho dne na druhý zkolaboval nevinný cestovní ruch. Začala nouze, nedostatek potravin. Praha byla oddělena od velehor.*“⁴⁵ Postupně se utlumoval veškerý sekční život, aktivita členů se omezila na dobročinné sbírky a občasná setkávání členů a strohé výroční zprávy. Poválečnou situaci vystihnul předseda DAV Praha ve své slavnostní řeči k 60. letému založení Pražské sekce: „*dědictví, které jsme museli po válce převzít, bylo v troskách. Počet členů klesl téměř na polovinu, Höller-Hütte a pyšná Payerhütte byly ztraceny na území Itálie, ... Clarahütte kvůli lavinám v troskách, Alte Prager Hütte opuštěné zdivo, v němž nacházely útočiště ovce, zničená cesta a Neue Prager Hütte, všechny ukazatele byly úředně odstraněny, vůdcovství zaniklo kvůli válečným ztrátám, a nakonec odumřel veškerý sekční život, především přednášková činnost.*“⁴⁶ Vznik nového Československého státu měl přímý vliv i na statut alpského spolku. Musel se oddělit od své mateřské organizace DuÖAV a založit samostatný nový spolek DAV Prag (Deutsche

---

⁴³ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 117

⁴⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1871-1872

⁴⁵ SCHEMMANN, Christine: *Pioniere, Abenteuer und Mäzene*. Leer 1988 s. 102

⁴⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Nachrichten, Juni 1931

Alpenverein Prag, dále jen DAV Praha). Stanovy nového spolku byly schváleny 26. října 1920 a v podstatě kopírují stanovy původní.⁴⁷ V důsledku nového poválečného uspořádání v Evropě a vzniku nové hranice s Itálií, ztratil DAV Praha dvě chaty ležící nově na území Itálie. Tato ztráta byla velice citelná, neboť chaty patřily k chloubě spolku a jejich návštěvnost byla trojnásobkem návštěvnosti všech zbylých chat dohromady.⁴⁸ DAV Praha se pokoušel o mezinárodní vyjednávání jak prostřednictvím DuÖAV, tak i prostřednictvím ministerstva zahraničí. Brzy bylo zřejmé, že chaty zůstanou ve vlastnictví Club alpino Italiano, ale až do druhé světové války žila sekce v naději na finanční odškodnění. Po poválečném útlumu nastal v následujícím desetiletí bouřlivý rozvoj spolku. Projevilo se to především nárůstem členstva až na maximum v roce 1935. Postupně DAV Praha opravil a znovu otevřel všechny své chaty a potom se začal podílet na stavbě Sudetendeutsche Hütte (kapitola 11.1). Vzhledem ke stále více rostoucí oblíbenosti lyžování, vznikl při DAV Praha oddíl lyžování, pro jehož členy a také pro ostatní lyžaře spolek nakoupil nebo rekonstruoval další 3 lyžařské chaty. Pro své členy pořádal spolek horolezecké kurzy a školení první pomoci.

Mnohé ekonomicko-politické události neměly na činnost spolku příliš velký vliv. Hospodářská krize v Evropě se neprojevila ani poklesem členstva a ani útlumem činnosti. Nejvíce zasáhlo spolek opatření německé vlády takzvané Tausend-Mark-Sperre,⁴⁹ neboť němečtí horolezci a turisté představovali významnou část návštěvníků alpských chat. Počet návštěvníků chat byl v roce 1933 téměř o polovinu nižší než v roce 1932,⁵⁰ tento pokles způsobil snížení pravidelných příjmů sekce, jak z přímých plateb ubytovaných turistů, tak z nájmu, které bylo nutné nájemcům částečně odpustit.

Po roce 1933 začal centrální výbor DuÖAV vyvíjet nátlak na sudetoněmecké spolky, aby do svých stanov zahrnuly árijské paragrafy. Z tohoto důvodu VDAV projednával přípis vídeňské sekce Austria, která požadovala vyškrtnout ze stanov větu „*spolek je apolitický*“ a naopak do stanov přidat „*Členy mohou býti pouze Němci (Árijci)*.“ Ačkoli DAV v Sudetách formálně nepatřily pod DuÖAV, cítily se do této doby přesto povinni jednat jako členské sekce a všechna usnesení přejímat. Obě požadované změny stanov byly ovšem do Čech

---

⁴⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Satzungen des Deutschen Alpenverein Prags (18.5.1920)

⁴⁸ V roce 1913 navštívilo Payer Hütte a Höller Hütte dohromady 2466 návštěvníků, zbylé chaty celkem 899. HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, 2. Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1913

⁴⁹ Tausend Mark Sperre byla hospodářská sankce německé vlády proti Rakousku z 1. 6. 1933, němečtí občané museli při překročení hranic s Rakouskem zaplatit poplatek 1000 říšských marek. Cílem bylo oslabení rakouského hospodářství, které již v té době záviselo na cestovním ruchu. Toto opatření trvalo do roku 1936.

⁵⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1933, počet návštěvníků chat v roce 1932: 6411, v roce 1933: 3121

nepřenositelné. Okamžitě se sešlo VDAV a předseda August Gessner formuloval memorandum, v němž kromě jiného stojí: „*je vyloučeno, aby německý spolek, který udržuje vztahy se zahraničím, se v této době vzdal svého apolitického postoje. Úřady by to vysvětlily jako politické stanovisko, jež by vyvolalo těžké následky. S převratem v Německu a s tím spojeným nárůstem českého nacionalismu je jakákoli činnost na německé straně sledována a pronásledována. I tak lze očekávat další vyostření situace.*“⁵¹ Předseda tím myslel, že například každé shromáždění mělo ohlašovací povinnost a zástupce úřadů musel mít na něj přístup. Mohl toto shromáždění rozpustit, pokud zjistil nepřátelskou činnost vzhledem k České Republice, a následně mohlo ministerstvo vnitra rozpustit celý spolek.⁵²

Složitější stanovisko bylo vzhledem k požadované druhé změně stanov a vyjadřuje současně liberální postoj sudetských Němců k židovským spoluobčanům: „*V přijetí (árijského paragrafu) je dokonce možné vidět jedno nebezpečí pro německou menšinu (v Československu), neboť se podstatná část židovského obyvatelstva rozhodně hlásí k němectví, což je významné pro náš těžký boj o německou hroudu.*“⁵³ Ve skutečnosti pocházeli členové DAV z vyšších středních stavů, továrníci, lékaři, právníci, obchodníci, úředníci atd. Převážně ve městech s vysokým počtem židovského obyvatelstva jako Teplice nebo Žatec bylo možné v DAV najít liberální a tolerantní atmosféru. Mnoho židů bylo členy DAV, pracovali ve výborech a dávali alpským spolkům významné finanční příspěvky.

Tak široká členská základna, která v polovině 30. let dosáhla počtu 1500 osob, potřebovala funkční systém předávání informací. Z tohoto důvodu začaly od roku 1930 vycházet minimálně čtyřikrát ročně „Nachrichten des Deutschen Alpenvereins Prag“ a tím se vytvořil stálý komunikační nástroj pro členy spolku. Do té doby se informace o činnosti spolku vydávaly v rubrice „Alpine Zeitung“ v periodiku „Deutsche Zeitung Bohemia“. Zároveň v roce 1924 bylo otevřeno v Praze informační centrum.⁵⁴

Začlenění Sudet do Německé Říše vedlo k rozpuštění VDAV v listopadu 1938, všechny Alpské spolky se staly opět sekcemi nyní Deutscher Alpenverein. Jako zástupce všech sudetských sekcí v centrálním výboru byl zvolen ing. August Gessner, předseda Pražské sekce.

---

⁵¹ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886-198*, 1986, s. 35-36.

⁵² Toto opatření umožňoval ministerstvu zákon 134/ 1867 o právě spolčovacím.

⁵³ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886-198*, 1986, s. 35-36.

⁵⁴ Festschrift zum hundertjährigen Bestehen der Sektion Prag des Deutschen Alpenvereins, s. 23

6.1 Financování a ekonomika Pražské sekce

Příjmy a výdaje Pražské sekce byly po celou dobu její činnosti vyrovnané, sekce vždy kladla velký důraz na včasné splácení svých závazků. Příkladem rozpočtu může být rok 1887, dle účetní knihy byl rozpočet vyrovnaný a dosahoval 6605 zlatých. Stejně jako v jiných letech tvořily nejvyšší příjmy členské roční příspěvky - téměř 50 % (3277 zlatých). Druhým největším zdrojem příjmů bylo vydání podílových listů na výstavbu Rifflerhütte 25 % (1500 zlatých). Subvence od centrálního výboru, bez nichž by nebylo možné budovat chaty a cesty, tvořily 14 % příjmů (800 zlatých). Méně jak 10 % získala sekce z úroků, různých darů a výnosů z chat. Mezi výdaji dominuje 27 % (1790 zlatých) odvodů centrálnímu výboru, jako druhý největší výdaj. V tomto roce za výstavbu chat a cest sekce utratila 49 % (3243 zlatých) svého rozpočtu, mezi jiným i proto, že financovala výstavbu Rifflerhütte částkou 1507 zlatých. Dobročinnost představovala pouze 2,4 % výdajů, ale tento výdaj patřil mezi pravidelné aktivity sekce. V tomto roce se jednalo o nákup vánočních dáreků pro děti z alpských vesnic a o příspěvek na opravu kostela v Dornaubergu za 165 zlatých.⁵⁵(příloha 5)

Ne každý rozpočet byl tak vyrovnaný jako v roce 1887. Pražská sekce se na konci 90. letů dostala vzhledem ke své rozsáhlé činnosti do finanční krize. *“Z důvodu stále rostoucí návštěvnosti chat a stále se zvyšujících se nároků na pohodlnost ze strany turistů, rostly rok od roku potíže s modernizací našich neobvykle početných chat a požadované finanční prostředky nedostačovaly.”*⁵⁶ Co se v začátcích jeví jako velká výhoda a součást sebevědomí sekce, stalo se později z důvodu stoupajících nákladů na údržbu neudržitelnou zátěží. *„To co nás stálo velké oběti, jsme museli odstoupit, v roce 1898 to byla turistická cesta Breitlahner-Domicushütte přenechaná Berlínské sekci, až jsme nakonec prodali všechny chaty a cesty v oblasti Zillertalských Alp za 11000 marek, abychom mohli postavit novou turistickou útulnu u Kesselkopfu (Neue Prager Hütte). Všem nám Zillertal ležel na srdci.”*⁵⁷ Tímto rozhodnutím se sekce začala koncentrovat na menší počet oblastí působnosti. Finanční prostředky získané přenecháním Zillertalské oblasti okamžitě převedla do stavebního fondu na výstavbu Neue Prager Hütte.(příloha 6) Toto rozhodnutí se v dalších letech ukázalo jako velice prozíravé, neboť návštěvnost zbylých oblastí strmě stoupala až do vypuknutí války. Přes všechny finanční problémy stavěl spolek stále další nové chaty, až jich před první světovou válkou vlastnil 12.

---

⁵⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1887-1888

⁵⁶ tamtéž, Jahresbericht 1900

⁵⁷ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 24

6.2 Struktura členstva

V 80. letech 19. století patřila Pražská sekce k největším z celého DÜOAV, byla tehdy pátou nejpočetnější sekcí. V prvních deseti letech došlo k rovnoměrnému nárůstu členstva až na 250. O pět let později měla již 415 členů a tím se zařadila na třetí místo hned za sekcí Austria Wien a sekcí Mnichov. Počet členů stoupl v roce 1887 až na 482, pak mírně klesal v následujících letech. „*Vinu na tomto poklesu mělo založení čtýných sekcí v Deutschböhmen a všeobecné zastavení 33 % slevy na alpských železnicích, zavedené v 80. letech.*“⁵⁸ Například v roce 1886 odešlo 22 členů, protože založili sekci Teplice.⁵⁹ Z důvodu všeobecně rostoucího zájmu obyvatelstva o volnočasové aktivity na začátku 20. století narůstal počet členů Pražské sekce až na počet 772 v roce 1914. V průběhu první světové války a jejích důsledků zemřelo nebo z finančních důvodů sekci opustilo 279 členů a v roce 1920 byl stav členstva nejnižší od roku 1905: 493.⁶⁰ Přes hospodářskou krizi i jiné ekonomicko-politické vlivy počet členů rostl v průměru o 70 členů za rok a vrcholu opět dosáhl v roce 1935 počtem 1519.⁶¹ V roce 1938 byl znatelný menší pokles na 1333 členů.

Struktura členstva odpovídá struktuře všech ostatních sekcí. Mezi zakládajícími členy Pražské sekce bylo 6 obchodníků, 5 právníků, 5 továrníků, 4 sekretáři, 3 prodavači, 2 lékárníci a 2 doktoři a jeden profesor, inženýr, školní rada, ředitel, a fotograf. Stejně jako jinde byli nejsilněji zastoupeni úředníci a obchodníci. Ve srovnání se sekcí Mnichov, v Praze chyběla kategorie armádních důstojníků. Mezi zakládajícími členy nenajdeme dělníky, řemeslníky, zemědělce, obyvatele hor a žádné ženy. V dalších letech se neměnil poměr a složení. V roce 1889 na seznamu členů najdeme 85 obchodníků (téměř 20 %), 49 právníků (asi 8 %), 41 továrníků (7 %), dále 32 zaměstnanců, 21 ředitelů, 21 doktorů, 17 univerzitních profesorů, 16 státních zaměstnanců a ostatních v menším zastoupení. Žen bylo v tomto roce 39. Ženy patřily mezi členy Pražské sekce od prvních let existence spolku. Většinou se jednalo o manželky pražských alpinistů, ale některé patřily svými výkony mezi výborné alpinistky, například Marie Eckhertová a Hermína Grossová Kmochová (kapitola 6.4.1). Hermína Grossová vstoupila do Pražské sekce již v listopadu 1870 a v roce 1872 na popud svého lezeckého partnera Victora Hechta založila pobočku Filiale Dietach⁶² a stala se její

---

⁵⁸ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 35

⁵⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1886

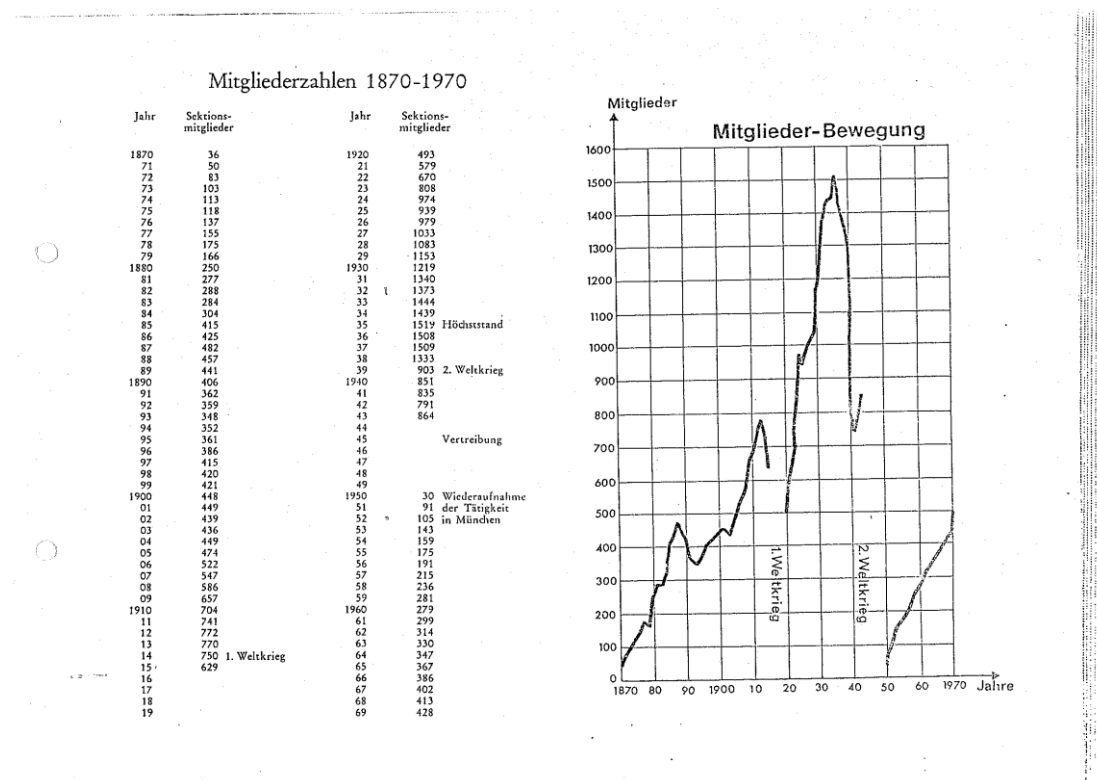
⁶⁰ tamtéž, Jahresbericht 1920

⁶¹ tamtéž, Jahresbericht 1935

⁶² Dietach- zámeček v okrese Wels – Land v Horním Rakousku, odkud pocházela Hermína Grossová

předsedkyní.⁶³ Tato pobočka věnovala za roky své existence Pražské sekci významné finanční dary především ve spojitosti s výstavbou nových chat. V roce 1874 to bylo 130 zlatých na výstavbu Payer Hütte⁶⁴ nebo dalších 50 zlatých na její opravy v roce 1879⁶⁵. V roce 1878 měla tato pobočka 80 členů. Není známo, ve kterém roce tato pobočka ukončila svou činnost.

Členstvo Pražské sekce, stejně jako celého DuÖAV, platilo od doby vzniku spolku pravidelné členské příspěvky. V roce 1931 to bylo pro členy A 60 Kč. Členové B platili polovinu, mezi ně patřili rodinní příslušníci členů A a studenti. Za tento roční příspěvek měl člen DAV Praha nárok na: odznak Alpenvereinu za 5 Kč, tiskoviny: Nachrichten zdarma, Mitteilungen zdarma, Zeitschrift des DuÖAV se slevou, časopis Bergsteiger 85 Kč, slevy na chatách DuÖAV, půjčovné AV klíče, využívání dalších ubytoven, pojištění, používání knihovny, možnost návštěvy DAV muzea v Mnichově, vstup do oddílu zimních sportů za 18 Kč, návštěvy přednášek, možnost účastnit se horolezeckých kurzů, možnost účastnit se výletu s průvodcem, slevy na rakouských dráhách, alpské poradenství.⁶⁶

Obrázek 1 Členstvo a jeho vývoj v letech 1870-1970 *Festschrift zum hundertjährigen Bestehen der Sektion Prag des Deutschen Alpenvereins 1870 – 1970*

⁶³ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 14

⁶⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1874

⁶⁵ *Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1879*, s. 15

⁶⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Nachrichten 1931

6.3 Činnost Pražské sekce v Čechách

Činnost Pražské sekce a jejích členů byla velice rozmanitá. Je možné ji opět srovnat s činností ostatních alpských spolků, neboť vždy plně odpovídala stanovám. K pravidelným aktivitám patřila valná hromada, měsíční shromáždění a týdenní setkání. Valná hromada se konala jednou za rok a byla při ní schvalována nejdůležitější ustanovení, volen nový výbor a přijímání noví členové. Měsíční shromáždění byla otevřená všem členům a při té příležitosti se konaly přednášky s alpskou, turistickou a geografickou tematikou, dále zde byly zveřejňovány informace z celého alpského spolku a vyměňovány zkušenosti z cest a výstupů. Nejdůležitější pro společenský život sekce byla „společenská setkávání“, která se konala každý čtvrtek (nejprve v restauraci Petzold, pak v hotelu „U zlatého anděla“ po první světové válce v „Německém domě“) a při kterých se organizovaly přednášky o oblastech v Alpách a o výstupech na alpské vrcholy. *„Častá společenská setkání byla typická pro většinu sekcí. Přitom byl kladen důraz na péči o společenskou stránku věci, neboť ta významně přispívala k seznamování členů.“*⁶⁷ Vedle těchto pravidelných aktivit můžeme najít i další, například pořádání různých slavností, vydávání průvodců a časopisů. V roce 1874 byla založena knihovna a umístěna v knihkupectví Ehrlich. Většinu publikací získávala sekce darem od svých členů nebo jiných sekcí DuÖAV.⁶⁸

Z důvodu stále rostoucího zájmu o alpinismus a rostoucího počtu členstva bylo 20. února 1924 otevřeno Alpské informační centrum. Zde mohli členové spolku získat informace pro plánované túry do Alp z přístupných map, průvodců, publikací, jízdních řádů, seznamů chat. Toto centrum bylo otevřeno jednou týdně ve středu a o poskytované služby byl veliký zájem. Po vzoru Prahy byla otevřena podobná centra i při jiných sekcích DuÖAV.⁶⁹ Pro velký zájem se v roce 1933 přestěhovalo centrum do Klimentské ulice do budovy Uránie a bylo otevřeno dvakrát týdně.⁷⁰

---

⁶⁷ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007 s. 304

⁶⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1874

⁶⁹ tamtéž, Jahresbericht 1924

⁷⁰ tamtéž, Jahresbericht 1933

6.3.1 Přednášky

Vývoj přednáškové činnosti Pražské sekce odráží historii alpského přednáškového umění všeobecně. Na počátku se jednalo o krátké zprávy a referáty v průběhu měsíčních setkávání. Později se přidaly zprávy z cest a popisy horolezeckých výstupů. „*V roce 1893 bylo poprvé použito promítání fotek. Friedrich Steiner, profesor na německé technické vysoké škole v Praze, přednášel s pomocí „Laterny magiky.“*⁷¹ Od té doby stoupala i kvalita přednášek, často se jich zúčastňovali vůdci z Východních Alp. Přednášky se konaly v různých prostorách, které musely být stále prostornější v závislosti na stoupajícím počtu členů sekce.

V prvních letech se konaly přibližně 4 přednášky ročně týkající se naučných témat z geografie a biologie Alp. Jako první o svých výstupech ve Východních Alpách informovali Viktor Hecht a Johann Stüdl. Později se konalo až 10 přednášek ročně a neomezily se pouze na turistiku a horolezectví v Alpách, ale informovaly také o Tatrách, Severní Americe a Himalájích. Vrcholnou událostí byla v roce 1901 přednáška Juliuse Payera „*Abenteuer und Beschwerden aus der Polarwelt*“ (Dobrodružství a obtíže v polárním světě). V období války se přednášky nekonaly, ale rozběhly se naplno opět v roce 1921 a nově se začala objevovat témata týkající se lyžování, například v roce 1922 Rudolf Kauschka „*Skifahrten in den Niederen Tauern und in Totengebirge*“ (Lyžařské jízdy v Nízkých Taurách a Totengebirge). V roce 1924 se uskutečnily 4 přednášky v rámci alpinistického kurzu s tematikou orientace, techniky a první pomoci.⁷²

Význam přednášek se neomezoval pouze na informování a vzdělávání členů Pražské sekce. Velice úzce souvisel také s propagací Pražské sekce mezi obyvateli Prahy a se získáváním finančních prostředků na výstavbu a další činnost v Alpách.

---

⁷¹ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 201

⁷² Příloha 7 *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag* s. 202-209

6.3.2 Výlety

Téměř všechny sekce DuÖAV pořádaly pravidelné společné výlety svých členů. „Členové Pražské sekce nachodili po horách dohromady v roce 1889 cca. 9000 km.“⁷³ Nejčastější destinace nebyly příliš vzdálené od Prahy a jednalo se převážně o jednodenní výlety. Například 25. května 1873 se 19 členů a hostů zúčastnilo exkurze na Komorní hrádek a na zříceninu Stará Dubá.⁷⁴ Dalším oblíbeným turistickým cílem byly Štěchovice, obec ležící na břehu Vltavy nebo Český Ráj, krajina známá svými skalami, hrady a zámky. Výlety sloužily k posilování společenského ducha členů a také naplňovaly jejich touhy po krásách přírody, když nemohli cestovat do Alp. Tato tradice pokračovala i v meziválečném období a obliba společných lyžařských výletů a zájezdů do Krkonoš a Jizerských hor se postupně zvyšovala.⁷⁵

6.3.3 Slavnosti

Společenské akce pořádané Pražskou sekcí byly otevřené široké veřejnosti a některé z nich se staly vrcholem plesové sezóny, jednalo se o různé slavnosti, plesy, věnečky a oslavy. Pro tyto akce členové vždy vyzdobili sál ve velkolepém stylu alpskými motivy. Kulisy znázorňovaly alpskou krajinu. „Celé prostory byly proměněny v alpské chaty a překvapivá je připravenost členů se zúčastňovat plesů v převlecích (jako lovci, turisté nebo v krojích).“⁷⁶ Účel těchto akcí byl ale méně prozaický, vedle společenské funkce sloužily k získávání finančních prostředků na výstavbu cest a chat. Když se Pražská sekce v roce 1886 dostala do finančních problémů, řešení našla takto „S vyrovnáním deficitu pomohly 3 alpské slavnosti. Kostýmově nejpovedenější ples „Ballfest im Zillertal“ (Ples v Zillertalu) měl takový ohlas, že k postavení naší 11. chaty byl naplánován další, opět v zrcadlovém sále Německého domu. Při té příležitosti uvedená fraška „Stüdlhütte“ sklídila velký aplaus. Třetí událost ples „Sommernachtstraum auf der Alm“ (Sen letní noci na pastvině) se opět líbila.“⁷⁷ Tradice plesů byla po druhé světové válce obnovena až 23. února 1935. Tehdy spolek uspořádal ples v Německém domě, který byl úspěšný a přinesl do kasy nemalou finanční částku.⁷⁸ Velkou

---

⁷³ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 303

⁷⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1872-73

⁷⁵ tamtéž, Nachrichten, Dezember 1932

⁷⁶ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 303

⁷⁷ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 20

⁷⁸ *Festschrift zum hundertjährigen Bestehen der Sektion Prag des Deutschen Alpenvereins* s. 29

událostí byly rovněž oslavy výročí založení sekce. Jedna z největších se konala v zrcadlovém sále Německého domu 22. listopadu 1930 k šedesátiletému výročí založení spolku.⁷⁹

6.3.4 Dobročinnost

Vedle svých hlavních činností se DuÖAV věnoval také dobročinnosti. Sekce jako Praha byly v tomto smyslu velice štědré, například: „*Když v roce 1878 způsobily záplavy v údolí Zillertal a v okolí velké škody, inicioval DuÖAV charitativní sbírky... V každém dalším roce bylo téměř vždy nutné podpořit poškozené obyvatele hor, které zasáhly laviny, sesuvy půdy nebo požáry.*“⁸⁰ Od prvního roku své existence věnovala sekce část svých příjmů na dobročinné účely. V roce 1872 na výzvu sekce Graz uspořádala mezi svými členy sbírku na podporu nevládně nemocného geoplastika Keila, která vynesla 217 zlatých.⁸¹ V roce 1887 byl zřízen charitativní fond, a jak dokládá účetní kniha z roku 1887, podílela se Pražská sekce také na vánočních dárkách pro potřebné děti z chudých alpských údolí. Tato tradice přetrvala až do první světové války. „*V roce 1892 věnovala Pražská sekce na vánoční dárky 400 rakouských zlatých, v té době to byla značná částka. Obdarovány byly obce Kals, Virgen, Matri, Dornauberg, Sluden a Matsch.*“⁸²

V oblastech působení Pražské sekce byla velkým problémem pro rozvoj cestovního ruchu úroveň ubytování a stravování, například v údolí Zillertal. Proto na návrh paní Hermíny Stüdlové byla přijata děvečka Kathl Frankauserová do Prahy na vyučení kuchařkou. Podařilo se jí zaměstnat v kuchyni knížete Schwarzenberga, kde se naučila panským způsobům a receptům. Tato událost vzbudila v Praze ve vyšších kruzích veliký zájem, což mělo vliv na zvýšení cestovního ruchu v Zillertalu a po Kathl dostaly i další děvečky příležitost se prakticky vzdělat v Německé kuchařské škole v Praze, ubytování většinou našly u členů Pražské sekce.⁸³

Ve svých oblastech působení podporovala sekce v prvních desetiletích i místní horské vůdce. Zajišťovala jim především materiální vybavení, jako byly lana, lucerny, batohy, cepíny a později i zdravotnický materiál. S rozvojem vůdcovství a vznikem vůdcovských kas a pojištění, převzaly podporu tyto instituce nebo případně DuÖAV (kapitola 6.4.4).

---

⁷⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1930

⁸⁰ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 251

⁸¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1871-1872

⁸² SCHEMMANN, Christine: *Pioniere, Abenteuer und Mäzene*. Leer 1988, s. 98

⁸³ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 87

6.4 Činnost sekce v Alpách

6.4.1 Horolezectví

Mezi průkopníky alpinismu v Praze, kteří jako první objevili krásu velehor a dobrodružství při zdolávání horských štítů, patří dva malíři Max Haushofer a Ruben, kteří rovněž přivedli mladého Johanna Stüdlu k horolezectví a malířství. Prvním alpinistou v Praze, na jehož kontě jsou významné výstupy jako například přechod hřebene Grossglockneru mezi vrcholy Romariswandkopf a Glocknerwand, byl biolog a pozdější školní rada Kögler.

Významným horolezcem a prvovýstupcem byl především Johann Stüdl, jehož činnosti je věnována samostatná kapitola v této práci (kapitola 6.6). K zakládajícím členům Pražské sekce patřil i bohatý průmyslník Moritz Umlauf, jež byl velice známý svými výstupy v Západních Alpách například na Finsterhorn, Mont Blanc, Monte Rosu a Grand Combin. V roce 1874 lezl ve Vysokých Tatrách, v roce 1875 v Dolomitech a v roce 1880 uskutečnil prvovýstup na Nördliche Wildspitze z ledovce Rosenkarferner.⁸⁴

K dalším horolezecky neaktivnějším zakládajícím členům patřil dlouholetý člen výkonného výboru Viktor Hecht. Počítá se mezi průkopníky alpinismu a prvovýstupce ve Východních Alpách. V roce 1890 se stal členem elitního ÖAK.⁸⁵ Jeho výkony byly zveřejněny v dílech J. Emmera „*Geschichte des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*“ a „*Erschließung der Alpen*“. V letech 1867 – 1894 vystoupil na 105 vrcholů dosahujících přes 3161 m n. m., na 32 vrcholů s výškou přes 3000 m n. m. a dalších 381 vrcholů. Nejvýznamnější byly prvovýstupy na: Östliche Marzelspitze, Suldenjoch, Hochofenwand, Liebnerspitze, Wildgal a mnoho dalších.⁸⁶ Viktor Hecht vystudoval právo na Univerzitě Karlově v Praze a tehdy se také seznámil s úzkou skupinou alpinistů, která v té době v Praze působila. V roce 1887 vykonal své první výstupy v Alpách a od té doby věnoval každou letní sezónu horolezectví a můžeme o něm tvrdit, že byl jedním z lezecky neaktivnějších členů Pražské sekce. Například v roce 1869 uskutečnil 25 výstupů a v roce 1870 uskutečnil prvovýstup na vrchol Hochschober společně s Karlem Hofmannem. Jeho dlouholetou horolezeckou partnerkou byla slečna Hermína Grossová z Grazu. O jeho výkonech referovala Pražská sekce v deníku Bohemia „*Obzvláště je třeba vyzdvihnout túry, které vykonal Viktor Hecht s velkou vytrvalostí a neohrožeností především v Tyrolských*

---

⁸⁴ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 118

⁸⁵ *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815 – 1950*

⁸⁶ *Festschrift zum 25 jährigen Bestehen der Sektion Prag*, Praha 1895 s. 78

*Alpách a to ve skupinách Ortler-, Stubaier-, Ötztaler- a Rießerfernergruppe. Kromě jiných vysokých vrcholů vylezl Dr. Hecht šest dodnes nezdolaných vrcholů a otevřel více nových sedel.*⁸⁷ Jedním z nejtěžších výstupů se stal jeho slavný přechod z ledovce Umbalgletscher přes vrchol Simonyspitze na ledovec Krimmlergletscher, při němž jeho horský vůdce Stefan Kirschler prohlásil, že to byla jeho nejnebezpečnější túra, kterou by již nikdy nechtěl opakovat.⁸⁸ Viktor Hecht patřil k zakládajícím členům a členům výboru Pražské sekce DuÖAV, nejvíce se zasloužil o rozvoj vůdcovství, jehož odbor 12 let vedl a během té doby se mu podařilo vytvořit vůdcovské tarify v oblastech působnosti Pražské sekce. Zemřel v roce 1904 na následky zranění způsobených z důvodu nouzového bivaku při výstupu na vrchol Langkofel v roce 1890.

S objevováním údolí Zillertal je spojován univerzitní profesor, geolog a geograf Ferdinand Löwl, který v letech 1876/77 tuto oblast procestoval, vylezl významné vrcholy a vydal publikaci „*Aus dem Zillertaler Hochgebirge*“⁸⁹ (Z Zillertalských velehor), jež se stala podnětem pro rozvoj činnosti Pražské sekce v údolí Zillertal. K této první generaci horolezců z Prahy patřili ještě Karl Gussenbauer, Otto Bierbaum, Wilhelm Biedermann a Karl Hecke.

Za zmínku stojí i ženské výkony. Člen Pražské sekce Wenzel Eckerth velice odvážně začal brát svou dceru Marii Eckerthovou do Alp, kde společně zdolávali stále obtížnější vrcholy. Pod vedením horského vůdce Innenkoflera vystoupili například v Dolomitech severní cestou na Monte Cristallo, uskutečnili 3. výstup na Ampezký Kristallkopf a na svém kontě mají i další 2 menší prvovýstupy. Svými výkony zastínila Marie i Herminu Grossovou, provdanou Kmochovou, jež se dá považovat za první opravdovou horolezkyni v českých zemích, která jako první žena vystoupila na Wiesbachhorn.⁹⁰ Tuto „Geogräfin“ (geografku) seznámil s krásou Alp strýc Rondenell a ona od té doby trávila celou letní sezónu ve vysokých horách. Se svým spolulezcem, výše zmiňovaným Victorem Hechtem, v roce 1871 procestovali Dolomity a uskutečnili zde například prvovýstup na Hochofenwand. Později se vdala za Friedricha Komocha a přestěhovala se do Prahy, kde se stala organizátorkou společenského života sekce.⁹¹

Nástupníky objevitelů Alp a prvovýstupců byli žáci Johanna Stüdla bratři Georg August a Eduard Wagnerové. Společně slavili mnoho úspěchů ve Východních Alpách například

---

⁸⁷ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 108

⁸⁸ tamtéž, s. 111

⁸⁹ LÖWL, F. *Aus dem Zillerthaler Hochgebirge*, 1878

⁹⁰ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 121

⁹¹ tamtéž, s. 107

dvoudenní přechod všech vrcholů hlavního hřebene Tuxských Alp. Zahájili novou éru horolezectví bez horských vůdců. Od roku 1894 lezl Eduard bez vůdce a stejně tak zdolal společně s Hansem Lorencem jako první vrchol Matterhornu bez doprovodu. Eduard později založil Akademische Alpenklub Zürich (Akademický alpský klub Zurich), v němž se sdružili mladí horolezci podnikající nejtěžší výstupy v Alpách na vlastní pěst.⁹²

Od konce 70. let se začaly uskutečňovat i zimní výstupy v Alpách. V Praze působil Robert von Lendenfeld, který společně s Karlem Blodingem podnikl první zimní výstupy ve Východních Alpách. Vystoupili na vrcholy Dachstein, Bischofsmütze, Torstein a další v hlubokém sněhu a při daleko obtížnějších podmínkách než prvovýstupci. Robert později odcestoval do Austrálie a na Nový Zéland, kde vytvořil řadu prvovýstupů na nejvyšší hory společně se svou ženou Annou.⁹³

V období do konce 19. století se svými výkony zapsali do mezinárodního povědomí ještě: Heinrich Pogatscher (1894 prvovýstup na Uludag v Turecku), Adolf Gstimmer (prvovýstupy v Dolomitech např. Cima d'Agola, Cima di Pagajola), Hans Carl Müller (výstupy v Kalifornii), Friedrich Bunzel a Karl Kirchbaum.

Na počátku 20. století v období do první světové války prodělalo horolezectví nebývalý rozmach. Mezi mnoha obdivuhodnými výstupy i objevitelskými cestami obzvláště vyniká Eduard Landesmann, který přeletěl v balónu centrální Alpy a vytyčil prvovýstupy v Dolomitech. Druhým horolezcem ve stejném období byl Ernst Kraupa, u kterého je známo několik prvovýstupů rovněž v Dolomitech.⁹⁴

V poválečném období vzrostla obliba oblastí v okolí vrcholů Ortleru a Berniny. Mladá generace pražských alpinistů byla neméně úspěšná, mezi ně patřili: Max Sommerhuber,⁹⁵ Herman Rauscher, Konstantin Korzendörfer.

Pro své členy pořádala sekce ve 30. letech každoročně společné výlety s průvodcem. V roce 1931 byla cílem skupina Großvenedigeru a Großglockneru. Tohoto výletu se zúčastnilo 7 alpinistů pod vedením Karla Fockela. Bohužel v té době napadlo půl metru nového sněhu, který jim znemožnil výstup na nejvyšší horu Rakouska, ale i přes nepříznivé

---

⁹² *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 122

⁹³ O svých výstupech a objevech psal ve vlastních publikacích: „Aus den Alpen“ (Z Alp), „Australische Reise“ (Australská cesta)

⁹⁴ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 125

⁹⁵ V roce 1924 uskutečnil výstupy na 64 vrcholů! v několika významných oblastech Alp, Jahresbericht 1924, příloha 8

počasí vystoupili účastníci na Venediger.⁹⁶ V roce 1933 se 12 horolezců zúčastnilo výletu na Silverettu a 30 do skupiny Ortleru.⁹⁷

Někteří horolezci z Pražské sekce v Alpách bohužel při výstupech zahynuli. Do roku 1930 to byl Robert Schnürdreher, který zahynul při pádu z Mont Blancu, Heinrich Willman při pádu z Hochiřbu, Richard Scholze při výstupu na Burgstallkante v Jižním Tyrolsku.⁹⁸ Oblíbené zimní túry si vybraly dvě oběti: Otto Kaspar zahynul v roce 1931 v lavině v okolí Kùhte⁹⁹ a v roce 1932 se zabil Ladislaus Gador při lyžování ve Vysokých Tatrách. Poslední obětí hor se stal v roce 1933 výborný horolezec Rudolf Saxl, když se zřítíl při lezení na Winklerturm.¹⁰⁰

Od 30. let se stalo oblíbeným horolezectví v okolí Prahy a na pískovcových věžích v Českém Ráji a v severních Čechách. *„S otevřením nových horolezeckých cest na cvičných skalách v okolí Prahy se rozvinula praktická lezecká činnost. Dobrou pověst pražských německých horolezců potvrdili naši lezci i v pískovcových oblastech Čech. Mezi mnoha krásnými a často obtížnými pískovcovými výstupy můžeme jmenovat: Prachovskou Jehlu a Čapku, Šikmou věž, Kočičí jehlu¹⁰¹, Kapelník, prvovýstup na Dračí věž¹⁰², druhý výstup na Zlého Bratra.¹⁰³ „¹⁰⁴ Rok 1936 může být příkladem opravdu čilé horolezecké aktivity: uskutečnilo se 86 vysokohorských letních túr, 80 zimních a 103 výjezdů na pískovce. Horolezecké kurzy se uskutečnily v okolí Prahy, v Prachovských skalách a v Labských pískovcích. Zorganizovány byly také 4 společné horolezecké výlety do Alp: 2 lyžařské a 2 letní do oblasti Berniny a Vysokých Taur.¹⁰⁵*

---

⁹⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Nachrichten 1931

⁹⁷ tamtéž, Jahresbericht 1933

⁹⁸ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 126

⁹⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1931

¹⁰⁰ *Festschrift zum hundertjährigen Bestehen der Sektion Prag des Deutschen Alpenvereins*. München 1970, s. 26

¹⁰¹ Tyto věže se nacházejí v Prachovských skalách

¹⁰² Tyto věže se nacházejí v oblasti Hrubé Skály

¹⁰³ Věž v Dubských skalách v údolí Roklice

¹⁰⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1938

¹⁰⁵ *Festschrift zum hundertjährigen Bestehen der Sektion Prag des Deutschen Alpenvereins*. München 1970

6.4.2 Lyžování

Po první světové válce nastal ve střední Evropě rozmach lyžování, který se nevyhnul ani DAV Praha, jehož členové založili oficiálně oddíl lyžování v roce 1925, který vstoupil do Hauptverband der Deutschen Wintersportvereine¹⁰⁶ (HDW, Hlavní svaz německých zimních sportovních spolků). Členem tohoto oddílu se mohl stát kdokoli z členů DAV Praha a za 18 Kč získat průkazku HDW. Tato průkazka přinášela četné výhody: 33,5 % slevu na železnici pro skupiny od 10 osob, úrazové pojištění, slevu na ubytování v Tauernpashöhe.¹⁰⁷ V roce 1933 měl oddíl 70 členů¹⁰⁸ a aktivně rozvíjel svou činnost. V pravidelném tiskopise Nachrichten informoval své členy o lyžařském vybavení, o lavinovém nebezpečí a o bezpečnosti v horách. Oddíl také nabízel pro zimní sezónu řadu lyžařských kurzů, např. v roce 1933 to bylo 7 kurzů pro začátečníky a 10 kurzů pro pokročilé za 250 Kč a dále zimní túry s vůdcem na nejvyšší vrcholy Alp. Tradiční byla i nabídka vánočních a velikonočních lyžařských zájezdů.¹⁰⁹

Velkým přínosem Pražské sekce pro své členy, ale i pro další lyžaře, bylo vybudování nebo rekonstrukce tří lyžařských chat Bohemiahütte, Moaralmschihütte a Mörsbachhütte, ve kterých se dohromady v zimní lyžařské sezóně 1937/38 ubytovalo 3089 lyžařů.¹¹⁰

---

¹⁰⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1925

HDW byl založen 23. listopadu 1919 německými lyžaři v Praze a v roce 1936 se sloučil s Deutsche Turnverband, WAIC, M., *Svaz lyžařů republiky Československé a Hlavní svaz německých zimních sportovních spolků* In Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu, 2004

¹⁰⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Nachrichten, Dezember 1931

¹⁰⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, 2. Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1933

¹⁰⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Nachrichten, Dezember 1933

¹¹⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, Dopis 27.4.1938 DAV Prag - DuÖAV (přehled přenocování na lyžařských chatách)

6.4.3 Oblasti působnosti Pražské sekce v Alpách

Pražská sekce spravovala na konci 19. století největší území ze všech sekcí DuÖAV. Je možné tvrdit, že svou působnost postupně rozprostřela do všech významných horských skupin Východních Alp. Největšího rozmachu dosáhla v roce 1887. Jednalo se o následující oblasti, které jsou vymezeny především nástupovými obcemi: (příloha 9)

1. **Skupina Ortleru:** obce Sulden, Trafoi, Gamagoi, Glurns, chata Payerhütte (v roce 1918 připadla Itálii)
2. **Skupina Öztalských Alp:** obec Matsch, chata Karlsbader Hütte (později Höllerhütte), zajištěný výstup na Weisskogel (v roce 1918 připadla Itálii)
3. **Skupina Zillertalských Alp:** obec Mayerhofen, Breitlahner, chaty Olpererhütte, Rifflerhütte a Dominikushütte (v roce 1900 prodáno sekci Berlín)
4. **Skupina Venedigeru:** obce Matrei, St. Jakob in Deferegggen, chaty Clarahütte, Johannishütte, Neue Prager Hütte, Alte Prager Hütte
5. **Skupina Großglockneru:** obec Kals, chaty Stüdlhütte, Hofmannshütte, zajištěná cesta na Großglockner
6. **Skupina Lofferer Steinberge:** obec Loffer, chata Steinbergalm, cesta na Hinternhorn (v roce 1888 přenechána sekci Passau)
7. **Okolí jezera Achensee:** skupiny Karwendel a Roffan (v roce 1905 oblast předána sekcím Oberland a Erfurt)
8. **Oblast v okolí Krimmlu:** v roce 1887 přenecháno místo pro výstavbu chaty sekci Varnsdorf
9. **Oblast Stubaier Alpen:** obec Fernau, v roce 1874 přenecháno místo pro výstavbu chaty sekci Dresden
10. **Oblast Silveretta v okolí Fluchthornu:** údolí Fimbartal 1886 přenecháno místo pro výstavbu chaty sekci Heidelberg

Na dobové mapce z ročenky DAV Praha jsou vidět oblasti působnosti Pražské sekce, tmavě jsou naznačeny oblasti spravované sekcí před první světovou válkou, šrafované oblasti zůstaly sekci i po poválečném uspořádání v roce 1918.

Obrázek 2. Oblasti působnosti pražské sekce v letech 1870 – 1930 (Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 150)

Ne vždy se Pražské sekci podařilo získat místo, které si vybrala pro stavbu nové chaty. Johann Stüdl „roztrpčeně bojoval o místo Adlersruh (místo ve výšce 3460m těsně pod vrcholem Großglockneru), pro něž mu obec Heiligenblut v dubnu 1879 udělila stavební povolení, ovšem vlastník pozemku Joseph von Aichenegg mu toto místo odepřel a tak zde nakonec nestavěli Pražané, ale exkluzivní ÖAK zde nakonec vybudoval nejvýše položenou útulnu ve Východních Alpách - Erzog Johann Hütte, slavnostně otevřenou 18. 8. 1880.“¹¹¹

Pražská sekce byla ve svých oblastech velice aktivní. Podporovala nejenom přímo horolezecké aktivity a turismus, ale snažila se také zlepšit životní podmínky chudých obyvatel alpských údolí. Ve své pracovní oblasti zorganizovala vůdcovské spolky, v rámci kterých školila vůdce, vybavovala je novým materiálem, zajišťovala podporu pro jejich rodiny (kapitola 6.4.4). Dále postupně vybudovala záchranný systém (kapitola 6.4.5). Pro potřeby místního obyvatelstva založila knihovny a vybavila je aktuální alpskou literaturou. Je zřejmé, že těmito aktivitami pomohla zlepšit zaměstnanost v daných oblastech a zvýšit cestovní ruch.

¹¹¹ SCHEMMANN, Christine: *Pioniere, Abenteuer und Mäzene*. Leer 1988 s. 96

Místní obyvatele spolek zaměstnával při výstavbě nových chat a při jejich pravidelné údržbě. Významná je i charitativní činnost nasměrovaná těm nejpotřebnějším.

Po prvotní euforii a stavebním rozmachu nastalo pro Pražskou sekci na konci 80. let 19. století období zeštíhlování, neboť v té době vlastnila 11 chat a vybudováním Rifflerhütte se dostala na samý okraj svých finančních možností „*jasný úspěch, který ale pro nás byl posledním podnětem pro zastavení. Jednoduše jsme už nemohli dál.*“¹¹² Proto také hned v tomto roce přistoupila k přenechání oblasti Krimmlu sekci Varnsdorf a v roce 1888 oblasti Loferer Steinberge sekci Passau. V roce 1900 se „*musela rozhodnout a omezit své pole působnosti, aby zaměřila svou výkonnost na menší pracovní oblast a bez vnějšího rozštěpení sil a snáze dostála svým velkým a mnohostranným úkolům.*“¹¹³ Z tohoto důvodu se rozhodla, jak už bylo výše zmíněno, nabídnout k prodeji celou svou oblast v Zillertalských Alpách sekci Berlín, která v této horské skupině také působila. Pražský spolek tak získal 11 000 marek, které následně použil na výstavbu Neue Prager Hütte a tím dal najevo, která oblast je pro něj ta nejdůležitější.

Svou pozici silné a významné sekce ztratila Praha po první světové válce, musela vystoupit z DuÖAV (kapitola 4) a přišla o velkou část svého majetku. „*Pracovní oblast Pražské sekce byla v průběhu času vystavena rozličným změnám. Z původně rozsáhlých oblastí působení v různých oblastech Východních Alp zbylo po první světové válce z důvodu převedení na jiné sekce a především z důvodu odstoupení části území Itálii pouze jádro v jižní části Vysokých Taur.*“¹¹⁴ Trvalo to dalších 5 let, než si spolek znovu vybudoval svou pozici. Už nikdy ale nedosáhnul prestiže, kterou získal v době předsednictví Johanna Stüdla na konci 19. století.

---

¹¹² *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 16

¹¹³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1900

¹¹⁴ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 247

6.4.4 Vůdcovství

Historie vůdcovství ve Východních Alpách je neoddělitelně spojena se sekci Praha DuÖAV a především s činností Johanna Stüdl. V první polovině 19. století byli všichni horolezci odkázáni, až na několik výjimek,¹¹⁵ na pomoc horských vůdců, kteří znali vždy konkrétní oblast, často se jednalo o lovce, pašeráky, pastýře a horaly. V této době byla kvalita těchto nezkušených průvodců nízká a případní horolezci naráželi na neochotu a strach. Organizace vůdcovství ve Východních Alpách byla značně pozadu oproti situaci ve Švýcarsku, kde již počátkem 60. let byli vůdci pro toto povolání speciálně školeni. Situace ve Východních Alpách byla neudržitelná a tak již v roce 1863 proběhly první pokusy o regulaci této živnosti. V roce 1863 byl sestaven první jmenný seznam vůdců a v roce 1865 byl vydán výnos státního ministerstva místodržitelstvím a zemským úřadům alpských provincií, kterým se zavedly vůdcovské knížky, v němž bylo doporučeno vypracovat jednotné tarify a maximální váha nákladu pro vůdce byla stanovena na 15 liber (0,45 kg).¹¹⁶

Jedním z prvních, jež vyhodnotili tuto situaci jako kritickou, byl Johann Stüdl. S přestavbou vůdcovství začal přirozeně v Kalsu, neboť místní vůdci dle jeho slov patřili k těm nejlepším ve Východních Alpách. Od počátku měli vůdci z Kalsu daleko nižší odměny než ti z Heiligenblutu, který byl v té době považován za hlavní výchozí bod pro zdolání Großglockneru. Stüdl tehdy sjednotil všechny vůdce z Kalsu do jednoho vůdcovského spolku „Führerverein“, kterému předsedal farář Andreas Lercher. Stüdl vypracoval stanovy: „*Účelem vůdcovství bylo přiřadit vůdcovskou organizaci určitému místu, vzdělat ji, stejně tak jako udržovat, zlepšovat a stavět horské chaty a turistické chodníky v konkrétních oblastech.*“¹¹⁷ Dále vytvořil vůdcovská pravidla a rozdal vůdcovské knížky. Hlavní motivací Stüdl bylo poskytnutí existenčních prostředků obyvatelům horských údolí, kteří se do té doby věnovali hornictví¹¹⁸ a zemědělství. Horští vůdci dostávali od alpských spolků podporu a jejich rodiny výplatu penze za ty nosiče a vůdce, kteří se zranili nebo zahynuli. Například: „*Když společně s hrabětem Pallavicinim zahynuli i vůdci z Kalsu Ranggetiner a Rubisoier.*“¹¹⁹ K dohledu nad vůdcovstvím patřila také péče o modernizaci vybavení. Místo krosen zavedl Stüdl batohy, lepší svítilny se používaly v případě bouřky i na usedlostech. Stüdl navrhnul nový cepín, místo do té doby používané sekery do ledu, který se brzy začal vyrábět sériově. (Příloha 10)

---

¹¹⁵ Například horolezci Valentin Stanig a Johann Jacob Weilenmann

¹¹⁶ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 171

¹¹⁷ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 182

¹¹⁸ V oblasti Kalsu se těžila železná ruda, měď a stříbro

¹¹⁹ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 20

Začaly se požívat sluneční brýle, mačky, buzoly a mapy. Vůdci z Kalsu se také zavázali část svého příjmu odvádět do vůdcovské pokladny, aby se z ní pak mohly vyplácet finance na nákup horolezeckého materiálu, průvodců, map, na údržbu zajištěné cesty a na údržbu Stüdlhütte. Zároveň byl vytvořen pořadník, ve kterém průvodci získávali své klienty. Spolek se také staral o školení nových mladých vůdců, což se velice záhy projevilo nárůstem zájmu o služby průvodců právě z Klasu. Byla založena knihovna v Kalsu především pro potřeby místních vůdců, kde se nacházely průvodci a mapy. Na jejím založení se finančně podíleli: ÖAV, J. Stüdl, K. Hofmann, farář A. Lerch.¹²⁰ V roce 1870 byli v Kalsu zaregistrováni tito vůdci (příloha 12). Thomas Groder, Josef Schnell, Michael Groder, Ruppert Groder, Peter Groder, Joseph Kerer, Andrä Kerer, Peter Hutter, Johan Gräfler, Gregor Huter.¹²¹

Přirozené bylo, že po pozitivní zkušenosti z Kalsu se Stüdl pokoušel zorganizovat vůdcovství i v jiných obcích. Vůdci z Heiligenblutu se sami na Stüdlu obrátili s prosbou o pomoc a následně i tam byl založen stejný spolek jako v Kalsu, důsledkem bylo snížení a zkompletování tarifů. Členy spolku z Heiligenblutu byli: Anton Granögger, Christoph Pichler, Joseph Rtibusser, Georg Bäuerle, Anton Wallner, Matthias Aßlaber. Předseda spolku Granögger seděl každý večer v hostinci v Heiligenblutu a informoval se o plánovaných túrách na další den, případně nabízel služby průvodců. Proto se v této době mohli turisté obracet na kvalifikované průvodce a ne jako doposud na hospodského a jeho pacholky. Stejně jako v Kalsu byli i vůdci z Heiligenblutu vybaveni novým horolezeckým materiálem. J. Stüdl a Hofmann iniciovali opravu Hofmannshütte, která byla v té době v nevyhovujícím stavu, na uhrazení oprav byl vytvořen speciální fond, do něhož přispívali ubytovaní na chatě částkou 50 krejcarů. Ze svých vlastních prostředků opravili vůdci z Heiligenblutu mnoho přístupových cest v oblasti.¹²²

Následovalo zakládání vůdcovských organizací ve Fuchsu (Pinzgau) a v Prägertenu, kde se zpočátku vyskytly problémy, a teprve osobní přítomnost J. Stüdlu dopomohla k založení vůdcovské organizace v srpnu 1871. (příloha 11) V Zillertalu trvalo vypracování jednotných tarifů až do roku 1877. V oblasti Ortleru trvalo sjednocení vůdcovství ještě déle. Přestože zde působili velice známí vůdci jako například Johann Pinggera, tak se dlouho hledal konsensus ohledně tarifů a vůdcovských knížek.

Z důvodu bohatých zkušeností a zásluh v oblasti vůdcovství byli J. Stüdl a Franz Senn 26. května 1870 zvoleni do komise pro vůdcovství centrálního výboru DAV. Tento výbor se

---

¹²⁰ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 174

¹²¹ *Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins* Bd. 01 (1870), s. 70

¹²² *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 176

zasloužil o neustálé zdokonalování vůdcovství v celých Východních Alpách. Společně vytvořili Vůdcovský řád (Führerordnung) pro celé Tyrolsko, který měl 18 bodů a byl schválen státním místodržitelstvím v Innsbrucku 4. září 1871.¹²³

Chronologicky lze popsat další významné kroky, většinou iniciované právě Johannem Stüdlem. V roce 1878 byla založena pokladna na podporu vůdců, která sloužila k vyplácení podpory zraněným vůdcům nebo pozůstalým. V roce 1880 byl vytvořen systém vzdělávacích kurzů pro vůdce. Od roku 1883 byli vůdci úrazově pojištěni a každému zaregistrovanému vůdci byla vydána vůdcovská knížka.

Pražská sekce podporovala vůdce a jejich rodiny ve svých pracovních oblastech jak materiálně, tak i finančně, například v roce 1880 vybavila za 176 zlatých svých 44 vůdců z oblasti novým horolezeckým materiálem (batohy, sněžnými brýlemi, lany, cepíny, kompas, svítilnami, mapami).¹²⁴ Každý rok také posílali členové na vánoce dárky dětem horských vůdců.

Až do první světové války se sekce snažila o neustálá zdokonalování vůdcovství ve svých pracovních oblastech. Po vzoru Švýcarska byla v roce 1877 otevřena v Klasu první vůdcovská kancelář, stejně tak v obci Matrei, kde po katastrofickém požáru vybavila sekce Praha místní vůdce novým horolezeckým materiálem. V oblasti Zillertalu byla také založena kancelář a vypracovány tarify, tato oblast byla v roce 1900 předána sekci Berlín. V oblasti Loferu se zorganizovali vůdci v roce 1881, ale správa této organizace přešla na sekci Passau v roce 1888. V Ötztalských Alpách to bylo podobné, tuto oblast ztratila sekce po první světové válce.

V průběhu první světové války byla většina vůdců odvedena na Jižní frontu, kde byly využity jejich dokonalé znalosti horského prostředí. Ve válce zemřelo 18 vůdců z oblastí spravovaných Pražskou sekcí. Během války podporovala sekce rodiny zraněných nebo zemřelých vůdců.¹²⁵

Důsledkem války byla ztráta oblastí kolem Ortleru a v Ötztalských Alpách. Po válce bylo potřeba znovu zorganizovat vůdcovské spolky v ostatních oblastech a především vybavit vůdce novým horolezeckým materiálem. Například v St. Jakobu nezbyl po válce ani jeden vůdce.

---

¹²³ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 179

¹²⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1880

¹²⁵ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 192

Ve 20. letech se pravidelně konala shromáždění vůdců, kterých se účastnilo i vedení Pražské sekce, v roce 1923 naposledy i Johann Stüdl. Co všechno sekce zorganizovala v rámci těchto „vůdcovských dnů“ se dozvídáme z Výroční zprávy z roku 1924: *„Na konci června vedl náš referent vůdcovství Koerting vůdcovské dny v Kalsu a Matrei, na něž se dostavili vůdci, aspiranti na vůdce a koncesovaní nosiči. Každému vůdci byl vyšetřen jeho zdravotní stav, starým a nemocným byla zařízena penze, vybavení vůdců bylo prozkoušeno (cepín, lano, obvazový materiál), postarali jsme se o doplnění chybějícího materiálu, jednotlivým vůdcům byly rozděleny mapy oblastí Großglockneru a Venedigeru, tarify byly jednomyslně schváleny, projednány přání a stížnosti vůdců a zavedena potřebná opatření. Aby se u vůdců vytvořil pocit nerozlučnosti s Alpským spolkem, postarali jsme se, aby byly vůdcům zasílány Mitteilungen DuÖAV. V Kalsu se uskutečnil kurz pro vůdce První pomoc při nehodách.“*¹²⁶

Celkově se tato oblast horolezectví do druhé světové války neustále zdokonalovala a sekce se především snažila o zvýšení bezpečnosti klientů i vůdců. Vůdcovství se stalo uznávaným povoláním, autorizovaným, s platem, důchodem, nemocenským a úrazovým pojištěním.¹²⁷

Z historického hlediska byla vždy role vůdců při objevování a zpřístupňování nových oblastí podceňována a ve své době taky velice málo hodnocená, přestože právě horským vůdcům je na konci 19. století nutné připsat největší zásluhy na vykonání nejtěžších výstupů té doby. Mezi vůdci a alpinisty vznikaly velice úzké téměř přátelské vztahy, známé jsou dvojice *„průzkumník Julius Payer a vůdce Johann Pinggera, J. Stüdl a jeho legendární Thomas Groder a Franz Senn a jeho věrný Cyprian Granbichler. Mnoho alpinistů si bralo své vůdce i do Západních Alp nebo na expedice do mimoevropských pohoří, např. Payer na expedice do Arktidy a na Kavkaz.“*¹²⁸

Z tohoto důvodu jsou v následující kapitole vyjmenováni nejvýznamnější vůdci, kteří pracovali v oblastech spravovaných Pražskou sekcí.

V Kalsu působili hned tři bratři Groderové, z nichž nejznámější je Thomas Groder. Byl jedním z prvních průvodců v Kalsu a především se zasloužil o objevování oblastí společně s Johannem Stüdlem. Z jeho výstupů jsou nejznámější: prvovýstup na Hochschober přes

---

¹²⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1924

¹²⁷ Bylo uzavíráno se soukromými pojišťovacími společnostmi

¹²⁸ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 178

severozápadní hřeben, prvovýstup na Schneewinkelkopf u Hohe Riffu a prvovýstup cestou Hofmann Weg na Großglockner. V roce 1869 mu Stüdl daroval Stüdlhütte.¹²⁹(kapitola 6.6)

Druhým významným vůdcem byl Joseph Schnell, který většinou lezl s Thomasem Groderem a jeho klienty. Svou pověst si ale vybudoval výstupem na Großglockner společně s Juliusem Payerem v roce 1863. Z dalších výstupů to byly kromě výše zmíněných: první průstup sedlem Ödenwinkelscharte, výstup na Große Wiesbachhorn, výstup na Großvenediger z údolí Obersulzbachtal. Jako první předpověděl budoucí vývoj horolezectví „*Cizí se budou stále zlepšovat ve stoupaní na vrcholy, brzy nebudou potřebovat žádného vůdce.*“¹³⁰

Josef Kerer přešel jako první hřeben Stüdlgrat na Großglockner společně s Petrem Groderem. Vylezl jako první Glocknerwand s Karlem Hofmannem.¹³¹

Christian Ranggetiner pocházel z Kalsu, ale je znám především jako vůdce v oblasti Großvenedigeru. V roce 1876 byl zvolen předsedou vůdcovského spolku v Kalsu, ale při své snaze zavést pořádek narazil na odpor vůdců a nakonec byl dokonce ze spolku vyloučen. Teprve po přimluvách Stüdla a Rubisoiera byl opět přijat zpět. Prvovýstup vykonal společně se Stüdlem a Richterem na Schlieferspitze, s Gustavem Groderem na Großglockner severozápadním hřebenem, na Glocknerhorn s Mortzem Kufnerem. Dále doprovázel Karla Blodiga při jeho četných prvovýstupech ve Švýcarsku. 26. června 1886 společně s Rubisoierem vedli markraběte Pallaviciniho na Glocknerwand, z důvodu odlomení převěje, se celá skupina zřítla mnoho set metrů a všichni zahynuli. Sekce Praha poskytla pozůstalým finanční podporu a vyrobila na hřbitově v Kalsu mramorovou pamětní desku.¹³²

Z mladší generace vynikal Johann Kerrer, jenž jako třináctiletý vystoupil na Großglockner hřebenem Stüdlgrat. Ve 23 letech získal vůdcovskou koncesi. Je známý pod přezdívkou „Kuenzer Hans“ a vykonal těžké výstupy ve všech oblastech Východních i Západních Alp.¹³³ Nejenže zdolal mnoho čtyřtisícových vrcholů ve Švýcarsku (například Matterhorn, Meije a další), ale byl i prvním rakouským průvodcem v roce 1887 na Kavkazu horolezců Merzbachera a Purtscherella a doprovázel Boecku při první Evropské expedici do Nepálu v roce 1890, přičemž byli prvními Evropany, kteří směli procestovat Nepál.¹³⁴

---

¹²⁹ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 183

¹³⁰ tamtéž s. 184

¹³¹ tamtéž s. 185

¹³² tamtéž s. 185

¹³³ tamtéž s. 186

¹³⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1929

V oblasti Ortleru působil Johann Pinggera, doprovázel Juliuse Payera při jeho prvovýstupech v Alpách od roku 1865 do roku 1878 a přispěl ke kartografickému zpracování oblasti Ortleru. V roce 1869 se ale nezúčastnil Payerovy expedice na Severní pól.¹³⁵

Obrázek 2 Horští vůdci z Kalsu *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 192

6.4.5 Záchranářství

Rozvoj záchranářství byl další aktivitou Pražské sekce, kterou realizovala ve všech svých pracovních oblastech. Nelze samozřejmě tvrdit, že pražští alpinisté byli nositeli této myšlenky, ovšem patřili k prvním, kteří rozvinuli systém horské záchrany ve Východních Alpách. Vše opět inicioval J. Stüdl, který se zasadil o nový poplašný systém. „*Při jedné návštěvě u faráře Lercha v létě 1868 byl host z Prahy toho názoru, že pro účinné varování před nástrahami počasí a při vyhlášení poplachu v případě požáru by zvony v Kalsu měly být více hlasité. Farář, který znal Stüdlovo otevřené srdce, nezaváhal, a když tušil pomoc, jenom odpověděl, že Bůh by jistě také chtěl, aby byly tyto události vyhlášovány hezcím a mohutnějším zvukem zvonů, než jaký je stávající. A Kals dostal brzy své nové zvony, jako sponzora získal Stüdl pro tuto věc dokonce habsburského arcivévodu Ferdinanda a pražského*

---

¹³⁵ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 190

arcibiskupa Schwarzenberga. Na Velkém zvonu slévárna Grassmayr v Innsbrucku zvěčnila dárce slovy „Johann Stüdl, Beneficator Maximus“. Slavnostní vysvěcení zvonů v roce 1872 již probíhalo za nástupce faráře Lercha - tím byl Sebastian Ortner.¹³⁶ Od počátku organizovaného horolezectví pomáhala při neštěstí v horách záchranná družstva složená především z místních horských vůdců. Tuto zkušenost měl i Johann Stüdl, když zjistil, že po něm a po jeho příteli Karlu Hofmannovi zorganizovali horští vůdci z Kalsu v čele s Michaellem Groderem pátrací akci, neboť se nevrátil po devíti dnech z plánované túry.¹³⁷

Pro větší bezpečí turistů a vůdců byla do všech chat Pražské sekce v roce 1881 distribuována záchranná lana a v roce 1882 *Pravidla pro vůdce a pravidla chování při nehodě v horách*.¹³⁸ Později byly chaty vybaveny základním zdravotnickým materiálem, jehož kontrolu a nákup sekce zabezpečovala.

Po první světové válce bylo nutné všude doplnit zdravotnický materiál a především se zaměřit na zdokonalení celého systému záchrany. Rok od roku se zvyšoval počet horolezců, kteří neměli finance na zaplacení horského vůdce a zároveň s tím stoupal i počet nehod v horách. DAV Praha vytvořil systém 29 ohlašoven v okolí Kalsu, Matrei, Prägartenu a St. Jakubu, který se zachoval až do druhé světové války. Zároveň vytvořil speciální komisi pro záchranářství, kterou vždy vedl lékař, neboť „byl vždy nejpovolanější k tomu, aby zkontroloval zdravotnický materiál, vybral vhodné záchranářské družstvo a záchranáře vzdělával.“¹³⁹ Předsedou záchranářské komise se ve 30. letech stal Walther Koerting, který zavedl například přihlašovací tabule pro doktory, na něž se zapisovali lékaři, kteří se nacházeli v konkrétní oblasti nebo na konkrétní chatě. Walther Koerting taktéž vydal kapesní brožuru „Verhalten bei Unfällen im Hochgebirge“ (Chování při nehodách v horách), která měla zabránit tragickým následkům stále častějších úrazů v horách. Tato metodika se stala v rámci celého Alpenvereinu velice populární a spolek během jednoho roku musel připravit tři vydání. Pro zjišťování aktuální předpovědi počasí bylo v plánu vybavit chaty rozhlasovými přijímači.¹⁴⁰

Ve všech svých aktivitách nacházel spolek vždy podporu ve své „mateřské organizaci“ DuÖAV, která ji pomáhala s nákupem zdravotnického materiálu i se zajištěním tiskovin.

---

¹³⁶ L. Jirásko, in: *Lidé a hory*, 2008/6, s. 54

¹³⁷ *Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins* Bd. 2 (1871), s. 187

¹³⁸ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 197

¹³⁹ tamtéž s. 198

¹⁴⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1932

6.4.6 Výstavba chat

„Tím nejviditelnějším projevem aktivní činnosti DuÖAV a zároveň velice prestižní záležitostí byla pro spolky na přelomu 19. a 20. století výstavba chat a cest. Až do první světové války vystavěly sekce DuÖAV dohromady 345 chat ve Východních Alpách. Tyto chaty vlastnilo 154 sekcí, což bylo celkem 58 % všech sekcí celého Alpenvereinu.“¹⁴¹ Důvody pro výstavbu lze najít již v cílech uvedených v 1. paragrafu stanov Německého alpského spolku: „zjednodušit cestování v Alpách...“ A to mohlo být uskutečňováno právě díky výstavbě chat a cest „Tento obrovský prožitek má být umožněn i těm, kteří nejsou vybaveni výbornou tělesnou silou...“¹⁴² Vedlejší funkcí chat bylo zviditelnění spolků, které vedle loajlnosti členů také pomáhalo DuÖAV získávat další členy, kteří tak rozšiřovali řady aktivních milovníků Alp a podíleli se na dalším růstu DuÖAV. „Teprve vlastnictví vlastní chaty dělalo sekci pro členy zajímavou.“¹⁴³ Chaty také podpořily zvýšení cestovního ruchu v Alpách a přinesly jejich obyvatelům nové pracovní příležitosti, tím se staly významným ekonomickým faktorem ve Východních Alpách.

Počty návštěvníků chat byly zveřejňovány pravidelně v periodiku Mitteilungen des DuÖAV, i když data zde uvedená jsou dle Gidl zcela jistě zkreslená, neboť to byly hodnoty spíše odhadované, z nichž například ani není zřejmé, zda se jednalo o návštěvníky, kteří na chatě nocovali, nebo ji navštívili jen během jednoho dne. „Dle odhadu navštívilo chaty DuÖAV mezi roky 1869 a 1912 více jak 3 milióny návštěvníků.“¹⁴⁴ Následující tabulka uvádí návštěvnost na třech nejvýznamnějších chatách Pražského alpského spolku.

---

¹⁴¹ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 109

¹⁴² GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 109

¹⁴³ tamtéž, s. 113

¹⁴⁴ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 112

Rok	Stüdlhütte	Alte Prager Hütte	Johannis Hütte	Rok	Stüdlhütte	Alte Prager Hütte	Neue Prager Hütte	Johannis Hütte
1868	40			1898	261	282		138
1869	60			1899	292	370		150
1870	80			1900	286	290		70
1871	80			1901	368	367		92
1872	100			1902	400	358		97
1873	90	100		1903	643	347		127
1874	80	90		1904	720		570	95
1875	85	150		1905	752		849	104
1876	90	140		1906	631		764	119
1877	100	69	61	1907	503		664	72
1878	83	127	43	1908	551		822	100
1879	84	171	47	1909	484		682	124
1880	150	173	26	1910	343		566	84
1881	131	242	44	1911	520		947	121
1882	100	200	39	1912	390		755	112
1883	82	136	42	1913	285		464	100
1884	130	240	33	1914	100		192	24
1885	109	230	36	1915				
1886	224	300	53					
1887	187	300	39	1919				
1888	137	300	33	1920				
1889	204	156	76	1921	529		1800	
1890	162	188	150	1922	1202		1507	150
1891	233	180	99	1923	1200	82	937	77
1892	241	190	47	1924	1150	314	1071	103
1893	305	246	91	1925	1397	443	2020	210
1894	296	268	83	1926	1216	456	1734	331
1895	263	302	130	1927	2153	781	2729	373
1896	176	186	89	1928	2502	821	2726	455
1897	224	186	73	1929	3023	848	2606	682

Tabulka 2 Návštěvnost na chatách DuÖAV, *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*

Z tabulky lze vyčíst mnoho zajímavých údajů, například jak rostla celková návštěvnost na těchto třech nejvýznamnějších chatách. V roce 1910 je dohromady navštívilo 933 lidí, v roce 1921 již 2329, 1925 to bylo 4070 a v roce 1929 dokonce 7159. Tím se příjmy z provozování chat staly jedním z hlavních finančních zdrojů jednotlivých sekcí DuÖAV po první světové válce. Jediným významným poklesem v návštěvnosti byly roky 1933 a 1934, kdy se snížil

turismus v rakouských Alpách z důvodu zavedení Tausend-Mark-Sperre. Jelikož ubylo téměř o polovinu, bylo nájemcům v těchto letech sníženo nájemné.¹⁴⁵

Financování výstavby chat bylo z 50 % ze zdrojů jednotlivých sekcí, zbytek získaly ze subvencí z centrální kasy. Bylo zvykem vydávat podílové listy, jejichž pomocí se na výstavbě podílely i soukromé osoby, města nebo jiné spolky. Nejvýznamnějším finančním zdrojem pro výstavbu byly sbírky pořádané členy jednotlivých sekcí. Výstavba chat probíhala zpočátku bez zásahů centrálního vedení DuÖAV, neboť tento spolek byl dle svých stanov decentralizovaný a tak byla výstavba od počátku záležitostí každé sekce. Každá sekce si sama našla vhodné místo a přístupové cesty, provedla stavební práce a nakonec chatu i sama spravovala. Již v roce 1877 ale musela do výstavby zasáhnout i speciální komise DuÖAV, neboť bylo nutné kontrolovat veliké množství živelně vyrůstajících objektů ve Východních Alpách. Prakticky centrální vedení DuÖAV regulovalo výstavbu udělením nebo odepřením subvencí. Chaty musely v první řadě sloužit čistě alpinistickým zájmům a musela být zajištěna jejich dlouhodobější udržitelnost.¹⁴⁶ Po úspěšné výstavbě musela být samozřejmě chata dále spravována a udržována, což leckdy pro sekce znamenalo daleko větší finanční zátěž než její vlastní výstavba (často bylo po dlouhé zimě potřeba opravovat poškozené střechy i inventář, doplnit na chatě palivo a petrolej a podobně). Pro údržbu si sekce většinou najímaly místní horské vůdce, učitele a jiné obyvatele, kteří chatu kontrolovali nebo si ji pronajímali. Pražská sekce měla například v roce 1887 již jedenáct chat a byla to pro ni natolik vysoká finanční zátěž, že dříve než se pustila do výstavby další chaty, musela stávající majetek převést na jiné sekce nebo jej odprodat. *„Sekce Praha příliš přetížila samu sebe, vlastnictví cest a chat se stalo příliš rozsáhlým. Tímto způsobem to již dále nešlo. Stále nové opravy chat, stále zvětšování cest, podpora vůdců a jejich rodin.“*¹⁴⁷

---

¹⁴⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1933

¹⁴⁶ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 114

¹⁴⁷ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 20

6.4.7 Výstavba cest

Stavbu chat doprovázela výstavba rozsáhlé sítě cest. Přestože chata byla vždy tím viditelně prestižnějším projektem, objem stavebních prací cest byl mnohokrát rozsáhlejší. Zpočátku se stavěly cesty ke známým vyhlídkám, potom k nově vzniklým chatám a později se vybudovaly traverzové cesty přes celé oblasti a také cesty na nejvyšší vrcholy. Základním pravidlem DuÖAV bylo budovat cesty tam, kde je nevybudovali soukromníci, obce, země nebo jiné spolky a kde bylo jisté opravdové využití turisty.¹⁴⁸

Pražská sekce stavěla své první cesty v okolí Kalsu a v oblasti Venedigeru. Ve všech svých oblastech do roku 1930 vybudovala celkem 97 cest, v tabulce jsou uvedeny počty dle jednotlivých oblastí.¹⁴⁹ Nelze spočítat celkový počet kilometrů, ale příkladem může být oblast Venedigeru, kde v roce 1933 sekce udržovala 16 km turistických cest, doplněných 59 ukazateli.¹⁵⁰

oblast působnosti	počet cest
Skupina Ortleru	11
Skupina Ötztalských Alp	11
Skupina Zillertalských Alp	19
Skupina Venedigeru	22
Skupina Großglockneru	11
Skupina Loferer Steinberge	6
Okolí jezera Achensee	17
celkem	97

Tabulka 3 Počty cest v jednotlivých oblastech působnosti Pražské sekce v letech 1870-1930, *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*

Financování cest bylo hrazeno částečně z fondů na výstavbu chat a často sekce žádala o subvenci od DuÖAV. Problémy nevznikaly ani tak při otevření nových cest, nýbrž při jejich opravách po záplavách, lavinách a podobných událostech, které byly velice nákladné. Naplno se tento problém projevil v roce 1887, což vedlo k výše zmiňovanému odstoupení nebo odprodeji některých oblastí.

¹⁴⁸ GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007, s. 151

¹⁴⁹ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 163-168

¹⁵⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Nachrichten 1933

Jednou z prvních vrcholových cest a zároveň nejznámější byla zajištěná cesta Neuer Kalser Weg na vrchol Großglockneru, která zpřístupnila vrchol výstupem přes jižní hřeben i pro méně zkušené horolezce. Otcem myšlenky vybudovat tuto cestu byl E. Pegger již v době prvovýstupu 10. září. 1864. Vůdci z Kalsu Josef Kerer a Peter Groder vylezli až na vrchol, Thomas a Michael Groderové jim pomáhali z vrcholu přes plotnu „Rote Fleck“.¹⁵¹ Johann Stüdl se iniciativně chopil myšlenky vybudovat zajištěnou cestu od chaty na vrchol Großglockneru po jižním hřebeni, do dnes po něm pojmenovanou Stüdlgrat. V roce 1868 se rozběhly práce na zajištění hřebene. Horští vůdce v čele s Thomasem Groderem museli vynést a na hřeben umístit 150 kovových kramlí a 400 metrů ocelového lana. Práce to byla velice namáhavá, neboť ve výšce okolo 4000 metrů nad mořem jsou povětrnostní podmínky i v letní sezóně velice drsné. Jako základna sloužila horským vůdcům nově postavená Stüdlhütte. 5. srpna 1869 se konalo slavností otevření zajištěné cesty „Neue Kalser Weg“ přes Stüdlgrat na vrchol Großglockneru. 7 horolezců a 8 vůdců vystoupilo druhý den na vrchol za 3 hodiny a 15 minut¹⁵², tento čas je i v dnešní době považován za rychlý. V dalších letech se stala cesta druhou nejoblíbenější trasou pro výstup na Großglockner, ale nikdo už neměl sílu cestu udržovat. Po druhé světové válce se spolek rozhodnul zajištěnou cestu zrušit a veškeré zajištění ze stěny stáhnout. Do této akce se ale vložila sekce Donauland, která oznámila, že použitá lana koupí a cestu znova zajistí. Aby DAV Praha neztratil nad výstupem kontrolu, rozhodl se nakonec, že stáhnou lana pouze ze spodní jednodušší části a vylepší s nimi jištění v horní části.¹⁵³ V současné době jsou stále na hřebeni patrné zbytky původního jištění.

---

¹⁵¹ V současné době cesta obtížností 3, Rote Fleck - nejobtížnější místo na hřebeni *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 214

¹⁵² tamtéž, s. 173

¹⁵³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, Dopis DAV Praha 23. 10. 1925

6.5 Historie chat postavených Pražskou sekci

6.5.1 Stüdlhütte (2801 m)

„Stüdlhütte je do jisté míry pramatkou všech těch krásných a nádherně vybavených chat DuÖAV.“¹⁵⁴

V roce 1869 vyrostla v sedle Vanitscharte na úpatí hřebene Stüdlgrat, který vede na nejvyšší vrchol Rakouska Großglockner, první čistě horolezecká chata ve Východních Alpách, jejímž autorem, projektantem, realizátorem i investorem byl pražský obchodník Johann Stüdl. Dokonce i milovníci hor, jichž v té době nebylo mnoho, hovořili o Stüdlhütte spíše jako o nějaké kuriozitě, netušíc jakým dalším rozmachem projde horolezectví a především alpinismus v následujících letech. Této stavbě i přes její výjimečnost nebyla věnována téměř žádná pozornost. Byla vybudována díky obrovskému nadšení J. Stüdla pro vesničku Kals a pro celou oblast jižně od Großglockneru. Vzhledem k tomu, že ÖAV odmítl dát příspěvek na stavbu chaty, financoval ji celou J. Stüdl včetně přístupových cest a později včetně zajištění hřebene Stüdlgrat na vrchol Großglockneru. Výstavbu zajišťovali především horští vůdci z Kalsu pod vedením Egida Peggera. Karl Hofmann ji popisuje takto *„Před lavinami je tato chata v naprostém bezpečí. Budova má délku 20 a šířku 12 metrů. Na západní straně je vysoká 6,5 stopy a na východní straně 8 stop. Stěny jsou zděné obložené pevnými trámy.“¹⁵⁵* Chata byla slavnostně vysvěcena 15. září 1869. J. Stüdl vytvořil podmínky pro její fungování, sepsal inventář jejího vybavení¹⁵⁶ a především napsal domácí řád, který upravoval vlastnictví, dohled, návštěvnost, přespávání, stravování, úklid i cenu.

26. září 1869 věnoval J. Stüdl chatu hospodáři z Kalsu Thomasovi Groderovi (kapitola 6.4.4), který se v darovací smlouvě zavázal chatu udržovat a v případě potřeby zvětšit. V roce 1870 byla chata horskými vůdci z Kalsu zvětšena, ale v letech 1872 a 1873 opět na náklady Stüdla přistavěna a zvýšena, tak aby nabízela ubytování pro 30 lidí.¹⁵⁷ Vzhledem k tomu, že se v dalších letech o chatu nestarali ani vůdci z Kalsu a ani vlastník Tomas Groder, tak Stüdl po dlouhém vyjednávání odkoupil chatu zpět i s pozemkem v červenci 1877. V tomto roce byla návštěvnost 100 turistů. Každý rok proběhla stejně jako na ostatních chatách inspekce z Pražské sekce, která vyhodnotila, co je nutné opravit nebo nakoupit. Rozvoj turistického ruchu, atraktivita blízkosti nejvyššího vrcholu Východních Alp a stoupající nároky na pohodlí

---

¹⁵⁴ RICHTER, Eduard *Die Erschließung der Ostalpen*, Band 3, s. 180

¹⁵⁵ HOFMANN, *Von Kals über den Großglockner zur Pasterze* In *Alpenfreund* 1870, Amthor, Gera, s. 259

¹⁵⁶ Veškeré vybavení chaty opatřil taktéž J. Stüdl

¹⁵⁷ HECKEL, Friedrich *100 Jahre Stüdlhütte am Großglockner*, München, s. 51

vedly k tomu, že od roku 1883 byla Stüdlhütte jako jedna z prvních celoročně obhospodařována a zvětšována v letech 1887, 1892. Do roku 1894 se náklady na její výstavbu a údržbu vyšplhaly na 5800 zlatých a navštívilo ji celkem 3663 alpinistů. Přístupová cesta k chatě byla neustále zdokonalována, byly vybudovány 3 mosty a od roku 1894 byla celá sjízdná na koni. Ve dnech 1. a 2. srpna 1910 navštívil chatu král Fridrich August Saský a posléze vystoupil na Großglockner, tuto návštěvu dodnes připomíná jeho obraz, jež patří k inventáři chaty.¹⁵⁸

Během první světové války zůstala chata zavřená a při první návštěvě v roce 1919 se naplnily Stüdlovy obavy, okna byla rozbita, střecha netěsnila a vnitřní vybavení bylo povětrnostními podmínkami poškozené. Po válce ale už nebyl Stüdl zámožným mužem, který by mohl investovat do opravy chaty, a proto se obrátil na centrální výbor DuÖAV se žádostí o poskytnutí subvence. Byla mu samozřejmě poskytnuta velkorysá podpora ve výši 20 000 Kč a v následujících letech 150 000 marek.¹⁵⁹ Ještě v roce 1921 ve svých 83 letech Stüdl osobně na opravy dohlížel.¹⁶⁰ Do své závěti Stüdl uvedl: „*Mně náležející chata v sedle Vanitscharte pod Großglocknerem u Kalsu, která nese moje jméno, patří k mé pozůstalosti. Neboť každoroční údržba chaty vyžaduje značnou částku a proto tvoří značné zatížení pro dědice, přikazuji, aby byla chata prodána. Po mé smrti má být zahájeno okamžité jednání s DAV Praha, který má přednostní právo nákupu chaty, a s centrálním výbore DuÖAV...., musí být navždy pojmenována Stüdlhütte.*“¹⁶¹ Po delším vyjednávání mezi DuÖAV a dědici byla nakonec chata prodána za 20 000 šilinků,¹⁶² z nichž polovinu 10 000 tvořila subvence od centrálního výboru. Inspekční cesta prokázala nutnost přestavby „*Chata se nachází opravdu ve špatném stavu. Dlouhou dobu zde nebyly prováděny žádné opravy..... Nyní nám zbývají dvě možnosti. Chatu stále dokola jen záplatovat a vyhodit peníze z okna, nebo od základu chatu přestavět..... a udělat z ní ozdobnou skříňku mezi všemi chatami ve Východních Alpách, na kterou by mohl být Pražský německý spolek hrdý.*“¹⁶³ V roce 1926 se přistoupilo k celkové přestavbě chaty a od té doby nabízela chata ubytování pro 60 osob a byla jednou z největších ve Vysokých Taurách. Celkové náklady na nákup a přestavbu chaty byly neuvěřitelných

---

¹⁵⁸ HECKEL, *Friedrich 100 Jahre Stüdlhütte am Großglockner*, München

¹⁵⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, dopis DuÖAV – Johann Stüdl 15.9.1920, 27.5.1921 a 23.5.1923 oznámení o schválení subvence

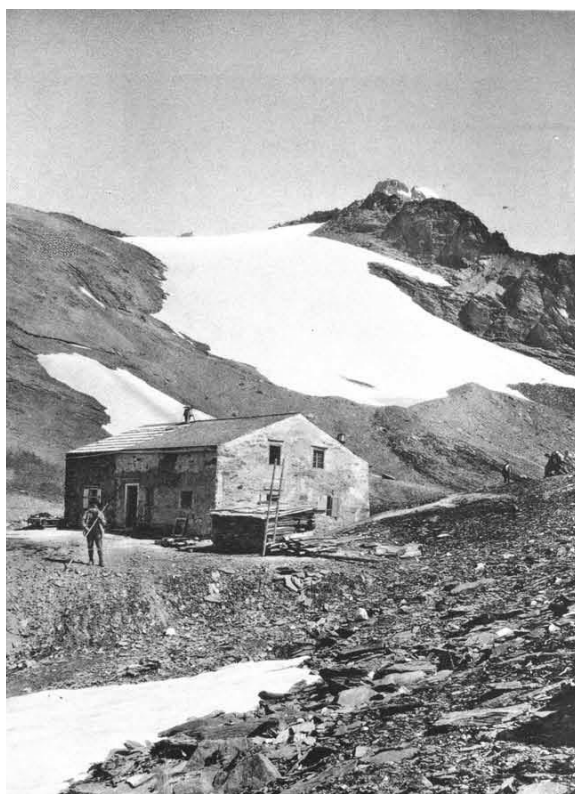
¹⁶⁰ <http://www.johannstuedl.at/stuedlhuetten/der-1-weltkrieg/> 20. 10. 2013

¹⁶¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, dopis Richard Eisendle (právník) na DuÖAV

¹⁶² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, Kupní smlouva z 21.6.1925

¹⁶³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, Die Stüdlhütte 16.-17.8. 1925

347 983 Kč plus 20 800 Kč na obnovu vnitřního vybavení.¹⁶⁴ Slavnostní znovuotevření chaty zároveň s oslavou 60. výročí její existence se konalo 22. 7. 1928.¹⁶⁵ V roce 1928 dosáhla návštěvnost chaty dokonce 2502 turistů.¹⁶⁶ Tato chata byla vlajkovou lodí Pražské sekce během celé její existence, to znamená až do roku 1945. Dnes je to moderní chata, která byla v roce 1997 nově zrekonstruovaná pomocí technologií šetrných k životnímu prostředí. Chata nově umožňuje přespání až 200 horolezcům, toužících po zdolávání nejvyšších vrcholků Východních Alp.

Obrázek 3 Stüdlhütte *Festschrift zum 25 jährigen Bestehen der Sektion Prag*, Praha 1895

---

¹⁶⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1928

¹⁶⁵ tamtéž + Einladung zur feierlichen Eröffnung der Stüdl Hütte

¹⁶⁶ tamtéž

6.5.2 Alte Prager Hütte pod Großvenedigerem (2489 m)

Alte Prager Hütte leží na konci 10 km dlouhého údolí Gschlössstal, jež je bočním údolím Tauernthal. Nástup na chatu je od Matreier Tauernhaus. Nejvýznamnějším vrcholem v okolí je Großvenediger (3666m).

S historií Alte Prager Hütte a také Neue Prager Hütte je opět úzce spojena osobnost Johann Stüdl. Během výstupu na Großvenediger z Gschlössu v roce 1871 si Stüdl pravděpodobně již vyhlédl místo pro stavbu Prager Hütte. „*Procházeli jsme okolo jižního svahu Kesselkopfu a mysleli jsme na to, jak příjemné a pohodlné by bylo, kdyby zde stála chata, ke které by vedla cesta z Gschlössu. A tato myšlenka nezůstala pouze přáním.*“¹⁶⁷ Pražská sekce odsouhlasila projekt a plán stavby s náklady 600 zlatých v únoru 1872. „*Abychom zjednodušili výstup na Großvenediger z Gschlössu, usnesli jsme se na jednání 24. února o výstavbě chaty u Kesselkopfu, přičemž sekce považuje za věc cti provést výstavbu pouze ze svých vlastních prostředků, aniž by žádala o pomoc centrální výbor.*“¹⁶⁸ Nadšení členů pro výstavbu bylo tak veliké, že se v krátké době podařilo pomocí dobrovolných sbírek získat 794 zlatých. Stavba začala v létě 1872, ale kvůli špatnému počasí byla dokončena teprve na podzim roku 1873. Stavební práce řídil hostinský J. Hammerl z Matrei a náklady dosáhly 1503,04 zlatých.¹⁶⁹ Bohužel ale chatu svévolně z důvodu „*pěkného výhledu*“ postavil na jiném místě, než původně navrhoval Stüdl. „*Protože nabízí překrásný daleký výhled na velkolepé okolí, který nemá žádná jiná chata (s výjimkou Hofmannshütte).*“¹⁷⁰ Toto nevhodně vybrané místo bylo v dalších letech často ohrožováno lavinami a chata byla vážně poničena už v roce 1876 a další lavinou pak zcela zničena v roce 1877.¹⁷¹ Místo opravy se vybuodovala chata nová, ležící na jiném bezpečnějším místě ve výšce 2489 metrů. Byla vystavěna neuvěřitelně rychle za pouhý měsíc 23. 7. – 21. 8. 1877 a náklady byly 1320 zlatých (z toho 600 zlatých byla subvence od DuÖAV). Novým stavbyvedoucím se stal Ranneburger z Matrei.¹⁷² Tato chata nabízela ubytování pro 45 osob a „*protože byly při výstavbě a zařízení uplatněny předchozí zkušenosti, patří chata k nejútulnějším a nejprostornějším ve všech*

---

¹⁶⁷ STÜDL J., RICHTER Eduard *Wanderungen in der Venediger Gruppe* In Zeitschrift d. DuÖAV Bd. 3 s. 278

¹⁶⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1871-1872

¹⁶⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1872-1873

¹⁷⁰ tamtéž

¹⁷¹ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 128

¹⁷² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, Alte Prager Hütte Hüttenstandblatt 11. 7. 1932

oblastech Alp. ¹⁷³ Od roku 1884 byla, stejně jako ostatní významné chaty Pražské sekce, přes letní sezónu obhospodařovaná. Když návštěvnost v 90. letech 19. století vystoupala na 350 osob za sezónu a někdy byli horolezci namačkáni jako „uzenáči“, ¹⁷⁴ bylo potřeba rozhodnout, zda se stávající chata rozšíří nebo se postaví nová, na bezpečnějším místě a blíže k vrcholu Großvenedigeru. Pražská sekce se rozhodla pro druhou variantu a po otevření Neue Prager Hütte v roce 1904 sloužila Alte Prager Hütte již pouze jako nouzová útulna. V průběhu první světové války byla chata zavřená, částečně poškozena lavinami a její inventář rozkraden. V roce 1923 ji DAV Praha opravil ¹⁷⁵ a opět uvedl do provozu. Následně v roce 1926 byla vybudována zimní útulna s vlastním vchodem, tak aby se zabránilo v zimní sezóně násilným vniknutím a krádežím. ¹⁷⁶ V dnešní době je chata uzavřena a uchovávána jako kulturní památka.

ALTE PRAGER HÜTTE.

Obrázek 4 Původní Alte Prager Hütte *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 128

---

¹⁷³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1877

¹⁷⁴ tamtéž, Nachrichten 1933

¹⁷⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, subvence od DuÖAV ve výši 5000 marek (Dopis 9.5.1922 DuÖAV – Praha)

¹⁷⁶ tamtéž, Wege Alte Prager Hütte Hüttenstandblatt 11. 7. 1932

6.5.3 Neue Prager Hütte pod Großvenedigerem (2796 m)

„Na okraji širokého ledovce Schattenkees, na úpatí vrcholu Niedere Zaun. Obklopuje ji věnec třítisícových vrcholů.... Výšvih ledovce zabraňuje výhledu na Großvenediger.“¹⁷⁷ Tato chata se nachází uprostřed několika třítisícových vrcholů (Kristallwand, Schwarze Wand, Hoher Zaun, Reiner Horn).

Návrh na výstavbu této chaty přišel opět od Johanna Stüdl, jež vybral místo na výstavbu společně s vůdcem Vincenzem Ganzerem. „Tak vysoko a tak blízko k ledovci, jak to jen bylo možné.“¹⁷⁸ Na podzim roku 1901 dokončil Johann Stüdl plány na výstavbu nové, větší a luxusnější chaty, než byla Alte Prager Hütte, s kapacitou 38 lůžek. Výstavba začala v létě roku 1902 pod dohledem Vincenzy Ganzerera. Aby bylo možné lépe dopravovat materiál, byla přístupová cesta rozšířena tak, aby se po ní dalo jezdit s koňmi. Z důvodu velice nepříznivé a studené letní sezóny byla chata dokončena až na podzim 1903 a ke konci výstavby se projevil nedostatek financí. Proto byla vytvořena „dámská komise“, která v rámci dobrovolných sbírek dokázala získat finanční prostředky na vnitřní vybavení chaty a ta mohla být slavnostně otevřena 10. srpna 1904.¹⁷⁹ Většina finančních prostředků na výstavbu chaty byla získána prodejem Riffler a Olperer Hütte v Zillertalských Alpách sekci Berlín za 11 000 marek (13200korun). Celkové náklady výstavby vyrostly na 43 043 korun (35800marek).¹⁸⁰ Obě Pražské chaty spravovala od roku 1908 do roku 1945 správcová Elise Muhlberger, ovšem v době první světové války byla chata zavřena a částečně poškozena, otevřena mohla být až v roce 1920. V rámci poválečného uspořádání zůstala chata na rozdíl od jiných chat v majetku DAV Praha. V roce 1923 proběhla oprava chaty, na níž dostal spolek subvenci od DuÖAV ve výši 5000 marek.¹⁸¹ Že se tato investice DAV Praha vyplatila, dokazuje prudký nárůst návštěvnosti, která dosáhla vrcholu 2729 alpinistů v roce 1927¹⁸² a klesla teprve v souvislosti s hospodářskou krizí v roce 1933.

Neue Prager Hütte stojí dodnes na stejném místě a je jednou z nejnavštěvovanějších v Rakousku. Je oblíbeným východiskem pro výstup na Großvenediger, který je druhou nejvyšší horou Východních Alp.

---

¹⁷⁷ Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 129

¹⁷⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Nachrichten 1933

¹⁷⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, Einladung zur feierlichen Eröffnung der Neuen Prager Hütte

¹⁸⁰ tamtéž, Neue Prager Hütte Hüttenstandblatt 11. 7. 1932

¹⁸¹ tamtéž, Dopis 22.7.1922 DuÖAV – Praha

¹⁸² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, 2. Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1927

6.5.4 Payer - Hütte pod Ortlerem (3020 m)

Chatu naplánoval a výstavbu vedl pro Pražskou sekci předseda J. Stüdl. Byla pro něj tou největší výzvou a později vítězstvím. Pražská sekce ji vždy považovala za svou největší chloubu, ať už z pohledu vysoké návštěvnosti nebo z pohledu stavitelského mistrovství. „*Jako nejvyšší památník lidské činnosti v celých německých Alpách, stojí Payerhütte v sedle hřebene Tabarettakam ve výšce 9700 stop nad mořem, chráněná před bouřemi, bezpečná před lavinami a pádem kamení. A nabízí cestujícímu na vrchol Ortleru pohostinný, útulný azyl.*“¹⁸³

Rozhodnutí o výstavbě této chaty na odvážném místě na hřebenu Tabarettakamm pod Ortlerem padlo v roce 1874, pozemek darovala obec Glurns. Místo pro stavbu bylo vybráno severně od vrcholku Tabarettaspitze v místě zářezu do hřebene. Výstavba chaty byla velice náročným projektem a vyžádala si i odstřelení části hřebene. Místní zednický mistr Georg Pichler z obce Beidewasser získal smlouvu na stavbu s cílovou částkou 2300 zlatých. Tyto finanční prostředky byly shromážděny z různých zdrojů: sbírka mezi členy sekce 882 zlatých, dary ostatních sekcí 685 zlatých, subvence od DuÖAV 600 zlatých.¹⁸⁴ Slavnostně byla otevřena 6. září 1875 za účasti mnoha hostů a horských vůdců a 7. září vystoupilo 32 účastníků oslav na vrchol Ortleru.¹⁸⁵ Chata byla pojmenována po Juliu Payerovi, známém alpinistovi a polárníkovi z Teplic. Tuto stavbu provázelo mnoho problémů, především kvůli erozi podloží a kvůli vysokému počtu návštěvníků – kapacita chaty se v příštích letech ukázala jako nedostačující a proto byla v roce 1885 provedena stabilizace chaty a přístavěno podkroví s rozšířenou ubytovací kapacitou za 800 zlatých¹⁸⁶ a v roce 1892 další přístavba a vylepšení vnitřního zařízení.¹⁸⁷ Od roku 1894 byla chata obhospodařovaná, prvním nájemcem se stal Alois Wallnöfer.¹⁸⁸ Na takto strategickém místě nebylo divu, že se zde již v roce 1895 ubytovalo 1012 návštěvníků (z toho 108 žen, z nichž 58 zdolalo vrchol Ortleru) a v roce 1902 dokonce 1600 návštěvníků, kteří nevyužili služeb vůdců a nosičů.¹⁸⁹ Další významný nárůst návštěvnosti způsobilo dokončení železniční trati mezi Meranem a Malsem. Aby bylo možné zvládat tento nápor návštěvníků, byla chata v letech 1908 -1909 opět rekonstruována za

---

¹⁸³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1875

¹⁸⁴ tamtéž 1875 – (příloha 14) vyúčtování

¹⁸⁵ *Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins* Bd.01 (1875), Die Einweihung der Payer Hütte, s. 201

¹⁸⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1895

¹⁸⁷ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag* s. 141

¹⁸⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1894

¹⁸⁹ SCHEMMANN, Christine: *Pioniere, Abenteuer und Mäzene*. Leer 1988, s. 103

127 000 korun. „*Tři poschodí vysoce čněly do vzduchu, 21 pokojů s 48 postelemi, noclehárna, předsíň, místnost pro čeledníky a vůdce, jídelna.*“¹⁹⁰ Tyto finanční prostředky sekce získala částečně díky subvenci ve výši 4000 marek, částečně vydáním podílových listů a také získáním darů od významných členů spolku.¹⁹¹ Vysoká návštěvnost slibovala rychlý návrat zapůjčených finančních prostředků, ale vypuknutí války v roce 1914 změnilo veškeré plány, které sekce měla s nově opravenou chatou pod Ortlerem. Payer Hütte, stejně jako Höller Hütte, ztratil DAV Praha z důvodu vzniku nové hranice s Itálií v rámci poválečného uspořádání Evropy. Poté byly obě chaty spravovány Clubem alpino italiano. „*Naše protesty zůstaly bez povšimnutí. Sdíleli jsme smutný osud všech sekcí, jejichž chaty ležely v oblasti Jižního Tyrolska, jež bylo zabráno Itálií..... Neprávem nám byla odervána a tím byl zničen úspěch více jak čtyřicetileté práce naší věrné a obětavé sekce.*“¹⁹²

Nach einer Photographie von B. Johannes in Meran

Payer-Hütte
am Tabarettakamm (Ortlergruppe)

Lichtdruck d. Verlagsanstalt Bruckmann in München

¹⁹⁰ Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag s. 142

¹⁹¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1909

¹⁹² Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 143

Obrázek 5 Payer Hütte *Festschrift zum 25 jährigen Bestehen der Sektion Prag*, Praha 1895

6.5.5 Johannishütte (2121 m)

Chata leží na jižní straně Vysokých Taur ve skupině Venedigeru na konci údolí Dorfertal, 2 hodiny cesty od obce Hinterbichl na řece Isel. „*Na horolezce putujícího údolím Iseltal, který se blíží k chatě, udělá hluboký dojem krásný pohled na Johannishütte. Překvapivě krásná hnědá roubená chata leží na zelené louce horské pastviny Dorferalm, obklopená krásnými vrcholy, v pozadí Großvenediger ve svém třpytivém firnovém kabátu, k němuž se tisknou ostatní ledovcové vrcholy jako například Rainerhorn a Hohes Aderl.*“¹⁹³

Byla postavena dlouho před založením DuÖAV a v současné době je nejstarší chatou Alpenvereinu. Výstavbu jednoduché kamenné stavby se šindelovou střechou zorganizoval v roce 1857 sudetoněmecký geoplastik Franz Keil za 180 zlatých.¹⁹⁴ Tato první stavba měla jednu společnou místnost s kuchyní a ubytováním pro 6 lidí a druhou malou místnost pro správce. Chata byla pojmenována na počest arcivévodě Johanna von Österreich, jež také výstavbu částečně financoval: Johannishütte. V té době ji spravoval známý vůdce v této oblasti Bart Steiner.¹⁹⁵ V roce 1870 ji zakoupil Deutsche Alpenverein, následující roky chátrala, až byla převedena 24. 2. 1876 na Pražskou sekci DuÖAV „*chata je vnímána turisty a vůdci ve stálém vztahu k Pražanům stejně jako Clarahütte. Stavbami na jižní a jihovýchodní straně oblasti Venedigeru se těší naše sekce stálému vlivu na vůdce. Může proto snadno a úspěšně spravovat Johannishütte.*“¹⁹⁶ Jako jedna z mála zůstala po první světové válce v majetku DAV Praha.

Tato malá, nouzová ubytovna sloužila horolezcům překvapivě až do léta 1929. Zpočátku její kapacita zcela dostačovala, v roce 1876 ji navštívilo pouze 32 horolezců. Od roku 1889 byla obhospodařovaná, nájemcem se stal vůdce Jakob Riesinger. Za vlastní prostředky a za subvenci ve výši 3000 marek¹⁹⁷ ji Pražská sekce přestavěla v průběhu léta 1929. Slavnostní

---

¹⁹³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Nachrichten Dezember 1933

¹⁹⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, Johannishütte Hüttenstandblatt 11. 7. 1932

¹⁹⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Nachrichten Dezember 1933

¹⁹⁶ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 134

¹⁹⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, dopis 20.5.1930 DuÖAV – Praha – schválení subvence

otevření 13. července 1930¹⁹⁸ spojila s oslavou 60. letého výročí založení Pražské sekce. Nově vznikla prostorná dřevěná ubytovací přístavba. (původní chata od té doby sloužila jako kuchyně). Ve srovnání s Neue Prager Hütte nebyla návštěvnost této chaty příliš vysoká, „pouze“ 954 návštěvníků v roce 1933¹⁹⁹, ale pokrývala dostačujícím způsobem nároky turistů v této oblasti. V roce 1936 zakoupila sekce pozemek okolo chaty o velikost 1200 m².

Z této chaty je možné vystupovat na třítisícové vrcholy, za 5 hodin lze dosáhnout vrcholu Großvenedigeru , nebo vrcholů Reiner Horn a Schwarze Wand.

Obrázek 6 Johannishütte v roce 1929/3, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege Hüttenstandblatt rok 1958

---

¹⁹⁸ tamtéž, dopis 4.6.1930 Praha- DuÖAV

¹⁹⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag , Hütten und Wege, dopis 4.6.1930 Praha-DuÖAV

6.5.6 Hofmannshütte (2438 m)

Tato chata byla postavena v roce 1834 k usnadnění přístupu k oblasti Pasterze na náklady Erzherzoga Johanna, jež inicioval její výstavbu po vlastní zkušenosti při přechodu z údolí Mölltal do Kaprunu. Na jeho počest byla pojmenována Johannishütte. Původní chata se pak rozpadla a zůstaly jen rozvaliny. V roce 1869, při přechodu oblasti Großglockneru, se na tehdy ještě Johannishütte, zastavil Johann Stüdl, Karl Hofmann a průvodce Thomas Groder. Byla v zuboženém stavu a tak věnovali 3 dny na její opravu, aby byla zase použitelná na nouzové ubytování a zároveň se rozhodli na vlastní náklady chatu znovu vybudovat. Tohoto úkolu se zhostili vůdci z Heiligenblutu a v roce 1870 ho realizovali. Po tragické smrti K. Hofmana (kapitola 6.6) byla chata přejmenována na Hofmannshütte. V době výstavby měla jednu místnost pro 5-6 lidí a za její údržbu zodpovídali vůdci z Heiligenblutu. Stejně jako ostatní chaty Pražské sekce se nevyhnula nutnosti neustálých investic a oprav. Hofmannshütte zůstala ve vlastnictví sekce do roku 1911, kdy ji sekce darovala se souhlasem rodiny Karla Hofmanna Akademické sekci Vídeň DuÖAV.²⁰⁰

Chata je od roku 1999 uzavřena a na podzim 2013 se plánuje její úplné odstranění.

Obrázek 7 Chata Hofmannshütte v roce 1890,

http://www.sudeten-by.de/huetten/hofmanns/hofmanns_1890_orig.htm

²⁰⁰ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 137

6.5.7 Clara-Hütte (2053 m)

Pražská sekce považovala za nutné postavit vedle Pražské chaty ještě jeden opěrný bod a možnost přespání také v údolí Umbaltal. Díky tomu by byly snadno dosažitelné vrcholy Simonyspitze, Welitzspitze a Dreiherrnspitze.²⁰¹ Na rozdíl od Prager Hütte se jednalo o chatu financovanou ze soukromých prostředků. Iniciátorem, architektem a vedoucím výstavby byl sice Johann Stüdl, ale chatu vlastnil a financoval pražský velkoobchodník Prokop Edler von Ratzenbeck, který ji daroval své ženě Clara von Ratzenbeck a podle ní i pojmenoval. Chata byla postavena za 6 týdnů v červenci a srpnu 1872 nákladem 300 zlatých.²⁰² Slavnostního otevření se zúčastnila i novomanželka Johanna Stüdl paní Hermína Stüdl „*Slavnostní otevření bylo svatebním darem pro mladý manželský pár, který doputoval na chatu v hlubokém sněhu. Promoklé a promrzlé paní Hermině bylo toto přijetí vysokohorskou přírodou poněkud cizí.*“²⁰³ Dlouhý a namáhavý výstup na chatu byl pravděpodobně příčinou nízké návštěvnosti, která stoupala jen zvolna na 47 osob v roce 1881. V roce 1895 darovala ovdovělá Clara von Ratzenbeck chatu Pražské sekci,²⁰⁴ pro kterou to ale znamenalo zvýšené výdaje za opravy a údržbu, například v roce 1900 vydala sekce 1257 korun na zvětšení podkroví a tím na zvýšení ubytovací kapacity chaty.²⁰⁵

Po první světové válce, kdy došlo k několika poškozením lavinami, se chata nacházela v zuboženém stavu a nebylo možné ji a ani přístupové cesty dát k dispozici turistům. Vzhledem k dalším nutným opravám chat, které byly pro sekci daleko důležitější, jako například Neue Prager Hütte, nezbývalo než Clara Hütte nabídnout jiné sekci DuÖAV a proto byla v roce 1920 darována sekci Essen DuÖAV.

V současné době je po rozsáhlých škodách způsobených lavinou v roce 2012 chata rekonstruována za částku přibližně 1 milión euro.

---

²⁰¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1871-1872

²⁰² tamtéž, Jahresbericht 1881

²⁰³ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 74

²⁰⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, darovací smlouva z 10. července 1895

²⁰⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1900

Obrázek 8 Clara Hütte v roce 1890, AV Muzeum Innsbruck, <http://www.sudeten-by.de/huetten/clara/clara.htm>

6.5.8 Steinberg-Alm-Hütte

Přestože sekce v roce působila v nejvýznamnějších oblastech Východních Alp, kde spravovala několik chat a udržovala přístupové cesty, rozhodla se na svém měsíčním shromáždění 22. února 1877 na návrh člena výboru Eduarda Pana zpřístupnit vrchol Hinterhorn a tím rozšířit své oblasti působení i do Loferer Steinberge. Poté co centrální výbor DuÖAV odsouhlasil subvenci 300 zlatých, navštívili Stüdl a Umlauf ještě v srpnu tuto novou oblast. Na základě jejich zprávy se sekce rozhodla pronajmout chatu Steinberg-Alm-Hütte na následujících 10 let a zařídít jí za účelem ubytování. Zároveň s tím vybudovat značenou trasu na vrchol Hinterhorn.²⁰⁶ Návštěvnost oblasti nebyla nijak závratná, v prvním roce existence to bylo 7 osob, v roce 1886 pouze 11.²⁰⁷

Tuto chatu měla sekce pronajatou 10 let a poté přešla i se smlouvou na pronájem pozemku do vlastnictví sekce Passau DuÖAV.²⁰⁸

---

²⁰⁶ *Festschrift zum 25jährigen Bestehen der Sektion Prag*, s. 41

²⁰⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, Gründungsliste Steinbergalmhütte

²⁰⁸ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 138

6.5.9 Olpererhütte.

„Pro další pozdvižení návštěvnosti v Zillertalské skupině byl učiněn úspěšný krok schválením výstavby nové chaty v Riepenkahru. Měla by umožnit výstup na velice zajímavý Olperer, Schrammacher, Gefrorenen Wandspitzen, Riffler a mezi nimi ležící přechody do Hintertuxu a údolí Wildlahner a Valsertal.“²⁰⁹ Svůj požadavek na výstavbu přednesla sekce na valné hromadě DuÖAV v létě 1880 se zdůvodněním, že „je potřeba podpořit frekvenci (turistů) v tomto údolí a jeho nádherných strmých bočních údolích, neboť si to vedle skupiny Ortleru a Glockneru zaslouží nejvíce ze všech.“²¹⁰ Touto stavbou rozšířila Pražská sekce své aktivity i do oblasti Zillertalských Alp. Pozemek byl získán bezplatně a výstavba svěřena staviteli Kajetánu Schneebergovi z Zell am Ziller. Na přípravě výstavby, na vyhledání vhodného místa a na realizaci se významně podílel předseda sekce Zell am Ziller Oscar Puhl. Pro výstavbu byla získána subvence 1000 zlatých od centrálního výboru DuÖAV. Chata s kapacitou 23 míst byla slavnostně otevřena 7. srpna 1881.²¹¹ V roce 1881 byla také vybudována přístupová cesta Breitlahner-Zams-Olpererhütte.²¹² V roce 1900 byla chata prodána zároveň s Rifflerhütte sekci Berlin DuÖAV, která v oblasti Zillertalských Alp již vlastnila Berlinerhütte a Furtschaglhaus.

V roce 2007 byla otevřena zcela nová a moderně zrekonstruovaná chata.

---

²⁰⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1880

²¹⁰ tamtéž

²¹¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege Podrobný popis oslavy, deník Bohemia z 22.8.1881

²¹² POLLACK, Reiner: Festansprache zur Schlüsselübergabe der Olpererhütte von der DAV-Sektion Berlin an die DAV-Sektion Neumarkt in der Oberpfalz, Samstag, 10. Juli 2004

Nach einer Photographie von B. Johannes in Meran

Lichtdruck d. Verlagsanstalt Bruckmann in München

Olperer-Hütte
im Riepenkahr (Zillerthaler Gebirgsgruppe)

Obrázek 9 Olperer Hütte *Festschrift zum 25 jährigen Bestehen der Sektion Prag, Praha* 1895s.

6.5.10 Dominicushütte

„Štědrosti jednoho z našich druhů vděčíme, že nás zde obklopena mocnými limbami přijímá Dominikus Hütte, drobná dřevěná stavba s verandou, která nabízí nádherný výhled na ledovcem zaplněný konec údolí. Existence této chaty je více než dobrý skutek, je to nutnost pro možnost uskutečnění nejrůznějších túr, které zde mají východiště. Překvapuje nás ale nemálo, že nám zde v této pustině, ve výšce 1680 m bylo nabídnuto tolik komfortu a elegance.“²¹³ Tím štědrým druhem byl pražský knihkupec Hermann Dominikus, který ještě před tím, než se vrhnul na projekt vybudování chaty, se pokusil proslavit obec Mayerhofen. V roce 1879 již

---

²¹³ SACHS, Leopold Die *Dominikushütte* in Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins Bd. 12 (1886), s. 237 -241

zde působila celá „kolonie“ sekcí a Dominikus zde vybudoval hlavní sklad pro hospodáře, nosiče, vůdce, lovce a správce chat.²¹⁴

Chata byla postavena u Zams v údolí Pitschgründel a stala se východištěm pro výstup na vrchol Olperer. Chata byla slavnostně otevřena v létě 1883 a v témže roce navštívena 37 turisty,²¹⁵ v dalším roce se návštěvnost zvýšila na 344 osob. Návštěvnost dále rostla, v roce 1887 to bylo už 506 turistů, ale finanční situace neumožňovala rozšířit a modernizovat chatu, tak aby odpovídala nárokům návštěvníků. Proto byla prodána do soukromého vlastnictví manželům Eder z penzionu Breitlahner už v roce 1888.²¹⁶

V současné době existující Dominikus Hütte nestojí na místě původní výstavby, neboť stará chata byla zaplavena vodou přehrady Schlegeis v roce 1970.

Obrázek 10 Dominikus Hütte

<http://www.sudeten-by.de/huetten/dominicus/dominicus.htm>

---

²¹⁴ SCHEMMANN, Christine *Pioniere, Abenteuer und Mäzene* Leer: Rautenberg, 1988, s. 99

²¹⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1883

²¹⁶ tamtéž, Jahresbericht 1887-1888

6.5.11 Riffler Hütte (2234 m)

„Byla to druhá chata ve skupině Zillertalských Alp, ležící na pastvině Birgelberalm s výhledem do údolí Zemtäl a obec Rosshag, odkud je možné vystoupit na chatu za 3 hodiny.“²¹⁷ Plánování výstavby nové chaty, která by umožnila výstup na nejznámější vrchol této skupiny, na Riffler, započalo již v roce 1885 nákupem pozemku.²¹⁸ Výstavba se zpozdila a tak až v roce 1887 byla uzavřena smlouva s truhlářem Johannem Hotterem za cenu 1400 zlatých. Na nákup pozemku sekce získala subvenci od DuÖAV ve výši 500 zlatých. Vnitřní zařízení, například porcelánové sety, bylo pořízeno z darů členů.²¹⁹ Tato v pořadí již 11. chata Pražské sekce měla být slavnostně otevřena 7. 8. 1888, ovšem z důvodu špatného počasí se slavnost uskutečnila o den dříve v Mayerhofenu.²²⁰ Celkové náklady včetně výstavby přístupové cesty a vnitřního vybavení vyrostly nakonec na 2432.14 zlatých.²²¹

Bau-Conto der Rifflerhütte.

Einnahmen.		Ausgaben	
1887.		1887.	
Antheilscheine	150 00	Baumeister Hotter	1200
Subvention	30 00	Bauholz und diverse Effecten nebst Fracht	77 25
		Begehung des Bauplatzes	5 15
		Hüttenweg	225 —
		1888.	
Hüttenertragniss	38 10	Baumeister Hotter	150 —
Beitrag des H. v. Miltner	5 —	Einweihungsfeier	137 82
„ H. Wenzel	5 —	Transportkosten	43 87
Zuschuss aus der Sections-cassa	554 04	Bauholz, Heu und Reinigen der Hütte	24 —
	2432 14	Wegbau	85 —
		Einrichtung der Hütte	534 05
			2432 14

Obrázek 11 Fond na výstavbu Rifflerhütte, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1887-1888

Na rozdíl od Dominkus Hütte ležící taktéž v Zillertalských Alpách byla návštěvnost Riffler Hütte podstatně nižší, svého vrcholu dosáhla v roce 1895 počtem 75 osob. Na konci 19. století musela Pražská sekce změnit svou strategii týkající se množství chat a oblastí, které měla na starost. Rozsáhlý majetek již nebyla schopna financovat, a protože zároveň plánovala

²¹⁷ Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 138

²¹⁸ Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins Bd. 11 (1885) s. 81

²¹⁹ Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins Bd. 13 (1887) s. 44

²²⁰ Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins Bd. 14 (1888) s. 193

²²¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1887-1888

výstavbu Neue Prager Hütte, byla Riffler Hütte společně s Olperer Hütte a s celou pracovní oblastí prodána v roce 1900 sekci Berlin DuÖAV za 11 000 marek.²²²

Riffler Hütte byla v roce 1945 těžce poškozena lavinou a poté zanikla.

Obrázek 12 Rifflerhütte přibližně v roce 1901

<http://www.sudeten-by.de/huetten/riffler/riffler.htm>

---

²²² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1900

6.5.12 Karlsbader Hütte - Höllerhütte (2652 m)

V roce 1881 se Karlovarští členové Pražské sekce pod vedením svého „vůdce“ Franze Höllera rozhodli postavit „moderní“ chatu v údolí Matcherthale v Ötztalských Alpách, aby usnadnili výstup na Weißkugel, druhý největší vrchol skupiny, a na okolní kopce a aby také umožnili turistům přechod z údolí Ötztal a Schnalsertal do údolí Matschertal pod vrcholem Ortleru. V té době bylo v Pražské sekci 30 členů z Karlových Varů. Na výstavbu bylo potřeba více jak 2000 zlatých, 500 zlatých odsouhlasil centrální výbor DuÖAV jako subvenci.²²³ *„Stavba byla zahájena z důvodu špatného počasí až v srpnu 1883 pod vedením stavbyvedoucího Wallnöfera z Tartchu a dokončena během 4 týdnů. Na svou dobu byla chata postavena velice důkladně. Silné základové zdivo, omítnuté stěny, dvojitá okna a dveře, vnitřní dřevěné obložení, celkem 24 míst. Vybavení bylo také na tu dobu luxusní např. celý kuchyňský servis s vyrytým znakem Alpenvereinu a nápisem Karlsbader Hütte. Slavnostní otevření proběhlo 2. září 1883 a druhý den se pokusilo 23 členů vystoupit ve sněhové bouři na vrchol Weißkugel.“*²²⁴

Z důvodu neustále stoupajícího zájmu turistů o tuto oblast, bylo nutné chatu v roce 1899 zvětšit téměř na dvojnásobek, což stálo 6700 zlatých. I při této příležitosti pomohl Franz Höller, který věnoval finanční prostředky, nádobí, tiskoviny a další inventář. Z vlastních prostředků jezdil na inspekční cesty a kontroloval probíhající přestavbu. Pražská sekce poté konstatovala *„Po právu můžeme nyní tvrdit, že Karlovarská chata je nyní ta nejpohodlnější a nejlépe zařízená v Ötztalských a Stubaiských Alpách.“*²²⁵ Schemmann toto tvrzení ještě doplňuje přesnějším popisem zásobování chaty *„Carl Höller z Karlových Varů se řídil v okolí své chaty heslem „Žij a nechej žít“. Jeho sklad potravin byl vyhlášený, na chatě se bylo možné obsloužit čajem, kávou, rumem, koňakem, Malagou, sherry, kakaem a Karlovarským žaludečním likérem – samozřejmě po zaplacení odpovídající částky do kasičky.“*²²⁶ Není proto divu, že takto „dokonale“ vybavená chata byla lákadlem pro zloděje. Například v roce 1902 došlo k významnému poškození vybavení chaty, kdy pachatelé nejenom, že zničili značnou

---

²²³ *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag* s. 139

²²⁴ EMMER, Johannes: *Geschichte des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*. Berlin 1894. In: *Zeitschrift d. DuÖAV* Bd. 25 s. 291

²²⁵ HA DAV, München, *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, 2. Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1901*

²²⁶ SCHEMMANN, Christine *Pioniere, Abenteuer und Mäzene Leer: Rautenberg*, 1988, s. 98

část zásob, ale rozbořili kachlová kamna, poničili obrazy a další zařízení. Na opravu škod přispěl finančně opět Höller.²²⁷

Vzhledem k tomu, že v roce 1901 došlo k založení Karlovarské sekce DuÖAV, byla chata v roce 1902 přejmenována na Höllerhütte, aby nedocházelo k „nedorozumění“ a také na počest svého největšího sponzora.

Po první světové válce potkal chatu stejný osud, jako všechny ostatní chaty ležící na italském území. Chata byla vyvlastněna a od té doby ji spravuje Club alpino Italiano. Po druhé světové válce chata vyhořela a teprve v 80. letech byla na stejném místě postavena chata nová, která se dnes nazývá Oberetteshütte.

Gez. von E. T. Compton.

Lichtdruck von Albert Frisch, Berlin.

Karlsbader-Hütte
im Matscher Thal (Oetzthaler Gebirgsgruppe).

Obrázek 13 Karlsbader Hütte *Festschrift zum 25jährigen Bestehen der Sektion Prag*

---

²²⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, 2. Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1902

6.5.13 Mörsbachhütte (1300 m)

Tato chata leží ve Wölzer Tauern na pastvinách Vördere Mörsbachalm. Byla postavena v roce 1926 sekci Reichensteiner a rozšířena v roce 1930. DAV Praha o ni projevil zájem v roce 1934 „*neboť již dlouho bychom rádi získali lyžařskou chatu v Alpách. Důležitým faktorem je snadný přístup z Prahy.*“²²⁸ V této době měl alpský spolek pouze omezené finanční prostředky a tak vyjednávání ohledně ceny trvalo více než půl roku. Koupě byla možná za cenu do výše 20 000 šilinků (cca 95 000 Kč), neboť tato částka ji byla zapůjčena DuÖAV.²²⁹ Inspekce na chatě určila cenu na 72 880 Kč (15375 šilinků) s tím, že bude nutné investovat do oprav dalších 12 000 Kč (2500 šilinků)²³⁰. Nakonec se obě strany dohodly na ceně 20000 šilinků a DAV Praha získal půjčku od DuÖAV ve výši 25 000 šilinků.²³¹ Před rekonstrukcí byla chata v zuboženém stavu, ale alpský spolek ji celou rozšířil a poté poskytovala ubytování celkem 71 turistům.²³² Nájemcem zůstal Fritz Pfeifer, který se zasloužil o objevování oblasti.²³³ Obliba chaty strmě stoupala, v roce 1934 ji navštívilo 499 osob²³⁴ a v roce 1937 to bylo již 2083 z toho 1238 lyžařů.²³⁵ V současné době patří chata sekci Graz ÖAV.

---

²²⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag , Hütten und Wege, dopis DAV Praha-Friedrich Weiss Stuttgart 8.10.1934

²²⁹ tamtéž, dopis DAV Praha- Adolf Witzemann 15.10.1934

²³⁰ tamtéž, Bericht über die Mörsbachhütte, listopad 1934

²³¹ tamtéž, dopis DAV Praha –DuÖAV 9.1.1935

²³² tamtéž, Mörsbachhütte

²³³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1935

²³⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag , Hütten und Wege, dopis 15.11.1934 DAV Praha Mörsbachhütte – Rudolf Dietz

²³⁵ tamtéž, dopis 27. 4. 1938 DAV Prag DuÖAV, přehled přenocování na lyžařských chatách k 19. 4. 1937

6.5.14 Bohemiahütte (1683 m)

V září 1937 získala DAV Praha od sekce Wienerland chatu Wienerlandhütte, která ležela v Radstadtských Taurách jižně od sedla Tauernpashöhe ve výšce 1683m a byla postavena v roce 1935. Bylo zde možné ubytovat celkem 35 turistů. DAV Praha tuto chatu přejmenovala na Bohemiahütte.²³⁶ Pro lyžaře, kteří navštěvují oblast v zimě, pronajal spolek ještě v blízkosti ležící **Moaralmhütte** a vybavil ji 20 lůžky. Pronájem Bohemiahütte byl svěřen dosavadnímu nájemci Anthonu Kunsthovi, který dohlížel i na vedlejší chatu. Lyžařský průvodce Waherhofer získal povolení provozovat na chatě i nadále lyžařskou školu.²³⁷ Cena přespání na chatě byla v roce 1937 1,8 šilinků, na pokoji a 1 šilink v noclehárně.²³⁸ Chata byla zcela jistě velice oblíbená, neboť v roce 1937 ji navštívilo 1613 lyžařů a vedlejší Moaralmschihütte 238 návštěvníků.²³⁹

Po druhé světové válce chatu koupila sekce Edelweiß ÖAV a vybudovala vedle ní Wismeyer Haus, původní chata slouží dodnes jako nouzová ubytovna.

---

²³⁶ tamtéž, dopis 1.12. 1937 DAV Prag DuÖAV

²³⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1938

²³⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege, Wienerlandhütte

²³⁹ tamtéž, dopis 27. 4. 1938 DAV Prag DuÖAV, přehled přenocování na lyžařských chatách k 19. 4. 1937

6.6 Johann Stüdl (1839-1925)

Obrázek 14 Johann Stüdl *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, 1870-1930*

Johann Stüdl, nadšený alpinista a horolezec, byl jedním z nejvýznamnějších dobyvatelů Alp 19. století. Jeho jméno je úzce spjato s historií alpinismu jako takového a především s historií alpského spolku. Zasloužil se o vznik Pražské sekce DuÖAV a tak se na 50 let stala Praha jedním z center alpinismu.

Johann Stüdl se narodil 27. července 1839 v Praze na Malé straně v domě bývalé Malostranské radnice. Otec Karl Andreas Stüdl byl úspěšný obchodník, movitý měšťan, jehož stav umožnil Johannu Stüdlovi navštěvovat gymnázium a studovat dle vlastního přání. Později studoval na ve Vídni chemii. Pravděpodobnou příčinou jeho profesionálních i horolezeckých úspěchů byl rozpor mezi jeho cílevědomostí a energií na jedné straně a fyzické slabosti na straně druhé.²⁴⁰ Od malička byl slabý a pravděpodobně po celý život trpěl silným

---

²⁴⁰ HOFMANN, E. F. *Bergvater Stüdls Leben* In: *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 41

astmatem.²⁴¹ Pokud chtěl dosáhnout svých profesionálních a horolezeckých cílů, tak musel s tímto hendikepem bojovat. Po nečekaně brzké smrti otce okolnosti přinutily mladého a nedostudovaného J. Stüdlu v roce 1858 převzít a vést rodinný obchod. První roky vykonával tuto činnost jen s velkým sebezapřením, nicméně byl velice úspěšný a tak mu jeho majetek umožnil investovat značné finanční prostředky do alpinismu a horolezectví. „*Oběť, kterou přinesl, posílila jeho celý život, zničila na dlouhé roky jeho optimismus a mládí..... Možná by Stüdl nikdy nenašel cestu alpského průkopníka, pokud by v něm nebyl tento konflikt, který ho neustále popoháněl vpřed, dýchat jiný vzduch, který ho vyhnal z omezeného měšťanského života do volnosti výšek.*“²⁴² Nejlepšími přáteli Johanna Stüdlu byli v době jeho studií Max a Karl Haushoferové, s nimi a jejich otcem také podnikl první výlety na Šumavu a do Rakouska. Doprovázeli ho v roce 1857 při výstupu na Kampenwand,²⁴³ jež se dá považovat za zlomový okamžik v životě Stüdlu.

V roce 1864 byl pozván přáteli Karlem Haushoferem a Carlem Rubenem na túru do Zillertalských Alp, při které přecházeli ledovec Schwarzensteingletscher z údolí Zillertal do údolí Ahrntal bez jištění. Horský vůdce Hartler, který je doprovázel a odmítnul na ledovci použít lano, se sám propadnul do trhliny a zahynul. Toto neštěstí se stalo pro Stüdlu důležitým podnětem pro budoucí založení vůdcovské organizace, jak sám říkal „*Okamžitě ho napadlo poznání, co znamenají povinnosti a nebezpečí horského vůdce.*“²⁴⁴

V období okolo roku 1869 se stává úspěšným i v profesionálním životě. Jeho obchod v Praze vzkvétá pravděpodobně i proto, že Stüdl již není známý pouze v uzavřeném kruhu alpinistů, ale o jeho působení v Alpách se dozvídá i veřejnost v Praze. Majetek Stüdl používá především k plnění svých alpských snů. Je neuvěřitelné, co všechno zvládnul v jednom jediném roce 1869. Byl to jeho horolezecky a objevitelsky nejúspěšnější rok, podílel se na založení DAV v Mnichově, připravoval vydání publikace Glockner Monografie, vybudoval zajištěnou cestu a tím zpřístupnil hřeben Stüdlgrat.

Až do první světové války je jeho život velice úzce spjat s Pražskou sekcí DuÖAV, neboť byl po celou dobu jejím předsedou. Aktivně se zúčastňoval spolkového života v Praze, podnikal zájezdy do Alp, při nichž spojoval horolezeckou činnost s organizováním vůdcovství, záchranářství a dalšími aktivitami, které měly za cíl podpořit horolezectví a

---

²⁴¹ V pramenech popisováno jako plicní slabost „Lungenschwäche“

²⁴² HOFMANN, E. F. *Bergvater Stüdl's Leben* In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 42

²⁴³ oblast Chiemgauer Alpen Pokud bude v závěru mapa na rozložení jednotlivých horstev Alp, tak dej odkaz

²⁴⁴ HOFMANN, E. F. *Bergvater Stüdl's Leben* In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 43

cestovní ruch v Alpách. V tomto období se stal uznávaným odborníkem a funkcionářem DuÖAV na výstavbu chat a vůdcovství, zároveň pomáhal založit další sekce DuÖAV v Čechách.

Johann Stüdl se oženil 15. září 1872 s Herminou Wenzel. Od té doby byl pro něj rodinný život stejně důležitý jako horolezectví. Narodily se mu 3 děti, dcera Ismene, která se později vdala do Grazu, měla 5 dětí a udržovala častý kontakt se svým otcem. Dcera Olga, která zdědila touhu po horách a doprovázela otce při jeho cestách do hor. Syn Max byl nadšeným horolezcem a turistou na sněžnicích. Byl zakladatelem a dlouholetým předsedou Deutschen Schneeschuhverein (Německý sněžnicový spolek)²⁴⁵ v Praze, jeho rodina žila společně s Johannem Stüdlem.

Stüdl zastával řadu veřejných funkcí: dozorčí rada obchodní komory, kurátor spořitelny, předseda dozorčí rady Klárova ústavu slepců²⁴⁶ a Ústavu pro slepé děti.²⁴⁷ Na podporu těchto dvou ústavů věnoval nemalé finanční částky. Byl vyznamenán řadou ocenění: byl královským radou, měl 12 řádů mezi nimi například Řád Františka Josefa, Řád německého červeného orla.²⁴⁸

První světová válka změnila od základů život tehdy již osmdesátiletého J. Stüdla, který byl po celý život monarchista. Po válce prodal dům a obchod v Praze a odstěhoval se za synem Maxem do Salzburgu. Svě vnučce Ilse napsal do Grazu „neloučím se snadno s Prahou. Zde mám ještě mnoho známých a přátel a hrob své matky. Město, dům, kde jsem se narodil a byl vychován, kde jsem se oženil, vychoval své děti. Toto krásné, malebné město mám teď navždy opustit. Myslím na přísloví „starý strom se dá těžko přesadit.“²⁴⁹ V Salzburgu žil u svého syna v hostinci „Zur Goldenen Birne“, zde našel rodinu a také přátele v Sekci Salzburg, kteří ho navštěvovali, žádali o radu a zaměstnávali.

Zemřel 29. ledna 1925 a byl pohřben v rodinné hrobce v Salzburgu „*V Johannu Stüdlovi se projevila vnitřní existence, duše i tělo alpinismu, stal se vzorem opravdového alpinisty.*“²⁵⁰

---

²⁴⁵ HOFMANN, E. F. *Bergvater Stüdls Leben* In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag s 90

²⁴⁶ založen v roce 1832 profesorem Aloisem Klarem v Praze na Malé Straně

²⁴⁷ HOFMANN, E. F. *Bergvater Stüdls Leben* In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 87

²⁴⁸ OBERWALDER L. *Johann Stüdl*, s. 238

²⁴⁹ tamtéž, s. 239

²⁵⁰ EMMER, J. *Johann Stüdl* In: Zeitschrift DuÖAV Bd. 56, s. 1-8

6.6.1 Horolezectví

Rok 1867 můžeme považovat v životě Stüdlů z hlediska jeho horolezeckého působení v Alpách za velice významný. Se svým bratrem Franzem naplánovali výstup na Großglockner a řídili se radou svého průvodce Ignaze Wagla, jež byl v té době považován za jednoho z největších znalců Alp, který již prochodil masiv Großglockneru s Franzem Keilem, když vytvářeli plastický model Alp. Wagl jim poradil, aby nastoupili z jižní strany, neboť je odtud kratší nástup a horší vůdci jsou tam levnější než v Heiligenblutu. 25. srpna 1867 přišel se svým bratrem do Kalsu přes sedlo Bergtörl. Sváteční nedělní atmosféra a vlídné přijetí ho natolik ohromily, že se sem až do konce života stále vracel a především do této oblasti nasměroval veškerou svou činnost. Při stejné cestě do Alp s bratrem Franzem nejdříve vystoupili na Großvenediger a poté zdolali Habichtspitze a 9. září 1867 nejvyšší vrchol Stubaiských Alp Zuckerhütl, z něhož sestoupili strmou jižní stěnou přímo na ledovec Höhlferner. Na závěr této cesty ještě vylezli na nejvyšší vrchol Ötztalských Alp Wildspitze z Ventu, kde Johann Stüdl navázal své dlouholeté přátelství s Franzem Sennem.

V létě 1868 se Stüdl vrátil opět do Alp. Tentokrát přijel se svým 22letým bratrem Karlem,²⁵¹ aby společně s ním vystoupil na další vrcholy v Ötztalských Alpách. Opět stanul na Wildspitze a druhý den na Kreuzspitze, pak se přesunuli do Kalsu a 27. srpna podnikl J. Stüdl průzkumnou výpravu, aby našel přechod ze Stüdlhütte na ledovec Pasterze, při níž objevil možnost prvovýstupu na vrchol Romariswadgipfel.²⁵² V průběhu této průzkumné výpravy onemocněli horší vůdci sněžnou slepotou a tak ihned po návratu objednal Stüdl patery sněžné brýle a věnoval je společně s lepšími batohy horským vůdcům z Klasu. Po slavnostním otevření Stüdlhütte 15. září 1868 (kapitola 6.5.1) se vrátil zpět do Prahy.

Rok 1869 lze považovat za horolezecky nejvýznamnější v životě Stüdlů. Svou roli sehrálo především seznámení s Karlem Hofmannem, studentem práv z Mnichova a v té době již známým alpinistou, s nímž navázal korespondenci související se založením DAV v Mnichově. Při této příležitosti se domluvili na společném výstupu na vrchol Watzmann v Berchtesgadenských Alpách a následném přechodu celého hřebene. Pro nepřízeň počasí a nepřipravenost horských vůdců, kteří si nevzali ani lano ani mačky, tento prvovýstup nedokončili. 23. července 1869 vystoupili do sedla Untere Ödewinkelscharte a poté do

---

²⁵¹ bratr Karl Stüdl se stal také výborný horolezcem alpinistou, jehož nejoblíbenější oblastí byl Triglav

²⁵² *Zeitschrift DAV* Band 2 1871, s. 356 -362

Bockkarscharte „*Musím přiznat, že ani můj přítel Karl Hofmann a ani já jsme nevylezli nikdy tak těžkou stěnu, ačkoli jsme oba šťastně vykonali mnohé obtížné exkurze.*“²⁵³

Následně 26. - 27. července 1869 přešli přes sedlo Kapruner Törl do Kalsu,²⁵⁴ bohužel neuskutečnili plánovaný výstup na Hohe Riffel z důvodu nepříznivého počasí. Po příchodu do Kalsu začal J. Stüdl jednat o vzniku vůdcovského spolku podle švýcarského vzoru. Mezitím vystoupil Karl Hofmann s Victorem Hechtem na Hochschober a tím objevili další významnou oblast přístupnou z Kalsu.²⁵⁵

O měsíc později 9. září 1869 se přátelé opět sešli v Alpách a měli v plánu pokračovat v objevování oblasti Großglockneru, při této příležitosti uskutečnili 7 prvovýstupů. Nejprve jim počasí neumožnilo vystoupit na plánované vrcholy, ale potom podnikli přechod Schneewinkelkopf-Ödenwinkelscharte-Johannisberg-Hohe zakončený sestupem do Kaprunu. 18. září odtud pokračovali výstupem na Mittlere Bärenkopf - Große Bärenkopf - Klockerin a nakonec na Große Wiesbachhorn.²⁵⁶ Poslední společnou túrou Johanna Stüdla a Karla Hofmanna byl první přechod sedla Fuscherkarscharte 21. září zpátky do Kalsu. Dne 24. září ještě vystoupil Hofmann s vůdci na poslední ještě neprostoupený vrchol oblasti Glocknerwand. Následující den se přátelé rozloučili, aniž by tušili, že to bylo naposled, co se viděli.

Karl Hofmann dobrovolně narukoval do armády a v roce 1870 ve válce mezi Německem a Francií padnul v bitvě u Sedanu. Jeho smrtí také skončilo významné objevitelské období Johanna Stüdla, který přítelovu smrt velice těžce nesl a v roce 1870 nepodnikl žádné výstupy.

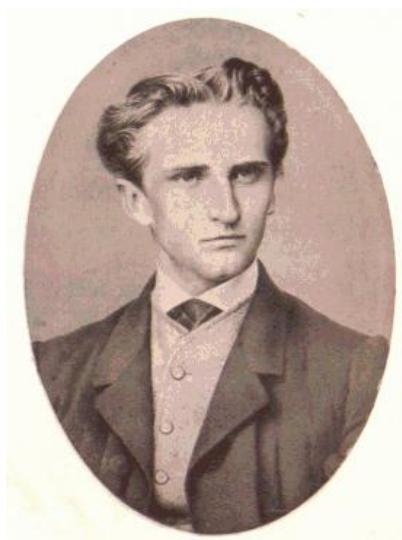
---

²⁵³ *Zeitschrift DAV* Band 1 1869/1870, s. 133

²⁵⁴ tamtéž s. 117-139

²⁵⁵ GRÖGER Gustav, RABL Josef *Die Entwicklung der Hochtouristik in den österreichischen Alpen*, Wien, Lechner, 1890, s. 110

²⁵⁶ *Zeitschrift DAV* 1870/71 Band II, s. 187 -289

Obrázek 15 Karl Hofmann, *Zeitschrift des Deutschen Alpenvereins* Band II, 1871

V roce 1871 se stali jeho spolulezci přátelé alpinisté z Prahy, pozdější zakladatelé Pražské sekce Moritz Umlauf a Viktor Hecht. Společně vystoupili na Sonnewelleck a dokončili přechod hřebene Watzmann.²⁵⁷

Ve stejném roce navázal Stüdl dlouholeté přátelství s Eduardem Richterem ze Salzburku. Pojily je dohromady podobné osudy (např. svatba ve stejný den, stejně staré děti). V srpnu 1871 uskutečnili několik významných výstupů v oblasti Großvenedigeru společně s horským vůdcem Rangentingerem. V průběhu výstupu na Großvenediger z Gschlössu si Stüdl pravděpodobně již vyhlédl místo pro stavbu Prager Hütte. Dne 22. srpna 1871 uskutečnili společně s vůdcem Thomase Groderem prvovýstup na Schlieferspitze, jehož trasu si vyhlédli v průběhu výstupu na Großvenediger „*Na vrcholu, kde ostatně bylo jen málo místa, jsme postavili kamenného mužika, u něj jsme uložili láhev s dokumenty o tomto prvovýstupu.*“²⁵⁸ Po sestupu do Prägartenu Stüdl z pověření DAV založil vůdcovský spolek, sjednotil vůdcovské tarify (příloha 11) a stal se jeho předsedou. Po několikadenní pauze vystoupili společně s Groderem na Dreiherrnspitze a druhý den na Rödtspitze. Nejtěžším výstupem v srpnu 1871 byl vrchol Hochgallu, kdy zopakovali prvovýstup Karla Hofmanna dle jeho zápisků. Byl to nepochybně velice obtížný výstup, těžší než očekávali, při němž museli „použít lano častěji než obvykle“,²⁵⁹ při sestupu Richter a jeho průvodce uklouzli na sněhovém poli a jen s velkým štěstím vyvázli bez zranění. Na tento výstup vzali sebou devatenáctiletého čeledína Johanna Ausserhoferu, aby ho vycvičili v základních vůdcovských

---

²⁵⁷ *Zeitschrift DAV 1870/71* Band II, s. 128

²⁵⁸ STÜDL J., RICHTER Eduard *Wanderungen in der Venediger Gruppe* In: *Zeitschrift d. DuÖAV* Bd. 3, s. 285

²⁵⁹ tamtéž s. 313

dovednostech a aby poznal trasu na vrchol. Tímto činem opět dokázali, jak velký měli zájem na rozšíření cestovního ruchu a horolezectví v zapadlých údolích Alp. Na závěr tohoto zájezdu do Alp se zúčastnili pietní oslavy za přítele Karla Hofmanna na Franz-Josefs-Höhe.

V příštím roce 1872 přijel Stüdl opět do Kalsu, ovšem tentokrát na svatební cestu se svou novomanželkou Herminou Wenzel.²⁶⁰ Po většinu času je doprovázelo nepříznivé počasí, ale přesto se zúčastnili slavnostního otevření Clarahütte (kapitola 6.5.7). Později ho Hermina doprovázela i na jiných cestách (například do oblasti Loferu nebo Kaisergebirge).

Přínosem pro rozvoj horolezectví byl Stüdlův vynález horolezeckého cepínu, kdy spojil dohromady hůl a ledovou sekeru. Dle Stüdlova návrhu ho poté vyrobil pražský zámečník Ferdinand Scheib. (příloha 10)

6.6.2 Johann Stüdl a Alpenverein

Johann Stüdl patří bezesporu mezi hlavní zakladatele Alpského spolku. Nejprve se stal v roce 1866 členem ÖAV. Ovšem s přibývajícimi horolezeckými zkušenostmi a znalostmi alpské problematiky se stále více začal zajímat o problematiku fungování ÖAV. S výhradami zprvu sledoval kritiku Senna a Hofmanna proti ÖAV, jež v té době byl spíše teoretickou, geografickou společností s centralistickou strukturou. Až když se nepodařilo prosadit dohodu s ÖAV, souhlasil se založením DAV v Mnichově v roce 1869 (kapitola 4). Motivován a podněcován přítelem Karlem Hofmannem inicioval založení Pražské sekce DAV v roce 1870 a stal se jejím předsedou až do roku 1920. Johann Stüdl byl čestným členem dalších 10 sekcí (Akademické sekce Vídeň, Sekcí Dresden, Goisern, Halle, Mnichov, Hannover, Innsbruck, Praha und Tauplitz).

V roce 1873 byl Stüdl již uznávanou osobností v rámci celého spolku a jeho vyjednávací schopnosti sehrály významnou roli i při sloučení ÖAV a DAV do společného DuÖAV. Do toho nového spolku přinesl Stüdl bohaté zkušenosti s výstavbou chat a s organizováním vůdcovství a záchranářství v Alpách. Zcela oprávněně se tedy v roce 1875 stal předsedou Výboru pro rozšíření vůdcovství a řízení výstavby chat a cest. Byl respektovaný jako horolezec, funkcionář i jako úspěšný podnikatel. Příkladem může být dopis přítele Richtera „...*Mám jet do Villachu (pravděpodobně na valnou hromadu DuÖAV), postrádám ovšem Vaše odborné znalosti a především nemám ani stín Vaší neomezené autority, které se po právu těšíte ve všech záležitostech alpského spolku. Jedno vaše slovo je víc než má nejdelší*

---

²⁶⁰ svatba se konala 15.vzáří 1872

řeč.²⁶¹ Přes toto postavení nepřevzal Johann Stüdl nikdy funkci centrálního prezidenta DuÖAV. Toto vědomé zřeknutí se této funkce nesouviselo pouze s pracovním přetížením, souviselo také s takzvaným „akademickým komplexem“, kterým Stüdl trpěl. Dosavadní prezidenti byli totiž bez výjimky ozdobeni akademickými a šlechtickými tituly a Johann Stüdl z rodinných důvodů nikdy vysokoškolské studium nedokončil. Pro starší členy Alpského spolku ztělesňoval vždy kontinuitu, pro mladší zase svědomí.²⁶² Práce pro DuÖAV stála u J. Stüdlu vždy na nejvyšší příčce jeho hodnotového žebříčku. Svému příteli Richterovi napsal: „Ty víš, jak jsem oddán spolku, znamená pro mě polovinu všeho myšlení, citění a dokonce mé práce.“²⁶³

Aktivním funkcionářem a emeritním členem alpského spolku zůstal Stüdl až do své smrti. V posledním období svého života ve 20. letech minulého století organizoval vůdcovská shromáždění, podílel se na činnosti Salzburské sekce DuÖAV a především velice těžce nesl antisemitské hnutí a zavádění árijských paragrafů v rakouských sekcích. Známy horolezec Eduard Pichl prosadil zavedení árijských paragrafů v sekci Austria na hlavním shromáždění v roce 1921, následoval odchod židovských a s nimi sympatizujících členů a žádost o založení nové sekce Donauland. Tato sekce byla přijata do DuÖAV i přes odpor některých rakouských sekcí těsnou většinou 14:12 a zásluhu na tom měl především Johann Stüdl, který se ostře zastal nově vznikající sekce: „*chování sekce Austria je arogantní! ... Nebojte se vyhrožování a ukažte tím, že připustíte přijetí sekce Donauland, že se nechcete podvolit diktátu těchto mužů!*“²⁶⁴ Nově vzniklá sekce poté jmenovala Johanna Stüdlu svým čestným členem.

V dalších dvou letech byly antisemitské otázky zatlačeny do pozadí vzhledem k ekonomickým problémům celého DuÖAV. Změna nastala v roce 1924. Liberální sekce v Alpenvereinu byly připravené obětovat sekci Donauland, aby zabránily zavedení árijských paragrafů do stanov celého DuÖAV. Johann Stüdl, tehdy již žijící v Salzburku, sledoval tyto politické události s velkou nespokojeností a starostí, jak dokazuje jeho korespondence s DuÖAV. Jeho snažení nepomohlo a sekce Donauland byla z DuÖAV vyloučena. Stüdl tehdy napsal do Mnichova: „*Do nebe volající bezpráví, kterého se dopouští centrální výbor ve svém pošetilém strachu před nátlakem....., nepřinese Alpenvereinu mír, nýbrž prokletí ze*

---

²⁶¹ OBERWALDER L. *Johann Stüdl*, s. 236

²⁶² tamtéž, s. 235-236

²⁶³ tamtéž, s. 237

²⁶⁴ ACHREINER. M. *Der Verein* In: Berg Heil, Alpenverein und Bergsteigen 1918-1945, Köln, 2011, s. 232

špatného skutku.“²⁶⁵ Dějiny mu měly dát za pravdu, bohužel se ale Stüdl potvrzení svých slov nedožil, neboť o dva měsíce později zemřel.

Jeho roli v Alpenvereinu vystihl prezident DuÖAV Reinhold von Sydow ve svém projevu k úmrtí J. Stüdla: „*Tak stál mezi námi, respektovaný, ctěný, obdivovaný, svědek z velkých časů alpinismu, který sám pomáhal pozdvihnout – věrný „Eckart“ Alpenvereinu! Se Sennem, Trautweinem a Hofmannem dal Alpenvereinu duševní elán, k němuž nyní toužebně vzhlížíme, skoro jako ke ztracenému ráji.*“²⁶⁶

Pro rozvoj Alpského spolku byla významná i Stüdlova publikační činnost. V časopise spolku Zeitschrift des DuÖAV vycházely pravidelně jeho články popisující podrobně jeho výstupy ve Východních Alpách, které v té době sloužily i jako podrobný horolezecký průvodce. Známy byl rovněž jako malíř, v průběhu svých výstupů maloval alpská panoramata, vrcholy i alpská údolí. Jeho největším a bohužel nedokončeným dílem ovšem byla publikace „Glocknermonografie“. Vydavatel časopisu „Alpenfreund“ Eduard Amthor se obrátil na Stüdla a Hofmanna, aby společně vydali tuto knihu. Oba zpočátku k publikaci přistupovali s velkým nadšením, Stüdl maloval většinu ilustrací, zatímco Hofmann, literárně zdatnější, připravoval texty. Brzy ale bylo jasné, že není možné stihnout dohodnuté termíny. Amthor bez jejich souhlasu již hotové části vydal ve svém časopise a zvyšoval nátlak na oba autory. Jen s velikým vypětím byla publikace dokončena a připravena k tisku a tehdy byla Amthorem odmítnuta z nejasných důvodů. Došlo k velké rozepři, kterou Stüdl velice těžce nesl, neboť nebyl na takovéto intriky zvyklý. Bohužel došlo i k tomu, že jim nebyly navraceny veškeré podklady a již hotové části, především část Stüdlových ilustrací.²⁶⁷ Po smrti Hofmanna vydal Stüdl jeho nejlepší články včetně příspěvků do „Glocknermonografie“ v publikaci „Karl Hofmanns gesammelte Schriften“. Zároveň část textu vyšla v „Zeitschrift des deutschen und österreichischen Alpenvereins 1871“.²⁶⁸

---

²⁶⁵ OBERWALDER L., *Johann Stüdl* s. 240

²⁶⁶ *Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins* Bd. 51 (1925), s. 30

²⁶⁷ HOFMANN, E. F. Bergvater Stüdls Leben. In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 67

²⁶⁸ str. 173-289, 333-538

6.6.3 Výstavba chat

Stüdlovo jméno je nerozlučně spjato se stavební činností DuÖAV, byl průkopníkem a autoritou v této oblasti a jeho odborné zkušenosti a znalosti byly vždy vyžadovány. Především v prvních letech řídil téměř všechny výstavby v rámci alpského spolku a nejlepším důkazem jeho rozsáhlé činnosti je přes všechny hlavní alpské skupiny se rozprostírající vlastnictví chat Pražské sekce. Je samozřejmé, že Stüdl měl rozhodující slovo při všech organizačních otázkách v této oblasti.²⁶⁹

„Mezi mnoho důležitých úkolů našeho alpského spolku patří nepochybně i tato: vybudováním turistických chat usnadnit výstupy na vrcholy s výhledem a přechody zajímavých sedel ve vysokých Alpách.“²⁷⁰ Těmito úvodními slovy ke svému článku „Über Hüttenbau“ (O výstavbě chat) jednoduše zdůvodnil Johann Stüdl motivaci své celoživotní aktivity v oblasti výstavby vysokohorských chat. V tomto článku podrobně popsal kritéria výběru místa vhodného pro stavbu nové chaty, při čemž vycházel z vlastních v té době již patnáctiletých zkušeností. „Základní filosofií pro výstavbu chaty byla nízká cena výstavby, možnost ubytování pro co největší počet osob v relativně malých prostorách, dobré využití prostoru, přes jednoduchost co největší pohodlí a konečně možnost chatu v případě potřeby bez větších nákladů rychle zvětšit.“²⁷¹ Dále se Stüdl zmiňuje o materiálu, ze kterého se má stavět, o způsobu transportu materiálu na stavbu, o výběru místa, na němž se bude stavět, o spolupráci s místním obyvatelstvem a nutnosti kontroly probíhající výstavby a o problémech, které mohou nastat. Popisuje konkrétní příklady týkající se přesvědčování místních obyvatel o ekonomickém významu cestovního ruchu až po špatná rozhodnutí – například při výstavbě Alte Prager Hütte (kapitola 6.5.2). Zdůraznil zde i nutnost vzniku vůdcovského spolku v místě výstavby, neboť „Dobře fungující vůdcovský spolek převezme veškerou péči, správu a údržbu chaty..... Vytvoření takového spolku by mělo být nejen v zájmu vůdcovství, ale i v zájmu údržby našich staveb ze strany Alpského spolku.“²⁷²

Stüdl se stal významným odborníkem a funkcionářem v oblasti výstavby chat v celé DuÖAV a řídil v rámci centrálního výboru komisi výstavby cest a chat. Během dalších let se Praha stala centrem, kde bylo vyprojektováno mnoho dalších chat a mnoho dalších sekcí DuÖAV se obracelo na Stüdla se žádostí o pomoc při výstavbě. Zajímavé je například, že

---

²⁶⁹ EMMER, Johannes *Geschichte des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins* In: Zeitschrift d. DuÖAV Bd. 25, s. 231

²⁷⁰ STÜDL J. *Über Hüttenbau* In Zeitschrift d. DuÖAV Bd. 8, s. 169

²⁷¹ tamtéž s. 170

²⁷² tamtéž s. 190

projekt první budovy velice známé Rudolfshütte u Weißsee vznikl v také v Praze a Stüdl se osobně zúčastnil slavnostního otevření této stavby. Vytvořil také plány pro výstavbu Warnsdorfer Hütte (kapitola 7.4.1.1). Stüdlova pracovna se proměnila v projektovou kancelář, kde vznikaly návrhy a plány na budoucí výstavbu. To dokazuje dochovaná sbírka dokumentů, nákrešů a plánů v muzeu Alpenvereinu v Innsbrucku.²⁷³

Důvod, proč všechny chaty postavené podle stejného systému v oblasti Großglockneru byly úspěšně dokončené, je dán teorií Stüdla, že „*samo obyvatelstvo musí být na výstavbě zainteresováno, a v určitém smyslu se toho musí aktivně účastnit a poznat, jaké jim z toho do budoucna plynou výhody.*“²⁷⁴

V 80. letech zavedl Johann Stüdl samoobslužné sklady potravin na chatách Pražské sekce a odtud už byl jen krok k pronájmu a sezónnímu obhospodařování. Obchodní zkušenosti pomohly Stüdlovi v rozhodování pronajmout téměř všechny chaty Pražské sekce. Za tímto účelem bylo potřeba obnovit vybavení chat, dokoupit nábytek, nové matrace, vybavit kuchyň, vytvořit místnosti pro ubytování správce. Tento krok byl také jednou z příčin ještě většího rozvoje turistiky a jistě podpořil i nastupující trend horolezectví bez podpory vůdců. Výstavbou Karlsbader Hütte (kapitola 6. 5. 12) v roce 1883, opět pod vedením Pražské sekce a Stüdla, začala další fáze v budování chat. Karlsbader Hütte byla daleko komfortnější než ostatní a od této doby se začal klást mnohem větší důraz na vybavení chat a především na jejich obhospodařování. Současně s tím se začaly budovat pohodlnější přístupové cesty, často vhodné pro koně, a zdokonalilo se jejich značení.

Prvním soukromou výstavbou Johanna Stüdla byla Stüdlhütte. Existovaly tři důvody, proč se rozhodl postavit horskou chatu v sedle Vanitscharte. Nejdříve ho poprosil farář Andreas Lercher z Kalsu o finanční pomoc při výstavbě, dalším důvodem byl bod ze stanov ÖAV, že cílem spolku je „*ulehčit cestování v Alpách*“ a třetí příčinou byla plánovaná výstavba Erzherzog Rainerhütte na druhé straně Großglockneru, která by způsobila velký odliv alpinistů z Kalsu. Dne 15. září 1868 byla nová Stüdlhütte slavnostně otevřena, více o chatě a její údržbě v kapitole 6.5.1. J. Stüdl brzy zjistil, že daleko náročnější je chaty a cesty udržovat a spravovat, než je stavět. Jako nejlepší řešení se zdálo darování Stüdlhütte nejlepšímu vůdci a hospodáři z Kalsu Thomasi Groderovi (kapitola 6.4.4) To se taky stalo a Groder ji získal včetně pozemku. Brzy se Groder stal zároveň předsedou vůdcovského spolku v Klasu. To co

---

²⁷³ Příloha 15

²⁷⁴ HOFMANN, E. F. *Bergvater Stüdls Leben*. In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 70

se zdálo být ideálním stavem, bylo ale naopak zdrojem závisti a hádek. Thomas Groder zanedlouho zdědil hospodářství po otci a byl čím dál více arogantní a vznětlivý. Dříve dobrovolně spolupracující vůdci na opravě chaty nyní ze závisti odmítali jakoukoli pomoc. Zpočátku si Groder najímal dělníky z Itálie, později ale rezignoval a přestal se o Stüdlhütte starat. Zároveň ji ovšem odmítal prodat a až po několika letech přistoupil na dohodu a Johann Stüdl odkoupil chatu za nemalou částku zpět do svého vlastnictví. Tento spor velice citlivě zasáhl J. Stüdla „*Chvějící se bolestí a studem se vrátil „Glocknerherr“ domů. Byla to jedna z nejtmašších hodin v jeho dlouhém životě..... Chata byla opět jeho majetkem. Již nikdy se jí nevzdal.*“²⁷⁵ Po první světové válce při inspekční cestě v roce 1919 zjistil rozsáhlé poškození chaty, které bylo nutné opravit. Na opravu se ale vzhledem k jeho finanční situaci nedostávaly prostředky a tak poprvé požádal centrální výbor o subvenci na opravu Stüdlhütte. Samozřejmě mu byly finanční prostředky v roce 1921 poskytnuty v požadované výši a J. Stüdl mohl sám osobně na opravy dohlížet. Ještě v roce 1923 ve svých 83 letech vyjel naposledy na svou chatu na mule.²⁷⁶

6.6.4 Johann Stüdl a obec Kals

Obec Kals, východiště pro výstup na nejvyšší horu Východních Alp Großglockner z jihu, byla až do poloviny 19. století obcí s přibližně 1000 obyvateli, jejichž příjmy a obživa byly založeny pouze na zemědělství a hornictví. I když první výstup na Grossglockner se uskutečnil již v roce 1800 a to ze strany od Heiligenblutu, z Kalsu byl vrchol dobyt poprvé v roce 1855 místními Georgem Rangentingerem a Johannem Hutterem. Důležitou událostí pro rozvoj celé obce byl příchod Johanna Stüdla dne 25. srpna 1867. Po dvoudenním přechodu z Ferleiten přes Pfandlscharte, Heiligenblut a Bergtörl byl Stüdl a jeho přátelé srdečně uvítání v Kalsu. Tento moment dohromady s pozitivním ohlasem místních obyvatel na plány Stüdla na výstavbu nové chaty byl prvotním impulsem k pozdějšímu rozvoji této oblasti. V době první návštěvy Johanna Stüdla byl v obci pouze jeden hostinec, který nabízel ubytování.²⁷⁷

Pro J. Stüdla se stal Kals jeho druhou horskou vlastí, odsud podnikal řadu svých prvovýstupů, zde zrealizoval výstavbu první chaty a přístupových cest, zde vybudoval první vzorovou vůdcovskou organizaci. Vzájemně výhodná spolupráce mezi Pražskou sekcí a

---

²⁷⁵ HOFMANN, E. F. Bergvater Stüdls Leben. In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, s. 82

²⁷⁶ tamtéž

²⁷⁷ OBERWALDER L., *Johann Stüdl* s. 228

místními obyvateli byla vzorem pro další vývoj celého DuÖAV. Od roku 1869 Stüdla v jeho snahách podpořil i Hofmann. Zásluhy na významném rozvoji turistického ruchu v obci Kals, později nazývaném „Glocknerdorf“ měli nesporně oba přátelé. Stüdl především díky své finanční a organizační účasti a Hofmann díky svým publikacím v mnoha německých časopisech a propagaci Kalsu.

Od počátku svého působení v Kalsu věnoval Stüdl finanční a materiální prostředky na přímou podporu potřebným. Jednalo se o peníze pro chudé, příspěvek na opravu cesty, materiální pomoc horským vůdcům. Bratři Groderovi dostali cepín, dobrou svítilnu a vzor na výrobu ledovcových brýlí. Pro zlepšení záchranného systému v horách navrhnul a finančně podpořil Stüdl koupi nového kostelního zvonu. Obyvatelé Kalsu na něj z vděčnosti nechali vyryt nápis „Beneficator Maximus Johannes Stüdl 1872“. Z další přímé podpory lze jmenovat: zprostředkování jetelových semínek ze zemědělského veletrhu ve Vídni, velký sporák s troubou na pečení pro dolního hospodského, domácí faráře dostala žehličku na uhlí.²⁷⁸

Na počátku 20. století se stal Kals významným turistickým místem a horolezeckou základnou. Důkazem proslulosti a významnou událostí pro Stüdla, pro obec Kals a pro Pražskou sekci byla návštěva krále Friedricha Augusta von Sachsen v Kalsu. 30. července 1910 vystoupil král z chaty Prager Hütte na Großvenediger a o tři dny později za nádherného počasí 2. srpna 1910 ze Stüdlhütte na Großglockner,²⁷⁹ tím se stal prvním panovníkem, který vystoupil na vrchol nejvyšší hory Rakouska.²⁸⁰

Za své zásluhy pro rozvoj obce se stal Johann Stüdl již v roce 1870 čestným občanem Kalsu. Díky jeho iniciativě se zde podařilo to, na co stále poukazoval DuÖAV, totiž zpřístupnit Alpy cestovnímu ruchu. Můžeme tvrdit, že právě zde v Kalsu a jeho okolí byl Alpenverein nositelem kulturních a ekonomických změn, což dokazuje také vztah místních obyvatel k horolezcům, kteří Stüdla nazývali „Glocknerherr“(muž od Glockneru).

---

²⁷⁸ OBERWALDER L. Johann Stüdl s. 240

²⁷⁹ Fremdenbuch von Kals

²⁸⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1910

7 Sekce v oblasti Jizerských a Lužických hor

7.1 Liberecká sekce

Turistický vývoj v Liberci a okolí začal být organizován v roce 1884 se založením spolku Deutscher Gebirgsverein für das Jeschken und Isergebirge (Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory, dále DGJI). Rozhodující podíl na založení tohoto spolku měl podnikatel ze Zhořelce Adolf Hoffmann.²⁸¹ Kromě Liberecké sekce DuÖAV vznikala na Liberecku i jiná sdružení, která měla na rozvoj horolezectví v Jizerských i Lužických horách nemalý vliv. Byl to spolek turistů a lezců Wander - und Kletterfreunde die Wirbelsteiner²⁸² (Přátele turistiky a horolezectví Vrblíky, dále W. K. F. W.), kteří se pojmenovali po skupině skal Vrblíky na Ještědu, dále pak spolek Empor²⁸³ a také sdružení Naturfreunde.²⁸⁴ Později v roce 1907 vzniká i Jablonecká sekce DuÖAV (kapitola 7.3) a pokud vezmeme v úvahu i Varnsdorfskou sekci (kapitola 7.4), tak můžeme tvrdit, že oblast Jizerských hor tvořila na přelomu 19. a 20. století vedle Pražské sekce druhé nejvýznamnější centrum německého horolezectví v Čechách.

V 80. letech 19. století existovala v Liberci skupina nadšených alpinistů, většinou se jednalo o členy Pražské sekce DuÖAV, kteří se věnovali i turistice v okolí Liberce. Ještě před založením alpského spolku podnikali turistické výlety do Alp. Logickým vyústěním bylo založení Liberecké sekce DuÖAV. Byla založena jako dvoustá sekce tohoto spolku a jako osmá v Čechách. Zásahu na tom měl především Karl Hecke, který se počítá k pionýrům alpinismu. Zakladatelé²⁸⁵ se sešli na přípravné schůzi 3. ledna 1893 v libereckém Viertler Rathause a rozhodli se vytvořit alpský spolek. Tuto myšlenku uvítali členové již existujících sousedních sekcí a pomoc přislíbil například Johann Stüdl (kapitola 6.6) nebo Ludvig Purtscheller ze Salzburgu. Sekce byla povolena výnosem z 18. března 1893, č. 27269 státního místodržitelství.²⁸⁶

---

²⁸¹ KITTLER Albrecht, *Rudolf Kauschka* 1883-1960 s. 199

²⁸² Založen 1906, členem tohoto spolku by i Franz Hübler profesor na gymnáziu, který vydal průvodce „*Führer durch das Jeschken und Isergebirge*“, KITTLER Albrecht, *Rudolf Kauschka* 1883-1960

²⁸³ Založen 1907, hlavní osobností Josef Draschdanský, název klubu je odvozen od stejnojmenného díla Georga Winklera, které se objevilo v Lipsku 1906.

²⁸⁴ Založen 1907, jeho předsedou byl Franz Hiebel

²⁸⁵ Karl Hecke, Ferdinand Siegmund, Wille Kahl, Josef Matouschek, Richard Kasper, Heinrich Scholze, Franz Wollmann, Josef Kahl, Josef Matouschek a Anton Häufler

²⁸⁶ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

Na ustavující schůzi dne 6. dubna 1893 v Centralhotelu byl prvním předsedou zvolen Josef A. Kahl.²⁸⁷ Zakládajících členů bylo v té době 60, roční členský příspěvek byl 6 zlatých. V dalších letech rostl počet členů sekce rovnoměrně a v roce 1903, v době desetiletého výročí založení, byl počet členů 173.²⁸⁸ Spolek byl aktivní nejen v oblasti výkonnostní ale i v oblasti společenské. Členové uskutečnili významné výstupy v Alpách (kapitola 7.1.1) a v Jizerských horách prvovýstupy zdolali různé skály. Někteří při těchto náročných výstupech podnikaných s jednoduchým vybavením zahynuli.²⁸⁹ Pro méně výkonnostní členy a nováčky byly organizovány několikrát ročně výlety do okolních hor a lezeckých oblastí. Sekce se chtěla prezentovat i navenek a oslovit nejširší veřejnost, proto pořádala jednou ročně, většinou v únoru, zimní slavnost a několikrát ročně přednášky zvaných hostů s diapozitivy. Tyto aktivity přinášely sekci nemalé finanční prostředky. Už v roce 1894 byla založena knihovna,²⁹⁰ z níž mohli čerpat všichni členové spolku při svých výletech do Alp i jiných oblastí.

Jednou ročně se konala členská schůze s volbou výboru a předsedy sekce, dále zde byly předneseny zprávy týkající se pravidelných činností sekce a zprávy týkající se provozu Liberecké chaty. Několikrát za rok se členové scházeli na schůzích, na nichž byly předneseny zprávy z cest (především těch subvencovaných z financí spolku) a řešeny aktuální problémy.

Partnerskými organizacemi byla především Varnsdorfská sekce DuÖAV a DGJI. Sekce byla také členem mezinárodních organizací: Alpine Rettungsgesellschaft (Alpská záchranná společnost), Verein zum Schutz der Alpenpflanzen²⁹¹ (Spolek na ochranu alpských rostlin), Siebenburgische Karpatenverein (Sedmíhradský karpatský spolek).

Nárůst členstva byl postupný a před první světovou válkou bylo v Liberecké sekci registrováno 366 členů.²⁹² V roce 1910 se z důvodu úmrtí J. A. Kahla stává novým předsedou Frerdinand Kotter, který poté vedl sekci až do roku 1933.

---

²⁸⁷ Josef A. Kahl byl předsedou sekce 18 let

²⁸⁸ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

²⁸⁹ Willy Kahl, syn předsedy klubu A. Kahla zahynul v lavině 8. září 1894 na Marmoládě v Dolomitech. Karl Gahler se zřítíl v roce 1906 v severní stěně Festkogelu. Rudolf Tham zahynul 31. července 1925 v oblasti Mont Blancu, KAUSCHKA, Rudolf: Wandern und Klettern. 1924

²⁹⁰ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

²⁹¹ spolek založen 1900 spíše jako odnož v rámci Alpenvereinu

²⁹² SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

Mitglieder-Bewegung 1893—1962					
Am Ende des Jahres		Am Ende des Jahres		Am Ende des Jahres	
1893	68	1914	390	1935	778
1894	92	1915	342	1936	746
1895	112	1916	308	1937	—
1896	119	1917	337	1938	—
1897	124	1918	366	1939	—
1898	133	1919	— *)	1940	—
1899	139	1920	450	1941	—
1900	143	1921	— *)	1942	—
1901	144	1922	— *)	1943	—
1902	156	1923	784	1944	—
1903	173	1924	789	1945	—
1904	185	1925	789	1953	—
1905	220	1926	788	1954	138
1906	228	1927	812	1955	199
1907	248	1928	770	1956	225
1908	280	1929	793	1957	288
1909	303	1930	815	1958	320
1910	295	1931	827	1959	373
1911	312	1932	804	1960	402
1912	344	1933	— *)	1961	459
1913	371	1934	762	1962	511

Aus den mit *) bezeichneten Jahren fehlen die Unterlagen.

Ausschußmitglieder zwischen 1918 und 1945
(soweit feststellbar)

Melly Appelt	Bruno Kreuz
Ernst Aubin	Richard Leubner
Ferdinand Czastka	Adolf Müller
Karl Czastka	Wilhelm Müller
Lois Fellner	Bruno Pietsch
Gustav Ginzel	Ernst Schöler
Dr. Wilhelm Gruner	Gustav Seidel
Dr. Josef Hartig	Emmerich Soutschek
Rudolf Kauschka	August Steinjan
Fritz König	Sophie Stern
Max Kretzer	Rudolf Tham

Obrázek 16 Počty členů Liberecké sekce a členové výboru 1893-1962, *Festschrift anlässlich des 70 jähriges Bestandes*

Významnou událostí na přelomu století bylo získání chaty v oblasti Croda di Lago v Dolomitech, která byla slavnostně otevřena 1. srpna 1905 (více v kapitole 7.1.5.1) Chata byla těsně před první světovou válkou kompletně přestavěna, k jejímu otevření však již nemohlo dojít. „Když byla oprava chaty dokončena, pozvánky k slavnostnímu otevření v srpnu

rozeslány, udělalo vyhlášení první světové války neočekávaný konec všem nadějím.²⁹³ Větší část členstva byla odvedena do války, zbylí členové se po dobu války ve velké míře podíleli na válečné pomoci, jako například na sbírkách, na pomoci uprchlíkům, invalidům, vdovám a sirotkům.

První světová válka zasáhla Libereckou sekci stejně citelně, jako všechny ostatní spolky v Evropě. Mladší členové spolku byli povoláni na frontu a činnost se omezila pouze na dobročinnost. Výnosy z několika málo přednášek byly použity jako podpora pro vdovy a sirotky. Přednáška Eduarda Pichla vynesla 1700 korun a byla použita jako pomoc zajatcům v táboře v Krasnojarsku na Sibíři. V roce 1915 bylo odesláno potřebné vybavení a peníze v hodnotě 8000 korun vojákům na jižní frontu do Bolzana.²⁹⁴ Ve válce zemřelo 8 členů spolku.

Po válce nastala pro spolek důležitá změna. Liberecká sekce se musela oddělit od své mateřské organizace DuÖAV a byla zaregistrována pod novým názvem Deutscher Alpenverein Reichenberg (Německý alpský spolek Liberec, dále DAV Liberec). Přes škodu, kterou během války spolek utrpěl, a i když byly založeny nové sekce DAV v Čechách, vzrůstal neustále počet členů spolku. V roce 1931 měla sekce i přes hospodářskou krizi 827 členů.²⁹⁵

Díky poválečnému uspořádání připadla chata na Croda di Lago Itálii a způsobila sekci citelnou ztrátu. I přes velké úsilí se výkonnému výboru, stejně jako ostatním alpským spolkům v Čechách, nepodařilo vyjednat finanční odškodnění a tak padlo rozhodnutí vystavět novou chatu na území Rakouska. 26. července 1926 se konala oslava k otevření nové Liberecké chaty v oblasti Defereggen Alpen. Finance na výstavbu získala sekce z darů, subvencí a z výnosů pravidelných akcí. V této zapadlé části Východních Alp našla sekce výborné východiště pro mnoho vysokohorských a horolezeckých túr. Stejně jako u jiných chat postavených v Alpách, bylo neustále nutné udržovat přístupové cesty a řešit problematiku správcovství chaty.

Z meziválečné činnosti stojí za zmínku založení mládežnické skupiny „Jugendgruppe“ v roce 1919. Tyto členy vnímal Alpenverein jako své nástupce, mladou generaci, která jednou bude pokračovat v aktivní činnosti spolku. Pro začínající horolezce byly pořádány jak

---

²⁹³ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Kotter, Ferdinand. 40 Jahre deutscher Alpenverein Reichenberg. Reichenberger Zeitung 74.roč, č. 91

²⁹⁴ *Die Sektion Reichenberg des DOAV. Anlässlich 25jährigen Bestandes 1893–1918.* Reichenberg 1918, s. 11

²⁹⁵ *Die Sektion Reichenberg des Österreichischen Alpenvereins. Festschrift anlässlich des 70jährigen Bestandes 1893–1962.* Wien 1964,

teoretické kurzy, tak i praktická cvičení, kdy se například na Štolpišských vodopádech nacvičovala technika používání cepínů a maček v ledu. Letní horolezecké dovednosti se zdokonalovaly na skalách v Sasku a u Turnova.²⁹⁶ Ze strany spolku se jednalo i o podporu finanční. Mládež měla slevu na vstupné na přednášky a především dostávali příspěvky na cesty do Alp, nejprve z fondu Adolf-Gahler-Wanderfond a později z fondu Rudolf-Tham-Fond.²⁹⁷

Ve 20. letech 19. století dochází k rozmachu zimních sportů: lyžování, sáňkování a proto více než 100 členů DAV Liberec zakládá oddíl zimních sportů a připojují se k HDW. Tím získávají možnost využívat slevy na železnicích.²⁹⁸

Od 1933 byl předsedou spolku Rudolf Turnwald. Dle dochovaných pramenů se sekce v obtížném předválečném období nijak politicky ani národnostně neprofilovala. Spolek vyvíjel svou činnost až do roku 1938. Po připojení Rakouska k Německu se na jaře 1938 původní „Deutscher und österreichischer Alpenverein“ změnil na Deutscher Alpenverein, Liberecká sekce je v Německu činná dodnes.²⁹⁹

7.1.1 Sportovní výkony

Již mezi zakladateli sekce najdeme některé významné alpinisty, kteří uskutečnili prvovýstupy ve Východních Alpách. Tyto výstupy jsou i dnes považovány za náročné podniky a přihlédneme-li k faktu, jak jednoduché vybavení měli k dispozici a že se tehdy vydávali do zcela neprozkoumaného terénu, tak můžeme tehdejší horolezce srovnávat s nejlepšími extrémními horolezci dnešní doby. Ze zakladatelů to byl Karl Hecke, který zdolal mimo jiné Fineilspitze prvovýstupem přes Jihovýchodní stěnu a J. Matouschek, který stanul na vrcholu Mont Blancu. V roce 1893 vystoupil Ferdinand Siegmund s Robertem Hansem Schmidtem³⁰⁰ severní stěnu Planspitze a Grosse Ödstein přes Festkogel-Nordwand a tím byly zlezeny nejtěžší stěny v Ennstalských Alpách³⁰¹. Heinrich Scholze podnikl vysokohorské túry v Zillertalských Alpách a v oblasti Venedigeru a Großglockneru.³⁰²

---

²⁹⁶ Die Sektion Reichenberg des Österreichischen Alpenvereins. *Festschrift anlässlich des 70jährigen Bestandes 1893–1962*. Wien 1964 s. 17

²⁹⁷ Z tohoto fondu bylo vyplaceno za 22 let do války 7775 RM Die Sektion Reichenberg des Österreichischen Alpenvereins. *Festschrift anlässlich des 70jährigen Bestandes 1893–1962*. Wien 1964, s. 21

²⁹⁸ Die Sektion Reichenberg des Österreichischen Alpenvereins. *Festschrift anlässlich des 70jährigen Bestandes 1893–1962*. Wien 1964, s. 17

²⁹⁹ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Alpský spolek v Liberci

³⁰⁰ Další jeho výstupy byly: Breithorn, Matterhorn, Monte Rosa, Obere Gabelhorn, Zinal-Rothorn, v Dolomitech: Zahnkofel, Winklerturm

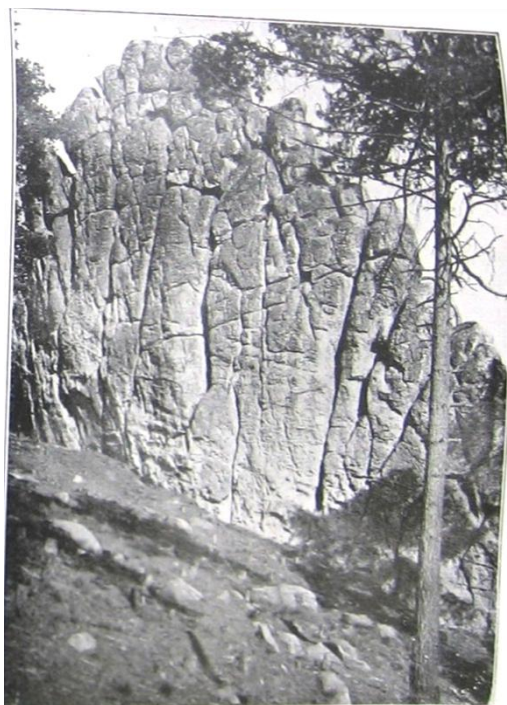
³⁰¹ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

³⁰² KITTLER Albrecht, *Rudolf Kauschka 1883-1960*, s. 205

Ze zpráv z cest uveřejněných v ročence z let 1904 – 1907 lze vyčíst, na kterých vrcholech v tomto období stáli členové sekce. Například mladý student Kirchhof Karl zdolal 23 vrcholů, mezi nimi i nejvyšší horu Rakouska Grossglockner a to bez pomoci horského vůdce.³⁰³

Horolezci podnikali také výlety do Saského Švýcarska, jeden z prvních zdokumentovaných se konal 5. června 1897. Zorganizovali ho bratři Adolf a Robert Gahlerové s Gustavem Seidlem a Fritzem Röchlinem. Lezci při něm zdolali skálu Falkenstein cestou Turnerweg a provedli druhý výstup na Dohlenstein.³⁰⁴

V pískovcových oblastech Českého Ráje byli němečtí horolezci známými prvovýstupci. Nejaktivnější byli především v oblastech v okolí Liberce – v Lužických horách a v oblasti Malé skály. Během 90. let vystoupili na všechny významnější vrcholy těchto lokalit. Podnikali i výlety do skalních oblastí Českého ráje (více v kapitole 7.2.1.2).

Obrázek 17 Dobové foto Liberecké věže, KAUSCHKA, R. (1923). *Wandern und Klettern*.

V domácích Jizerských horách byly první vrcholy zdolány v 90. letech 19. století, často ovšem stylem v současné době považovaným za „nečistý“, tedy za použití vklíněnců, skob a

---

³⁰³ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, *Die Sektion Reichenberg 1904 – 1907: Reichenberg 1908*

³⁰⁴ KAUSCHKA, R. *Wandern und Klettern*. Reichenberg 1923, s. 12

jiných umělých pomůcek. Prvním „čistě“ dobytým vrcholem byla Divá Máří v roce 1895 Adolfem Gahlerem, Heinrichem Scholzem a E. Wollecjakem.³⁰⁵

Po tomto počátečním období přichází desetiletá pauza, po níž nastupuje nová generace mladých nadšených horolezců, například Rudolf Kauschka, Franz Haupt, Rudolf Tham. Nelze hovořit o tom, že by navázali na předchozí horolezce, naopak se jim nedostává informací o minulých výkonech a někdy až teprve po zdolání skalní věže na vrcholu zjišťují, že nejsou prvovýstupci. Výstup na Divou Máří z roku 1895 Adolfem Gahlerem, Heinrichem Scholzem a E. Wollecjakem „*byl zcela zapomenut. Když Franz Haupt, Fritz Schurig a Josef Träger dne 27. 4. 1913 zdolali vrchol,....., vypadala skála tak nedotčeně, jako kdyby na ní ještě žádný člověk nestanul.*“³⁰⁶

Po první světové válce, v níž padlo několik členů sekce, tradice skvělých výkonů pokračuje. Především skupina horolezců kolem Rudolfa Kauschky a Rudolfa Thama je velice činná i v českých horolezeckých oblastech.

V Jizerských horách dokončují horolezci prvovýstupy na všechny významnější věže. Posledním problémem zůstává Zvon, o jehož prvovýstup se opět zasloužil R. Kauschka společně s R. Thamem a F. Hauptem. V předválečném období vynikl ještě Karl Seyffert, který vylezl v roce 1925 společně s Bruno Balkem na Mechovou věž a roku 1927 uskutečnili obtížný prvovýstup údolní stěnou Věže Grálu. Doktora Bruna Balkeho si o deset let později vybral v roce 1938 Paul Bauer k německé výpravě na Nanga Parbat jako expedičního lékaře.³⁰⁷

Poté, co sekce dokončila výstavbu druhé Liberecké chaty v alpské skupině Lasörlig, mohou horolezci podnikat své výstupy z útulné základny. Rudolf Kauschka, který v oblasti strávil dlouhé období, objevil cesty na všechny významnější dosažitelné vrcholy (např. Gösselswand) a posléze spolupracoval na vydání průvodce a mapy, se tato oblast stává vyhledávanou lezeckou destinací. Před druhou světovou válkou v roce 1937 ji navštívilo 922 turistů.³⁰⁸ O další činnosti především v oblasti Alp není k dispozici příliš mnoho informací. Jisté je, že členové sekce dál pokračovali v navštěvování Alp a slézání vrcholů. Rudolf Kauschka stanul na vrcholu Mont Blancu i na vrcholu Matterhornu.

V českých pískovcových oblastech patřili mezi známé horolezecké osobnosti Manfred Kauschka a Josef a Friedrich Funke. Manfred společně s J. Röslerem uskutečnili prvovýstup

---

³⁰⁵ FAJGL, P. a spol. *Jizerské hory*. 1999, s. 13

³⁰⁶ KAUSCHKA, R. (1923). *Wandern und Klettern*. Reichenberg, s. 118

³⁰⁷ FAJGL, P. a spol. *Jizerské hory*. 1999, s. 27

³⁰⁸ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, 46. Hauptversammlung am 19. Jänner 1938

na známou, nepřístupnou věž Kobylu v Příhrazských skalách teprve v roce 1937. Tato cesta dnes nese název Německá.³⁰⁹

Členové sekce vyjížděli i do jiných oblastí než jenom do Alp. Fotograficky zdokumentován je například zájezd do Tater v roce 1928.³¹⁰

Liberečtí horolezci působili také jako správci horolezeckých oblastí v okolí, například umístili na nejvýznamnější vrcholy vrcholové knížky v pozinkovaných obalech, které ale na začátku druhé světové války údajně zmizely. Rudolf Kauschka ve svém projevu v roce 1943 to odůvodňuje takto: „*dnes je již nenajdeme, neboť byly ukradeny členy komunistických organizací.*“³¹¹

Během padesátileté existence bohužel někteří členové sekce při horolezectví zahynuli. Byl to v roce 1932 člen mládežnické skupiny Gerhard Schütze, který se na své výstupy vydával sám a který zmizel během výstupu na Matterhorn z Zermattu. Willi Kahl zemřel při výstup na Verdetta Marmolata 8. září 1894.³¹² O smrti Rudolfa Thama více v kapitole 7.2.8.2.

7.1.2 Pravidelné výlety

Od prvního roku existence sekce organizovali členové pravidelné výlety do okolních hor a do nedalekých skalních oblastí. Náročnost a obsah těchto výletů byly velice různorodé: od dlouhých přechodů horských hřebenů, až po cestu do Karlových Varů. O těchto výletech informuje i Anneliese Gidl: „*Jelo se železnicí, pod taktovkou hudby se přišlo do vesnice, společně se naobědvalo a po návštěvě okolních zajímavostí proběhla společná večeře. Následovala hudba a tanec, než se jelo opět vlakem domů.*“³¹³ Cílem výletů byly často Krkonoše, okolí Malé Skály a také Saské Švýcarsko. O oblibě těchto akcí svědčí účast 200 turistů při společném výletě na Luž s přátelskými sekcemi z Varnsdorfu a Nového Boru 30.května 1897.³¹⁴ Později se začaly pořádat výlety v zimě a výlety horolezecké, určené pro začátečníky a nováčky, které velice často vedl Rudolf Kauschka. Ve svém projevu k 50. letému výročí založení sekce shrnul cíle výletů takto: „*celá horská oblast mezi Labskými pískovci a východními Krkonošemi, zavedly nás do Spreewaldu, údolí Labe, Czornebohu a*

---

³⁰⁹ Po dobytí Kobylu poslal Manfred Kauschka vzkaz svému horolezeckému partnerovi Ignáci Funkemu „Lieber Ignaz die Kobyla ist fertig. Dein Manfred“.

³¹⁰ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec

³¹¹ KITTLER Albrecht, *Rudolf Kauschka 1883-1960*, s. 213

³¹² SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

³¹³ GIDL, A: *Alpenverein*. Wien 200, s. 311

³¹⁴ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

*Bielebohu a do milé krajiny Dubských skal. Putovali jsme v chladných bučinách Hradčanské pahorkatiny, a vyhrátými skalami a borovicovými lesy Českého ráje.*³¹⁵

Další zálibou lidí shromážděných okolo Kauschky bylo pěší překonávání velkých vzdáleností se značným převýšením. Horolezci například vyšli dvě hodiny po půlnoci z libereckých Lidových sadů přes Kristiánov, Jizerku, Voseckou boudu a Špindlerovku na Sněžku. Večer v 7 hodin už zase byli zpět na nádraží.³¹⁶ Podobně náročné byly opakované výstupy na Ještěd (během 23 hodin dvanáctkrát), využili při tom 20 různých cest a zdolali převýšení přes 5000 metrů. Tyto podniky svědčí o neobyčejné fyzické i psychické kondici libereckých horolezců.

7.1.3 Přednášky

Přednášková činnost byla typická pro všechny sekce DuÖAV. Obsahem přednášek byla alpská, turistická a geografická témata, přičemž přednášky byly otevřené široké veřejnosti. Tím se spolek prezentoval i navenek a snažil se oslovit potencionální další členy a ostatní obyvatele seznámit se svou činností. V prvním roce činnosti proběhla přednáška Roberta Hanse Schmidta známého alpinisty z Vídně „Über die Besteigung der Fünffingerspitze und die Ersteigung des Ortlers über den Martlgrad“³¹⁷ (Výstup na Fünffingerspitze a výstup na Ortler přes sedlo Marltgrad). Hosty spolku bývaly nejednou významné osobnosti, přednášky s horolezeckou tematikou v Liberci přednesli např. Julius Payer, Ludwig Purtscheller nebo Karl Boldig, který Liberec navštívil dokonce několikrát.

Přednášky byly významným zdrojem příjmu, což dokumentuje i zisk 630 zlatých 20 korun z přednášky známého polárníka Juliuse Payera o plánované cestě na Severní pól uskutečněné 3. dubna 1895.³¹⁸ Během prvních 10 let činnosti spolku se uskutečnilo 36 přednášek, většinou přednášeli samotní členové spolku, nejčastěji Anton Hauser, Ferdinand Kotter, Robert Müller a Rudolf Kauschka.³¹⁹

Po otevření první Liberecké chaty v roce 1905 byla hned uspořádána přednáška, kterou vedl Franz Pscherer, na níž seznámil zájemce s krásou okolí chaty a při tom promítal diapozitivy, které nafotil A. Gahler.³²⁰

---

³¹⁵ KITTLER A., *Rudolf Kauschka 1883-1960* s. 221

³¹⁶ FAJGL, P. a spol. *Jizerské hory*. 1999, s. 26

³¹⁷ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

³¹⁸ tamtéž

³¹⁹ KITTLER A., *Rudolf Kauschka 1883-1960*, s. 207

³²⁰ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1904 – 1907: Reichenberg 1908

7.1.4 Zimní slavnosti

Dalším pevným bodem v životě sekce byly zimní slavnosti pořádané vždy v únoru. Z dobových dokumentů lze vyčíst, že patřily k vrcholům plesové sezóny ve městě a přinesly sekci významné finanční prostředky, které byly použity k výstavbě chat a jejich údržbě. Dne 23. února 1895 se konala první slavnost a „*Tímto se sekce dotkla obyvatel města a obrátila na sebe všeobecnou pozornost.*“³²¹

Každá taková slavnost byla uspořádána ve znamení určitého tématu, v roce 1898 to bylo *Feierliche Einweihung der Reichenberger Hütte*³²² (Slavnostní vysvěcení Liberecké chaty), což dokumentuje touhu členů vlastnit svou vlastní chatu o 7 let dříve, než k výstavbě došlo. V roce 1904 to bylo téma *Auf der Burg Runkelstein* (Na hradě Runkelstein). Po první světové válce slavnosti probíhaly v nezměněné podobě, příkladem může být slavnost v roce 1932 pod názvem *Aur Weissem Rössel am Wolfgangsee* (Na bílém koni u Wolfgangsee).³²³

7.1.5 Výstavba chat

Nejviditelnějším projevem existence a aktivní činnosti sekcí DuÖAV byla vždy výstavba chat v Alpách. Proto není udivující, že od prvních dní své existence toužila také Liberecká sekce vlastnit útočiště v Alpách. „*Byly shromážděny malé dary na výstavbu chaty v zaledněném regionu Alp, která jednoho dne pyšně ponese jméno Liberecká chata.*“³²⁴ Ve stejném roce vznikl fond na výstavbu chaty a byly do něj vloženy prostředky získané ze zimní slavnosti z roku 1898.

Poprvé v roce 1901 se výbor vážně zabýval otázkou výstavby chaty. Nabídla se možnost zakoupení chaty u jezera Tappenkarsee, ale po prostudování všech možností, bylo konstatováno, že z důvodu finanční náročnosti není možné v této myšlence dále pokračovat.

V roce 1904 se pozornost upřela k údolím Sellraintalu a Innerfeldtalu a našla se zde možnost výstavby chaty v zadním Fernau. Po projednání této možnosti s vlastníkem pozemku, klášterem Wilten, tato nabídka opět padla z důvodu nesplnitelných podmínek týkajících se provozu chaty.³²⁵

---

³²¹ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

³²² Die Sektion Reichenberg des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1893–1903, s. 33

³²³ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, 41. Hauptversammlung am 11. Jänner 1933

³²⁴ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1893 – 1903 : Reichenberg 1903

³²⁵ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1904 – 1907: Reichenberg 1908

7.1.5.1 Chata na Croda da Lago

Obrázek 18 Chata Croda di Lago, SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, *Die Sektion Reichenberg 1904 – 1907*: Reichenberg 1908

Brzy po zamítnutí oblasti Sellraintalu předseda A. Kahl na valné hromadě DuŮAV dostal nabídku na převzetí Barbariahütte na Croda da Lago. Hned ji také navštívil. Chata byla zachovalá, dostatečně veliká a na překrásném místě. Centrální výbor ji sekci nabídnul včetně inventáře. Celková cena byla 7900 marek, z níž sekce musela zaplatit 1703 (zbytek částky jí bylo poskytnuto jako subvence).³²⁶ Ještě jednou ji navštívili 3 členové sekce v prosinci 1904 a připojil se i stavitel Robert Gahler. Tato cesta měla za účel mimo jiné zjistit vstřícnost místního obyvatelstva, která byla, jak se ukázalo celkem příznivá. Sekce dokonce našla podporu v okresním řediteli Josefu Schweigrovi a tím se vytvořilo potřebné napojení na úřady a významné osobnosti v oblasti. „*Chatu dosáhli 30. prosince v hlubokém sněhu. Vystoupil před nimi krásný obrázek, neboť poloha byla nesrovnatelná, půvabný domek se líbil na první pohled, a když byl zvnějšku i zevnitř důkladně prohlédnut a změřen, zjistilo se, že je to dobrá a*

---

³²⁶ KITTLER A., *Rudolf Kauschka 1883-1960* s. 209

účelná stavba. Proto se všichni přítomní shodli na tom, že tato chata musí patřit Liberecké sekci.“³²⁷

Na valné hromadě 11. ledna 1905 se jednohlasně rozhodlo o získání chaty a výbor uvolnil 3000 korun na údržbu chaty, získání pozemku a vytvoření přístupových cest. Chata byla předána k užívání 1. května 1905 a hned se započalo s opravou přístupové cesty. Také se zajistilo spravování chaty manžely Lacedelliovými. Finance na opravu chaty nestačily (práce stály 1390 korun a truhlářské byly 1416, 32 korun) a proto byla vytvořena sbírka mezi členy sekce, která vynesla 2208,20 korun. Chata byla vystavěna velice účelově: v přízemí chaty se nacházela kuchyně s navazujícím sklepem, pokoj pro vůdce, pohodlná společenská místnost a veranda, v prvním patře potom 4 dvoulůžkové pokoje a ubytovna pro 4-6 lidí.³²⁸

Slavnostní otevření chaty proběhlo 1. srpna 1905 a bylo ve znamení veliké slavnosti, která byla zahájena v Cortině d'Ampezzo hudbou a projevy významných osobností. Druhý den následoval výstup na chatu a slavnost tam pokračovala, z vrcholů Becco a Croda visely vlajky Alpenvereinu. O vysoké oblibě této oblasti svědčí rostoucí návštěvnost chaty v následujících letech: roku 1905 to bylo 438 turistů, v roce 1906 pak 546 a v roce 1907 až 617 převážně členů alpského spolku.³²⁹

Sekce se ihned po získání chaty pustila do opravy a především do vybudování vodovodu ze vzdáleného pramene. Byly obnoveny a vyznačeny přístupové cesty z Cortiny a nově byla vybudována cesta od chaty k Forcella da lago až k italské hranici a cesta k chatě Cinque torri Hütte. Brzy kapacita chaty nestačila, a proto byla zahájena přestavba v roce 1913 podle plánů architektů Kühna a Fanty. V roce 1914, když mělo dojít k slavnostnímu otevření nově zrekonstruované chaty, překazilo vyhlášení první světové války všechny plány na další turistický rozvoj oblasti.

Chata zůstala zachována i přes boje, které se kolem ní odehrávaly, ale byla zcela vykradena, dokonce zmizely i zámky od dveří, oba sporáky, celé zařízení. Poté sloužila jako ozdravovna pro italské důstojníky. Když na krátký okamžik italská vojska opustila Cortinu, zachránil bývalý správce chaty Dr. Reeger pokrývky a prádlo, které byly později použity na Neue Reichenberger Hütte.³³⁰

---

³²⁷ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1904 – 1907: Reichenberg 1908

³²⁸ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Die Sektion Reichenberg 1904 – 1907: Reichenberg 1908

³²⁹ tamtéž

³³⁰ *Die Sektion Reichenberg des DOAV. Anlässlich 25jährigen Bestandes 1893–1918*, s. 18

Po válce byla Liberecká chata zkonfiskována italskou vládou a předána ke správě sekci Padova klubu Alpino Italiano, aniž by Liberecká sekce dostala jakékoli odškodnění.³³¹ V současné době se chata nazývá „Rifugio Croda da Lago – Gianni Palmieri“.

7.1.5.2 Chata v Deferegger Alpen (2600 m) – Neue Reichenberger Hütte

Po první světové válce a poté, když bylo téměř jisté, že chata na Croda di Lago je ztracena. „Všechna práce především přirozeně směřovala k jedinému účelu a všechny akce měly konečně jeden cíl, a to podpořit zahájení stavby nové Liberecké chaty a jako červené vlákno se toto úsilí vine všemi klubovými setkáními a schůzemi.“³³²

Ztráta chaty vedla k myšlence vystavět chatu novou na Rakouském území. V roce 1922 informovali Kauschka a Tham o málo známé oblasti v Deferegger Alpen, která nabízí bohaté možnosti výstupů do nedalekých hor. Návrh byl odsouhlasen a v roce 1923 byla podle plánů architekta Bruna Pietsche zahájena stavba Liberecké chaty severně od St. Jakobu na úpatí Gösselswand.³³³ Náklady oproti původnímu rozpočtu strmě rostly vzhledem k inflaci v Rakousku a dosáhly neuvěřitelné částky 500 milionů öK.³³⁴ Výstavba nakonec trvala 3 roky.

Zahájení provozu se naplánovalo na 1. července 1926. K dispozici byla velká prostorná kuchyň a jedna velká světnice, 3 pokoje po 8 postelích a 2 nouzové ubytovny se 17 postelemi. Ubytovna v prvním patře byla rozdělena mezistěnou vždy po dvou postelích, v podkroví se nacházely noclehárny a ložnice pro horské vůdce.³³⁵ I když se zpočátku plánovalo dokončení střešní krytiny v dalších letech, bylo rozhodnuto s touto prací začít hned další rok, vzhledem k povětrnostním podmínkám, které panují v nadmořských výškách okolo 2600 metrů.

Ve zprávě o provozu chaty z 14. ledna 1926 se píše: „Po všech obtížích a zklamáních, které Německému Alpskému klubu Liberec přinesla válka a poválečná léta, můžeme nyní s radostí a pýchou říci, že máme opět novou, půvabnou, vlastní horolezeckou základnu, která nám může nabídnout náhradu za naši původní ztracenou chatu. Nemůžeme si ani stěžovat na naši novou oblast působení, neboť ten kdo již viděl okolí naší chaty, rád potvrdí, že si v kráse

---

³³¹ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Kotter, Ferdinand. 40 Jahre deutscher Alpenverein Reichenberg. Reichenberger Zeitung 74.roč, č. 91

³³² SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, 33. Hauptversammlung am 14. Jänner 1925

³³³ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, Kotter, Ferdinand. 40 Jahre deutscher Alpenverein Reichenberg. Reichenberger Zeitung 74.roč, č. 91

³³⁴ KITTNER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 215

³³⁵ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, 34. Hauptversammlung am 14. Jänner 1926

nezadá s okolím naší staré chaty. Chata stojí pyšně na skalním hřebetě jako malý zámeček, směrem na jih nabízí překrásný pohled na hřeben Panargen a do hlubokého údolí, na druhé straně leží Bödensee a 2914 vysoká stěna Gösselswand, z níž si můžeme užít kouzelný kruhový rozhled začínající skupinou Rieserferner, přes Vysoké Taury a končící pohledem na Dolomity.³³⁶

Okolo chaty je 28 dosažitelných vrcholů, výstup na každý z nich netrvá déle než 1 den. Na prozkoumání této oblasti se podíleli především dva členové sekce R. Kauschka a A. Steinjan, kteří například v sezóně 1925 v 8 lezeckých dnech zdolali 17 vrcholů a pak o těchto túrách a kráse okolí chaty podali zprávu.

Slavnostní otevření chaty proběhlo nakonec až 26. července 1926. Hosté se sešli již 25. července večer v St. Jakobu v hostinci Kröll. Brzy ráno 26. července vystoupili společně na chatu a v 11:00 začala oslava mší a zasvěcením chaty, následovaly slavnostní přednesy a prohlídka chaty. Po obědě většina účastníků podnikla výlety do okolí chaty.³³⁷

Této oslavě byla věnována přednáška 8. října v libereckém Radničním sklepě spojená s promítáním diapozitivů. Na konci přednášky bylo vysloveno následující přání: „*Kéž by Liberecká chata pevně stála v proměnách času a postavena v těžkých dnech, by odolávala všem bouřím osudu*“.³³⁸ Na chatě v sezóně trvale pobývala nájemkyně a také jeden horský vůdce.

Náklady na výstavbu chaty vystoupily v roce 1926 na 80 000 Kč. Největšími příjmy na výstavbu byl výnos ze zimní slavnosti 9000 Kč a dary 5000 Kč.³³⁹ V dalších letech byly vždy vyšší výdaje než příjmy, které chata získávala ze vstupného, nocležného a z prodeje pohledů. Investovat ovšem bylo potřeba do výstavby cest a jejich značení, oprav chaty, výstavby vodovodu, údržby cest a jejich značení a například také do nákupu záchranářského vybavení.

Návštěvnost chaty rovnoměrně stoupala i přes hospodářskou krizi ve třicátých letech. Ze 484 návštěvníků v roce 1928 se zdvojnásobila na 922 v roce 1937.

Objekt stojí dodnes a je známý pod názvem Reichenberger Hütte.

---

³³⁶ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, 34. Hauptversammlung am 14. Jänner 1926

³³⁷ *Die Sektion Reichenberg des Österreichischen Alpenvereins*. Festschrift anlässlich des 70jährigen Bestandes 1893–1962. Wien 1964, s. 18

³³⁸ SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, 35. Hauptversammlung am 19. Jänner 1927

³³⁹ tamtéž

7.1.5.3 Rupertihaus

S rozmachem lyžování a stále rostoucí oblibou tohoto sportu se sekce mnoho let snažila vlastnit i lyžařskou chatu v Alpách. Wilhelm Mahla z Jablonce se v roce 1933 obrátil na DAV Liberec s nabídkou poskytnutí Rupertihausu, který vlastnil, pokud si sekce vezme na starost zařízení a správu této chaty. Bruno Pietsch si vzal na starost přestavbu tohoto starého hornického domu a stal se i správcem chaty. Rupertihaus stál pod stěnami Hochkönigu v obci Mühlbach. Kauschka tuto chatu spíše kritizoval, protože *„chata nesloužila dle přání sekce k tomu účelu, aby se stala domovem pro budoucí horolezce a lyžaře.“*³⁴⁰ Nebylo zde příliš možností pro zimní vysokohorské výstupy, kromě vrcholu Hochkönigu, a chata sloužila čím dál tím více jako horský hotel, což nebylo v záměrech spolku, který neměl zájem provozovat takovéto zařízení, a od roku 1942 už nebyla prodloužena smlouva s W. Mahlem.³⁴¹

7.2 Rudolf Kauschka (1883-1960)

Rudolfa Kauschku je možné považovat za jednu z nejvýznamnějších osobností německých alpských spolků v Čechách. Byl významným objevitelem a průkopníkem horolezectví v Jizerských horách a v celých severních Čechách. V roce 1924 vyšla jeho kniha *„Wandern und Klettern“* (Turistika a horolezení), Kauschka tím dosáhl vrcholu ve své sportovní kariéře. Jak píše K. Albert: *„Byl nejúspěšnějším objevitelem domácích skal, uznávaným členem Alpenvereinu, Gebirgsvereinu, uznávaným lyžařem, úspěšným sáňkařem a stále publikoval v různých časopisech.“*³⁴²

Narodil se v obci Fugau 2. října 1883 Antonu Kauschkovi a Marii Wünsche. Rodina často měnila bydliště z důvodu služebního přemísťování Antona Kauschky. Mladý Rudolf miloval přírodu a v okolí Bílého potoka v Jizerských horách poznal krajinu plnou skal, hor a nádherné přírody. *„Zde jsem našel všechno, co mi leželo na srdci, tak jsem našel Jizerské hory“*. Maturoval ze strojírenství v červenci 1902 a už během studia se Kauschka seznámil se stejně naladěnými přáteli, Otto Steppesem, Rudolfem Scholzem a Rudolf Hiebel, jež se později stali jeho lezeckými partnery. Z důvodu nedostatku práce se dobrovolně přihlásil k odvodu a sloužil u armádního pluku Feldjäger–Bataillon, po roce výcviku byl zařazen do rezervy. Od

---

³⁴⁰ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 228

³⁴¹ Festschrift anlässlich des 70 jähriges Bestandes 1893-1962

³⁴² KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 27

února 1904 pracoval ve vydavatelství „Deutsche Volkszeitung“, kde uveřejnil své první turistické články. Ve stejném roce si ale našel jiné zaměstnání a to na hlavním celním úřadě v Liberci, kde zůstal až do roku 1937.³⁴³

V roce 1906 se stal členem Liberecké sekce DuÖAV, kde později zastával různé funkce ve výkonném výboru. V následujícím roce 1908 se stal rovněž členem DGJI „*Tento spolek určoval společenský život v Liberci, všichni kteří byli aktivní a známí v horách, byli členové alpského nebo horského spolku.*“³⁴⁴

Povolání k vojenskému cvičení v roce 1907 přivedlo Kauschku poprvé do Jižního Tyrolska, kde vykonal své první významné horolezecké výstupy. Kromě horolezectví se věnoval zimním sportům, především sáňkování, kde dosáhl významného úspěchu, když zvítězil na mistrovství Evropy v sáňkování na Ještědu 2. ledna 1914.

28. června 1909 se oženil s Mathildou Wenzel, dcerou zámožného obchodníka, majitele tkalcovské továrny a komerčního rady Stefana Wenzla z Dolního Hanychova. V roce 1910 se jim narodil syn Manfred a za další dva roky dcera Elisabeth.³⁴⁵

Po vypuknutí první světové války Kauschka okamžitě narukoval a v roce 1916 byl povolán na vojenský lyžařský výcvikový kurz do St. Johannu v Tyrolsku, což byl šťastný obrat v jeho vojenské kariéře. Pak následovaly „*nádherné týdny plné radosti z lyžování v Kitzbühlských Alpách*“, jež přerušilo zranění kolene. Při návratu z léčení ho dostihl příkaz o nástupu na vůdcovský kurz v Bolzanu. Jako nejlepší z kurzu si mohl vybrat, kam půjde na frontu a tak si vybral oblast Ortleru. Z těchto zážitků vytvořil Kauschka později přednášku „*Z fronty na Ortleru*“. I v této oblasti se ve volném čase věnoval horolezectví. Kauschka byl tedy ve válce od prvního do posledního dne a získal vyznamenání za „*statečné chování*“.³⁴⁶

Po vzniku Československa kvůli neznalosti českého jazyka neměl Kauschka žádnou naději na služební postup, a dle svých slov se cítil jako člověk „*druhé kategorie*“, následně na celním úřadě byl služebně degradován a v roce 1937 následovalo přeložení z německého Liberce do ryze českého Kolína. Po dvou dnech zde nastoupil na nemocenskou a v roce 1938 do výslužby. V této době pro něj příroda a horolezectví představovalo únik od rodiny, od povolání, od společnosti. Horolezecké výstupy se synem Manfredem a jeho kamarády sice udržovaly jeho fyzickou kondici, ale nedokázaly naplnit touhu po svobodě.³⁴⁷

---

³⁴³ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 11-17

³⁴⁴ tamtéž s. 199

³⁴⁵ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 17-19

³⁴⁶ tamtéž, s. 21 - 23

³⁴⁷ tamtéž, s. 29

Kauschkův německý nacionální postoj vygradoval v roce 1938, kdy napsal článek „*Befreites Sudetenland*“,³⁴⁸ v němž otevřeně přivítal Mnichovskou dohodu v roce 1938 a nazval ji „Osvobozením“, neboť dle jeho slov připojením k Německé říši konečně skončilo neustálé ponižování českým obyvatelstvem. Na toto téma napsal Kauschka i několik básní, a zaslal je „vůdci“. Po počáteční euforii brzy ale přišlo vystřízlivění. Všeobecně se situace pro německé obyvatele sice zlepšila, ale nenaplnilo se očekávání zlepšení pracovních a politických možností, neboť v Libereckém okrese převzali významné funkce říšští Němci. Osobní zkušenost byla hořká i pro Kauschku, když se vrátil zpět do celního úřadu, nadřízení z Říše zacházeli se svými podřízenými ze Sudet stejně jako před tím čeští nadřízení.³⁴⁹

Kauschka zůstal aktivní v alpském spolku i během války a k padesátiletému výročí sekce v roce 1943 měl slavnostní řeč, kterou na tu dobu nezvykle ukončil pozdravem „Berg Heil“. V roce 1945 zažil konec války, a zatímco všichni jeho kamarádi byli vysídleni, tak jeho rodina mohla zůstat v Dolním Hanychově. Syn Manfred byl v americkém zajetí, do domu Kauschkových se nastěhovali Češi, z kamarádů horolezců nebyla vysídlena pouze rodina Gustava Ginzela. Z důvodu každodenní šikany a bezvýchledné situace nakonec rodina Kauschkových podala žádost o vycestování. Díky kontaktům na celní úřady, si mohla rodina odvést i fotky a cennosti. Nakonec se usídlili v Allgäu v Kempten, kde se Kauschka i nadále věnoval turistice a v roce 1950 založil v rámci DAV Kempten Libereckou skupinu. Našel si zde nové úkoly a především vykonával správce Neue Reichenberger Hütte.

Kauschka se celý život věnoval lyrice, což vyvrcholilo v roce 1957 vydáním sbírky poezie „*Sang aus Iserwäldern*“ (Zpěv z Jizerských lesů) a svazkem „*Leben als Gedicht*“³⁵⁰ (Život jako báseň).

Rudolf Kauschka zemřel 2. dubna 1960 na infarkt v Kempten. Na jeho náhrobku je nápis „*Viele Wege führen zu Gott, einer führt über die Berge*“.³⁵¹

7.2.1 Horolezecká činnost Rudolfa Kauschky

Horolezeckou činnost Rudolfa Kauschky lze rozdělit do tří fází. První v letech 1904 – 1908 je charakterizována entuziastickým až bouřlivým přístupem, kdy vykonal řadu prvovýstupů. Po první světové válce až do konce dvacátých let stále ještě vykonal mnoho

---

³⁴⁸ Bergsteiger“ Heft 2, listopad 1938

³⁴⁹ KITTLER A., *Rudolf Kauschka 1883-1960*, s. 29-31

³⁵⁰ KITTLER A., *Rudolf Kauschka 1883-1960*, s. 33-35

³⁵¹ *Mnoho cest vede k bohu, jedna z nich přes hory*

nových cest ve vysokém výkonnostním stupni, ale horolezectví již nebylo středem jeho činnosti. Spíše se jednalo o spojení lezení a dlouhého putování. Od třicátých let doprovázel Kauschka rád mladé horolezce z alpského spolku, kteří přelézali extrémní výstupy a stavěl se do role rádce a trenéra. Při horolezeckých výletech spolku ještě stále byl vůdcem, ale již většinou na známých cestách.

7.2.1.1 Lezení na Ještědském hřebenu:

Rok 1904 byl pro Kauschku velice úspěšný, se svými kamarády vylezl přes 30 prvovýstupů. Ve své knize zmiňuje skály: Krejčík (na který udělal prvovýstup v roce 1890 W. Kahl a H. Scholze), Špehýrka, Pudl a Dänstein.³⁵² Vzhledem k tomu, že horolezci tyto skály považovali za bezvýznamné, určené především k tréninku, tak ani nejsou zaznamenány prvovýstupy na ně. Kauschka sám se zmiňuje pouze o těchto čtyřech.

7.2.1.2 Lezení na pískovcových skalách:

Západně od Ještědského hřebene se nachází Vajoletky. Také zde byl Kauschka aktivní, lákaly ho především 35m dlouhé údolní stěny. Vylezl zde například v roce 1906 údolní stěnu na Severní vrchol Krkavce. Významným výkonem byl prvovýstup na Dohlenstein 9. 10. 1904, neboť se jednalo na tehdejší dobu o neobvykle obtížný stěnový výstup (dnes ohodnocený obtížností V) *“Nyní jsem měl před sebou kolmou stěnu, přes kterou jsem musel vylézt vzhůru, nechtěl jsem zpět do odpudivé spáry. A co bych si dnes třikrát rozmyslel, to jsem tehdy udělal bez bázně: oblé díry jsem používal jako chyty, malou klikatou římsu jako stupy a nakonec jsem se vysunul jen na tření na vrcholový hřeben.”*³⁵³

Horní Skály patří k nejhezčím skalním skupinám východního výběžku Žitavského pohoří. Kauschka zde byl prvovýstupcem na 5 vrcholů, na podzim 1904 byla tato oblast ještě úplně neznámá. V květnu 1906 vystoupil s druhy na Gahlerstein (pojmenovaný podle K. Gahlera) a vytvořil Starou cestu obtížnosti VII, což je i v dnešní době považováno za výborný horolezecký výkon.³⁵⁴

---

³⁵² KAUSCHKA, Rudolf: *Wandern und Klettern*. Reichenberg 1924 s. 41-43

³⁵³ tamtéž s. 57

³⁵⁴ tamtéž s. 69

Rudolf Kauschka byl aktivní i v Českém ráji, především v jeho severní části. Suché skály přitahovaly jeho pozornost již mnohem dříve. Ferdinand Siegmund a bratři Matouschekové vykonali prvovýstup na nejvyšší věž v roce 1893. Skupina okolo Willi Kahla je následovala a vylezla v roce 1893 a 1894 na další nejvyšší vrcholy ze severu i jihu. Tato oblast nezůstala bez povšimnutí a Kauschka zde lezl okolo roku 1904.³⁵⁵ Další velice atraktivní oblastí byla Hrubá Skála. V červnu 1906 zde vystoupil Kauschka s druhy na vrchol Dračího zubu cestou dnes známou jako Kauschkova spára a vztyčili na něm plechovou vlajku. „Český tisk se chopil tohoto případu, v němž viděl „provokaci“ (o to nám ale vůbec nešlo) a my jsme se poté museli ospravedlňovat před městským magistrátem.“³⁵⁶ Český tisk tehdy napsal v periodiku Hlasy Pojizerské³⁵⁷: „vypínavost a sprostota Němců jest veliká..., co se stalo na Hrubé Skále, přesahuje všechny meze...Tyto skály zvolili sobě minulou neděli jacísi němečtí mladíci za předmět svého útoku pro čest a slávu národa německého. Pomocí železných klínů vyšplhali se na skály, jinak těžko přístupné, a zde na nevyšším místě upevnili žerd', na níž pověsili velkoněmeckou trikoloru.“ Je nutné dodat, že tato zpráva byla velice tendenčně napsaná s nepravdivými údaji, neboť bylo známo, že Kauschka již tehdy byl zastáncem čistého lezení. Kauschkova spára je dnes ohodnocena obtížností VIIa.

Dalšími pískovcovými oblastmi, které neunikly pozornosti R. Kauschky byla oblast Žitavských hor. Již před ním zde působili horolezci v 70. a 80. letech 19. století.

Po první světové válce se rozšířil i akční rádius Rudolfa Kauschky a jeho přátel o jihozápadně položené oblasti Dubských skal a Polomených hor. Tyto oblasti poznával Kauschka dlouhými pochody především s Rudolfem Steinjanem, Rudolfem Thamem a Ferdinandem Gerhardtem. Je možné předpokládat, že Kauschka byl prvovýstupcem na mnoho pískovcových vrcholů v těchto oblastech, ale nejsou o tom bohužel žádné záznamy.

7.2.1.3 Lezení v Jizerských horách

Jizerské hory přitahovaly Kauschku již od doby pobytu na Bílém potoce. Jeho působnost zde můžeme rozdělit do dvou období: od roku 1904 do první světové války a po roce 1919. Zpočátku se s přáteli vydávali po stopách svých předchůdců z Liberecké sekce Gahlera a Kahla a věnovali se oblasti západně od Oldřichovského sedla. K úspěchům patří

---

³⁵⁵ KAUSCHKA, Rudolf: *Wandern und Klettern*. Reichenberg 1924, s. 45

³⁵⁶ tamtéž, s. 46

³⁵⁷ roč. 21 (1906), č. 12 in KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 55

obtížné výstupy na Uhlířovu čapku, Kovadlinu a první sportovní výstup na Čertův Kámen. Největším úspěchem Kauschky v Jizerských horách byl výstup na Zvon 21. 6. 1921, poslední horolezecký problém v tomto pohoří. Vylezl na něj společně s Franzem Hauptem. Kauschkovi je v oblasti Jizerských hor připisováno 25 nových cest a 10 prvovýstupů.³⁵⁸

Od roku 1905 navštěvoval Kauschka i oblast Labských pískovců, jehož hlavní lokality poznal do roku 1907. Častěji se tam začal vracet od poloviny 20. let a jeho záznamy lze nalézt ve více jak 12 vrcholových knížkách společně s přáteli F. Gerhardtem a A. Steinjanem.³⁵⁹

7.2.2 Dlouhé pochody

Ve svých 26 letech si Rudolf Kauschka vytyčil cíl vyjít na vrchol Sněžky. K tomuto putování ho dovedla touha po novém cíli. Jako datum si určil 26. srpna 1906 (není jasné, proč se k tomuto datu tak upnul). Pro tuto myšlenku získal další dva přátele. Vyrazili v 1 hodinu a 50 minut a šli pěšky přes Jizerské Hory a po hlavním hřebenu Krkonoš až na Sněžku, kam Kauschka, už sám, dorazil v 10 hodin 55 minut dopoledne. Zde si 2 hodiny odpočinul a v 7 hodin večer celý promočený a vyčerpaný dorazil na nádraží v Zeleném údolí. Tuto akci podnikl Kauschka ještě mnohokrát, ale ta první byla pro něj nezapomenutelná především proto, že celý den panovalo nejhorší počasí: déšť, vítr, zima, mlha: „*co si hluboce vytrpíme, nejobtížněji vybojujeme, svítí potom nejjasněji v naší duši.*“ Celkový čas tohoto pochodu, který byl více než 98 km dlouhý, trval čistého času o něco málo více než 14 hodin.³⁶⁰

Dalším obdivuhodným výkonem bylo opakované vystupování na vrchol Ještědu: „*lidé, převážně mužského pohlaví, kteří mají radost z toho, po celý rok, za slunce nebo deště, v zimě nebo horku, při bouři nebo bezvětrí, ráno, v poledne, večer nebo v noci vystupovat na Ještěd..... správný Jeschkentitsch nezná pouze silnice a pěšiny na vrchol oblíbené hory, ale vymýšlí si s neuvěřitelnou plodností všemožné výstupy.*“³⁶¹ Podle této definice byl i Kauschka pravý Jeschentitsch, nebo se jím určitě stal po svém legendárním vystupování na Ještěd, „*od 7 hodiny večerní do ¾ na 6 večer druhého dne, tedy během 23 hodin jsme vystoupili na vrchol 12krát a použili jsme přitom 20 různých cest..., celková délka cesty byla 75km a čistým časem 18 hodin a 25 minut jsme zdolali 5140 metrů výstupu a 4690 metrů sestupu.*“ Tento výkon až

---

³⁵⁸ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 73

³⁵⁹ tamtéž, s. 91

³⁶⁰ Tamtéž, s. 99-103

³⁶¹ „Jeschkentitsche“, definice od Leopolda Tertsche in KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 111

do druhé světové války motivoval k opakování, v roce 1938 vystoupil G. Schmid na Ještěd 14krát. Rudolf Kauschka vystoupil do roku 1928 na Ještěd celkem 1470 krát.³⁶²

7.2.3 Horolezecká činnost v Alpách

V době, kdy měl na kontě již mnoho prvovýstupů v českých horách, využil Kauschka příležitosti a při armádním cvičení v roce 1907 uskutečnil obtížné výstupy v Dolomitech. Nejprve zdolal severní stěnu malé Cimy, s Robertem Heuslerem, potom navštívil Libereckou chatu u Cortiny a překročil vrchol Croda di Lago. Pak následoval sólovýstup na Fünffingerspitze a nato první sólo traverz věži Vajolet během 5 hodin. Tento výstup později zopakoval se svou budoucí ženou Hildou Wenzelovou. Další čtyřtýdenní cvičení přivedlo Kauschku do Cavalese v Dolomitech. Při té příležitosti vylezl na Schwarzhorn a Weißhorn. Dle svých slov právě během války prožil nejkrásnější týdny v Dolomitech. Nejdříve se zúčastnil lyžařského výcviku v Kitzbühlských Alpách, který ale pro něj skončil zraněním kolene. Významnější však pro Kauschku byl vývoj války na válečné linii v Alpách, kde chyběli vojáci a důstojníci se zkušenostmi z vysokých hor. 16. prosince 1916 zemřelo na jižní frontě 5000 vojáků v lavinách, čemuž by se dalo zabránit, pokud by měli vysokohorskou přípravu. Bylo nutné získat a vzdělat důstojníky z řad horolezců a tak byl Kauschka přidělen k vůdcovskému kurzu do Bolzana, stal se pomocným instruktorem pro vzdělávání. „*Nikdo nemohl být šťastnější než já. Během tohoto 4týdenního kurzu nebyl den, kdy bych nestál na vrcholu jednoho z kopců skupiny Geisler-Langkofelgruppe.*“³⁶³ V tomto období vykonal druhý průstup západní stěnou Sass di Mesdi, vystoupil na všech 8 vrcholů skupiny Geislergruppe, na Vilnößer Turm vylezl jako druhý společně s Hermannem Amanshauserem Západní stěnu.

Během kurzů, které vedl na Regensburger Hütte, se seznámil s dalšími významnými alpinisty: Gustavem Jahnem, Franzem Barthem, Angelem Dibonou. Jaká tam panovala atmosféra, popisuje Kauschka: „*To byl život! Každé ráno jsme nastupovali šťastní pod vysoké, studené stěny, každé poledne nás našlo na vyhrátém vrcholu, a každý večer jsme se opět sešli.*“³⁶⁴

Jako nejlepší ze skupiny si mohl vybrat svůj další postup a rozhodl se pro frontu u Ortleru, zde se seznámil s Günterem Dyhrenfurthem (nazývaným „Himalajapapst“), který se stal jeho

---

³⁶² KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 111-112

³⁶³ tamtéž, s. 131

³⁶⁴ tamtéž, s. 134

přítelem. Pomocí „služebního“ rozkazu vystoupil Kauschka na všechny dosažitelné vrcholy v oblasti Ortleru: Königspitze, Cevedale atd.³⁶⁵

Politické události na konci první světové války zasáhly Kauschku nejenom v profesním životě, ale poznamenaly i činnost DAV Liberec. Kromě jiných nešťastných zpráv zasáhla Kauschku i ztráta Liberecké chaty, získané v roce 1905. Proto v roce 1920 podniknul další cestu do Alp a doufal, že najde místo, kde bude moci DAV Liberec postavit novou chatu. Nakonec přijel s Rudolfem Thamem do St. Jacobu v údolí Defereggental. Z vrcholů Seespitze a Alpsspitze uviděl dno údolí a okamžitě „*tušil, že se tato krajina stane jeho vlastní.*“³⁶⁶ Zde DAV Liberec vystavěl Neue Reichenberger Hütte (kapitola 7.1.5.2), v jejímž okolí provedl Kauschka prvovýstupy na všechny okolní dvou a třítisícové vrcholy.

V roce 1928 se mohla naplnit Kauschkova touha po čtyřtisícových vrcholech ve Švýcarsku, když přijal nabídku Dyhrenfurtha. Sešli se v Grindelwaldu a odtud pokračovali do Zermattu, odtud vystoupili na Matterhorn a pak přešli další vrcholy Breithorn, Pollux, Castor a Lyskamm. Potom sám pokračoval do Chamonix a sám vystoupil na Mont Blanc, při té příležitosti navštívil hrob svého přítele Rudolfa Thama.³⁶⁷

V létě 1931 chtěl ukázat Dolomity i svému synovi Manfredovi. Ještě s Manfredem Kerteszem vystoupili na různé vrcholy např. Guglia di Brenta, Civetta Ostwand, Campanile di Val Montanaia.

Po vysídlení a již v pokročilém věku vystoupil ještě se synem Manfredem na vrcholy v Allgäuerských Alpách a v Lechtálských Alpách. Naposledy podnikl výpravu do Ampezanských a Sextenských Dolomit a do oblasti Dachsteinu v roce 1956.³⁶⁸

7.2.4 Sáňkování:

V Čechách se sáňkování rozšířilo především v německy mluvících oblastech. Na počátku 20. století se stal Ještěd středem sáňkařského sportu v Sudetách, rozhodující rozmach nastal díky umělé sáňkařské dráze, jejíž stavbu umožnil Adolf Hoffmann ze Zhořelce a ujal se jí DGJI. Otevřena byla 2. ledna 1910 při příležitosti mistrovství Jizerských hor v sáňkování.

---

³⁶⁵ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 115-135

³⁶⁶ tamtéž, s. 137

³⁶⁷ tamtéž, s. 145

³⁶⁸ tamtéž, s. 153

V roce 1912 byla prodloužena až na 3313 metrů, byla 6 metrů široká a sklon měla 15 %. Dle Kauschky se zde dosahovalo až rychlosti 80 km/h.³⁶⁹

Kauschka tomuto sportu propadl po té, co se na ještědské dráze konalo v roce 1911 mistrovství Rakouska. Získal závodní sáně a hned v dalším roce byl 2. na mistrovství severních Čech. 1. února 1914 zvítězil Kauschka na Mistrovství Evropy na Ještědu a byl druhý na dvojsaních s Hansem Gfällerem.³⁷⁰

Po první světové válce si Kauschka udržel svou výkonnost a v roce 1921 se umístil 3. na mistrovství Německa, v roce 1923 1. na závodech na Ještědu, ale mistrovství HDW zde nevyhrál. 4. 2. 1928 byl 2. na mistrovství Evropy, když ve druhé jízdě zajel rekord tratě. V roce 1929 získal se svým žákem Fritzem Preißlerem 2. místo na dvojsaních na mistrovství Evropy a vyhrál mistrovství HDW. Kauschka závodil až do 2. světové války a ještě v 67 letech v roce 1951 se zúčastnil Mistrovství Evropy v Iglis u Innsbrucku. Při závodech v roce 1952 se ve své věkové kategorii umísťoval na stupních vítězů.³⁷¹

7.2.5 Lyžování

Lyžovat začal Kauschka pravděpodobně již v roce 1903, možná ještě dříve v době, kdy žil na Bílém potoce. Není příliš dochovaných pramenů k tomuto období. Před první světovou válkou byl členem Liberecké lyžařské skupiny Reichenberger Skizunft. Dochován je záznam o skocích na lyžích u Vosecké boudy společně se Steinjanem. Zvládal různé techniky lyžování, podnikal dlouhé túry a sjezdy samozřejmě i na Ještědu. Tehdy se jednomu svahu na Ještědu říkalo „Kauschkahang“.

Během války se zúčastnil lyžařského výcviku a po válce navštívil v zimě pohoří: Totes Gebirge, Deferegger Berge, Nízké Taury a samozřejmě okolí Neue Reichenberger Hütte.

Zřejmě zklamán organizovaným sportem a především samotnými funkcionáři odešel po sporu, který souvisel se sánkováním, v roce 1934 i z Reichenberger Skizunft. Přesto se dál rád věnoval lyžování a v roce 1941 plánoval vydání lyžařského průvodce Krkonoš, k jehož vydání ale nedošlo.³⁷²

---

³⁶⁹ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 157 – 159

³⁷⁰ tamtéž, s. 163-134

³⁷¹ tamtéž, s. 185

³⁷² tamtéž s. 197

Za své sportovní výkony byl odměněn v roce 1926, jako druhý sportovec v Čechách, zlatým Turnerským a sportovním vyznamenáním (Goldene Turn-und Sportabzeichen), který uděloval Deutsche Hauptausschuss für Leibesübungen in der Tschechoslowakei.³⁷³

7.2.6 Členství v alpských spolcích

Österreichische Alpenklub

Do elitního ÖAK byl Rudolf Kauschka uveden 23. 3. 1917. Podmínkou přijetí do tohoto klubu bylo mimo jiné „uskutečnění těžkých cest v ledu a skále, přičemž je kladen důraz na samostatné provedení těchto cest.“ Od roku 1909 zveřejňoval Kauschka zprávy ze svých cest v Österreichische Alpenzeitung, které potvrzovaly jeho pověst výborného horolezce. Vedle něj byly členy tohoto klubu například horolezci ze Saska: Oscar Schuster, Rudolf Fehrmann, Fritz Wießner.³⁷⁴

Německý alpský spolek v Liberci

V roce 1906 se stal Kauschka členem Liberecké sekce DuÖAV, od roku 1911 zde zastával funkci účetního a od roku 1915 byl zvolen do vedení spolku. Po válce vstoupil do nově založeného oddílu zimních sportů při DAV a při závodech v sáňkování závodil za DAV Liberec.

Po první světové válce byl velice aktivní při hledání místa pro výstavbu nové chaty, později podporoval její výstavbu a stal se největším znalcem jejího okolí. Aby seznámil horolezeckou veřejnost s touto oblastí a nalákal hosty do nové chaty, zveřejnil v časopise Zeitschrift des DuÖAV³⁷⁵ článek: „Bergfahrten im Gebiete der Neuen Reichenberger Hütte“ (Horské výlety v oblasti Neue Reichenberger Hütte).

Zároveň byl velice aktivní v přednáškové činnosti nejenom v rámci DAV Liberec, ale i v rámci jiných spolků v Čechách. Přednášel o svých výstupech a o horolezeckých oblastech v Alpách. Například v roce 1909 byl v Děčíně hostem s přednáškou „Aufstieg auf drei südlich

---

³⁷³tamtéž s. 198 Deutsche Hauptausschuss für Leibesübungen in der Tschechoslowakei byl zastřešující organizací všech sportovních spolků, jejímiž členy byly kromě Deutscher Turnverband (DTV) také HDW a VDAV.

³⁷⁴KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 199

³⁷⁵Zeitschrift des DuÖAV 1920/31

Vajolettürme“ (Výstup na tři jižní věže Vajolett). Od 1909 do 1953 přednášel celkem 105krát. Jeho poslední přednáška byla v klubu ÖAK ve Vídni 16. dubna 1959, kde promítal „Bilder aus Deferegger Bergen“ (Obrázky z Deferegger Alp). Kauschka vlastnil těžký deskový fotoaparát, kterým vytvořil mnoho diapositivů a promítal je v rámci svých přednášek.

Od podzimu 1923 podporoval vzdělávání mládeže v alpském spolku, v jehož rámci se konal kurz „Bergsteigerkurs zur Unterweisung und Ausbildung an allen zur Ausübung der Alpinistik notwendigen Kenntnisse“ (Horolezecký kurz pro výuku a vzdělávání ve všech důležitých znalostech pro vykonávání alpinismu). V rámci tohoto kurzu měl přednášku na téma „Gefahren der Alpen“ (Nebezpečí Alp).³⁷⁶

Od roku 1927 převzal funkci účetního, ovšem 20. ledna 1937 bylo na valné hromadě oznámeno jeho odstoupení ze všech funkcí, i když výbor spolku doufal, že se Kauschka po vyjasnění osobních nedorozumění opět do svých funkcí vrátí. Nadále ale pokračoval ve své praktické funkci vedoucího výletní činnosti a pomáhal se správou Rudolf-Tham-fondu. Předseda DAV Liberec Turnwald přemluvil Kauschku ke slavnostní řeči k oslavě padesátiletého výročí sekce 19. 5. 1943.

Po přesídlení do Německa byl Kauschka velice aktivní ve svém novém domově v Kempten, kde byl vedoucí místní skupiny DAV a správcem Reichenberger Hütte až do své smrti.

V roce 1957 získal zlaté vyznamenání za padesátileté věrné členství v DuÖAV.³⁷⁷

7.2.7 Kauschkův odkaz

Na počest tohoto významného horolezce alpinisty najdeme několik míst a pamětních tabulí. Na vrcholu Zvonu v Jizerských horách byla ještě za jeho života horolezcem Rudolfem Fischerem 2. července 1922 vztyčena tabulka s iniciály prvovýstupců (Rudolf Tham, Rudolf Kauschka, Franz Haupt, Emil Löppen). V oblasti Deferegger Bergen, v oblasti Neue Reichenberger Hütte byla v roce 1959 pojmenována cesta z Reichenberger Hütte na Drufelder Alm Kauschka-Weg. Na jeho počest byl také pojmenován vrchol na hřebeni Panargenkamm Kauschkahorn. Sekce Reichenberg umístila na jaře 1961 vzpomínkovou tabuli na Rudolfa Kauschku u vchodu do soutěsky Trojerschlucht u St. Jakobu in Osttirol. Již v roce 1945 zapsal Kauschka svoje poslední přání, chtěl, aby byla na přesně určeném místě

---

³⁷⁶ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 200

³⁷⁷ tamtéž, s. 201

v oblasti Poledních kamenů v Jizerských horách umístěna vzpomínková tabule s nápisem: Rudolf Kauschka nar. 1883, zemř. 19- na památku horolezci a básníkovi. Toto poslední přání znal jeho kamarád Gustav Ginzel, který jediný zůstal v Československu a předal ho svému synovi. Ten nakonec jeho přání společně se Siegfriedem Weissem uskutečnil v červenci 1961.³⁷⁸

7.2.8 Přátelé R. Kauschky

7.2.8.1 August Steinjan

August Steinjan se narodil 26. 2. 1887 v Liberci, jeho otec přišel do Liberce a podnikat v textilním průmyslu. Rudolfa Kauschku poznal, když pracoval pro celní firmu. Steinjan se rychle nadchnul pro vysoké hory a v roce 1909 vstoupil do Liberecké sekce DuÖAV. Při návštěvě Dolomit v roce 1908 vystoupil s Kauschkou na Kögsspitze. Společně taktéž uskutečnili mnoho prvovýstupů v Jizerských a Lužických horách. V oblasti Neue Reichenberger Hütte absolvoval mnoho výstupů, největším výkonem byl přelez Trojerwand na Alpesspitze. Kauschku doprovázel i při jeho lyžařských a turistických výletech.³⁷⁹

7.2.8.2 Rudolf Tham

Rudolf Tham se narodil v Rychnově u Jablonce nad Nisou 9. března 1890. U firmy Ludwig Edelstein se vypracoval až na místo prokuristy. Již za mlada byl nadšen přírodou a cestováním. Pod vedením Heinricha Sponera se učil u Reichenberger Naturfreunden lyžovat. S Rudolfem Kauschkou se seznámili v alpském spolku, společně cestovali a lezli, často jim společnost dělal Steinjan. Společně vystoupili v roce 1919 v Jizerských horách na Borovou věž, Věž Grálu a Jeskynní věž, na Zvon v roce 1921. Společně doprovázeli mládežnickou skupinu DAV Liberec při praktických cvičeních v Jizerských a Lužických horách. V březnu 1921 byli lyžovat v Nízkých Taurách a v Totes Gebirge. Jako lyžař byl úspěšný i při závodech. V roce 1922 získal 4. a 3. místo v závodech na 50km ve své věkové kategorii. Od podzimu 1921 zastával úřad zástupce předsedy HDW. Společně s Kauschkou našli místo pro výstavbu nové chaty v roce 1922 v Defereggenských Alpách a Tham byl zvolen v roce 1922

---

³⁷⁸ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 271-276

³⁷⁹ tamtéž s. 282-283

za správce chaty do výboru DAV Liberec. Stejně jako Kauschka se věnoval přednáškové činnosti.³⁸⁰

V červnu 1923 se seznámil se známým alpinistou Ernstem Schulzem, s nímž se vydal na horolezecký výlet do oblasti Mont Blancu, který měl být závěrečným vyvrcholením. Před tím měli v plánu vylézt na Grandes Jorasses, Dom de Rochefort a Aiguille de Rochefort. Když vystoupili na poslední věž Aiguille Rochefort, zkazilo se náhle počasí a tak noc přečkali v bivaku na hřebeni. Z důvodu špatného počasí nebylo možné sestoupit na západ, a proto se rozhodli slézt přes ledovou stěnu a pokračovat na Turiner Hütte. Z neznámého důvodu Tham uklouznul při 70 metrů širokém traverzu strmé ledové stěny a strhnul Schulzeho sebou. Letěli přes skalní práh až dolů na ledovec. Tham byl mrtev, Schulze utrpěl pouze zlomeninu žeber. Tham byl pohřben v Chamonix 6. srpna 1923.³⁸¹

Ve své závěti věnoval 5000 Kč horskému spolku a 10 000 Kč alpskému spolku, z nichž mohly být každý rok použity pouze výnosy z úroků na podporu mladých horolezců při cestách do Alp. Pro tyto účely zřídil DAV Liberec Rudolf-Tham-Fond. Dále věnoval 10 000 Kč spolku Reichenberger Naturfreunde, které měly být použity na výstavbu chaty v Jizerských horách. Za tyto prostředky později v roce 1928/1929 liberečtí Naturfreunde vybudovali chatu na Královce. DAV Liberec pojmenoval jednu z turistických cest v okolí Neue Reichenberger Hütte Rudolf-Tham-Weg.³⁸²

7.2.8.3 Ferdinand Gerghard jun.

Ferdinand Gerghard se narodil v Liberci v roce 1888, v rodině známého hudebního pedagoga, který se v roce 1933 stal čestným občanem Liberce. Gerghard pokračoval v otcově tradici pořádání pravidelných Matinee až do roku 1945. Sám vystudoval filologii a později učil latinu na gymnáziu v Liberci. Od roku 1906 byl členem DGJI a náruživým turistou, jehož nejoblíbenější oblastí bylo Kokořínsko. Až teprve v roce 1925 se seznámil s Rudolfem Kauschkou. Brzy se zrodilo přátelství, které zahájilo i Gerghardovu horolezeckou kariéru. Zpočátku s Kauschkou podnikli výstupy v Labských pískovcích a Jizerkách, později sám vstoupil do Sächsischer Bergsteiger Bund a na svém kontě má i několik prvovýstupů v Jizerských horách a Českém Ráji (1927 Jizerský kostelík, 1928 Pohovka, 1932 Olšová

---

³⁸⁰ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 285

³⁸¹ KAUSCHKA, Rudolf: *Wandern und Klettern*. Reichenberg 1924, s. 18-21

³⁸² KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 287

věžička, a určitě další v Dubských skalách, o kterých nejsou záznamy). Kromě výstupů v Čechách podnikal i řadu horolezeckých výletů do Alp, kde kromě Kauschky byla jeho partnerkou Ilse Müller (s ní vylezli na Laserz Nordwand, Monte Pelmo, Croda di Lago a později na věže v Česko-Saském Švýcarsku.) V době vzrůstajícího nacionalismu se vztah s Kauschkou ochladil, neboť oba měli jiné politické názory. Po druhé světové válce odešel do Rosenheimu a dál se stýkal se svými přáteli z DAV Liberec. Některé básně vydané Rudolfem Kauschkou zhudebnil. Zemřel v nedožitých 100 letech v Innsbrucku.³⁸³

7.2.8.4 Gustav Ginzel

Narodil se v roce 1892 v Liberci, nejdříve se vyučil na obchodní akademii a potom převzal textilní továrnu od svého otce Gustava Adolfa Ginzela, kterou řídil až do roku 1945. Byl náruživým turistou a členem „Jeschkentitsch“, vystoupil na Ještěd 100x v jednom roce. Na Ještědu začaly i jeho první horolezecké výstupy s Kauschkou, do DAV Liberec vstoupil v roce 1920 a převzal funkci správce turistické činnosti. Společně s Kauschkou má mnoho prvovýstupů v Jizerských horách. V době svých krátkých dovolených cestoval do Alp, mezi jeho nejvýznamnější výkony patří překročení Meije. Po odsunu v roce 1945 musel zůstat v Liberci, jako jediný neodsunutý člen bývalého DAV Liberec. Svě děti vedl k turistice i horolezectví. Velkou radost mu způsobilo setkání s Manfredem Kauschkou, který ho navštívil v 60. letech a předal mu vyznamenání DAV za 50. leté členství v DAV.³⁸⁴

7.2.8.5 Manfred Kauschka

Syn Rudolfa Kauschky se narodil v roce 1910 v Dolním Hanychově, otec ho vedl ke sportu a turistice. Studoval na Německé technické vysoké škole v Praze stavitelství a po škole musel na povinnou vojenskou službu do Československé armády. Ve druhé světové válce narukoval na východní frontu, kde byl zraněn a dostal se do amerického zajetí. Po válce se i s rodinou přestěhoval do Kempten. Zemřel v roce 1988 v Grönenbachu u Memmingenu. Zpočátku lezl v Jizerských horách a především na pískovcových skalách v Českém Ráji, jako žák svého otce se již brzy seznámil s technikou horolezectví. Později vystoupil na Lomnický

---

³⁸³ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 289-294

³⁸⁴ tamtéž s. 295

Štít ve Vysokých Tatrách a na věže Vajolet v Dolomitech. Nejaktivnější období pro něj bylo mezi roky 1936-1938, kdy sloužil v Mladé Boleslavi a ve volných dnech vyrážel do skal Českého Ráje. Zde se také seznámil s Vladimírem Procházkou (Chroustem) a Josefem Smítkou. Byl výborným lyžařem, s přítelem Arthurem Preibischem podniknul obtížné sjezdy ve Švýcarských Alpách, až do roku 1986 aktivně lyžoval. Jeho otec ho také nadchnul pro sáňkování, ve 14 letech již mladý Kauschka startoval na závodech na Ještědské dráze a svou kategorii vyhrál.

Jeho největším a především nejznámějším výstupem je prvovýstup na Kobylu v Příhrazech v roce 1937. Ne neoprávněně mu ale za tento počin byla předhazována nekamarádkost a sobectví, neboť se nejprve pokusil o výstup na tuto věž se svým přítelem a spolulezcem Ignazem Funkem, ale potom ho v jeho nepřítomnosti dokončil s českými lezci Miroslavem Jedličkou, Ottou Baušem a J. Rösslerem.

Stejně tak stín na jeho horolezeckou minulost vrhá podezření o tom, že byl součástí hnutí proti vrcholovým knížkám, neboť byl viděn, jak shazuje knížku z vrcholu věže Taktovky. Tito údajně komunističtí horolezci ze Saska od roku 1928 odstraňovali vrcholové knížky z důvodu „čistých hor“, také kvůli nim nelze nyní v některých oblastech najít informace o prvovýstupech.³⁸⁵

---

³⁸⁵ KITTLER A., Rudolf Kauschka 1883-1960, s. 302-307

7.3 Sekce Jablonec

Je zajímavé, že ve srovnatelně průmyslově rozvinuté lokalitě, podobně umístěné v podhůří Jizerských hor jako Liberec, vznikl alpský spolek až na počátku 20. století. Sekce Jablonec DuÖAV byla založena 1. července 1903 a stala se 289. sekcí DuÖAV. Zakládajících členů bylo pouze 43,³⁸⁶ předsedou se stal Rudolf Poduschka a zástupcem učitel Nitsche. Roční příspěvek byl stanoven na 10 korun.³⁸⁷ Brzy se rozvinul čilý sekční život. V roce 1906 se konaly 3 přednášky doplněné projekcí fotografií, k čemuž byl zakoupen promítací aparát za 450 korun. Knihovna alpského spolku, která umožňovala získat informace o alpských destinacích, v tomto roce již existovala. V roce 1909 najdeme první zmínku o stavebním fondu, v němž bylo 496,33 korun a v roce 1914 v něm bylo již 1773 korun. V roce 1910 se objevuje zpráva o mnoha vysokohorských výstupech členů v Alpách.³⁸⁸

Po první světové válce se spolek musel přejmenovat na Deutsche Alpenverein Gablonz a v důsledku války došlo i k poklesu počtu členů spolku. V roce 1925 se ale členstvo rozrostlo na dvojnásobek předválečného stavu na 180 a předsedou se stává do roku 1937 Oskar Redlhammer.

Jak rozdílná byla finanční situace spolku, což pravděpodobně vyplývalo z různého sociálního postavení členů, se dozvídáme ve zprávě v Mitteilungen z roku 1925 „*Schválený roční příspěvek od VDAV v minimální výši 40 Kč pro A-členy a 20 Kč pro B-členy, znamená takové zatížení pro jednotlivce, že můžeme s jistotou říci, že to bude mít negativní důsledky pro celý DuÖAV. Již minulý rok někteří členové byli schopni sotva zaplatit tento příspěvek, a poté už neuhradili poplatky za odebírání časopisů. Ale právě odběr těchto tiskovin je důležitý pro udržení a podporu alpské myšlenky.*“³⁸⁹ Proto se spolek rozhodl snížit poplatky těm, kdo odebírají zpravodaj a časopis dohromady na 66 Kč, zbytek byl dorovnán z majetku spolku.³⁹⁰ V této době měl spolek rovněž obsáhlou knihovnu, v níž byly průvodci a mapy všech oblastí Alp a tím bylo umožněno členům si každou túru pečlivě dopředu naplánovat. Oswald Wondrak, bývalý starosta Jablonce, na toto meziválečné období vzpomíná takto „*Byla to nádherná doba. Obohatila nás, utužila nás. Dala nám sílu přežít válku a zajetí a také tvrdý*

---

³⁸⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Gablonz, Gründung – Satzung, Dopis 1.11.1903 Karl Krüse - DuÖAV

³⁸⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Gablonz, Gründung – Satzung, Gablonzer Zeitung 8. 7. 1903

³⁸⁸ *Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1914

³⁸⁹ *Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins* 1925, s. 127

³⁹⁰ tamtéž

*osud v podobě vysídlení. Vzpomínky na kamarády z hor nás doprovází až do stáří. Nikdy bych nechtěl vynechat toto období!*³⁹¹

rok	1903	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1914
Počet členů	43	62	70	74	76	84	94	104	104	98
rok	1916	1925	1932	1935	1936					
Počet členů	99	180	75	296	390					

Tabulka 4 Počty členů *Neunzehnhundertundzwei bis neunzehnhundertundsiebenundsiebzig 75 Jahre DAV-Sektion Gablonz,*

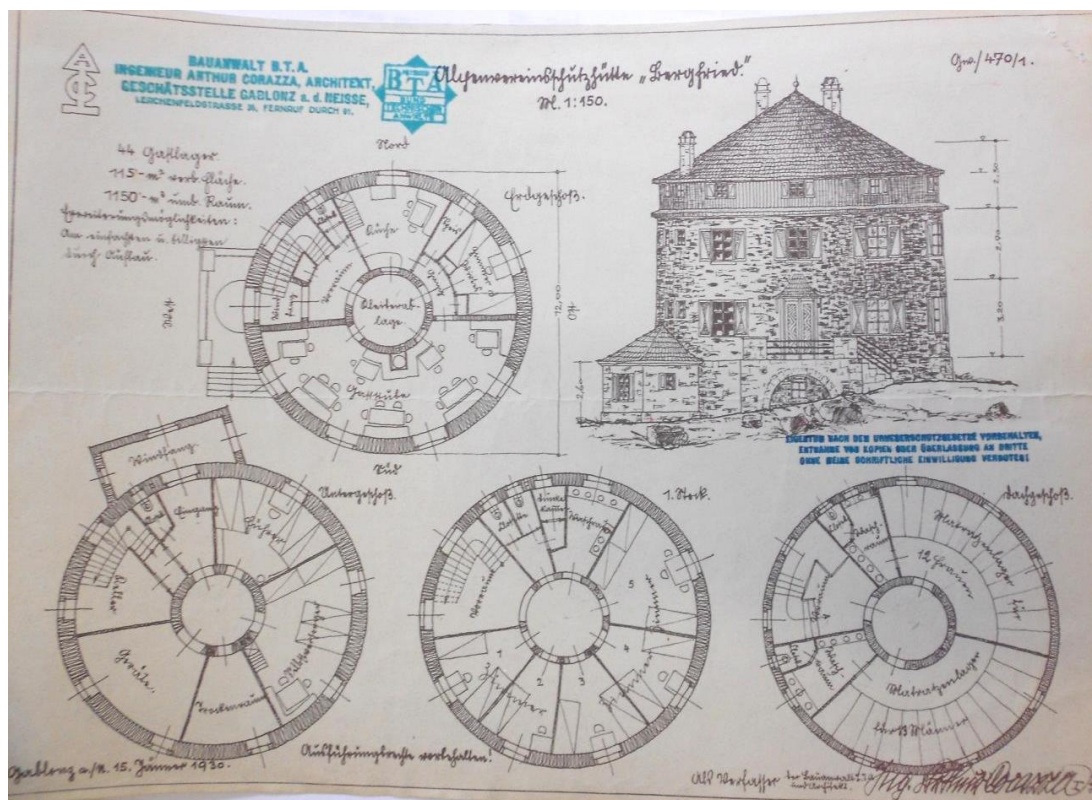
7.3.1 Gablonzer Hütte

Teprve v roce 1932 došlo na výstavbu chaty, přestože stavební fond byl založen již v roce 1905. Tehdejší předseda Oskar Redlhammer obdržel zprávu o objektu v oblasti Dachsteinu. Na pastvině Zwieselalm u Gossau byla nabízena nedokončená hrubá stavba. Pro spolek to byla vynikající příležitost si chatu dostavět podle svého přání. Členové byli nadšení překrásnou polohou s výhledem na jezero Gossausee a vrchol Dachsteinu. Chata byla výchozím bodem pro vrcholy Donnerkogeln, vrchol Hafner a Kesselwand. Také v zimě mohla být využívána jako základna pro náročné výstupy. V rekordním čase 10 měsíců byla chata dostavena, zodpovědným za stavbu byl tehdy architekt Prade a stavitel Putz. Slavnostní otevření Gablonzerhütte „Dachsteinblick“ se konalo 1. července 1934 a při této příležitosti byl slavnostně předán klíč k chatě a uspořádána mše. Prvním správcem chaty se stal Josef Kodejsch.³⁹² Ceny za ubytování na chatě byly v roce otevření: vstup 0,20-0,30 šilinku, postel 2-3 šilinků, noclehárna 1-1,5 šilinků, mládež, nouzová ubytovna 0.5 šilinku. Návštěvnost chaty v létě 1936 byla 1931 ubytovaných.³⁹³

³⁹¹ 75 Jahre DAV-Sektion Gablonz. 1902–1977. Kaufbeuren 1977

³⁹² 100 Jahre DAV Sektion Gablonz 1902 bis 2002. Kaufbeuren 2002

³⁹³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Gablonz, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht Fragebogen 1936

Obrázek 19 Původní návrh kruhového tvaru Gablonzer Hütte z roku 1930, archiv DAV Mníchov

7.3.2 Finanční problémy sekce ve spojitosti s výstavbou chaty

Přestože není příliš mnoho zpráv o činnosti spolku během 35 let jeho existence, tak jsou poměrně dobře zdokumentovány okolnosti výstavby chaty, výběru místa a především finančních problémů s tím souvisejících. Je zřejmé, že spolek neměl dostatek vlastních prostředků na výstavbu a tak neustále žádal o poskytnutí půjčky či subvence. V první fázi se v obsáhlé korespondenci mezi DAV Jablonec a DuÖAV jednalo o schválení stavebních plánů, na něž bylo vázáno schválení subvence. Prvním stavebním návrhem byla kruhová stavba, jež měla být údajně nejehospodárnější, nejlépe odolávat vlivům počasí, vnitřní prostory by byly lépe využitelné, plánovaná byla pro 40 lidí. Přepokládaný rozpočet byl 340 000 Kč.³⁹⁴ Po několika odmítnutí získává spolek příslibenou subvenci 18 000 marek, musel ale změnit plány, protože jim nebyla povolena kruhová stavba z důvodu znaleckého posudku. Jako

³⁹⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Gablonz, Hütten und Wege, dopis DAV Gablonz – DuÖAV 27. ledna 1931

důvody byly uvedeny, horší ukotvitelnost a využitelnost vnitřního prostoru³⁹⁵. Nakonec na poskytnutí subvence v roce 1932 nedošlo a DAV Jablonec od celé akce odstoupil. V říjnu se rozhodlo o nákupu výše zmíněné chaty, na něž jim byla v roce 1933 poskytnuta subvence 5000 marek a půjčka 4000 marek³⁹⁶, protože stavební fond spolku na nákup a dostavbu nedostačoval³⁹⁷. Neboť se přestavba prodražila, získával spolek v roce 1934 další subvenci 5000 marek a k tomu další půjčku 47 750 Kč³⁹⁸. Těmito vysokými půjčkami se spolek dostal na dalších 7 let do velkých finančních problémů. Překvapující je především poskytování těchto finančních částek od DuÖAV bez podrobného prozkoumání finanční situace DAV Jablonec. Již tehdy bylo zřejmé, že spolek nemůže pokrýt splátky z členských příspěvků. V roce 1936 byla finanční situace následovná: dluží dohromady 115 200 Kč (61200 Kč DuÖAV a členům spolku 54 000 Kč). Splátky by měly být rozloženy do let 1936 – 1938 (22400 Kč, 27 400 Kč, 11 400 Kč), pak teprve může splácet půjčku členům. Příjmy sekce jsou ale pouze 10 000 Kč. Z tohoto důvodu se za spolek přimlouvá VDAV, aby byly tyto půjčky přeměněny v subvenci.³⁹⁹ To se nestalo, pouze bylo povoleno posunutí splátek o rok. Situace se stala ještě složitější, neboť v roce 1937 napsal předseda VDAV Gessner dopis centrálnímu výboru DuÖAV „*Pozice Jablonce se mi zdá dnes neudržitelná, neboť Jablonec se z této situace bez cizí pomoci nedostane.*“⁴⁰⁰ Přichází podpora i od jiných osobností, v dopise ze dne 1. 2. 1937 se píše o strašlivé nouzi, která panuje v hraničních okresech Československa. „*Dříve mohl alpský spolek uspořádat sbírky, dnes je to nemožné.*“⁴⁰¹ Pravděpodobně z důvodu těchto intervencí byly spolku následně poskytnuty subvence pro umoření dluhu ve výši 20 000 Kč⁴⁰², nicméně v roce 1938 stále ještě dluží 23 400 Kč.⁴⁰³ DAV Jablonec není schopen splácet ani úroky a situace se ukončuje až v roce 1942, tím že byla spolku postupně každý rok poskytnuta subvence na umoření části dluhu a v roce 1942 dochází k celkovému oddlužení⁴⁰⁴.

---

³⁹⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Gablonz, dopis DuÖAV - DAV Gablonz 27. květen 1931

³⁹⁶ tamtéž, dopis DuÖAV - DAV Gablonz 20. 10. 1932

³⁹⁷ Nákupní cena chaty 42 000,- S., nákup pozemku 1500,-S., právo na vodu a pronájem 15000,-, paušální náklady 500,- S, dostavba a dokončení stavby (sklep, 1. Patro) 27073,- S. Celkem 72573,-S., Tamtéž, dopis DAV Gablonz – DuÖAV 28. 1. 1933

³⁹⁸ tamtéž, dopis DuÖAV - DAV Gablonz 30. 5. 1934

³⁹⁹ tamtéž, dopis VDAV – DuÖAV 9. 4. 1936

⁴⁰⁰ tamtéž, dopis VDAV (Gessner) - DuÖAV 17. února 1937

⁴⁰¹ tamtéž, dopis 1. 2. 1937

⁴⁰² tamtéž, dopis DuÖAV - DAV Gablonz 1937

⁴⁰³ tamtéž, dopis DuÖAV - DAV Gablonz prodloužení půjčky 14. 6. 38

⁴⁰⁴ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Gablonz, Hütten und Wege, dopisy 1939-1942

7.4 Sekce Varnsdorf

Sektion Varnsdorf DuÖAV (Varnsdorfská sekce) je příkladem přeshraničního spolku, který vznikl v době hospodářské a ekonomické prosperity v oblasti mezi městy Varnsdorf a Zittau. Jak píše Klaus Zimmerman ve svém projevu k oslavě 125. výročí sekce: *„Píše se rok 1887. Je mír. Hranice mezi Českem a Saskem je otevřena komukoli. Obchod kvete. Některým roste bohatství. Blahobyt vytváří volný čas, volný čas inspiruje k cestování. Trend tehdejší doby: cíl Alpy, zotavení, putování po horách, výstupy na vrcholy s průvodcem.“*⁴⁰⁵

Založení alpského spolku ve Varnsdorfu inicioval velkoobchodník Friedrich Ernst Berger z Herwigsdorfu u Zittau, jenž byl zároveň jednou z nejvýznamnějších osobností tohoto spolku. Po založení sekce Varnsdorf DuÖAV se stal jejím prvním předsedou na dalších 52 let, až do roku 1939. Zároveň zastával funkce v centrálním výboru DuÖAV a to nejdříve v komisi pro stavbu chat a později v komisi pro vůdcovství.⁴⁰⁶ Jako zkušený alpinista uspořádal ve Varnsdorfu přednášku, v níž vylíčil krásu Alp a popsal Alpy nejenom jako rekreační oblast, ale i jako část Rakouska, kterou se vyplatí zpřístupnit a tím *„Dát možnost lidem z chudých horských regionů podílet se na blahobytu průmyslu“*. Nově vzniklá sekce by se měla podílet na výstavbě chat a cest a tím podpořit rozvoj turismu v Alpách.⁴⁰⁷

Na jeho výzvu reagovalo 16 obdivovatelů Alp a 28. května 1887 založilo sekci Varnsdorf DuÖAV. Dne 21. května 1887 se konala v hostinci „Endlerschen Gasthaus“ ve Varnsdorfu první valná hromada, na níž byl F. E. Berger zvolen 1. předsedou, 2. předsedou se stal Justin Rieger a pokladníkem Franz J. Sieber. Příspěvky byly stanoveny na 5 zlatých a bylo v nich zahrnuto předplatné periodika Mitteilungen a také 50 % sleva na jízdenky na železnici pro zpáteční cesty nezávisle na vzdálenosti. Důkazem velkého zájmu o alpinismus je 137 členů v prvním roce existence.⁴⁰⁸ Hlavními centry spolku byla dvě přeshraniční průmyslová města: Varnsdorf v Rakousku-Uhersku a Zittau v Německu.

Sekce Varnsdorf udržovala četné kontakty s okolními sekcemi DuÖAV a jinými turistickými spolky. Zúčastnila se společných setkání a další taková organizovala například v roce 1888 na Luži⁴⁰⁹ a v roce 1891 do Oybinu, které se zúčastnilo 7 sekcí AV a další 4

---

⁴⁰⁵ ZIMMERMANN Klaus, *Festrede anlässlich 125 Jahre DAV Sektion Zittau*, 10. 11. 2012

⁴⁰⁶ *Bericht der Sektion Varnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins über die ersten 15 Jahre ihres Bestehens 1887 – 1901*, s. 8

⁴⁰⁷ ZIMMERMANN Klaus, *Festrede anlässlich 125 Jahre DAV Sektion Zittau*, 10. 11. 2012

⁴⁰⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Varnsdorf, II Jahresbericht, 1888

⁴⁰⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Varnsdorf, II Jahresbericht, 1888

horské spolky.⁴¹⁰ Se sekcemi z Nového Boru, Lausitz a Liberce se konaly pravidelná setkání a výlety do okolních hor a skal.

Z dalších aktivit spolku můžeme ještě jmenovat: zřízení knihovny, organizování přednášek, uspořádání společenského večera a pravidelné zimní slavnosti.

7.4.1 Chaty Varnsdorfské sekce

Od počátku své existence se sekce Varnsdorf začala ucházet o získání oblasti svého působení v Alpách a finančních prostředků na výstavbu chaty. Centrální výbor DuÖAV a především předseda Pražské sekce Johann Stüdl doporučili sekci oblast „Krimmler Ache“ a „Wilden Gerlos“. Po inspekční cestě několika členů v červenci 1888 byla vybrána obec Krimml, jako budoucí centrum aktivit. Návštěvnost této oblasti byla tehdy skrovná, přestože Krimmelské vodopády byly již tehdy turisticky známou atraktivitou, neboť oblast byla jen velice obtížně přístupná. Bylo zřejmé, že bude nutné vybudovat přístupovou cestu přes sedlo „Birnlücke“ a postavit chatu v horní části údolí Achental.⁴¹¹ S příchodem Varnsdorfské sekce do oblasti Krimmlu nastal i její ekonomický rozvoj. Ještě před prudkým rozvojem turismu v této oblasti se sekce zasloužila o vybudování infrastruktury v oblasti. Zastupující předseda sekce Anton Richter sponzoroval v obci výstavbu první elektrárny, za přispění sekce bylo zavedeno telefonické spojení Krimml – Neukirchen-Mittersill a předseda Berger inicioval vybudování železnice Pinzgaubahn z Zell am See. Každý rok věnovali členové spolku chudým dětem z Krimmlu vánoční dárky.⁴¹²

Významnou předválečnou událostí jak pro místní obyvatelstvo, tak pro alpský spolek, se stala návštěva Saského krále Friedricha Augusta III. v červenci 1913 v Krimmlu. Král zde byl na třítydenním pobytu, při němž navštívil všechny chaty Varnsdorfské sekce. I přes velikou nepřízeň počasí, kdy v letních měsících napadl nový sníh, vystoupil společně s předsedou sekce Bergerem na Gamsspitze. Na počest této návštěvy byla nad Krimmlem slavnostně otevřena přístupová cesta na vyhlídku König Fridrich August Wand.⁴¹³

Do první světové války vybuodovala sekce v této oblasti celkem 4 chaty. V ročence k 15. výročí sekce jsou uvedené náklady na veškeré stavební činnosti mezi roky 1886 a 1901. Na

---

⁴¹⁰ tamtéž, V Jahresbericht, 1891

⁴¹¹ tamtéž, II Jahresbericht, 1888

⁴¹² *Bericht der Sektion Warnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins über die ersten 15 Jahre ihres Bestehens 1887 – 1901*, s. 27

⁴¹³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf, Bericht 1913

výstavbu cest bylo investováno 40 000 korun, na výstavbu chat 31 200 korun. S přičtením dalších nákladů na opravy a částkou, za níž byla vybudována Richter Hütte, se celková částka dle ročenky přiblížila 100 000 korun. Centrální výbor DuÖAV přispěl částkou 24 332,5 marek. Chaty si na svou údržbu vydělaly částku 12 000 korun.⁴¹⁴

7.4.1.1 Warnsdorfer Hütte (2430 m)

Základ pro založení stavebního fondu vytvořila částka 95,42 zlatých vybraná na slavnostním večeru „Gschnas-Abend“ již v roce 1888.⁴¹⁵ Na valné hromadě 31. ledna 1889 byla odsouhlasena výstavba chaty Warnsdorfer Hütte na horské pastvině Karalpe „na báječném místě u divoce rozeklaného ledovce ve výšce 2430metrů, 6 hodin od Krimmlu.“⁴¹⁶ Ve stejném roce byla vybudována za 400 zlatých přístupová cesta z údolí Innerkees až k místu stavby. Výstavbou byl pověřen poštovní Schett a již před začátkem zimy 1890 stála hrubá stavba. Celkové náklady se vyšplhaly na 6000 zlatých, DuÖAV přispěl subvencí 2600 zlatých a zbytek byl získán dary od členů spolku, jichž v roce 1890 bylo 207.⁴¹⁷

Slavnostní otevření Warnsdorfer Hütte proběhlo 24. července 1891. I přes nepřízeň počasí vystoupilo k chatě 70 osob, z toho 40 členů sekce a po slavnostním předání klíče předsedovi Bergerovi pokračovala oslava uvnitř. Pronájem chaty byl svěřen Antonu Hoferovi.⁴¹⁸ V dalších letech se prudce zvedala návštěvnost, právě díky již fungujícímu vlakovému spojení do Zel am See. V prvním roce to bylo 140 návštěvníků, ve druhém již 181, v roce 1894 přijelo 319 a v roce 1901 dokonce 1017 turistů.⁴¹⁹ Warnsdorfer Hütte byla tehdy nejnavštěvovanější chatou v celých Východních Alpách

Po vzoru Johanna Stüdl a Pražské sekce byl ve všech horolezecky atraktivních oblastech Východních Alp vytvořen dohled nad vůdcovskými aktivitami. Stejně tak i Varnsdorfská sekce v roce 1892 vypracovala vůdcovský tarif, který byl zpočátku uznán šesti horskými vůdci z Krimmlu. Tarif obsahoval cenu za 111 konkrétních horských túr v oblastech spravovaných Varnsdorfskou sekcí. Vůdci se zavázali k nošení zavazadla turistům až do hmotnosti 8,5 kg, například cesta k Warnsdorfer Hütte a zpět stála tehdy 9 korun a trvala 11

---

⁴¹⁴ *Bericht der Sektion Warnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins über die ersten 15 Jahre ihres Bestehens 1887 – 1901*, s. 20

⁴¹⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf, II Jahresbericht, 1888

⁴¹⁶ *Bericht der Sektion Warnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins über die ersten 15 Jahre ihres Bestehens 1887 – 1901*, s. 9

⁴¹⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf, IV Jahresbericht, 1890

⁴¹⁸ tamtéž

⁴¹⁹ Výroční zprávy sekce za uvedené roky

hodin.⁴²⁰ V dalších letech byli horští vůdci z Krimmlu a okolí posíláni na kurzy organizované DuÖAV. V prvních 15 letech vydal spolek za aktivity spojené s vůdcovství celkem 1500 korun.⁴²¹

V současné době stojí chata na původním místě a je oblíbeným cílem v oblasti.

Obrázek 20 Warnsdorfer Hütte, *Zeitschrift des DuÖAV* 1894

7.4.1.2 Richterhütte

Zároveň s projektem Warnsdorfer Hütte vyvstala myšlenka postavit chatu v bočním údolí Rainbachtal a tím vytvořit spojení do údolí Windbachtal. Finanční situace ale zpočátku nedovolila tyto plány uskutečnit. Až v roce 1895 nechal Anton Richter vybudovat přístupovou cestu a začal na vlastní náklady s výstavbou chaty ve výšce 2374 metrů. Hrubou stavbu ale zničila lavina hned na jaře 1896. „*Richterhütte zničena. Ještě jedno smutné poselství přichází z Alp.*“⁴²² Tato nešťastná událost však Richtera neodradila a začal s výstavbou o 300 metrů níže na bezpečném místě. Dne 12. srpna 1897 se konalo slavnostní otevření chaty, která nesla jeho jméno „Richterhütte“ a byla vlastníkem zpřístupněna pro všechny členy Alpenvereinu.⁴²³

---

⁴²⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf, Sonstiges, *Führer Tarif für Krimml und Wald*, Ober-Pinzgau, 1892

⁴²¹ *Bericht der Sektion Warnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins über die ersten 15 Jahre ihres Bestehens 1887 – 1901*, s. 21, 22

⁴²² *Mitteilungen des DuÖAV*, Band 22, 1896 s. 177

⁴²³ *Festschrift zur Feier des 25jährigen Bestandes der Sektion Warnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines 1887 – 1912*, s. 16

Anton Richter se za tento počín stal čestným členem sekce. Po jeho smrti v roce 1905 převzal chatu jeho syn Richard Richter a ve stejném duchu ji vedl dál. V roce 1916 byla chata opět zničena lavinou, ale Richard Richter postavil v roce 1928 další kamennou stavbu na exponovaném místě pod vrcholem Reichenspitze.⁴²⁴

Tato chata také stojí a slouží svému účelu i v dnešní době.

7.4.1.3 Zittauer Hütte (2330 m)

Vzhledem ke stoupajícímu turistickému ruchu i v okolních údolích, především v údolí pod vrcholem Wilder Gerlos, bylo zapotřebí vybudovat chatu u jezera Gerlos See ve výšce 2329 metrů. Byla by dostupná jak z Krimmlu, tak i z Gerlosu a bylo by možné dělat přechody k chatě Krimmler Tauernhaus a k Richter Hütte. Na valné hromadě 31. ledna 1900 bylo rozhodnuto chatu vybudovat a poté, co členové ze Zittau dali na její výstavbu 2000 marek, byla pojmenována Zittauer Hütte. Centrální výbor DuÖAV podpořil výstavbu subvencí 4000 marek. Stavbyvedoucí byl stavební mistr Patterer z Mitterstillu. Dne 9. srpna 1901 byla chata slavnostně otevřena. „Zittauer Hütte leží ve výšce 2330m, obklopená vrcholy Wildgerlos, Gabelspitze a Reichenspitze, na břehu krásného plesa a naproti sněhovým a ledovým polím, která obklopují vrcholky hor.“⁴²⁵ Zpočátku nebyla ve srovnání s Warnsdorfer Hütte příliš navštěvována z důvodu dlouhé přístupové cesty, ale po otevření silnice Gerlosstraße se situace významně zlepšila. Celkové náklady na stavbu chaty s 6 ložnicemi, noclehárnou a místností pro vůdce nakonec činily 4600 zlatých.⁴²⁶

Dnes je jednou z nejnavštěvovanějších v oblasti Krimmelských Taur.

Obrázek 21 Zittauer Hütte 100 Jahre Alpenverein Warnsdorf. Festschrift 1887–1987

---

⁴²⁴ 100 Jahre Alpenverein Warnsdorf. Festschrift 1887–1987

⁴²⁵ Festschrift zur Feier des 25jährigen Bestandes der Sektion Warnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines 1887 – 1912, s. 20

⁴²⁶ Bericht der Sektion Warnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins über die ersten 15 Jahre ihres Bestehens 1887 – 1901, s. 12

7.4.1.4 Neugersdorfer Hütte

Varnsdorfská sekce nepřestala v překotné stavební činnosti a v roce 1904 rozhodla o výstavbě čtvrté chaty v blízkosti sedla Hochpass ve výšce 2568 metrů. Na křižovatce cest docházelo velice často k nehodám způsobeným náhlými změnami počasí. Základní finance na výstavbu tentokrát dodali členové pocházející z Jiříkova (Neugersdorfu): 6000 marek. V roce 1904 byla uzavřena smlouva na pronájem stavebního pozemku a v roce 1905 začal podnikatel Johann Eppacher z St. Johannu v Ahrntalu stavět. Dne 13. srpna 1907 byla nová Neugersdorfer Hütte za krásného počasí slavnostně otevřena. Až do začátku 1. světové války byla chata výbornou útulnou při přechodu Krimmelských Taur. Byla to první kamenná chata s dřevěným interiérem a od roku 1910 v ní byla zbudována oficiální státní telefonní a telegrafní stanice. Vedle hlavní budovy postavil nájemce chaty Arno Hoffman otevřené přístřeší vybavené stoly a lavicemi. Po první světové válce připadla chata Itálii a i přes mnohaleté úsilí, které trvalo téměř do druhé světové války, se spolek nedočkal žádného odškodnění.⁴²⁷

Po válce chata zpuskla a v roce 1984 byla zrekonstruována, nyní slouží pouze k nouzovému ubytování.

7.4.2 Výstavba cest

Pro zpřístupnění oblasti a zvýšení její atraktivity bylo vždy potřeba vybudovat nejenom horské chaty a útulny, ale především přístupové cesty. Varnsdorfská sekce, která v roce 1901 vlastnila již 3 chaty, musela vynaložit vysoké finanční prostředky na jejich zpřístupnění. Centrální výbor DuÖAV poskytoval spolku vysoké subvence a tak v roce 1904 spravovala sekce ve své oblasti cesty v celkové délce 100 km, jež musela udržovat. (příloha 18) Připravovala značení, turistické ukazatele a opravovala škody způsobené především během zimních měsíců. Dodnes nejznámější a nejnavštěvovanější v této oblasti je cesta zpřístupňující Krimmelské vodopády. Ve stejné době, kdy sekce budovala Zittauer Hütte dostala zakázku od DuÖAV a zemského úřadu zpřístupnit Krimmelské vodopády. Prostředky na výstavbu byly k dispozici a na údržbu bylo možné v dalších letech vybírat vstupné. Cesta ležela na ortograficky levé straně vodopádů a projektoval ji inženýr Pick ze Salzburku. Vedla z nadmořské výšky 1090 m do výšky 1470 m, byla dlouhá 4 km a bylo nutné vybudovat mnoho serpentín. Dne 11. srpna 1901, tři dny po otevření Zittauer Hütte, byla tato dodnes

---

⁴²⁷ 100 Jahre Alpenverein Warnsdorf. Festschrift 1887–1987, s. 30

světoznámá stezka také slavnostně zpřístupněna. Na začátku cesty je umístěn pamětní kámen s nápisem „*Wassserfallweg, postaven 1900-1901 DuÖAV sekci Varnsdorf, s pomocí ušlechtilých přátel přírody a spolků*“.⁴²⁸ Celkové náklady vystoupaly na 35 000 korun (do roku 1909). V roce 1904 po velkých sesuvech půdy a nákladných opravách (výstavba opěrných zdí) vznikla nejznámější vyhlídka „Berger-Blick“. Pravděpodobně z důvodu výjimečné atraktivity, která přitahovala tisíce návštěvníků a s tím spojeným vysokým nákladům na údržbu, bylo zavedeno od roku 1904 vstupné na stezku v letním období. Před první světovou válkou dosahovala návštěvnost v období červen – září 11 000 lidí.⁴²⁹

7.4.3 Horolezecká činnost

Z dochovaných záznamů lze vyčíst, že horolezecká činnost členů sekce byla velice úspěšná. Nepodařilo se ovšem získat záznamy z knihy túr, kterou si údajně spolek vedl. Proto jsou zde uvedeny pouze nejznámější osobnosti. Prvním významným prvovýstupcem je žitavský profesor Theodor Feller, po němž byly také pojmenovány skály dnes se nazývající Fellerkofel (Havran u Jitavy) a Fellerwand (Fellerova věž). Znamé byly taktéž jeho vynikající výstupy v Alpách.⁴³⁰ Další generací horolezců, která jistě ovlivnila vývoj celého spolku, byli horolezci okolo Ernsta Schulze a Johannese Knoblocha. Oba byli aktivní od začátku 20. století až do druhé světové války. Johannes Knobloch se stal předsedou spolku v roce 1939. Byl prvním z lyžařů v Žitavském pohoří, prvovýstupcem SV hrany na Jonsdorfer Spitzstein a společně s Ernstem Schulzem prvovýstupcem na Oybiner Zwillinge. S K.Schulzem a H. Grimmem založili v roce 1909 Kletterklub Spitzsteiner (Horolezecký klub Spitzsteiner), jež se později stal členem Sächsischer Bergsteigerbund (Saského horolezeckého svazu, dále SBB).⁴³¹ Z ročenky k 25. výročí založení sekce se dozvídáme o dobrodružném výstupu Ernsta Schulzeho v létě 1909 na Matterhorn z Zermattu.⁴³² Od roku 1927 je zaznamenána činnost horolezecké školy v rámci spolku, kterou organizoval právě Knobloch, byla určena začínajícím horolezcům a nacvičovala se při ní technika výstupu na lehkých i

---

⁴²⁸ *Festschrift zur Feier des 25jährigen Bestandes der Sektion Varnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines 1887 – 1912*, s. 27

⁴²⁹ tamtéž

⁴³⁰ ZIMMERMANN K., *Festrede anlässlich 125 Jahre DAV Sektion Zittau*, 10. 11. 2012

⁴³¹ Tamtéž. Sächsischer Bergsteigerbund, byl založen 1. 3. 1911 a jeho členové se zasloužili o rozvoj horolezectví především v oblastech Českosaského Švýcarska. Existuje do dnes.

⁴³² *Festschrift zur Feier des 25jährigen Bestandes der Sektion Varnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines 1887 – 1912*, s. 36 - 38

obtížnějších skalách. Horolezci v rámci školy navštěvovali oblasti okolo Oybinu, Jizerských hor, Labských pískovců a ostatních skalních oblastí v okolí.⁴³³

7.4.4 Varnsdorfský spolek po první světové válce

Po první světové válce potkal sekci stejný osud jako ostatní sekce DuÖAV na území České Republiky. Musela se odloučit od mateřské organizace DuÖAV a přejmenovala se na Deutscher Alpenverein Warnsdorf (DAV Warnsdorf). Veškerá činnost spolku byla po válce ochromena a jen pomalu se obnovovala. Převážně z ekonomických důvodů nebylo možné uspořádat pravidelná shromáždění a tím přijímat důležitá usnesení. Dle mého názoru byl jedním z nich i vstup spolku do VDAV, který se nikdy neuskutečnil. Další příčinou byla zcela jistě mezinárodní členská základna, kdy polovina členstva nově pocházela z Německa.

Citelnou ztrátou alpského spolku bylo vyvlastnění Neugersdorfer Hütte, která stejně jako ostatní chaty na italském území nebyla nikdy vrácena ani nedošlo z italské strany k finančnímu vyrovnání. Spolek naštěstí vlastnil další tři chaty. Až do roku 1922 zůstaly chaty a cesty spolku uzavřeny z důvodu nedostatku finančních prostředků na opravu škod vzniklých od začátku války. Zittauer Hütte byla otevřena až v roce 1924.

Od doby vzniku se spolek neustále potýkal s vandalismem na svých chatách. Například v roce 1912 dosáhly škody takových rozměrů, že se spolek pokoušel na centrálním výboru DuÖAV zajistit možnost zamknutí a zajištění svých chat v zimní sezóně. Návštěvníci neplatili za spotřebované dřevo, za potraviny ani za ubytování, rozbili barometr, zmizel cepín a mačky. I přes tyto potíže zůstaly chaty uzamčené pouze AV klíčem,⁴³⁴ který byl k dispozici všem členům DuÖAV.⁴³⁵ Příkladem vandalismu byla i událost z roku 1936, kdy na Zittauer Hütte byly odcizeny deky, prostěradla, nádobí a proviant v celkové hodnotě 2369 rakouských šilinků.⁴³⁶

Činnost DAV Warnsdorf v meziválečném období byla silně ovlivněna jak novým politickým vývojem, tak i nástupem krize ve 30. letech. Z důvodu vzniku nových hranic byl pohyb členů omezen a tak se schůze, přednášky a další společenské aktivity konaly jen velice zřídka. Teprve ve 30. letech se koná přibližně 6 přednášek ročně, valná hromada a při kulatém

---

⁴³³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf Výroční zprávy z let 1927 -1939

⁴³⁴ AV klíč byl universální klíč od chat DuÖAV, který si mohli členové proti záloze půjčovat na konkrétní termín pobytu

⁴³⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf, Bericht 1912

⁴³⁶ tamtéž, Bericht 1936

výročí spolku také slavnostní večer. Významnou společenskou událostí bývá zimní výstup na Luž, kterého se účastní více jako 50 členů.⁴³⁷

Na vývoji členstva a především návštěvnosti chat (přílohy 16,17) a Krimmelských vodopádů lze výborně dokumentovat, jaký vliv měla hospodářská krize na cestovní ruch a spolkovou činnost. V roce 1928 navštívilo Krimmelské vodopády 20 486 osob, zatímco v roce 1934 pouhých 5 158 osob.⁴³⁸ Podíl na tom měla jak hospodářská situace, která omezila volnočasové cestování, tak především opatření německé vlády Tausend-Mark-Sperre, které téměř znemožnilo německým turistům vycestovat do Rakouska. Stejně opatření znemožnilo alpinistům z Zittau cestovat do Varnsdorfu. Počet členů sekce se také v roce 1935 výrazně snížil, kdy se oddělila Děčínská skupina a založila DAV Tetschen.⁴³⁹

rok	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
Počet návštěv	13144	14378	14917	17987	20486	20021	17993	11022	12044
rok	1933	1934	1936	1937	1938				
Počet návštěv	5166	5158	6430	8112	4616				

Tabulka 5 Návštěvnost Krimmelských vodopádů, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf, výroční zprávy za příslušné roky

Členské příspěvky činily v roce 1900 5 zlatých, v roce 1911 pak 12 korun a 40 halířů. V době hospodářské krize v roce 1923 se příspěvky vyšplhaly na 25 korun pro Čechy, 18 000 marek pro Sasy a 40 000 rakouských korun pro horolezce z Rakouska.⁴⁴⁰

Z dobových dokumentů se spolek jeví jako politicky neutrální. V roce 1921 nepřijal do svých stanov Árijský paragraf, stejně jako ostatní německé alpské spolky v ČSR. Stejně jako většina německých občanů v Sudetách ovšem přivítal připojení Sudet k Německé Říši v roce 1938. „*Nové hranice byly nyní přeloženy tam, kde doznívají německé hlasy v České nížině. Nádherná země s krásně tvarovanými kopci a nekonečnými lesy, s pilnými, kulturu a písně milujícími obyvateli je nyní plným a nerozděleným vlastnictvím a vlastní všech německých spoluobčanů.*“⁴⁴¹

⁴³⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf, výroční zprávy v daném období

⁴³⁸ tamtéž, Berichte 1928,1934

⁴³⁹ tamtéž, Bericht 1935

⁴⁴⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf, Výroční zprávy uvedených let

⁴⁴¹ tamtéž, Jahresbericht 1938

7.5 Sekce Nový Bor

Je překvapující, že i v malém městě, které na konci 19. století bylo významné svým sklářským průmyslem, se vytvořila skupina turistů a obdivovatelů Alp, jež se rozhodla založit alpský spolek. První ustavující schůze Sektion Haida DuÖAV (sekce Nový Bor) se konala 22. října 1887⁴⁴² a zakládající valná hromada 15. listopadu 1887. Spolek byl povolen 5. prosince 1887 výnosem č. 101.955 místodržitelství v Praze.⁴⁴³ Zakladatelé byli předseda Victor Finger, Vinzenz Kraus a Franz Xaver Henke.⁴⁴⁴ Spolek se stal 7. sekcí DuÖAV v českých zemích.

Činnost sekce v prvních letech její existence není příliš zdokumentovaná. Známe je pouze to, že členové spolku zpočátku vybudovali a označili cesty v Lužických horách a že se podíleli na vybudování cesty Zel am See – Moserboden. V roce byla otevřena cesta na vrchol Klíče „Kleibweg“. *„I přes hrozivá mračna, která se tu a tam otevřela dosti zajímavými přeháňkami, vyrazil značný počet členů sekce k prameni pod Klíčem. A jelikož se právě ve chvíli, kdy k němu dorazili, obloha zatvářila přívětivěji a slunce si pohrávalo se svými paprsky, vystoupil velký počet účastníků, přibližně 40-45, podle plánu novou cestou na vrchol hory“.*⁴⁴⁵ Sekce udržovala kontakty s okolními spolky, především alpskými spolky z Liberce a Varnsdorfu. Předsedy byli postupně Victor Finger 1887 – 1894, Franz Schiffner 1895 – 1899 a Fr. Fritsch 1900 – 1917.⁴⁴⁶

Tento alpský spolek byl po celou dobu své existence relativně malý, počet členů se pomalu zvyšoval až na maximum v roce 1931 a téměř nikdy nepřesáhnul sto členů. Ženy zde nebyly příliš zastoupeny, na seznamu členů z roku 1923 najdeme pouze 5 žen.⁴⁴⁷

Spolková činnost se odvíjela podobně jako v ostatních spolcích DuÖAV. Dle výročních zpráv z let 1900, 1910, 1912 je zřejmé, že se konaly pravidelné přednášky s promítáním fotografií (např. 14. 3. 1900 Funke z Liberce o výstupu na Piz Buin nebo 4. 6. 1912 Heinrich Blumtritt o Egyptě), celodenní výlety do okolí (např. 17. 7. 1910 Na Děčínský Sněžník, Tisé a Königstein).⁴⁴⁸ Větší událostí byla 6. prosince 1912 oslava 25. výročí existence sekce v sále „Goldenen Adler“, které se zúčastnilo 80 členů (z celkově 93). Na programu byla přednáška o Dolomitech, koncert a divadelní představení. Zároveň se uspořádala sbírka, která přinesla 34

---

⁴⁴² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida, Gründung –Satzung, dopis Haida – DuÖAV, 4. 11. 1887

⁴⁴³ tamtéž, dopis Haida – centrální výbor 31. ledna 1922

⁴⁴⁴ tamtéž, Jahresbericht 1912

⁴⁴⁵ „Aus deutschen Bergen“ 1893, ročník 8, č. 9-10

⁴⁴⁶ <http://www.horskyspolek.eu/pages/historie/historie-DOeAV.html>, 9. 9. 2013

⁴⁴⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida, Mitgliedverzeichnis 1923

⁴⁴⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida, Jahresberichte-Wahlen, Jahresberichte 1900, 1910, 1912

korun do stavebního fondu.⁴⁴⁹ Členové spolku se průběžně starali o turistické cesty v okolí Nového Boru a v Lužických horách. Pro své potřeby založili malou knihovnu.

V roce 1914 po vypuknutí první světové války je 24 členů tohoto alpského spolku na frontě. Jeho činnost se postupně omezuje. Není možné pokračovat ve výstavbě chaty, ale přesto vedení spolku zažádalo o zaslání subvence, neboť již obstarali část stavebního materiálu. Vlastní finanční prostředky věnovala sekce na charitativní účely, konkrétně poskytla dar Červenému kříži 200 korun na humanitární účely.⁴⁵⁰ V roce 1915 vzhledem k pokračující válce ustala jakákoli stavební činnost, navíc pozemek pro jejich budoucí chatu ležel v těsné blízkosti válečné zóny. Materiál na stavbu, který byl již připraven na místě, byl částečně poškozen, sekce ale získala od centrálního výboru odškodné 1000 marek. V průběhu roku byly uspořádány sbírky alpského a zimního vybavení pro vojáky na frontě.⁴⁵¹ V roce 1918 bylo 26 členů ve válce. Konala se pouze setkávání u příležitosti návratu některých členů z fronty a psaly se dopisy těm, kteří bojovali. Byly udržovány turistické stezky v okolí Nového Boru.⁴⁵²

V důsledku nového poválečného uspořádání musela sekce Nový Bor po první světové válce změnit své stanovy a přejmenovat se na Deutsche Alpenverein Haida (DAV Haida, DAV Nový Bor). Bohužel není příliš pramenů dokumentujících poválečný vývoj spolku.

---

⁴⁴⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida, Jahresbericht 1912

⁴⁵⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida, Hütte und Wege, dopis sekce Haida – DuÖAV – žádost o subvenci 1914

⁴⁵¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida, Jahresberichte-Wahlen, Jahresbericht 1916

⁴⁵² tamtéž, Jahresbericht.1918

rok	1887	1888	1889	1892	1893	1894	1895	1896	1898
Počet členů	22	29	40	53	48	61	65	67	75
rok	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Počet členů	72	75	72	72	74	84	86	82	86
rok	1908	1909	1910	1911	1912	1914	1915	1917	1923
Počet členů	87	86	84	88	93	101	101	91	82
rok	1931	1932	1934	1937					
Počet členů	108	101	98	91					

Tabulka 6 Počty členů sekce Nový Bor 1887 -1937, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida

7.5.1 Haidar Hütte

Přestože si spolek od prvních let vytvářel stavební fond, tak se výstavba vlastní chaty začala plánovat po dvaceti letech, až když se předsedou spolku stal Fr. Fritsch. Nejdříve se spolek v roce 1908 zajímal o oblast v údolí Maurerthalu (dnes tam stojí Rostocká a Essenská chata) a při výstavbě se plánoval spojit s Varnsdorfskou sekcí, ale ještě ve stejném roce od myšlenky ustoupil, neboť se obával nízkého zájmu o tuto oblast.⁴⁵³ Teprve v roce 1912 plány získaly konkrétnější podobu a sekce pokročila s přípravami na výstavbu chaty, Adolf Zinke osobně navštívil plánované místo u jezera Wagenitzsee v oblasti Schobergruppe. Na konci roku 1912 byla zakoupena stavební parcela od obce Stranach a uzavřena smlouva na právo používat pramen, stavební materiál a dřevo na otop.⁴⁵⁴ Na valné hromadě 22. července 1913 padlo konečné rozhodnutí postavit vlastní chatu "Haidar Hütte" v Alpách. Stavba měla být dokončena do 15. července 1915. Měla stát na severním okraji jezera Wagenitzsee v oblasti Schobergruppe, ve výšce 2400m, na plochem místě nad hranicí lesa, kde nehrozí nebezpečí lavin. Tato oblast byla přístupná ze dvou stran, buď údolím Wagenitztal nebo od Iselbergu. Smlouva na stavbu byla uzavřena s Chrysanthem Ebnerem z Lainachu a byla plánována dřevěná stavba na zděných základech. Pro získání dotace se sekce zavázala vybudovat v chatě vytápěnou místnost, kuchyň a ložnici. Předpokládaná částka na stavbu byla v roce 1913

⁴⁵³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida, Hütte und Wege, dopisy sekce Haida – DuÖAV, 25. 3. 1908 a 18. 5. 1908

⁴⁵⁴ tamtéž, dopis sekce Haida – centrální výbor – žádost o subvenci

12 000 korun. Zároveň s tím bylo nutné vybudovat přístupové cesty za 2600 korun. Z těchto nákladů byl spolek z vlastních prostředků schopen uhradit 8600 korun ze stavebního fondu a o zbytek požádali centrální výbor DuÖAV.⁴⁵⁵ Stavební plány a návrh rozpočtu vypracoval stavební mistr Max Dittrich. V roce 1913 byla sekci přislíbena subvence 5000 marek (6000 korun), ale centrální výbor DuÖAV ji podmínil změnami ve stavebních plánech a vytvořením zimní útulny a tak bylo nutné přistoupit k vypracování nového návrhu stavby.⁴⁵⁶ Po válce 4. října 1918 byla sekci odsouhlasena subvence 5000 marek na stavbu chaty u jezera Wagenitzsee, s podmínkou, že tam bude zřízena také zimní útulna. Není známo, proč se v dalších třech letech nezačalo s výstavbou, ale pravděpodobně z důvodu špatné finanční situace spolku. V roce 1922 je zaznamenán poslední pokus o získání subvence na vybudování chaty ve výši 50 000 říšských marek.⁴⁵⁷ Tato podpora nebyla sekci přiznána a tak je pozemek a celá pracovní oblast přenechána dne 25. května 1924 sekci Moravia s podmínkou, že se jedna místnost bude nazývat Haidaer Zimmer, že na chatě bude pamětní deska a že jedna z přístupových cest se bude nazývat Adolf-Zinke-Weg.⁴⁵⁸ Brzy na to začala sekce Moravia se stavbou chaty a 8. srpna 1927 mohla být nová chata slavnostně otevřena (kapitola 10.1.1.2).

---

⁴⁵⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida, Hütte und Wege tamtéž

⁴⁵⁶ tamtéž, dopis DuÖAV – sekce Haida 4. 9. 1913

⁴⁵⁷ tamtéž, dopis sekce Haida – DuÖAV – žádost o subvenci 31. 1. 1922

⁴⁵⁸ *Fünfzig Jahre Moravia*. Festschrift des Deutschen Alpenvereins „Moravia“, Brünn. 1931, s. 21

8 Sekce v Podkrušnohoří

8.1 Teplická sekce

Vznik Sektion Teplitz-Nordböhmen DuÖAV (dále jen Teplická sekce) byl podobně jako v jiných městech iniciován významnou osobností Reginaldem Czermackem-Wartekem, který následně stál po desetiletí v čele spolku a zasloužil se o jeho rozkvět. Obchodní rada Reginald Czermack byl zpočátku členem a předsedou turistického spolku Teplitzer Gebirgsverein (Teplického horského spolku),⁴⁵⁹ vášnivým turistou a obdivovatelem Alp. Při jedné ze svých cest se v roce 1883 na chatě Hofmannshütte (kapitola 6.5.6) seznámil s Johannem Stüdlem a nadšen z činnosti Pražské sekce se stal jejím členem. V ročence k 25. letému výročí založení teplického spolku sám zmiňuje okamžik, kdy mu jeho přátelé Johann Stüdl a Karl Richter navrhli, aby založil samostatnou sekci DuÖAV v Teplicích. Bylo to v průběhu valné hromady DuÖAV v roce 1885 ve Villachu během výstupu na kopec Wischberg. J. Stüdl R. Czermacka povzbuzoval a zdůvodňoval to tím, že „*sice Pražská sekce ztratí několik členů, ale celý DuÖAV tím naopak mnoho nových členů získá.*“⁴⁶⁰

Dobrym základem pro založení nového spolku byl Teplitzer Gebirgsverein a také někteří alpinisté pocházející ze Severních Čech. Zakládajících členů bylo 39, z toho 22 přestoupilo z Pražské sekce. Nová sekce Teplitz-Nordböhmen DuÖAV byla založena v restauraci „Wellburg“ 21. února 1886 jako 126. celého DuÖAV po Praze a Aši třetí na území Čech.⁴⁶¹ Nejznámějšími osobnostmi z tohoto období jsou: již výše zmiňovaný dlouholetý předseda spolku Reginald Czermack-Wartek a 2. předseda velkopřemyslník Theodor von Grohmann-Hohenwidim, oba stáli po desetiletí v čele spolku a zasloužili se nejenom o jeho fungování, ale především finančně podpořili a umožnili výstavbu v Alpách. Dalšími členy výboru byli zvoleni: Paul Bohlen účetním a Carl Müller jednatelem a knihovníkem. Dalším zakládajícím členem byl Adolf Siegmund, dlouholetý starosta Teplic a August Gessner, který zastával v pozdějších letech funkci správce chat ve výboru spolku.⁴⁶²

Důkazem správného načasování založení alpského spolku je rychlý nárůst členstva, po jednom roce 17. ledna 1887 byl přivítán stý člen.⁴⁶³ Specifikem Teplické sekce byla

---

⁴⁵⁹ Teplitzer Gebirgsverein, založen v roce 1903, vystavěl meteorologickou observatoř na Milešovce

⁴⁶⁰ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 2

⁴⁶¹ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 14

⁴⁶² *Festansprache zum 80jährigen Jubiläum der Sektion Teplitz-Schönau*

⁴⁶³ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 14

různorodost jejího členstva, které pocházelo z celých severních Čech. Například v roce 1900 měl spolek přibližně 230 členů, z nichž pouze 100 bydlelo v Teplicích a ostatní pocházeli z celých severních Čech, například z Litoměřic, České Lípy, Mostu, Chomutova, Kadaně, Sokolova, Kraslic a Chebu.⁴⁶⁴ Jako první se osamostatnili alpinisté z Nového Boru a v roce 1887 založili vlastní sekci (kapitola 7.5). Z důvodu složité organizace přednášek, výletů a jiných aktivit spolku, stejně tak pro zrovnoprávnění členů ze vzdálených měst došlo v roce 1910 ke změně stanov, která umožnila vznik místních skupin ve městech, kde bylo alespoň 15 členů. Místní skupiny mohly mít svého zástupce ve výboru sekce na každých 25 členů.⁴⁶⁵ V odlehlejších obcích (např. Mostě) se plánovaly samostatné společenské aktivity, jako byly například přednášky. V Mostě se jednalo o propagaci DuÖAV a byly to stejné přednášky, které nejdříve zazněly v Teplicích. První ustavující shromáždění místních skupin se konala 4. dubna 1912 v Mostě,⁴⁶⁶ v březnu 1914 v Litoměřicích⁴⁶⁷ a plánovalo se založení skupiny v Chomutově.⁴⁶⁸

rok	1887	1888	1889	1891	1892	1893	1894	1895	1896
Počet členů	180	228	252	180	222	222			213
rok	1897	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906
Počet členů	232		230	238	232	238	231	239	241
rok	1907	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Počet členů	248	375	355	379		400	428	392	363

Tabulka 7 Vývoj členstva Teplické sekce do první světové války, zdroj: archivní materiály

Předsedou spolku až do roku 1910 byl výše zmíněný Reginald Czermack. Byl velice aktivním funkcionářem, který se angažoval i v centrálním výboru DuÖAV. Byl nazýván „Comis voyager des Alpenvereins“,⁴⁶⁹ pro své propagátorské schopnosti. Příkladem mohou být jeho aktivity v Německu a Rakousku. Inicioval založení sekce Brémy mimo jiné i uspořádáním přednášky v Brémách 21. října 1886 na téma „Die Zwecke des Alpenvereines

⁴⁶⁴ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986 s. 15

⁴⁶⁵ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 158

⁴⁶⁶ Předsedou se stal ředitel Löcker

⁴⁶⁷ Předsedou se stal prof. Picha

⁴⁶⁸ Výroční zprávy 1910/11, 1912, 1913

⁴⁶⁹ Cestující komisař alpského spolku

und seine bisherige Erfolge“ (Účel Alpenvereinu a jeho úspěchy). Jen o něco méně úspěšná byla jeho přednáška ve Sterzingu. Dne 14. července 1886 založil Czermack „Führerverein für Sterzing und die anstoßenden Täler“ (Vůdcovský spolek pro Sterzing a přilehlá údolí). V roce 1890 byl Czermack zvolen do centrálního výboru DuÖAV pro výstavbu cest a chat.⁴⁷⁰

Z důvodu dlouholetého sporu, do kterého vstoupily i osobní emoce (kapitola 8.1.5), odstupuje R. Czermack v roce 1900 z funkce 1. předsedy Teplické sekce a novým předsedou se stává Theodor Grohmann.

8.1.1 Činnost spolku

Od okamžiku svého vzniku byl spolek velice činný. Pravidelné týdenní schůze se konaly v restauraci „Zur Wellburg“ a probíhaly „alpinisticky a horalsky“, členové zde byli kromě jiného informováni o průběhu valné hromady DuÖAV.⁴⁷¹ Pro získávání nových členů a finančních prostředků bylo významné organizování přednášek, které vedli převážně členové klubu a informovali při nich o svých cestách a výletech do hor, profesori gymnázia se naopak vyjadřovali k výzkumným tématům (viz níže). Je překvapivé, jak daleko se členové při svých společných nebo individuálních cestách dostali: nejen do Západních a Východních Alp, ale také do Francie, Anglie, na Špicberky, do Himalájí a do Jižní Ameriky. Na přelomu století vystoupili se svými přednáškami i významné horolezecké osobnosti např. Julius Payer⁴⁷² nebo v roce 1913 na konci listopadu Rudolf Kauschka o traverzu věží Vajolet v Dolomitech bez horského vůdce. Tato přednáška dokládá bližší vztahy s Libereckou sekcí.

Není překvapivé, že svou výzkumnou činnost sekce směřovala do oblasti Alp, především do oblasti Ridnaun. Z ročenky vyplývá, že sekce podala DuÖAV v roce 1891 zprávu o změnách ledovců v jejich pracovní oblasti: „*ledovec Gaiswandferner stejně jako dva splazy ledovce Hangen výrazně postoupily vpřed, tak že se naše cesta Sonklarweg nyní nachází pod ledovcem.*“⁴⁷³

Největší událostí roku byl ples, který se postupně stal významnou součástí společenského života v Teplicích. Hned v prvním roce se konal kostýmový ples s názvem „Die Eröffnung der Teplitzer Hütte, ein Zukunftsbild“ (Otevření teplické chaty, budoucí obraz) a uspořádán byl společně se spolky: Teplitzer Männergesangverein (Teplický mužský pěvecký sbor) a

---

⁴⁷⁰ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 26

⁴⁷¹ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 15

⁴⁷² tamtéž, s. 25

⁴⁷³ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 65

Teplitzer Gebirgsverein (Teplický horský spolek).⁴⁷⁴ Tyto „alpské věnečky“ se konaly pravidelně v zimních měsících. Například plesu 19. února 1892 s motem: „Kirchtag und Hochzeit in Ridnaun“ (Křest a svatba v Ridnaun) se zúčastnilo 400 lidí. Takováto účast vynesla spolku nemalé finance, jejich část, přesně 180 korun, byla věnována spolku Nordwestböhmischem Gebirgsvereinsverband (Severo-západočeský horský spolek).⁴⁷⁵ Naopak ples v roce 1895 „Winterfest in Meran“ (Zimní slavnost v Meráně) skončil ztrátou 160 korun, neboť byly vysoké výdaje na dekoraci a výzdobu sálu. Nicméně byl ples jako vždy sponzorován T. Grohmannem, který věnoval ceny do soutěže v kuželkách.⁴⁷⁶

Na jaře a na podzim se konaly společné výlety do okolních hor, při kterých se členové setkávali se sousedními sekcemi. Například 17. dubna 1889 z iniciativy Lipské sekce vzešlo setkání saských a severočeských sekcí DuÖAV. Zúčastnili se ho i členové dalších horských spolků. Turisté se sešli v Lovosicích, pokračovali výletem na Milešovku a dále do Teplic. Večer následovala oslava v sále Schlossgartensaal se zpěvem a slavnostními projevy. Další den účastníky pozdravil vlastník panství Teplice kníže Edmund Clary.⁴⁷⁷ V červenci 1910 byl uspřádán první společný letní výlet do Stubaiských Alp, kterého se zúčastnilo 42 členů a při němž navštívili všechny teplické chaty (kapitola 8.1.4). Tento výlet splnil účel „*Probuzení zájmu o tuto pracovní oblast i v širších kruzích a přivedení nových sil k turistice.*“⁴⁷⁸

Dobročinnost byla významnou aktivitou všech Alpských spolků. Také v Teplicích se konaly dobročinné sbírky pro oběti přírodních katastrof v Alpách, například v roce 1886 vynesla sbírka pro postižené povodněmi v Tyrolsku a Korutanech 620 korun⁴⁷⁹ a v roce 1889 50 zlatých pro oběti protržené přehrady v Martelltal. Finanční prostředky věnovala sekce převážně na podporu chudých obyvatel v obcích ve své pracovní oblasti nebo rodinám zemřelých horských vůdců. Vůdčí osobností spolku v oblasti nadační činnosti a dobročinnosti byla manželka Theodora Grohmana, Marie von Grohmannová.

---

⁴⁷⁴ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 23

⁴⁷⁵ tamtéž, s. 72

⁴⁷⁶ tamtéž, s. 91

⁴⁷⁷ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911* s. 54

⁴⁷⁸ tamtéž, s. 162

⁴⁷⁹ tamtéž, s. 21

Z dalších aktivit můžeme jmenovat: 20. října 1890 založení Alpine Kegelklub „Alpského kuželkářského klubu“⁴⁸⁰ a 1899 vstup do Alpiner Rettungsausschuss (Alpského záchranného výboru).⁴⁸¹

Teplická sekce se řadí k nejbohatším v Čechách, během prvních čtyř let své existence byla schopna postavit celkem 4 chaty. Zdrojem příjmu byly členské příspěvky, stavební subvence od DuÖAV a především soukromé finanční prostředky většinou od Theodora Grohmana (kapitola 8.1.4). V ročence shrnuje R. Czermack hospodaření za prvních 6 let existence spolku včetně výstavby chat:⁴⁸²

výdaj	Částka ve zlatých
Výstavba chat	9416,-
Výstavba cest	1354,-
Podpora výstavby jiných sekcí	40,-
Příspěvek sekce do vůdcovské pokladny	169,-
Příspěvky do vůdcovské pokladny z výnosu Czermakovy činnosti	200,-
Výdaje pro vůdce z Ridnaun	200,-
Podpora pro postižené v Alpách	738,-
Tisk	300,-
Vzpomínkové tabule, tabulky, vánoční dary	1000,-
Celkem sekce vydala z vlastní kasy	13418,-
Subvence od DuÖAV	8681,-
Celkem výdaje 1886 - 1892	22 099,-

Tabulka 8 Výdaje sekce mezi roky 1886 – 1892, *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 80

Za 25 let existence vydal spolek na svou činnost do roku 1911 131 000 korun. Příjmy se skládaly ze subvencí 14 600 korun, prodeje Leitmeritzerhütte 1000 korun, daru T. Grohmana

⁴⁸⁰ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 62

⁴⁸¹ tamtéž, s. 115

⁴⁸² tamtéž, s. 80

50 000 korun, darů a příspěvků členů 65 400 korun. Zajímavé je, že většina nákladů (8/9) byla pokryta z vlastních zdrojů.⁴⁸³

8.1.2 Pracovní oblast v údolí Ridnaun

Údolí Ridnaun je 18 km dlouhé boční údolí, které ve městě Sterzing ústí do údolí Eisack. Na jeho druhém konci je ledovec Üblertalferner a dva významné vrcholy Stubaiských Alp Wilder Feiger a Wilder Pfaff. Sekce si tuto oblast vybrala již v prvním roce své existence. Čtyři měsíce po založení 4. 5. 1886 se Teplická sekce rozhodla pro pracovní oblast v údolí Ridnaun, která původně patřila sekci Drážďany. Tuto oblast Czermakovi velice doporučoval jeho přítel Stüdl, ale i Emmer, Hecht a Purtscheller. Sekce Drážďany tuto oblast uvolnila z důvodu „nepříznivých podmínek“, mezi které patřilo: nepříjemní místní obyvatelé a velice těžce schůdné a nepřístupné údolí vzhůru do Ridnaun. Přesto se Teplická sekce rozhodla právě pro tuto oblast kvůli její nádherné přírodě a velkolepým výhledům. V té době byl místem setkávání a ubytování hostinec „Steinbock“, hostinský Stefan Haller patří k objevitelům údolí Ridnaun pro cestovní ruch, podporoval Alpenverein a jako truhlář si vzal na starosti výstavbu Teplitzer Hütte a stal se později jejím nájemcem. Další významnou osobou a zástupcem sekce v Ridnaun se stal farář Masl, který byl později za svou spolehlivou práci jmenován v roce 1895 čestným členem Teplické sekce. Na jeho památku byla na kostele v Ridnaun umístěna pamětní deska.⁴⁸⁴

Dle idejí Stüdla a Senna platila tehdy myšlenka podpory nejchudšího obyvatelstva v pracovních oblastech jednotlivých sekcí. Jakmile se Teplická sekce rozhodla pro oblast Ridnaun, okamžitě začala pomáhat. Od roku 1887 se v Ridnaun započalo na Vánoce s obdarováváním potřebných rodin horských vůdců a sedláků. Členové tím chtěli „*přinést ve velké bídě žijícím trochu světla do šedivých všedních dnů.*“⁴⁸⁵ Tento zvyk se udržel do první světové války. Této úloze se věnovaly ženy, především Marie Grohmann. Každý rok zveřejnil farář a horští vůdci poděkování v periodiku Mitteilungen DuÖAV.⁴⁸⁶

Pro celou oblast byla ale daleko důležitější ekonomická podpora. R. Czermak zařídil odbyt másla z Ridnaun v Severních Čechách, dlouhou dobu ho dodávala mlékárna ze

---

⁴⁸³ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 80

⁴⁸⁴ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 27

⁴⁸⁵ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 27

⁴⁸⁶ *Mitteilungen DuÖAV* – různé ročníky

Sterzingu. Stejně tak v době nedostatku krmiva, byl v Čechách prodán hovězí dobytek z Ridnaun. Ze stejného důvodu se na podzim 1892 rozhodli na vlastní náklady (kdy většinu financí věnoval Grohmann) postavit silnici z Mareith do Ridnaun a později tam zřídit poštovní stanici.⁴⁸⁷

Pro podporu rozvoje horolezectví, potažmo cestovního ruchu, založila Teplická sekce v Ridnaun vůdcovský spolek, znamenalo to ale starat se i o školení vůdců. V roce 1887 byli posláni dva vůdci Franz Kofler a Josef Mader do Innsbrucku na školení. V hostinci „Zum Steinbock“ byla zřízena vůdcovská stanice se 6 vůdci a pevně stanovenými tarify. Po vzoru Pražské sekce se část prostředků převáděla do vůdcovské kasy, z níž se financovalo horolezeckého vybavení a pomoc rodinám vůdců v případě zranění nebo úmrtí. Mezi vůdci byl jedním z nejspolehlivějších Peter Kotter, dále bratři Josef a Stefan Mader a především Josef Rainer- Pfitscher, který se vzorně staral o chatu Grohmann Hütte a o její přístupové cesty. Byl také prvním nájemcem chaty Erzherzog-Karl-Franz-Josef-Schutzhaus.⁴⁸⁸ Bohužel i přes nezanedbatelnou podporu vůdcovství došlo v následujících letech ke sporu mezi vůdci a Teplickou sekcí (kapitola 8.1.5), a dohled nad vůdcovstvím v Ridnaun převzala sekce Innsbruck.

Příkladem péče o své pracovní oblasti může být rok 1902: *„Byla vylepšena cesta na Wilder Pfaff a zajištěna kovovým lanem... Grohmannhütte získala novou omítku, Müllerhütte začala propouštět vodu a tak byla celá zabalena do voděodolného plátva, do Leitmeritzer Hütte násilně vnikla skupina studentů, škody po nich odstranila Lienzská sekce, na stavbu meteorologické stanice na Milešovce věnovala sekce příspěvek 100 korun.“*⁴⁸⁹

8.1.3 Výstavba cest v Ridnaun

Pro zpřístupnění oblasti a také pro zjednodušení zásobování a výstavby chat budovala sekce v Ridnaun turistické cesty. V roce 1894 byla jejich celková délka přibližně 45 km. První vznikla v roce 1886, při výstavbě Teplitzer Hütte bylo nutné vybudovat přístupovou cestu z Aglsboden až do míst dnešní Grohmannhütte. V roce 1887 byla vybudována cesta až k ledovci a o dva roky později, když byla otevřena Neue Teplitzer Hütte, byla vybudována cesta Sonnklarweg (Neue Teplitzer Hütte – Becher) a cesta na Beistein. V roce 1894 bylo

---

⁴⁸⁷ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 27

⁴⁸⁸ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986

⁴⁸⁹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Teplitz, Jahresberichte-Wahlen, Jahresbericht 1902

zpřístupněno boční údolí Valtigtal až k výbornému místu rozhledu nazývaném Hohen Ferse. Poté následovalo značení na další vrcholy, které Teplická sekce udržovala.⁴⁹⁰

8.1.4 Výstavba chat

V oblasti výstavby chat byla Teplická sekce hned po Pražské sekci druhou nejčinnější v Čechách. Během prvních čtyř let své existence do roku 1890 postavila dohromady 4 chaty. Do první světové války postavila ještě další 3 chaty. První světová válka ale znamenala ztrátu tohoto cenného movitého majetku. Po válce dvě chaty již neexistovaly a ostatní 4 zůstaly na území Itálie. Z původně poměrně rozsáhlého majetku nezbylo nic.⁴⁹¹

8.1.4.1 Teplitzer Hütte

Ještě před vznikem alpského spolku se v Teplickém horském spolku diskutovalo o výstavbě nové chaty a v červnu 1886 se Czermak společně se zástupci obce, horskými vůdci a radou Johannem Löfflerem vydal hledat vhodné místo na výstavbu chaty do oblasti svého působení do údolí Ridnaun (viz výše). Bylo zvoleno místo zvané „Bloße Bühel“, jako místo bezpečné před lavinami a hned byla uzavřena smlouva s obcí Sennen na získání stavebního pozemku a práv na výstavbu přístupových cest. S návrhem chaty pomáhal J. Stüdl a vzorem byla již vybudovaná Olpererhütte (kapitola 6.5.9). Smlouva na stavbu byla uzavřena 1. září 1886 s truhlářem Johannem Wildem. Ještě v tomtéž roce získala sekce subvenci 600 marek od centrálního výboru DuÖAV.⁴⁹² Na slavnostní otevření chaty 27. 8. 1887 byli sezváni hosté z Prahy, Norimberku, Vídně. Po slavnostním přijetí na nádraží ve Sterzingu se konal uvítací večer ve vyzdobeném sále „Alte Post“. Druhý den pokračovala společnost do obce Ridnaun, kde se od pozdního odpoledne hodovalo a pilo plzeňské pivo. Brzy z rána se vyrazilo směrem na chatu a okolo 10 hodiny se na chatě nacházelo již okolo 140 lidí (mimo jiné i členové 14 sekcí DuÖAV). Farář Masl sloužil mši a zasvětil chatu. Seznam řečníků byl dlouhý, stoly bohatě prostřené, sklenice naplněné, měla to být nezapomenutelná oslava.⁴⁹³ O několik měsíců později, 11. května 1888, přišel do Teplíc telegram od faráře Masla: „*Teplická chata je zničena!*“ A přitom místo vybíralo 28 místních obyvatel (horští vůdci, zástupci obce...). Předseda sekce Czermak si toto neštěstí zprvu kladl za vinu, ale posuzovatel Ludwig

---

⁴⁹⁰ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*

⁴⁹¹ *Festansprache zum 80jährigen Jubiläum der Sektion Teplitz-Schönau*

⁴⁹² *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911* s. 27-30

⁴⁹³ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 17

Purtscheller potvrdil, že místo bylo vybráno správně: „*Lavina nebyla příčinou, mohla to být vichřice, která chatu sfoukla, tak že na místě zůstalo jen několik kamenů a trámů. O 300 metrů dál byla nalezena nepoškozená sklenička na šampaňské.*“⁴⁹⁴ Toto neštěstí stálo sekci 3000 zlatých, i když později DuÖAV přispěl na výstavbu nové chaty dalšími 1400 zlatými.⁴⁹⁵ Na stejném místě už 97 let stojí Grohmann Hütte (podobně velká) a nic ji dodnes nepoškodilo.

8.1.4.2 Neue Teplitzer Hütte a Grohmannhütte

Zmařené úsilí neodradilo spolek od realizace svých plánů na výstavbu vlastní chaty v údolí Ridnaun. Měsíc po nešťastné události se konala mimořádná valná hromada 20. 7. 1888, aby se dohodl další postup při výstavbě nové chaty. Členové výboru se rozhodli pro nové místo nazývané „Beistein“, přesně o 300 metrů výše než byla původní stavba. „*Je to místo krásného výhledu, má plně otevřený pohled do údolí, velmi dobrou vodu, nenápadný odvod odpadních vod, je naprosto bezpečné před lavinami a centrálně umístěné.*“⁴⁹⁶ Opět byla vybudována přístupová cesta a na místě původní chaty se pro stavební dělníky využívalo nouzové přístřeší. Neboť se jednalo o druhou chatu v poměrně krátkém časovém horizontu, bylo financování nové chaty napjaté, finance Teplické sekce nedostačovaly, proto musela být výstavba daleko skromnější.

Na místě rozvalin původní Teplitzer Hütte umožnil dar druhého předsedy spolku Theodora Grohmana ve výši 400 zlatých další výstavbu. Na památku tohoto sponzorského daru získala chata nakonec jméno „Grohmannhütte“. Dne 14. srpna 1898 mohly být obě chaty otevřeny. Tentokrát se upustilo od velké oslavy. Přesto se zde sešli místní obyvatelé, zástupci Teplické a Norimberské sekce.⁴⁹⁷

Nová Teplická chata nestála dlouho. V roce 1898 byla nahrazena chatou Teplitzer Schutzhaus (kapitola 8.1.5.4), poté sloužila stavebním dělníkům při výstavbě chaty Becher Haus pro nevyhovující stav už pouze jako nouzová ubytovna a v roce 1905 byla stržena.

Grohmannhütte byla poslední nezměněnou chatou v Alpách podle původních plánů J. Stüdla a stojí dodnes.

---

⁴⁹⁴ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 18

⁴⁹⁵ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911* s. 47

⁴⁹⁶ tamtéž, s. 48

⁴⁹⁷ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 19

8.1.4.3 Leitmeritzer Hütte

Když v roce 1886 navštívil Reginald Czermak Lienz a setkal se zde s pozdějším starostou Lienzu Josefem Rohrachem, byl tak nadšený Lienzkými Dolomity, že se i přes značnou odlehlost rozhodl k vynaložení prostředků a námahy pro zpřístupnění této oblasti. Od té doby vznikla přátelská spolupráce Teplické a Lienzské sekce, která vyvrcholila postavením Leitmeritzerhütte v Lienzských Dolomitech. Na důkaz nového přátelství byly tamtéž dva vrcholy pojmenovány Teplitzerspitze a Leitmeritzerspitze. Tato nádherná oblast Czermakovi uchvátla a dlouho před tím, než se stala vyhledávaným turistickým cílem, napsal článek „Die Lasertzergruppe bei Lienz“, v němž popisuje vrchol Teplitzerspitze: *„Nádherně se zde uprostřed horské skupiny vyjímá příkrý vrchol, který má ze tří stran tvar pyramidy, na severozápad strmě spadá do údolí Laserzboden a na této stěně je možné rozeznat rysy obrovského obličejce.“*⁴⁹⁸

V Litoměřicích získal notář Franz Kurz mnoho členů Teplické sekce pro myšlenku výstavby chaty. Upřádal sbírku a koncert, které dohromady vynesly více jak 200 zlatých a starosta Litoměřic daroval dalších 100 zlatých. 17 března 1887 dali sekci Lienz plnou moc pro nákup pozemku na výstavbu Leitmeritzerhütte u jezera Laserzsee. Pro tuto chatu dostali od DuÖAV subvenci 500 zlatých, a tak nic nebránilo v rychlé výstavbě, která probíhala v kompetenci Lienzské sekce. 30. srpna 1888 předal Czermak chatu k turistickému užívání symbolicky vzletným projevem. K chatě vystoupalo okolo 50 lidí, především z Teplíc a Lienzu. Následoval slavnostní večer v Lienzu, kterého se zúčastnil i Karl Ritter von Adamek, pozdější prezident DuÖAV. Dohled nad touto neobhospodařovanou chatou převzala sekce Lienz. Pro snadnější přístup k chatě byly vybudovány dvě cesty: přes Galizer Klamm a později okolo Tristacher See.⁴⁹⁹

Na chatě se také nacházela první kniha výstupů, která byla současně i záznamem o prvovýstupech v oblasti chaty. Školní inspektor August Kolp ji doplnil hodnotnými kresbami, ale bohužel byla brzy z chaty odcizena. V následujících letech se ukázala velká hodnota této chaty, neboť v prvních letech její existence ji navštívilo mnoho známých osobností, například Ludwig Purtscheller, Eduard Richter a další. Vzhledem k tomu, že chata byla neobhospodařovaná, docházelo neustále k různým potížím: opakovaná násilná vniknutí a poškození střeš, vyprázdnění kasičky, odnesení nebo znehodnocení zásob potravin. V roce 1898 se dohodla Teplická sekce s Lienzskou sekci na správě a zásobování chaty, pokud jí

---

⁴⁹⁸ *Mitteilungen DuÖAV*, Bd. 12, 1886, s. 224

⁴⁹⁹ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 19

Teplická sekce pomůže s financováním.⁵⁰⁰ Tento krok byl logickým vyústěním toho, že oblast Lienzkých Dolomit je poměrně hodně vzdálena od Teplíc a také, že první roky byly poznamenány nízkou návštěvností.

Nakonec byla tato chata pro Teplickou sekci takovou zátěží, že ji v roce 1906 přenechala nově vzniklé Karlovarské sekci (kapitola 9.3), i vzhledem k tomu, že někteří členové Teplické sekce přešli do nově vzniklé Karlovarské sekce. „Vzhledem k odlehlosti této oblasti a vzhledem k velikému zatížení naší sekce v oblasti Ridnaun vznikl názor, že by předání oblasti v Laserzu jiné sekci bylo v zájmu turistického zpřístupnění této nádherné oblasti.“⁵⁰¹ Takto se mohla sekce plně soustředit pouze na oblast působení v Ridnaun.

8.1.4.4 Müllerhütte

O výstavbě nové soukromé chaty profesorem Müllerem ve své oblasti působení se Teplická sekce dozvěděla až z časopisu Mitteilungen 15. února 1891, v nichž byla zveřejněna krátká zpráva. V srpnu 1891 vyšel článek od Müllera „Müllerhütte auf Pfaffennieder am Übeltalferner.“⁵⁰² Z původního „přístřešku“ nakonec vyrostla malá chata se 6 lůžky, dnes bychom ji nazývali bivak. Měla rozměry 4x2,5m, byla ale postavena novým způsobem: měla dřevěnou konstrukci pokrytou dřevy a zevnitř korkem, ukotvena byla ocelovými lany, která zároveň sloužila jako hromosvod. Emil Pott z Mnichova o ní prohlásil: „Tato báječná chata je důkazem, jak lze účelově a levně postavit chatu, je pokusem o reformu výstavby chat..... Stavitel měl zřejmě jako předlohu železniční kupé“,⁵⁰³ dolní lůžka sloužila přes den jako lavice, horní mohla být zdvižena. Ačkoli chata stála na výborném místě nad Übeltalským ledovcem a byla ideálním výchozím bodem pro výstupy ve Stubaiských Alpách, pokračuje Pott: „Proč prof. Müller neumístil svou chatu na nedaleko ležící vrchol Becheru, s nádherným kruhovým rozhledem? Tam by bylo místa i pro daleko větší chatu. Měla by se najít sekce, která tuto stavbu převezme.“⁵⁰⁴ V Teplících se začali připravovat na potíže, neboť nájemní smlouvu pro vrchol Becher měl v rukách také Müller.

Müllerhütte byla v zimních i letních měsících hodně navštěvována a tak byla v již v roce 1892 rozšířena na 14 míst. Na valné hromadě DuÖAV roku 1892 v Meráně se dostala do diskuze i otázka jejího odkupu a přenesení pronájmu Becheru. Poté, co byla odmítnuta sekce

---

⁵⁰⁰ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 20

⁵⁰¹ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 39

⁵⁰² *Mitteilungen DuÖAV 1891*, Band 17, s. 216

⁵⁰³ tamtéž, s. 298

⁵⁰⁴ tamtéž

Hannover, která jako první projevila zájem, koupila nakonec Müllerhütte 28. dubna 1894 Teplická sekce za 1400 korun.⁵⁰⁵

8.1.4.5 Teplitzer Schutzhaus

Již v roce 1892 bylo zřejmé, že vysoká návštěvnost Neue Teplitzer Hütte si žádá neodkladné zvětšení chaty. Grandiózní krajina Stubaiských Alp přitahovala stále více návštěvníků. Při výstavbě Becherhausu se chata značně opotřebovala a byla potřeba rychle stavba nová, která byla schválena na valné hromadě 8. 4. 1893. V roce 1896 byly vydány podílové listy, které měly zabezpečit financování výstavby. Zpočátku vznikla otázka nového místa stavby, u ledovce Hangen vyvolával stále se lámající led obavy, a tak se vrátilo k původnímu návrhu na Beisteinu. Jako předloha byla vzata Varnsdorfská chata a byla upřednostněna dřevěná stavba. Dne 19. ledna 1897 začal stavitel Stefan Haller s výstavbou podle plánů stavitele Kelderera. V květnu přišla zpráva z centrálního výboru DuÖAV o tom, že by preferovali stavbu kamennou. Proto se ve Sterzingu shromáždili odborníci, aby vytvořili odborný posudek na dřevěnou stavbu, a teprve na podzim byli všichni o dřevěné stavbě přesvědčeni. Proto došlo ke zpoždění a teprve na jaře 1898 se mohlo začít stavět.⁵⁰⁶

V Teplicích mezitím dámský výbor v čele s Marií von Grohmann obstaral pomocí sbírek a darů zařízení chaty. Celkové náklady na výstavbu se vyšplhaly na 32 000 korun a sekce získala subvenci ve výši 6000 marek.⁵⁰⁷ 18. srpna 1898, v den narozenin císaře, mohla být chata slavnostně otevřena. V předvečer se v Ridnaun sešla slavnostní společnost, starostové z Teplic a Sterzingu, zástupci sousedních sekcí. Pěvecký spolek ze Sterzingu vytvořil atmosféru pro vynikající nádherný alpský večer, jehož vrcholem byl ohňostroj. Společnost vystoupila další dopoledne k chatě a byla uvítána předsedou Czermakem. Zúčastnilo se přibližně 150 hostů, včetně kapely ze St. Martina a pěveckého sboru.⁵⁰⁸

---

⁵⁰⁵ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 21

⁵⁰⁶ tamtéž s. 27

⁵⁰⁷ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 113

⁵⁰⁸ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 27

rok	1887	1889	1890	1891	1892	1895	1896	1897
Teplitzer Hütte	120							
Leitmeritzer Hütte		72	27	24	32	21		
Grohmannhütte		106	70	68	89	44	184	247
Neue Teplitzer H.		90	103	101	142	175	321	303
celkem	120	268	200	193	263	240	505	550

Tabulka 9 Návštěvnost na chatách Teplické sekce, zdroj: archivní materiály

8.1.4.6 Erzherzog-Karl-Franz-Josef-Schutzhaus

Brzy poté, co byla získána Müllerhütte (kapitola 8.1.4.4), se zjistilo, že ji bude nutné nahradit novou stavbou. (již v roce 1894 „neodkladně“) Rozhodnutí se stále odkládalo, až teprve v roce 1904 bylo vydáno výborem Teplické sekce usnesení o výstavbě. Dlouho se diskutovalo o velikosti chaty, někteří si přáli neobsluhovanou chatu se skladem potravin, druzí zase velkou obhospodařovanou chatu, až padlo rozhodnutí postavit malou chatu, která by šla snadno přestavět na chatu větší. Rychle byla přislíbena subvence 2000 marek. S výstavbou se ovšem otálelo a v roce 1906, o dva roky později, se rozhodovalo opět a tentokrát se schválila chata větší s minimálně 30 lůžky a nájemcem.⁵⁰⁹ Pro obhospodařovanou chatu výbor rozhodl proto, že se domníval, že spravovaná chata je schopná si vydělat na svůj provoz a údržbu. Na jaře 1907 byla uzavřena smlouva o výstavbě s Vinzezem Moserem, v létě začala výstavba základů. Transport dřeva na výstavbu byl díky 7,5 hodinovému výstupu velice náročný a počasí v roce 1908 výstavbě také nepřálo. Pracovní podmínky byly často ve výšce 3140 metrů neúnosné z důvodu nevhodného ubytování, kdy byli dělníci namačkáni v polorozpadlé Müllerhütte a také pro extrémní počasí: časté bouřky a mráz. Z důvodu neshody s Hannoverskou sekcí a vyhrocených vztahů zůstal Becherhaus, jen ¾ hodiny vzdálen, pro dělníky uzavřen. Práce pokračovaly jen velice pomalu, ale slavnostní otevření

⁵⁰⁹ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 140-141

bylo přislíbeno na 18. srpna 1908.⁵¹⁰ Do této výstavby velice citelně zasáhnul opět spor s Hannoverskou sekcí, která již v roce 1905 silně protestovala proti výstavbě nové chaty na tomto místě. „Bude zde vytvořena zbytečná konkurence mezi dvěma sekcemi ..... prosíme proto, aby Teplické sekci byla odmítnuta subvence 2000 marek v zájmu zachování míru.“⁵¹¹ Ještě silněji se ale ohradila poté, co zjistila, že teplotičtí mají v plánu postavit chatu obhospodařovanou, která znamenala silnou konkurenci jejich chatě na vrcholku Becher. Z důvodu těchto sporů a také proto, že sekce neuposlechla doporučení centrálního výboru a postavila chatu větší, než byla původní Müllerhütte, ji byla odebrána již přislíbená subvence 800 marek a zamítnuto poskytnutí další.⁵¹² Pokračování ve výstavbě bylo tehdy možné jen díky pomoci a finanční záruce T. Grohmana.

16. srpna 1908 se společnost sešla k slavnostnímu večeru v Ridnaun, a druhý den 25 členů sekce, honorace z údolí, horští vůdci a mnoho přátel vystoupili k chatě a ukončili den společným večerem. Další den bylo přítomno 50 hostů, chata byla vysvěcena, slavnostní řeč Reginalda Czermacka byla věnována touze po míru a spolupráci. Byla zde také vyřčena chvála císaři Franzi Josefovi a jeho následníkovi princovi Karlovi Franzovi Josefovi. Následoval jednoduchý oběd v nedokončené chatě a přípitek šampaňským, odpoledne všichni sestoupili do údolí.⁵¹³

O několik dní později přišla Jobova zpráva, mezi stavebními dělníky chaty se rozšířila epidemie tyfu, který přinesl nosič, který se vrátil z vojenské služby. Stavba byla úředně zastavena a zůstala stát až do dalšího roku. Zde se projevila rivalita s Hannoverskou sekcí, okolnosti viz níže, neboť se tato zpráva okamžitě dostala do tisku, s varováním a nabídkou ubytování v nedalekém Becherhausu. V červnu 1909 se po splnění některých úkolů (dezinfekce chaty, využití jiného zdroje pitné vody) mohlo pokračovat a 1. července byla chata otevřena turistům. Prvním nájemcem byl Josef Rainer Pfitscher, který již mnoho let spravoval Grohmannhütte.⁵¹⁴ Hned v prvním roce měla chata 503 návštěvníků. Náklady na výstavbu vystoupaly na 57 687 korun. Zde sekci vypomohl opět Grohmann a poskytl půjčku

---

⁵¹⁰ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 147

⁵¹¹ prameny

⁵¹² *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 143

⁵¹³ tamtéž, s. 149

⁵¹⁴ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 33

50 000 korun s takovými podmínkami, že se vlastně stal stavitelem chaty a tím sekci zbavil velkého finančního zatížení.⁵¹⁵

Tato nádherná stavba stojí do dnes, během zimního období je jedinou základnou v oblasti. Dnešní název Müllerhütte je vlastně ironií vyústění celého sporu, neboť role prof. Müllera v dlouhém sporu s Hannoverskou sekcí nebyla příliš průhledná.

8.1.5 Spor mezi Teplickou a Hannoverskou sekcí

Historicky zajímavou událostí, která je v rámci Alpského spolku ojedinělá, byl spor mezi Teplickou a Hannoverskou sekcí, který začal pozvolna, nakonec trval 20 let a čím dál více se vyhrocoval. Začal z historického úhlu pohledu bezvýznamným vystoupením profesora Müllera z Teplické sekce, ale osobní a zákulisní zájmy se rozrostly do té míry, že ho bylo nutné řešit na půdě nejvyššího vedení DuÖAV. Do tohoto sporu postupně vstoupily kromě dvou zúčastněných sekcí a vedení DuÖAV i zájmy horských vůdců z oblasti Ridnaun.

8.1.5.1 První neshody

*„Spolky svádějí dohromady lidi proto, aby mohli sledovat společné cíle. Často se ale stává, že mají rozdílné názory na způsob vykonávání práce. Sekce, která toho dokázala v průběhu několika let mnoho vykonat, vyžaduje samozřejmě i plné nasazení od členů svého výboru.“*⁵¹⁶ Na podzim 1889 bylo zatížení tak veliké, že došlo k ostré výměně názorů mezi členy výboru Teplické sekce. Výbor měl výhrady ke způsobu vedení knihovny profesorem Müllerem a Müller naopak byl nespokojen s výborem, který nepřijal jeho návrh univerzálního klíče⁵¹⁷ a nekoupil jeho alpinistické fotografie. Reginalda Czermacka tyto neshody mrzely a odstoupil, následovalo zvolení nového výboru sekce, v němž ale byl Czermak potvrzen ve své bývalé funkci. Müller se stal správcem chat a cest. Poté nastal relativní klid, ale na jaře 1891 se spor rozhořel nanovo, neboť se zjistilo, že prof. Müller si sám pro sebe za zády sekce pronajal pozemek u Pfaffennideru a na Becheru. Toto byl bezprecedentní čin, který se v Alpenvereinu vyskytl poprvé. Přestože mu Czermak stále vyjadřoval podporu, tak v polovině roku opustil Müller sekci ve zlém.⁵¹⁸

---

⁵¹⁵ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 164

⁵¹⁶ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 21

⁵¹⁷ Tento univerzální klíč od chat DuÖAV je nazýván AV-klíč a byl zapůjčován pouze členům alpského spolku

⁵¹⁸ tamtéž

8.1.5.2 Becherhaus

Když Emil Pott v prosinci 1891 vychvaloval vrchol Becheru pro jeho nádherný rozhled (viz.výše), bylo to pokušení pro činorodého předsedu sekce Hannover Carl Arnolda navrhnout valné hromadě 1892 v Meráně výstavbu chaty a meteorologické stanice na vrcholu Becher, jež by se jmenovala Adamekhaus. Ovšem pozemek, který ležel uprostřed oblasti působení Teplické sekce, byl pronajat Müllerem, který ve zlém spolek opustil. Johan Stüdl, který byl v té době uznávanou autoritou v otázce výstavby chat, ve svém stanovisku uvedl, že poloha Becherhausu je nádherná, ovšem varoval před šosáckou politikou a rozdílnými zájmy. Domníval se, že Teplická sekce by měla mít zásadní slovo. Arnoldův návrh na výstavbu Becherhausu byl sice 118 sekcemi podpořen, byl ale poté stažen, neboť nebyl jednotný názor na to, zda by se mělo dále vyjednávat s Müllerem. V Teplicích se domnívali, že se mezitím stal členem Hannoverské sekce. Müller měl již konkrétní stavební plány, dal ale Teplicím velice drsné podmínky, pokud by zde chtěli stavět. Vyjednávalo se, vznikl rozkol, nakonec se rozhodli o tom, že stavbu provedou, pokud to podpoří centrální výbor DuÖAV. To se nestalo, přesto chtěla Teplická sekce chatu postavit. V době, kdy stále ještě váhala, přišla překvapivá zpráva v lednu 1893, že se Hannoverská sekce rozhodla stavbu provést. Arnold napsal současně Czermakovi dopis, v němž ho ujišťoval, že nebudou dotčena zasloužená práva Teplické sekce na oblast v údolí Ridnaun. Po tomto ujištění nakonec Teplická sekce se stavbou souhlasila a 1893 byla zahájena výstavba. V roce 1894 bylo vyneseno a částečně dotaženo na saních přes ledovec 34 tun materiálu. Neue Teplitzer Hütte byla dělníky využívána jako ubytovna. 17. srpna 1894 mohl být slavnostně otevřen Kaiserin-Elisabeth-Haus a v průběhu oslavy Arnold poděkoval Teplické sekci za její podporu během výstavby.⁵¹⁹

8.1.5.3 Salzburský mír

S výstavbou chaty na Becheru bylo pro Hanoverskou sekci nevyhnutelné vybudovat přístupové cesty. S elánem Arnolda neudivuje, že již roku 1894 byla vylepšena cesta ze St. Martina k Botzerscharte, prodloužena cesta Sonklarweg k vrcholu a vybudována cesta na vrcholy Wilder Pfaff a Wilder Feiger. Není jisté, zda byla Teplická sekce o této výstavbě cest informována, musela to ale být pro členy Teplické sekce nepříjemná zpráva, když zaslechli o vyjednávání s místními obyvateli a o plánech na výstavbu cesty údolím Üblertalen. Tímto zasáhla Hannoverská sekce citlivé místo, vždyť se jednalo o pracovní oblast Teplické sekce. Vyjasnění situace bylo nutné, bylo usilováno o smířčí řešení. Obě strany sporu se sešli 7. září

---

⁵¹⁹ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 24

1895 v Salzburgu pod předsednictvím J. Stüdla, jenž byl čestným členem obou sekcí a jehož smysl pro spravedlnost byl uznáván oběma stranami. Dosáhlo se pro obě strany akceptovatelného výsledku: Sonnklarweg – nyní Carl-Vogt-Weg, cesta ze St. Martina – nyní Otto- Dreyer-Weg- budou do budoucna spravovány sekcí Hannover, druhá cesta ale patří také sekci Teplice. Wilder Pfaff patří Teplicím, které se zavázaly ke stavbě nové chaty a celá oblast je nepopíratelně Teplickou oblastí působení, tato sekce zde má na starosti dohled nad vůdcovstvím a tarify.⁵²⁰

8.1.5.4 Vůdcovské tarify

Po dohodě v Salzburgu nikdo nepředpokládal, že se spor opět vyhrotí. Ovšem dohled nad vůdcovstvím a tarify byly obtížnou částí, která připadla Teplicím. Vůdci chtěli hodně vydělat, klienti málo platit. Ten kdo hledá kompromis, najde dva nespokojené, které je potřeba přesvědčit. Začal dlouholetý spor 1897 – 1902 o vůdcovské tarify mezi Hannoverem, Teplicemi a vůdci, bez jakékoli shody, stále prudší, který se zvrhnul ve vzájemné osočování. Nepochopitelné je, že ani pozdější dlouholetý spolupracovník Johanna Stüdla August Gessner tento spor nevyřešil, ačkoliv byl v otázkách vůdcovství velice zkušený.⁵²¹

Vyčítavá pohlednice Czermakovi od přítele Arnolda z 24. 8. 1900 rozbila definitivně jejich přátelství. *„Jsme velice překvapeni, že z vaší strany se ještě nic nestalo ve věci vůdcovských tarifů. Proto odmítáme jakákoli další jednání s Vámi a podstoupíme tuto záležitost centrálnímu výboru DuÖAV.“*⁵²² Reginald Czermak složil veškeré své funkce v alpském spolku a teprve po dlouhém přemlouvání se odhodlal k další spolupráci.

Tato situace byla pro Teplice neřešitelná. Spolek se nakonec 25. listopadu 1902 odhodlal složit dohled nad vůdcovstvím v Ridnaun a poprosit sekci Innsbruck, aby tuto zodpovědnost převzala. Jak byla sekce deprimována, lze usuzovat z toho, že byla odhodlána Ridnaun úplně opustit, následovat návrh sekretáře Emmera a vyměnit tuto oblast za oblast v okolí vrcholu Angkogel. K tomu ale naštěstí nedošlo.⁵²³

---

⁵²⁰ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986

⁵²¹ tamtéž, s. 29

⁵²² *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 119

⁵²³ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 29

8.1.5.5 Další důvod pro rozkol: Erzherzog-Karl-Franz-Josef-Schutzhaus

Nyní všichni doufali v mír, ale byl to jen klid zbraní. Müllerhütte hrozila zřícením, nový způsob výstavby, tak chválený před 10 lety, nevydržel to, co si od něj slibovali. Novostavba byla nutností. Potřetí se tento vyhraněný boj mezi Hannoverskou a Teplickou sekcí rozhořel, když se na valné hromadě 1907 v Innsbrucku Hannoverská sekce pokoušela všemi prostředky zabránit stavbě nové chaty, neboť vnímali chatu jako konkurenci a domnívali se, že pouze oni jsou pány v této oblasti. Požadavky obou sekcí byly odmítnuty, Teplice nedostaly žádné subvence na stavbu chaty, Hannover naopak žádný souhlas se zákazem stavby. Tentokrát jednaly Teplice rychle, smlouvy na stavbu byly uzavřeny, dříví připraveno k transportu.⁵²⁴

Nakonec došlo na memoranda a letáky z obou stran. Na vrcholu sporu se vynořuje opět profesor Müller, jako člen Hannoverské sekce, můžeme se domnívat, že on byl tou osobou v pozadí, která spor vždy nanovo rozdmýchala.

V Ischglu se konala nová schůzka, kde byly marné veškeré pokusy o usmíření. Mezitím byla dostavena a otevřena v roce 1909 chata Erzherzog-Karl-Franz-Josef-Schutzhaus (kapitola 8.1.4.6). V průběhu stavby měli všichni zaměstnanci v Becherhausu pod pokutou zákaz kontaktu se stavebními dělníky.

Při dalším valné hromadě DuÖAV došlo k dalšímu bezvýslednému vyjednávání. Teprve koncem 1911 se mohla situace uklidnit. Na intervenci centrálního výboru přišel návrh na vyrovnání, který konečně obsahoval akceptovatelný kompromis.⁵²⁵

Ještě dnes stojí obě chaty 1100 metrů daleko od sebe. Becherhaus ceněný díky svému nádhernému rozhledu, Karlshaus (dnes Müllerhütte) oblíbený, neboť jsou od něj vrcholy Stubaiských Alp blíže.

Posledním konfliktem v tomto mnohaletém sporu byl pokus sekce Hannover na počátku roku 1911 vybudovat cestu k Becheru s tím, že se cesta vyhýbala Teplické chatě a plán na této cestě postavit zásobovací chatu, která by také sloužila k ubytování. Proti této výstavbě uprostřed oblasti patřící Teplické sekci se spolek ostře ohradil, byl prodán protest centrálnímu výboru DuÖAV. Zároveň členové Teplické sekce odjeli do Ridnaun a snažili se pomocí vyjednávání s místními úřady stavbě na místě zabránit. Nakonec se dosáhlo příměří, že cesta zůstane jak je, ale sekce Hannover opustí od pokusu vystavět na ní jakoukoli chatu, že zároveň v oblasti Stubaiských Alp už žádnou novou cestu nevybuduje a že nebude bránit

---

⁵²⁴ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986

⁵²⁵ tamtéž, s. 29

sekcí Teplice v získání subvence na zpřístupnění této oblasti. Smlouva v tomto znění nakonec byla podepsána a znamenala konec mnoholetého sporu.⁵²⁶

8.1.6 Studentské ubytovny

Předseda Teplické sekce Reginald Czermak se nechal inspirovat Guido Franz Rotterem, který založil v roce 1884 Deutsche Jugendherbergswerk (německé mládežnické ubytovny) se sídlem ve Vrchlabí. Teplická sekce otevřela v roce 1888 jako první z DuÖAV tři studentské ubytovny v Lienzu, Sterzingu a Ridnaun celkem s 12 místy, kde mohli být studenti ubytováni a stravováni za nízké ceny.⁵²⁷ Zbytek nákladů, které si ubytovatelé naučtovali, pokryla sekce. Sejně byly i studentské výhody na teplických chatách. Bylo by zajímavé sledovat, zda z těchto původních ubytoven vznikly ty současné, ale bohužel chybějí záznamy.

8.1.7 Spolupráce s DuÖAV

Vedení Teplické sekce, především Czermack, bylo aktivní i v rámci celého Alpenvereinu. V 90. letech 19. století se nekonala valná hromada DuÖAV, na níž by Reginald Czermack nebo Theodor Grohmann nepřednášeli k aktuálním tématům. Jejich ideje a návrhy byly vysoce ceněné. Jednalo se například o: zavedení studentských ubytoven, sešitové vydání Mitteilungen (které je dodnes), zavedení kategorií členstva atd.

Reginald Czermack byl v letech 1893 – 1900 zástupcem Stüdla ve výboru pro výstavbu cest a chat a zabýval se také pravidly pro spolky horských vůdců. V časopise Mitteilungen z roku 1893 vyšel jeho článek „Zu der Tourenordnungen der Führervereine“ (K pravidlům túr pro vůdcovské spolky).⁵²⁸

Theodor Grohmann byl dlouhou dobu pověřenec protokolu valné hromady.

Na rok 1898 byla dokonce naplánována valná hromada celého DuÖAV v Teplicích, bohužel ale tento návrh nebyl centrálním výborem DuÖAV schválen, z důvodu napětí mezi oběma národnostmi v Severních Čechách.⁵²⁹

---

⁵²⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Teplitz, Jahresberichte-Wahlen, Jahresbericht 1912

⁵²⁷ 10 kr přesání, snídaně 12 kr, oběd 20 kr, večeře 15kr, *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 52

⁵²⁸ *Mitteilungen DuÖAV 1893*, s. 114

⁵²⁹ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*, s. 112

Při příležitosti 25. výročí založení Teplické sekce v roce 1911 bylo založeno sdružení „Freie Vereinigung zur Förderung der gemeinsamen Ziele und Interessen der Sektionen in Böhmen“ (Volné sdružení na podporu společných cílů a zájmů sekcí v Čechách).⁵³⁰

8.1.8 Činnost sekce ve válce

Činnost sekce se v době první světové války téměř zastavila. Řada členů narukovala do války, v roce 1916 to bylo 46 členů (z celkem 363).⁵³¹ Zbylí členové sekce a také manželky, uspořádali během války řadu sbírek jak finančních, tak i materiální pomoci. Tyto sbírky byly poměrně úspěšné a tak se členové rozhodli uspořádat dobročinný večer 12. dubna 1916, který nakonec vynesl 1189 korun. Tyto prostředky byly vloženy do fondu na podporu vdov a sirotek v Tyrolsku. Ke stejnému účelu byl použit i výnos z vánoční sbírky.⁵³² Během války se sekce nemohla starat o chaty, neboť ležely na hranici s Itálií v místě jižní fronty. Díky inspekci jednoho svého člena sekce zjistila, že jsou chaty na počátku roku 1917 v pořádku. V této době sekce optimisticky plánovala okamžitou opravu a otevření po skončení války. Bohužel nové poválečné uspořádání způsobilo, že sekce o veškerý svůj majetek v Ridnaun přišla a nikdy se nedočkala odškodnění.

8.1.9 Činnost sekce v meziválečném období

Nové státní uspořádání po první světové válce donutilo sekci Teplice se oddělit od svého „mateřského spolku“ DuÖAV a formálně založit nový spolek s názvem Deutsche Alpenverein Teplitz-Nordböhmen (Německý alpský spolek Teplice-Severní Čechy, dále jen DAV Teplice). Brzy po válce byl překonán první útlum po nastolení nového státního uspořádání a spolek se začal rychle rozvíjet, jak to také vyplývá z rostoucího počtu členstva, které se mezi lety 1914 a 1935 rozrostlo v Teplicích ze 428 na 740.⁵³³ Novým předsedou se stal Robert Mitscherlich, jež řídil DAV Teplice až do roku 1927. Jeho nástupcem byl Ing. Karl Jirsch, který se 29. 7. 1937 společně se správcem chaty F. Lindermannem (oba výteční horolezci) zřítíl z Langkofelu a o několik dní později zahynul i F. Ovesny na Matterhornu.⁵³⁴ Do roku 1945 pak vedl spolek Hermann Löcker.

---

⁵³⁰ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 28

⁵³¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Teplitz, Jahresberichte-Wahlen, Jahresbericht 1917

⁵³² tamtéž

⁵³³ Festansprache zum 80jährigen Jubiläum der Sektion Teplitz-Schönau

⁵³⁴ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 34

Činnost alpského spolku pokračovala stejnými aktivitami jako v předválečném období. Akce DAV Teplice zaujímaly v životě města významné postavení. Plesy byly vždy vrcholem sezóny, stejně tak i přednášky a výlety. V rozsáhlé knihovně byla zřízena čítárna, společně s obchodním místem spolku.

Spolek se dlouho nemohl smířit se ztrátou chat v Ridnaun a mnoho let se pomocí diplomacie pokoušel alespoň o refundaci vyvlastněného majetku. Další myšlenkou bylo zbořit Erzherzog-Karl-Franz-Josef-Schutzhaus, stojící několik metrů za rakouskou hranicí a znovu ho postavit na rakouské straně hranice, k realizaci tohoto nápadu samozřejmě nedošlo. V roce 1924 vystoupila DAV Teplice na valné hromadě DuÖAV s prosbou o získání nové oblasti působení. Žádná z navržených oblastí nevyhovovala. Až díky návrhu Josefa Thiele z DAV Žatec v roce 1926 byla úspěšně společně s DAV Opava, Litoměřice, Karlovy Vary, Praha a Ústí nad Labem postavena Sudetendeutsche Hütte (kapitola 11.1).

8.1.10 Horolezecká činnost:

O horolezecké činnosti, případně o výkonnosti členů Teplické sekce nemáme příliš mnoho informací. Ve všech ročenkách či jiných oficiálních dokumentech je vždy odkaz na bohatou a aktivní činnost, ovšem konkrétní údaje nebo zápisy v knihách chybí. Díky smutné statistice spolku, která se zmiňuje pouze o smrtelných úrazech a díky položení chat sekce v blízkosti nejvyšších vrcholů Stubaiských chat, můžeme usuzovat, že členstvo Teplické sekce aktivně lezlo na nejvyšší vrcholky Alp.

Pro ilustraci uvádíme přehled zemřelých členů při horolezectví. Alois Schmidt, přítel R. Czermacka zahynul 30. 7. 1895 na Triglavu.⁵³⁵ Erika Czermak, umělecká malířka, vnučka zakladatele spolku se zřítily z prostředního vrcholu Tre Cime di Lavaredo v Dolomitech v roce 1936. V roce 1937 se společně zřítily zástupce předsedy Karl Jirsch a Fritz Lindemann v oblasti Langkofelu.⁵³⁶

---

⁵³⁵ *Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911*

⁵³⁶ *Festansprache zum 80jährigen Jubiläum der Sektion Teplitz-Schönau*

8.2 Sekce Ústí nad Labem

Alpský spolek v Ústí nad Labem je typickým příkladem malé sekce, k níž neexistuje příliš pramenného materiálu. Vývoj tohoto alpského spolku je podobný jako vývoj několika dalších menších spolků v severních Čechách. Zájemci o cestování a horolezení v Alpách z Ústí nad Labem se zpočátku stali členy Teplické sekce DuÖAV a vytvořili při této sekci z iniciativy Karla Eichlera v roce 1886 místní skupinu.⁵³⁷ Teprve později po roce 1900 zesílil zájem o vytvoření samostatné sekce. První krok pro založení spolku udělal Karl Müller, profesor na státním gymnáziu v Ústí nad Labem, který se ve svém dopise centrálnímu výboru DuÖAV⁵³⁸ zajímal o možnost vytvoření nové sekce. V době nejvyššího rozkvětu města, v roce 1904, se 14. ledna konala zakládající schůze Sektion Aussig DuÖAV (Sekce Ústí nad Labem), kterou iniciovali Karl Müller a Otto Fitz. Ředitel továrny Albert Behnisch byl zvolen prvním předsedou, zástupcem Karl Müller, pokladníkem Paul Müller, zakládajících členů bylo 44.⁵³⁹ Sekce Teplice umožnila svým členům přestup do nově vzniklého alpského spolku v Ústí, na konci prvního roku se sekce rozrostla na 84 členů.⁵⁴⁰

Předseda a výbor se snažili o bohatý sekční život. Pravidelně se konaly přednášky s promítáním fotek, věneček, který patřil k třešničce na dortu v plesové sezóně, se konal od roku 1906 a obohatil společenský život v Ústí.⁵⁴¹ Například v roce 1906 bylo uspořádáno 8 zasedání výboru, 1 ples, 3 přednášky a 1 výlet.⁵⁴² Samozřejmě byla pro členy sekce k dispozici malá knihovna obsahující především časopisy a literaturu s alpskou a horolezeckou tematikou. Majetek sekce se plynule navyšoval, v roce 1906 měla sekce 458 korun a v roce 1911 již 2685 korun.⁵⁴³ V roce 1911 odešel z místa předsedy spolku Karl Müller, neboť se přestěhoval do Vídně a v roce 1913 se stal předsedou Otto Fitz. Následujícím předsedou bylo od roku 1916 Konalius ale pouze do roku 1921 a nakonec ho následoval Walter Maresch.⁵⁴⁴

Z poválečného vývoje se dochovaly pouze částečné archivní materiály. DAV Ústí se pro oslavu 25. letého výročí založení spolku, 9. května 1929 v prostorách hotelu Dampfschiff

---

⁵³⁷ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986

⁵³⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Aussig, Gründung - Satzung, dopis Karl Müller – DuÖAV z 29. 9. 1903

⁵³⁹ tamtéž, dopis zakládající výbor – DuÖAV 15. 1. 1904

⁵⁴⁰ tamtéž, dopis Sektion Aussig – DuÖAV 21. 1. 1905

⁵⁴¹ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986

⁵⁴² *Mitteilungen DuÖAV*, 1907

⁵⁴³ *Mitteilungen DuÖAV*, 1911

⁵⁴⁴ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen

v Ústí nad Labem,⁵⁴⁵ pokusil vydat ročenku. Neboť členové v Ústí neměli žádné informace o založení spolku, tak požádali archiv DuÖAV o potřebné dokumenty.⁵⁴⁶ Z dostupných informací je zřejmé, že ročenka nakonec vydána nebyla. Stejně jako ostatní alpské sekce byl i DAV Ústí členem VDAV a také zakládajícím členem spolku „Sudetoněmecká chata“. Předseda ústeckého alpského spolku se aktivně zapojil do přípravného výboru tohoto spolku a vypracoval stanovy. Zároveň se zúčastnil výstavby nově vzniklé Sudetendeutsche Hütte. Známymi horolezci v meziválečném období byli například Anton Purksch a Karl Hejduk. Poslední zmínkou o předválečných aktivitách spolku je zpráva z roku 1937, dle které spolek jedná s Sächsischer Bergsteiger Bund o vytvoření společné horské záchranné služby v Labských pískovcích, Tisé a Saském Švýcarsku.⁵⁴⁷

rok	1904	1905	1906	1910	1913	1914	1923	1926	1938
počet členů	68	98	114	142	161	158	145	151	403

Tabulka 10 Počty členů Sekce Aussig DuÖAV, Archivní materiály

---

⁵⁴⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Verschiedenes, Sektion Aussig pozvánka na oslavu 25ti letého výročí

⁵⁴⁶ tamtéž, dopis DAV Aussig – DuÖAV 24. 8. 1928

⁵⁴⁷ *Mitteilungen DuÖAV*, 1938

8.3 Sekce Litoměřice

První zmínky o Německém alpském spolku v Litoměřicích sahají až do roku 1886. V tomto roce poslala sekce Teplice DuÖAV dopis všem starostům severočeských měst, aby vypátrala všechny zájemce o Alpy a turistiku v Alpách. Mezi několika, kteří se tehdy přihlásili, byl i notář Franz Kurz, jemuž se podařilo získat dalších 20 členů z Litoměřic.⁵⁴⁸ Došlo k založení místní skupiny při sekci Teplice, která plánovala postavit chatu v Alpách.⁵⁴⁹ Reginald Czermak, předseda Teplické sekce (kapitola 8.1), tehdy zprostředkoval teplickým členům vhodné místo na vybudování chaty v Lienzských Dolomitech u jezera Laserzsee. Chata byla vybudována za 2000 zlatých a otevřena v srpnu 1888 a nazvána Leitmeritzer Hütte. Rovněž byl jeden z vrcholů v okolí chaty pojmenován Leitmeritzer Spitze. Z důvodu finančních problémů a odlehlosti oblasti bylo nutné chatu prodat. Prodej se uskutečnil 6. 9. 1906 a od té doby chata patřila Karlovarské sekci. Více informací o výstavbě a provozu chaty v kapitole 9.3.1.1.

Litoměřická skupina byla ale činná dále, její členové objevili a slezli pískovcové skály v okolí Blíževedel, Úštěku a údolí Roklice východně od Litoměřic. Nejvíce se o prvovýstupy v těchto takzvaných Dubských skalách zasloužili: Eduard Kittel, Ernst Lange, Picha a dále jejich žáci (okolo roku 1910) Hanikirsch, Hönig, Kullich, Stolba. Průkopníky lyžování v okolí Litoměřic byli Karl Metzner s kolegou Ernstem Langem učitelem tělocviku na reálné škole.⁵⁵⁰ Sekce nebyla ušetřena neštěstí v horách, když se „27. 6. 1931 zřítíl správce Sudetoněmecké chaty, advokát Dr. Willi Hanikirsch z Litoměřic stovky výškových metrů z jihovýchodního hřebene Kendlspitze. V té době byl doprovázen Heinzem Standfestem (Litoměřice) a Edmundem Tischerem (Ústí). Jeho tělo bylo přeneseno do Klasu 28.6. Hanikirsch zmizel oběma spolulezcům, kteří zrovna odpočívali, na chvíli z očí a v té chvíli uslyšeli pád kamenné laviny, v níž se nacházel postižený. Hanikirsch byl výborný horolezec, takže příčina neštěstí je připisována nešťastné náhodě, pravděpodobně pádu kamene.“⁵⁵¹

Teprve po válce v roce 1922 byl založen Deutsche Alpenverein Leitmeritz (DAV Litoměřice) oddělením místní skupiny od DAV Teplice, která v té době měla již 65 členů.

---

⁵⁴⁸ Další členové byli: Franz Mittelbach, obchodník Jakob, obchodník Perlik, učitel Eduard Kittel

⁵⁴⁹ <http://www.s-line.de/homepages/tef/dav-sudeten/index.html?homepages/tef/dav-sudeten/nachrichten/n2005aug.html>. Der Leitmeritzer Alpenverein - nach Aufzeichnungen von Dr. Kurt Kusebauch

⁵⁵⁰ tamtéž

⁵⁵¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Verschiedenes, Sektion Leitmeritz, dopis VDAV – DuÖAV ze dne 28. 6. 1931

Činnost plánovali zahájit v roce 1922.⁵⁵² Předsedou sekce se stal Eduard Kittel a byl předsedou až do roku 1940, zapisovatelem Willibald Hanikirsch a spolek se stal okamžitě členem VDAV.⁵⁵³

Nový alpský spolek byl aktivní v celém meziválečném období. V prosinci 1935 byla založena mládežnická skupina „Jungmannschaft“⁵⁵⁴, jejíž členové⁵⁵⁵ se zasloužili o řadu prvovýstupů v jižní části Dubských skal např. oblasti Planého dolu mezi lety 1935 a 1937, současně došlo k systematickému zaznamenání všech doposud známých výstupů v této oblasti, které mělo být podkladem pro napsání horolezeckého průvodce, jež ale bohužel nebyl z důvodu vypuknutí druhé světové války vydán.⁵⁵⁶ Je samozřejmé, že členové DAV Litoměřice podnikali řadu výstupů v Alpách a později i v jiných pohořích například v roce 1933 výstup na Olymp. Lyžařská skupina alpského spolku byla rovněž součástí HDW a vlastnila útulnu s 25 místy u obce Němčí na Litoměřicku.⁵⁵⁷

V roce 1927 vstoupil spolek do spolku Sudetoněmecká chata, který sjednotil alpské spolky na území Čech za účelem výstavby společné chaty. Sudetendeutsche Hütte byla pak slavnostně otevřena v roce 1929 (kapitola 11.1).

---

⁵⁵² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Verschiedenes, Sektion Leitmeritz, dopis Ortsgruppe Leitmeritz - DuÖAV 17. 12. 1921

⁵⁵³ Tamtéž, dopis DAV Leitmeritz – VDAV 11. 4. 1922

⁵⁵⁴ Výťah ze stanov Jungmannschaft: Cílem založení je: vzdělat dobré horolezce, tak aby znali nebezpečí hor, aby měli radost z přírody, aby získali lásku k vlasti a také lásku k německému národu. Mělo by se u nich vybudovat pravé kamarádství, ochotná podřízenost a ohleduplnost, věrnost druhům a vstřícnost všem horolezcům až do nasazení vlastního života. Měli by být vychováváni k ochraně přírody. Prostředky pro dosažení tohoto cíle jsou: společné výlety do hor, společenské večery, jejichž obsahem budou přednášky o cestách do hor, o historii AV, o přírodě a ochraně přírody a o poskytnutí první pomoci. Dalšími prostředky budou: účast na samostatném vedení výletů, zorganizování závodu v lyžování jednou ročně, společný nákup vybavení. Tato skupina bude moci využívat slev na chatách a mládežnických ubytovnách. Vedení skupiny vykonává správce mládežnické skupiny, který spolku odevzdává jednou ročně zprávu o činnosti a vyúčtování. Může také rozhodovat o penězích až do výše 50 Kč. Zástupce vedoucího má za úkol vést seznam členů a knihu cest, zpracovat výroční zprávu. Členem této skupiny se může sát každý německý mladistvý mezi 16 a 25 lety po 3měsíční čekací lhůtě. Roční příspěvky obsahují pojištění.

⁵⁵⁵ Členy této skupiny tehdy byli: Anton Adler, Wilfried Brosche, Karl Friede, Herbert Hlawitschka, Adolf Holik, Wilhelm Kowarna, Artur Kratisch, Ernst Lange (der Jüngere), Robert Masilka, Rud. Melzer, Fritjof Metzner, Fritz Niklas, Heinz Rochlitzer, Helmut Schmirler, Alfred Weitzer, Walter Wunsch und Edmund Wunsch

⁵⁵⁶ <http://www.s-line.de/homepages/tef/dav-sudeten/index.html?/homepages/tef/dav-sudeten/nachrichten/n2005aug.html>. Der Leitmeritzer Alpenverein - nach Aufzeichnungen von Dr. Kurt

Kusebauch

⁵⁵⁷ tamtéž

8.4 Žatecká sekce

V malém severočeském městě, které v roce 1930 mělo 18 100 obyvatel, a hlavním hospodářským odvětvím bylo pěstování chmele, se také vytvořila skupina alpinistů. Většinou se jednalo o stávající členy Pražské, Karlovarské a Teplické sekce DuÖAV. V roce 1905 se knihovník Josef Kern pokusil tyto členy sjednotit a založit samostatnou Žateckou sekci, ale to se mu nepodařilo. Až za dalších osm let 27. října 1913 zorganizoval drážní doktor Edmund Nohel ustavující schůzi nově vznikajícího spolku.⁵⁵⁸ Zakládající valná hromada Sektion Saaz DuÖAV (Žatecké sekce) se uskutečnila 9. března 1914 za účasti 22 členů a do výboru spolku byli zvoleni: Edmund Nohel jako 1. předseda, Franz Gregor–Schiess jako 2. předseda a pokladník Franz Kaiser.⁵⁵⁹ Na konci roku 1914 měla Žatecká sekce 92 členů, což svědčí o tom, že se i v tomto relativně malém městě našel poměrně velký počet zájemců o cestování a horolezectví v Alpách. Po vzoru velkých alpských spolků se v Žatci rozběhl naplno společenský život. Ve výroční zprávě z roku 1914 se uvádí uspořádání přednášky Ernestem Kraupou z Teplic. Spolku se podařilo dojednat 50 % slevu na železnici u Buštěhradských železnic pro své členy, což mohlo motivovat mnoho nových turistů ke vstupu. V roce založení členové uspořádali pouze výlety do Krušných hor a Českého Středohoří, neboť z důvodu politické situace po vyhlášení první světové války, nebylo možné cestovat do Alp. Stejně tak byly aktivity směřované k vybudování vlastní chaty v Alpách přesunuty do pozdějších let. V prvním roce války narukovalo hned 31 členů.⁵⁶⁰ Ve válečném období se nekonala žádná valná hromada, ani se nevyvíjely žádné další sekční aktivity.

Z poválečných událostí není dochováno příliš mnoho informací. Stejně jako ostatní alpské spolky musel i ten v Žatci vzhledem ke vzniku samostatného Československa změnit své stanovy a přejmenovat se na Deutsche Alpenverein Saaz (DAV Žatec). V roce 1920 měl spolek 72 členů a z toho pouze 2 ženy.⁵⁶¹ Předsedou spolku byl od roku 1925 až do roku 1939 Josef Thiele a členstvo se každou sobotu scházelo v obchodě s lahůdkami Pimpl, centrem přednášek a plesů byl společenský dům Schützenhaus (Střelnice).⁵⁶²

Z dochovaných pramenů je zřejmé, že předseda DAV Žatec Josef Thiele inicioval výstavbu Sudetendeutsche Hütte a vznik spolku Sudetoněmecká chata (kapitola 11.1).⁵⁶³

---

⁵⁵⁸ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen, s. 33

⁵⁵⁹ Dopis Section Saaz – DuÖAV 10. 3. 1914

⁵⁶⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Verschiedenes, Sektion Saaz, Jahresbericht 1914

⁵⁶¹ tamtéž, seznam členů za rok 1920

⁵⁶² NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Esslingen 1986, s. 35

⁵⁶³ tamtéž, s. 97,98

Z horolezeckých aktivit je známá pouze skutečnost, že se spolek podílel na horolezeckém objevování vrcholu Bořeň.

rok	1913	1914	1920	1923	1926	1938
počet členů	60	92	72	148	229	264

Tabulka 11 Počty členů Žatecké sekce do roku 1938, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Verschiedenes, Sektion Saaz

9 Sekce v západních Čechách

9.1 Ašská sekce

V centru textilního průmyslu v Aši⁵⁶⁴, ve městě, které leží v nejzápadnějším výběžku Československa, byl založen první alpský spolek v západních Čechách a zároveň druhý na území Československa po sekci Praha (kapitola 6), byl také 66. sekcí celého DuÖAV.⁵⁶⁵ 20. června 1878 „*se rozhodlo 7 pro všechno krásné nadšených mužů, přesvědčených přátel Alp a z větší části taky zkušených horolezců, kteří mezi svými přáteli chtěli probouzet porozumění pro vysokohorské putování a pravý prožitek z přírody.*“⁵⁶⁶ založit Sektion Asch DuÖAV (Ašskou sekci). Iniciátorem založení byl především Christian Just, dalšími spoluzakladateli byli: Gustav Holstein, Eduard Klaubert, Adolf Panzer, Gustav Panzer, Ernst Ploss, Gustav Wolfrum a Erdmann Scheithauer. Zakládající valná hromada 61. sekce DuÖAV proběhla 11. ledna 1879, v tomto roce čítala sekce 20 členů. Prvním předsedou se stal Christian Just.⁵⁶⁷ Další předsedové jsou uvedeni v příloze 19.

Strukturu členstva nejlépe charakterizuje zápis v jednom z almanachů Ašské sekce: „*Nebylo lehké pro členy sekce vzdálené od Alp financovat cesty do hor, časy nebyly většinou příliš růžové. Tím se také vysvětluje, že v době až do druhé světové války byli členy spolku především akademici a příslušníci dobře situovaného měšťanstva, právníci, učitelé a obchodníci byli nosnými sloupy spolku.*“⁵⁶⁸ Struktura členstva Ašské sekce v roce 1879 byla: 10 fabrikantů, 5 agentů a ostatní povolání po jednom. „*Jak to v této době bylo běžné skoro ve všech sekcích alpského spolku, bylo jen málo majetných, kterým byly dopřány velké zážitky v Alpách. Z těchto lidí také vzešel potřebný finanční základ.*“⁵⁶⁹ Hlavním cílem sekce, tak jako celého DuÖAV, byla spolupráce na objevování a zpřístupnění Alp. Zároveň ale chtěl spolek umožnit prožitek přírody a turistiku těm obyvatelům Aše, pro které nebylo možné cestovat do vzdálených Alp.

---

⁵⁶⁴ Aš měla v roce 1870 9405 obyvatel a teprve v roce 1872 se stala městem. V době největšího rozkvětu měla 25000 obyvatel.

⁵⁶⁵ V roce 25. výročí založení v roce 1903 měl spolek 138 členů, v roce 1914 153 členů, v té době měl celý DuÖAV 99326 členů ve 406 sekcích. V první světové válce ztratil DuÖAV přibližně 28% svých členů. (GIDL, 2007)

⁵⁶⁶ *Festschrift zur 125. Jahresfeier der Gründung der Sektion Asch e. V. des Deutschen Alpenvereins am 5. Juli 2003*

⁵⁶⁷ Tamtéž

⁵⁶⁸ Tamtéž, str. 82

⁵⁶⁹ *Festschrift zur 125. Jahresfeier der Gründung der Sektion Asch e. V. des Deutschen Alpenvereins am 5. Juli 2003*, str. 22

O aktivním provozování horolezectví neexistuje příliš mnoho záznamů. Proto se o výstupech na významné Alpské vrcholy (Ortler, Zugspitze, Watzmann...) dozvídáme pouze díky seznamu přednášek ve výročních almanaších. Předseda chebské sekce Lauterer lezl ve Stubaiských Alpách, v Dolomitech, v Kaiser Gebirge, ve skupině Angkogelu. Dr. Lederer dle přednášek vystoupil na vrchol Watzmann v Berchtesgadenských Alpách, na vrchol Olperer, na Dachstein a další. Výjimkou je almanach k 120. výročí založení Ašské sekce, kde nalezneme i výčet významných výstupů, například Richard Baumgärtel na Monte Rosu, Matterhorn a Mont Blanc. Heinrich Geipel, Richard Baumgärtel, Karl Ludvik a Willy Berthold vystoupili se známým průvodcem Seppem Innerkoflerem na Tre Cime di Lavaredo v Dolomitech.⁵⁷⁰ Pro výcvik se používala domácí oblast Romersreuther Schweiz,⁵⁷¹ jež byla pro členy Ašské sekce cvičnou skálou. Lezecké kurzy zde vedli zkušení ašští alpinisté Heinrich Geipel, Richard Baumgärtel a Willy Berthold. Členové Ašské sekce také přispěli k turistickému rozvoji západních Čech tím, že vybudovali hustou síť značených cest v nejzápadnějších výběžcích Českého lesa a Krušných hor. Jedním z největších přínosů pro rozvoj turistiky v západních Čechách bylo rovněž vybudování dobře značené cesty po hlavním hřebeni Krušných hor.⁵⁷²

Členové spolku byli rovněž aktivní v zimě, samozřejmostí bylo bruslení a lyžování, v okolních lesích vedly stopy pro běžkaře. Z toho důvodu sekce založila v roce 1909 „Wintersportverein“ (Spolek zimních sportů), zakoupila pozemek nedaleko Hainberghausu (kapitola 9.1.1.1), kde v roce 1909 postavila sánkařskou dráhu, 984 metrů dlouhou a překonávající výškový rozdíl 117 metrů.⁵⁷³ Tato dráha později sloužila nejenom místním sportovcům, ale i ostatním z Bavorska a Saska.

Ke společenskému životu v Aši sekce přispěla přednáškami, při nichž byli diváci informováni například o Skandinávských horách, o Egyptě nebo Alžíru. Do Aše přijížděli i známí horolezci a dobrodruhové, například Julius Payer s přednáškou o svých polárních expedicích nebo Ferdinand Penzel o cestě na Jávu, na Ceylon, do východní Indie a do Himalájí. 19. listopadu 1884 popsal Gustav Wolfrum výstup na Etnu.⁵⁷⁴ Ašský spolek

---

⁵⁷⁰ *Festschrift zur 125. Jahresfeier der Gründung der Sektion Asch e. V. des Deutschen Alpenvereins am 5. Juli 2003*

⁵⁷¹ domnívám se, že se jednalo o Goethovy skály, další možnou oblastí by byla Skalka u Chebu, čemuž by odpovídal i geografický název, ovšem ne popis z ročenky „nedaleko Aše“

⁵⁷² *Festschrift der Sektion Asch des Deutschen Alpenvereins anlässlich ihres 90jährigen Bestehens 20. juni 1968, München, 1968, s. 9*

⁵⁷³ *Festschrift zur 125. Jahresfeier der Gründung der Sektion Asch e. V. des Deutschen Alpenvereins am 5. Juli 2003*

⁵⁷⁴ *Mitteilungen des DuÖAV, Band X, rok 1884*

uspořádal v prvním roce své existence 16. února kostýmní věneček, při němž byl taneční sál velkolepě vyzdoben dekoracemi s alpskými motivy (Dachstein, Tre Cime, Watzmann, Zugspitze).

S výstavbou Ascher Hütte rozšířil spolek svou působnost do Alp, konkrétně do Tyrolska, okresu Landeck, okolí vesnice See. Stejně jako u jiných alpských spolků se činnost neomezila pouze na vystupování na vrcholy a na vybudování své chaty. Významná byla i spolupráce s místním obyvatelstvem. Díky alpinistům z Aše se v této oblasti zavedla tradice vánočních stromů. Vždy v den Tříkrálové oslavy se v sále školy konala vánoční slavnost s ozdobeným stromečkem, při níž byly děti obdarovány dárky, většinou nejnútnejším oblečením, které zajistili členové Ašského spolku. Tato tradice trvala až do druhé světové války.⁵⁷⁵

Po první světové válce došlo k novému poválečnému uspořádání Evropy. Z důvodu rozpadu Habsburské Monarchie bylo Jižní Tyrolsko i přes protesty postižených zemí připojeno k Itálii a tím byla DuÖAV odňata významná oblast jejich působnosti. Po založení Československa 28. října 1918 se musel rozdělit také DuÖAV. Sekce Aš se přejmenovala na „Deutscher Alpenverein Asch der ehemaligen Sektion Asch des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins“ (Německý alpský spolek Aš bývalé sekce Aš DuÖAV) a stala se členem VDAV. Chaty, které byly ve vlastnictví spolku, byly po válce v zuboženém stavu a trvalo několik let, než se je podařilo opravit. Finanční situace spolku byla na počátku dvacátých let natolik nepříznivá, že se dokonce uvažovalo o odprodeji Ascher Hütte v roce 1924,⁵⁷⁶ k čemuž nakonec naštěstí nedošlo. V dalších letech se zvyšoval počet členů spolku až na maximum 259 v roce 1933, z čehož lze usuzovat, že krize byla překonána.

O činnosti spolku v meziválečném období neexistují téměř žádné dokumenty. 24. listopadu 1928 se konala oslava k 50. letému výročí existence spolku, k níž byla vydána i ročenka. V ní lze najít informace pouze o výstavbě a fungování chat Ascher Hütte a Heinberghaus. V tomto roce měl DAV Asch 207 členů.

rok	1878	1883	1888	1893	1898	1903	1908	1913	1918
počet členů	20	47	106	114	121	133	176	158	120
rok	1923	1928	1933	1938	1943				
počet členů	121	207	259	231	128				

Tabulka 12 Počty členů Sekce Asch, zdroj: archivní materiály

⁵⁷⁵ *Festschrift der Sektion Asch des Deutschen Alpenvereins anlässlich ihres 90jährigen Bestehens*, s. 9

⁵⁷⁶ *Festschrift anlässlich des 100ährigen Bestehens der Sektion Asch im DAV*, s. 17

9.1.1 Chaty sekce Aš

9.1.1.1 Hainberghaus (Chata na Háji)

Hainberg (Háj) 752 m byl nazýván „Domovským kopcem“ a byl obcí získán v roce 1861 od hraběte Zedtwitzsche za 6000 zlatých. Původně to byl šedý kamenitý vrchol, teprve začátkem 60. let 19. století zřídil fabrikant Georg Unger první „Hainberggarten“ (zahradu). Začala takzvaná pěstitelská éra, ve které se vrchol kopce postupně zalesňoval i díky založení tradice vysazení jedle na památku výročí úmrtí některého z významných obyvatel Aše.

V prvních rocích existence sekce Aš vzniklo přání vlastnit v domovské vrchovině turistickou základnu. Na valné hromadě v roce 1883 bylo rozhodnuto postavit na vrcholu Hainbergu chatu. Stavba byla provedena v roce 1884, náklady na výstavbu činily 4149 zlatých. 2. srpna 1884 následovalo slavností otevření za účasti zástupců úřadu, spřátelených spolků a ostatních občanů. Tím se stal kopec a jeho okolí významným místem aktivního odpočinku pro okolní obyvatelstvo. „*Staré poznání, že putování a chůze udržuje tělo a duši ve zdraví, bylo na Ašsku vždy hluboce zakořeněno.*“⁵⁷⁷ Brzy po otevření chaty byly založeny okolo Hainbergu okružní turistické stezky.

Již v roce 1874 následovala myšlenka vybudování rozhledny, a k tomu účelu byl založen speciální fond. V roce 1898 se výstavba rozhledny projednala na zasedání města Aše a byl navržen název Bismarkova věž, na jejíž architektonický návrh byla vypsána soutěž a získáno 320 architektonických návrhů. Zvítězil architekt Wohlem Kreis z Drážďan. Ještě před dokončením stavby se zdvihla vlna nevole proti názvu věže Bismarkova, neboť to bylo chápáno jako provokace slovanských národů. Přesto byla věž v září 1903 dokončena a 19. června 1904 slavnostně otevřena.⁵⁷⁸

S touto základnou je spojená i bohatá sportovní činnost členů alpského spolku. V roce 1909 byl založen na podnět Ašské sekce Wintersportverein (zimní sportovní spolek), jež měl za úkol postavit z vrcholu Hainbergu bobovou dráhu. Byla dokončena ještě ve stejném roce, měřila 984,35 metru a překonávala výškový rozdíl 117,5 metru. Svému účelu prokazatelně sloužila ještě v roce 1928.⁵⁷⁹ V meziválečném období se velké popularitě těšilo i lyžování, vrchol a okolí Hainberghausu k tomu bylo ideálním prostorem. Jižní, západní a východní

---

⁵⁷⁷ *Festschrift zur 125. Jahresfeier der Gründung der Sektion Asch e. V. des Deutschen Alpenvereins*, str. 36

⁵⁷⁸ tamtéž

⁵⁷⁹ *Festschrift aus Anlaß der Feier des fünfzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Asch der ehemaligen Sektion Asch der Deutschen und Österreichischen Alpenvereines*, s. 67

svahy kopce byly „jako stvořené pro lyžaře.“⁵⁸⁰ Hainberghaus (horská chata) slouží turistům na vrcholu Háje dodnes.

Obrázek 22 Bismarckturm na Heinbergu, *Festschrift aus Anlaß der Feier des fünfzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Asch der ehemaligen Sektion Asch der Deutschen und Österreichischen Alpenvereines, am 24. November 1928, Asch, Berthold, 1928*

---

⁵⁸⁰ tamtéž, s. 68

9.1.1.2 Ascher Hütte

V roce 1887 se obrátila sekce Aš na centrální výbor DuÖAV s prosbou, aby mohla u vrcholu Großer Rettensteinu u Kirchbergu v Tyrolsku vybudovat horskou chatu. Centrální výbor však navrhl vybudování chaty na Hochkönigu, v této oblasti ale nastaly konflikty se zájmy loveckých společností. Nakonec zásluhou předsedy Christiana Justa, který díky své firmě poznal nádherné údolí Paznauntal v horské skupině Samnaungruppe a pozval do této oblasti své kamarády horolezce, bylo na valné hromadě 8. prosince 1887 rozhodnuto vystavět chatu u Rotpleiskopfu. Trvalo dalších 7 let, než mohla sekce uskutečnit tento finančně náročný plán. V prvních letech se zaměřila na budování přístupových cest, v roce 1892 otevřela nouzovou chatičku „*Již jsme informovali o výstavbě cest sekcí Aš od Dorfer See v Paznauntal na vrchol Rothbleisskopf (Rotpleiskopf), dále z Kübelgrund k sedlu Furkapass, z Furekelspitze až do Serfaus a vyzdvihli jsme, že byl vytvořen praktický přechod z údolí Paznaun do údolí Oberinntal. V létě uplynulého roku zřídila sekce u vrcholu Rothbleisskopf (respektive na Kübelgrund, 2200 m n. m.) kamennou nouzovou chatku, pokrytou šindelem, opatřenou dveřmi a oknem, která nabízí ochranu při nepříznivém počasí. Leží v těsné blízkosti pramene, je v ní možnost přenocování pro 6-7 osob, lavice, sporák a nejnutnější nádobí.*“⁵⁸¹ V říjnu 1894 byl zakoupen pozemek a centrální výbor DuÖAV odsouhlasil subvenci ve výši 3280 zlatých, přičemž rozpočet byl dle stavitele Spieße 2615 zlatých.⁵⁸² Chata byla slavnostně otevřena 5. července 1896. Nástup na chatu trval 3-4 hodiny a na okolní vrcholy: Rotpleiskopf, Furgler, Samnaun byly podnikány túry nejenom v létě, ale i v zimě na lyžích. Na tehdejší poměry nebyla chata příliš velká, ale dostačující. Měla předsíň a v hlavní místnosti se nacházela plotna na přípravu teplých pokrmů. Ložnice byly odděleny od místnosti pouze závěsem.⁵⁸³ V té době sekce vybuďovala přibližně 34 km turistických cest v okolí údolí Paznaun. V roce 1903 se na chatě uskutečnil první lyžařský kurz pod vedením Victora Sohma, účastníky byli horští vůdci z obcí Galtür, Brand, Bürserberg, Schruns.⁵⁸⁴ Přes veškerou snahu spolku o propagaci chaty, se návštěvnost držela okolo 100 turistů ročně, což sotva stačilo pokrýt náklady s údržbou chaty. Bylo to způsobeno především tím, že na přelomu století byli turisté již zvyklí na poměrně vysoký komfort, který jim ale Ascher Hütte nemohla nabídnout.

---

⁵⁸¹ *Mitteilungen des DuÖAV* 1892, Bd. 18, S. 32

⁵⁸² *Einhundert Jahre Ascher Hütte*, s. 28, plán chaty v příloze 20

⁵⁸³ *Festschrift zur 125. Jahresfeier der Gründung der Sektion Asch e. V. des Deutschen Alpenvereins am 5. Juli 2003*

⁵⁸⁴ *Einhundert Jahre Ascher Hütte*, s. 37

Chata byla navštěvována i mezi roky 1918 a 1938, ale situace nebyla příliš příznivá, protože poválečná nouze vedla k tomu, že se začaly množit případy vandalismu a násilného vniknutí do chat alpských spolků. Náklady s tím spojené zatěžovaly DAV Aš natolik, že se v roce 1924 hlasovalo o tom, zda by nebylo lepší Ascher Hütte podstoupit jiné sekci. Spolek několikrát žádal centrální výbor DuÖAV o poskytnutí subvence na pokrytí nákladů spojených s nejnütnější údržbou a nápravou škod způsobených vandaly, bohužel nikdy žádný příspěvek nezískal. Nakonec se ale podařilo chatu z vlastních prostředků zachránit a udržet.⁵⁸⁵

V současné době tato chata patří sekci Pfaffenhofen-Asch DAV, jmenuje se Ascher Hütte , stojí na původním místě, ubytovací kapacita je 50 míst a je otevřená pouze v letní sezóně.

Obrázek 23 Slavnostní otevření Ascher Hütte *Einhundert Jahre Ascher Hütte, Festschrift zum 100. Jahrestag der Einweihung der Ascher Hütte 6. Juli 1996, München, 1996*

---

⁵⁸⁵ *Einhundert Jahre Ascher Hütte*

9.2 Chebská sekce

Podnět k založení Chebské sekce dali dva muži: továrník ing. Dominik Kreuzinger a advokát Eduard Lederer, kteří svolali na 10. prosince 1893 do chebského hotelu Neuberger zasedání, na kterém se přítomní usnesli založit vlastní Sektion Egger und Eggerland DuÖAV (Sekci Cheb a Chebsko, dále Chebská sekce) a odhlasovali stanovy, v nichž se kromě podpory zpřístupnění Alp také objevuje myšlenka podpory turistiky i v domácích horách.⁵⁸⁶ Už během tohoto shromáždění bylo výboru spolku předloženo 85 žádostí o členství. Existenci spolku potvrdilo české místodržitelství v Praze výnosem z 28. března 1894. Ustavující valná hromada sekce se konala 13. června 1894 a zvolilo předsedou spolku Hanse Lauterera.⁵⁸⁷

9.2.1 Činnost Chebské sekce

Z aktivní sportovní činnosti bylo pro členy chebského spolku typické pořádání pravidelných turistických výletů do okolních hor. Výbor spolku byl velice činorodý a již na první valné hromadě v roce 1894 se projednávala otázka turistického značení a 22. července 1894 uspořádal chebský spolek svůj první výlet přes Žandov, Židovskou pastvinu, Eberneth, Lobzy, Milíře, Krudum a Sokolov.⁵⁸⁸ Členové alpského spolku se rovněž zasloužili o vybudování a vyznačení turistických cest v Alpách, neboť v oblastech své působnosti zpřístupnili svou chatu a okolní alpské vrcholy.

Horolezecká činnost v Čechách byla pokládána pouze za cvičnou, připravující alpinisty na významnější výstupy v Alpách. Je dokumentováno lezení v oblasti a to na Vysokém Kameni⁵⁸⁹ poblíž Kraslic. Zde členové chebské sekce provozovali pravděpodobně horolezectví v podobě, kterou dnes nazýváme bouldering. „*Viseli jsme jako netopýři bez lan a háků ve stěnách Hohen Steinu a zdolávali jsme stěny, cimbuří a věže s opravdovou radostí.*“⁵⁹⁰

Od přelomu 19. a 20. století se rozšířila popularita zimních sportů. První sportovní použití lyží se na Chebsku odehrálo v roce 1892 v Rossbachu. Chebská sekce založila z tohoto důvodu v rámci svého spolku také spolek zimní. Ze zimních sportů, které se v okolí Chebu

---

⁵⁸⁶ SOKA Cheb, fond č. 437 §1 stanov Sekce Cheb a Chebsko „Účel sekce je, rozšiřovat znalosti německých a rakouských Alp, ulehčit cestování v nich, vedle toho také zpřístupnit přírodní krásy v blízké vlasti a probudit porozumění k nim.“

⁵⁸⁷ *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Egerland, bis 1920 Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines*

⁵⁸⁸ ČERNÝ, Z. *Ve znamení stříbrné protěže*. Cheb 2009,

⁵⁸⁹ Vysoký Kámen - Hohe Stein, jedná se o 777m vysoký kopec s 20m vysokými skalami z magnetického quarzitu

⁵⁹⁰ *100 Jahre Sektion Eger und Egerland im Deutschen Alpenverein*, s. 144

provozovaly, můžeme jmenovat: skoky na lyžích, sáňkování, zimní turistika, běžecké a slalomové závody. V okolí vrcholu Dyleně a chaty na Dyleni (kapitola 9.2.2.2) členové spolku pěstovali sjezdové lyžování a pořádali lyžařské výlety do okolí, například až do Mariánských lázní. Okolí chaty na Dyleni sloužilo jako oblíbený cvičný prostor pro začátečníky i pokročilé. 15. února 1931 zde uspořádal spolek poprvé lyžařské závody „Okolo Dyleně“ (Rund um den Tillen) a také sjezdový závod s překážkami.⁵⁹¹ Pořádaly se zde i lyžařské kurzy.

Ehneeschuhwettlauf „Rund um den Tillen 1931“, Start.

Obrázek 24 Lyžařský závod „Okolo Dyleně 1931“ *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Eggerland, bis 1920* Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines

Pravidelnou aktivitou bylo pořádání přednášek pro členy spolku i pro veřejnost. Obsahem přednášek byla alpská, turistická a geografická témata. Přednáškové činnosti byla věnována velká pozornost: „*abychom podpořili přehled a porozumění pro jiné kultury.*“⁵⁹² Chebská sekce organizovala v průměru 4 přednášky ročně, ale například v roce 1932 jich bylo 8. Přednášky připravovali členové sekce, a od konce první světové války i členové dalších sekcí alpského spolku, jak z Česka, tak i z Rakouska. Nejčastěji přednášky popisovaly a

---

⁵⁹¹ *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Eggerland, bis 1920* Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines, s. 80

⁵⁹² *Festschrift zur 125. Jahresfeier der Gründung der Sektion Asch e. V. des Deutschen Alpenvereines* am 5. Juli 2003, s. 22

dokumentovaly vysokohorské a turistické túry z Alp, ale také cestování do jiných zemí např. na Sicílii, do Bosny, Dalmácie, Černé Hory, Severní Ameriky, Skandinávie a později i do Himalájí. Některé přednášky byly věnovány i populárně-vědeckým tématům např. o ledovcích, fotografování apod. Prvních deset let probíhalo bez diapozitivů, ale od roku 1905 se žádná přednáška neobešla bez obrazové dokumentace, především z důvodu zájmu diváků. Bylo potřeba se stěhovat do stále větších sálů až se ve 30. letech začal používat velký sál městské knihovny v Chebu.⁵⁹³ Zpočátku bylo vstupné zdarma, neboť se přednášek zúčastňovali pouze členové sekce. Později z důvodů zájmu širší veřejnosti se začal platit poplatek,⁵⁹⁴ který sloužil k vylepšení finanční situace spolku. Příkladem velkých výdajů sekce může být postavení chaty na Dyleni, kdy se spolek zadlužil a až do druhé světové války splácel své pohledávky. V období první světové války se žádné přednášky nekonaly. Příklady přednášek konaných v Chebu: 26. dubna 1895 Julius von Payer „Über die Polarexpedition“ (O polární expedici), P. Bauer z Nabburgu „Deutsche Himalaya Expedition 1929/1931“ (Německá himálajská expedice 1929/1931).⁵⁹⁵

Jednou ročně spolek pořádal plesy, které se staly pravidelnou součástí společenského života v Chebu. Příkladem úspěšného alpského plesu může být ten z 30. ledna 1932 uspořádaný na motivy operety z alpského prostředí „Im weissen Rössl am Wolfgangsee“ (Na bílém běloušovi u Wolfgangsee)⁵⁹⁶ a i zde byly použity výpravné dekorace znázorňující alpskou krajinu. Plesu vévodil kostýmový průvod a o zábavu se staral krojovaný taneční soubor Rododendron.⁵⁹⁷

I přes četné ztráty na bojištích z řad aktivních členů, se sekční život na počátku 20. let vrátil do starých kolejí a ve dvacátých letech narůstá počet členstva, až dosáhl počtu 432⁵⁹⁸ ve 30. letech.

Stejně jako mnoho dalších chat vybudovaných českými sekcemi DuÖAV na italském území připadla i Egger Hütte po první světové válce Itálii. Chebský spolek se celé meziválečné období bezúspěšně snažil o finanční odškodnění za ztrátu této chaty.

---

⁵⁹³ *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Egerland, bis 1920* Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines

⁵⁹⁴ ve 30. letech činil 4 Kč pro nečleny, a 3Kč pro členy AV, tamtéž

⁵⁹⁵ *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Egerland, bis 1920* Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines

⁵⁹⁶ ples se stejnou tematikou uspořádala také Liberecká sekce a rovněž v roce 1932.

⁵⁹⁷ *100 Jahre Sektion Eger und Egerland im Deutschen Alpenverein*

⁵⁹⁸ *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Egerland, bis 1920* Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines

DAV Cheb se profiloval jako apolitický, což se stává významné na konci 30. let minulého století „*Aby se spolek nedostal do německých nacionálních proudů a aby ochránil členy před nepředloženým jednáním, obrací předsednictvo pozornost na staré prosby mnoha členů: na obdržení a spravování vlastní oblasti působení v Alpách.*“⁵⁹⁹

9.2.2 Chaty sekce Cheb

9.2.2.1 Eggerer Hütte

Brzy po založení spolku v roce 1894 se setkáváme s myšlenkou vyhledání vhodné oblasti pro výstavbu chaty a získání vhodné oblasti působení. Nakonec bylo nalezeno překrásné místo pod vrcholem Seekofelu⁶⁰⁰ v Pragser Dolomiten. 1. února 1904 se většina účastníků valného shromáždění rozhodla pro tuto oblast, kterou navrhoval předseda Lauterer. Náklady na výstavbu byly odhadnuty na 12 000 korun, z toho 5000 korun se spolku nedostávalo a tak byly vydány podílové listy.⁶⁰¹ První architektonické plány byly upraveny na základě odborného posudku Stüdla. V roce 1904 zakoupil spolek pozemek o rozloze 720 m² v nadmořské výšce 2335m, v místě nádherného rozhledu. V roce 1905 byla vystavěna přístupová cesta pro transport materiálu. 11. července 1906 zahájila stavební firma Apollonio di figli budování chaty. Ve stejném roce horský vůdce Angelo Bernardi zpřístupnil vrchol Seekofelu od chaty po hřebenu zajištěnou cestou. Rozpočet na výstavbu stále narůstal a tak byl uspořádán například vojenský koncert a jeho výtěžek 200 korun byl dán do stavebního fondu. Vybavení chaty bylo získáno většinou formou darů. Zpočátku byla chata vybavena pouze 10 lůžky. Předběžně byly stanoveny poplatky za užívání chaty 40 hal za vstup, 2 koruny za přenocování na posteli, 1 korunu za přenocování na matraci.⁶⁰² Slavnostní otevření chaty se odehrálo 16. července 1907. Tak jak bylo v té době zvykem, se účastníci sešli již den předem v hotelu Pragser Wildsee a následujícího dne vyrazili společně na túru k Eggerer Hütte. Před chatou se pak odehrála slavnostní vystoupení členů sekce i členů výboru DuÖAV. Po přípitku byla chata vysvěcena a následovala snídaně a prohlídka chaty. Celkově měla chata 5 pokojů po 3 lůžkách, noclehárnu a v přízemí společnou místnost s kuchyní. Již během prvních dvou měsíců provozu chatu navštívilo přes 500 osob a čistý příjem sekce dosáhl 637,16 korun. Chata byla velice oblíbená i v následujících letech. V letech 1910 – 1913 se

---

⁵⁹⁹ *100 Jahre Sektion Eger und Egerland im Deutschen Alpenverein*, s. 44

⁶⁰⁰ italsky Croda del Becco

⁶⁰¹ *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Egerland, bis 1920 Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines*

⁶⁰² *100 Jahre Sektion Eger und Egerland im Deutschen Alpenverein*

návštěvnost pohybovala okolo 600 osob ročně. Díky takto příznivému vývoji, bylo možné postupně dovybavit všechny pokoje, zlepšit a vybudovat další přístupové trasy. V roce 1914 se sekci podařilo uhradit poslední splátku za stavební práce a zakončit účetní rok s malým přebytkem. „Avšak v okamžiku, kdy spolek začal sklízet sladké ovoce svého předchozího úsilí, vypukla válka, která zanotovala první tóny písně pomíjivosti.“⁶⁰³ V průběhu války chata pustla a na jejím konci v rámci poválečného uspořádání připadla díky své poloze Itálii. Výbor spolku předložil československému ministerstvu zahraničí žádost o odškodnění a dožadoval se zastupování svých zájmů proti Itálii. Chebští si cenili své horské chaty, nyní v majetku turistického spolku Club alpino italiano na 35 000 lir. Své naděje se nevzdávali až do roku 1938 a i když se ve 20. letech zdálo, že vyjednávání jsou na dobré cestě a spolek má nárok na odškodnění, tak nakonec doložené finanční prostředky nikdy nezískal a s druhou světovou válkou skončily i poslední naděje na jakékoli vyrovnání.

Obrázek 25 Slavnostní otevření Eggerer Hütte, *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Eggerland, bis 1920* Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines

---

⁶⁰³ ČERNÝ, Z. *Ve znamení stříbrné protěže*. Sborník muzea Karlovarského kraje. Cheb: Krajské muzeum Karlovarského kraje, 2009, s. 172

9.2.2.2 Tillenberg Schutzhaus

Po válce byly vyjížděky členů sekce do Alp z finančních i politických důvodů nemožné a tak se pozornost obrátila na turistické a lyžařské cíle v Čechách. Vzniká mnoho turistických značených cest a mnohé z nich začínají nebo procházejí přes vrchol Dyleň (939 m). Při této příležitosti se objevuje také myšlenka vybudovat turistickou chatu na vrcholu Dyleň. Je založen stavební fond, stále ještě s myšlenkou na Alpy, ale v roce 1925 zakoupil spolek za 1500 Kč pozemek o výměře 2250m² na vrcholu Dyleň a tím bylo rozhodnuto o oblasti působení Chebské sekce v meziválečném období. 17. prosince 1925 bylo na mimořádném shromáždění po prostudování plánů rozhodnuto o výstavbě turistické chaty. Plánovaná výstavba vzbudila mezi chebskou veřejností značný zájem o činnost spolku a přispěla také k rozšíření členské základny v roce 1926 na 246 osob. Stejně tak se během sbírky na podporu stavebního fondu vybralo 76391 Kč. Dne 25. dubna 1926 proběhlo slavnostní položení základního kamene a již 3. října bylo možné uspořádat slavnost k vysvěcení nové chaty za účasti členů spřátelených sekcí a místních obyvatel.⁶⁰⁴ V dalších letech se ukázalo, jaký význam mělo umístění stavby přímo na vrchol Dyleň. Ze všech stran se na vrchol sbíhaly zimní i letní turistické cesty, což vedlo k tomu, že se zde od roku 1928 pravidelně konala zimní slavnost, která přinášela spolku nemalé finanční prostředky. Stavba byla stále vylepšována, byl vybudován nový pokoj „Turner-zimmer“, pojmenovaný po spolku Turnerů z Chebu, bylo zprovozněno chladicí zařízení, na postranních terasách usazeny lavice a sklopné židle. V roce 1931 se dobudovala příjezdová silnice, což opět posloužilo ke zvýšení návštěvnosti. Spolek započal poměrně rozsáhlou reklamní kampaň, kdy o chatě vyšly četné novinové články, inzerovalo se v okolních lázních, bylo rozdáno mnoho letáků do škol a sportovních spolků. Chata sloužila také jako základna při pořádání zimních lyžařských závodů. I přes hospodářskou krizi vzrostl počet členů spolku v roce 1932 na 432. Chatu v této době navštěvovalo ročně okolo 4000 osob.⁶⁰⁵ Po vypuknutí druhé světové války chata pomalu pustne a po válce zcela zaniká. Později na jejím místě v době studené války vznikla vojenská strategická radarová základna.

---

⁶⁰⁴ *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Egerland, bis 1920* Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines

⁶⁰⁵ tamtéž

Die Eröffnungsfeier des Lillenberghauses.

Obrázek 26 Slavnostní otevření chaty na Dyleni, *Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Eggerland, bis 1920* Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines

9.2.2.3 Radstädter Hütte

V roce 1937 nabídnul DAV Cheb centrální výbor DuÖAV ke koupi Radstädtskou chatu⁶⁰⁶ ležící těsně pod vrcholem Rossbrandu v Ennstalských Alpách, zároveň se spravováním oblasti, která patří k Salzburger Schieferalpen. Ve stejném roce spolek chatu kupuje a tím se ve vlastních očích stává plnohodnotným alpským spolkem. V následujícím roce se pokusil koupit pozemek, na kterém chata stála, ale tento rychlý postup byl znemožněn připojením Sudet k Německé Říši.

---

⁶⁰⁶ tato chata byla postavena v roce 1886 Radstädtskou sekcí DuÖAV a jmenovala se Lienzer Haus. Poté patřila sekci Ostmark, která se v roce 1936 rozpustila a chata připadla dle stanov centrálnímu výboru DuÖAV.

9.3 Karlovarská sekce

Obrázek 27 Karl Schöttner Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002; *Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad*

Jako poslední alpský spolek v západních Čechách byla založena Sektion Karlsbad DuÖAV (Karlovarská sekce). Na podzim roku 1901 se spojil Karlovarský speditér Karl Schöttner s několika podobně smýšlejícími přáteli a rozhodli se založit v rámci DuÖAV sekci Karlovy Vary. Až do této doby byla většina alpinistů z Karlových Varů členy Pražské sekce DuÖAV. Tato skupina byla tak aktivní, že v rámci Pražské sekce v roce 1883 iniciovala výstavbu chaty v Matschertalu, která na počest členů z Karlových Varů byla pojmenována Karlsbader Hütte (kapitola 6. 5. 12). Vzhledem k velké vzdálenosti Karlových Varů od Prahy bylo velice obtížné, aby se alpinisté ze západních Čech zúčastňovali sekčního života. Proto se 15. září 1901 sešlo 12 nadšenců⁶⁰⁷ v hotelu Post a rozhodli se založit vlastní sekci, která byla povolena 16. prosince výnosem 233619 státního místodržitelství v Karlových Varech.⁶⁰⁸ 16. února 1902 se konala zakládající valná hromada, na níž byl Karl Schöttner zvolen předsedou a učitel Gusta Kutchera jeho zástupcem. Nově vzniklý Karlovarský alpský spolek byl 270. sekci DuÖAV. Ve stejném roce se Karlovarská chata přejmenovala na Höller Hütte a

---

⁶⁰⁷Karl Schöttner, Franz Fischer, Poul Schöttner, Wendelin Klemm, Laurenz Hochseeder, Ernst Fickert, Eduard Wobisch, Rolf Grimm, Ernst Baumgärtl, Josef Hofmann, Gustaf Kutschera, Julius Stadler

⁶⁰⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte –Wahlen, Karlsbader Blatt No 19, 25. ledna 1912

zůstala ve vlastnictví Pražské sekce. První valná hromada se konala 21. ledna 1903 v Charvátově restauraci,⁶⁰⁹ v té době měla sekce již 74 členů.

Spolek rozvíjel aktivně svou činnost, konaly se přednášky s promítáním fotografií, důkazem tohoto tvrzení je zpráva o získání promítacího přístroje od Karlsbader Radfahrerverein (Karlovarského cyklistického spolku), neboť jeho členové byli současně i členy Karlovarské sekce. Zároveň sekce získala finanční prostředky po zaniklém Erzgebirgsverein Karlsbad (Krušnohorský spolek Karlovy Vary), pod podmínkou, že nadále bude rozvíjet turistickou činnost v Krušných horách. Tento slib alpský spolek dodržel vytvořením „Auskunftshalle für Touren in die weitere Umgebung“ (Informačního centra pro túry do dalekého okolí). O propagaci letní i zimní turistiky v okolí Karlových Varů svědčí řada článků v místních novinách např. „Sektionsausflug ins Erzgebirge“ (Sekční výlet do Krušných hor).⁶¹⁰ Velkým přínosem pro turismus v Krušných horách bylo vydání publikace „Führer in die weitere Umgebung Karlsbads“⁶¹¹ (Průvodce do dalekého okolí Karlových Varů), kterou vydal předseda Schöttner a stala se oficiálním propagačním materiálem. Karl Schöttner se stal prezidentem „Landesverband für Fremverkehr in Deutschböhmen“ (Zemského svazu pro cestovní ruch v Čechách).

Pro členy spolku byly pořádány pravidelné výlety do okolí Karlových Varů, v některém roce to byly i 2 výlety do Krušných hor. V roce 1911 se sekce rozrostla natolik, že mohly být založeny místní skupiny ve Vejprtech se 34 členy a v Žatci se 30 členy.⁶¹²

Po válce 7. dubna 1919 se konala první poválečná valná hromada, na níž předseda Schöttner vzpomenu 12 padlých členů v průběhu války.⁶¹³ Těmto členům byla v roce 1921 odhalena pamětní deska v blízkosti Karlsbader Hütte.

Meziválečný rozvoj alpského spolku, který se z důvodu osamostatnění Československa přejmenoval na Deutscher Alpenverein Karlsbad (dále DAV Karlovy Vary), je ve znamení růstu ve všech faktorech charakterizujících jeho existenci. Největší zásluhu na tom měl předseda Karl Schöttner, který spolek vedl až do roku 1938. Na počtu členstva je možné vysledovat, jak se zvyšoval zájem o alpinismus. Po válce na konci roku 1919 měl spolek

---

⁶⁰⁹ SOKA Karlovy Vary, Karlsbader Zeitung, August 2002, 52. ročník

⁶¹⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte –Wahlen, Karlsbader Blatt No 19, 25. ledna 1912

⁶¹¹ SCHÖTTNER, Karl *Führer durch die nähere und weitere Umgebung von Karlsbad: für Fusswanderer, Radfahrer und Wintersportler: für Eisenbahn-, Kraftwagen- und Wagenfahrten Karlsbad*, 1912

⁶¹² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte –Wahlen, Karlsbader Blatt No 19, 25. ledna 1912

⁶¹³ tamtéž, Jahresbericht 1919

pouze 193 členů.⁶¹⁴ V roce 1922 se zvýšil počet členů téměř na dvojnásobek – 486 členů, neboť do spolku vstoupili alpinisté z Kraslic, kteří v následujícím roce založili svou místní skupinu v rámci DAV Karlsbad s počtem 80 členů.⁶¹⁵ Po celá 30. léta se počet členů pohyboval přes 600 a vrcholu dosáhnul v roce 1933 – 686 alpinistů.⁶¹⁶ V roce 1927 musel spolek zvýšit příspěvek na 50 Kč, neboť v tomto období došlo k zvýšení příspěvku pro VDAV na 2 Kč a zdražila se také cena Mitteilungen DuÖAV z 24 na 32 Kč,⁶¹⁷ tento příspěvek zůstal v nezměněné výši až do roku 1938.

Spolek aktivně spolupracoval s dalšími alpskými a jinými organizacemi. Předseda Karl Schöttner se stal členem centrálního výbor DuÖAV v letech 1927-1931 a tím se aktivně podílel na činnosti celé organizace. Na jeho návrh se dokonce jednalo o konání valné hromady DuÖAV v roce 1935 v Karlových Varech, což se ale bohužel neuskutečnilo⁶¹⁸. Dále byl spolek aktivní v VDAV, Karl Schöttner se stal jeho předsedou v období 1923-1925. DAV Karlovy Vary byl rovněž zakládajícím členem Verband Sudetendeutsche Hütte a podílel se příspěvkem 5000 Kč na výstavbě Sudetendeutsche Hütte v roce 1927⁶¹⁹ a v následujících letech i na jejím provozu. Je doložena i spolupráce s jinými spolky v Karlových Varech, členové Turnbezirk Karlsbad, Karlsbader Turnverein 1860 a Turnverein Jahn se mohli ubytovávat v chatě Bergeim Gottesgab se slevou.⁶²⁰ Díky členství v HDGW (Hauptverband Deutscher Gebirgs-und Wandervereine) od roku 1923 měli i členové alpského spolku možnost využívat slev na cestování. Spolek se zviditelňoval pravidelnými zprávami v karlovarském tisku v Deutsche Tageszeitung a vydáváním a prodejem pohlednic.

---

⁶¹⁴ Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002 ; Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad

⁶¹⁵ Předsedou byl profesor Behr,

⁶¹⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte –Wahlen, Jahresbericht 1933

⁶¹⁷ tamtéž, Jahresbericht 1927

⁶¹⁸ tamtéž, Jahresbericht 1934,1935

⁶¹⁹ tamtéž, 1927

⁶²⁰ tamtéž, 1935

Tabellarische Mitgliederbewegung seit der Gründung

Jahr	Mitglieder	Jahr	Mitglieder	Jahr	Mitglieder	Jahr	Mitglieder
1902	74	1922	486	1968	236	1985	532
1903	98	1923	496	1969	253	1986	546
1904	118	1924	635	1970	270	1987	547
1905	128	1925	600	1971	300	1988	545
1906	133	1929	604	1972	308	1989	543
1907	141	1930	634	1973	325	1990	538
1908	182	1932	676	1974	355	1991	538
1909	212	1936	609	1975	399	1992	543
1910	238	1944	693	1976	415	1993	539
1911	241	1949	60	1977	433	1994	532
1912	234	1950	60	1978	462	1995	519
1913	226	1951	60	1979	491	1996	503
1914	211	1963	180	1980	521	1997	488
1915	196	1964	188	1981	513	1998	488
1919	193	1965	200	1982	516	1999	492
1920	223	1966	214	1983	523	2000	506
1921	274	1967	220	1984	527	2001	485

Obrázek 28 Vývoj počtu členů Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002; *Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad*

Stejně jako před první světovou válkou se pořádaly četné výlety do okolních hor (v roce 1921 to bylo 13 výletů za účastní 64 žen a 130 mužů), konaly se přednášky, každoroční plesy a pravidelná zasedání. Zajímavá je i aktivita spolku změřená na ochranu přírody. Ve spolupráci s HDGW bylo dosaženo v roce 1929 zákazu prodeje hořce jarního na trzích v Lokti a v Karlových Varech.⁶²¹

V roce 1923 založil DAV Karlovy Vary svůj lyžařský oddíl, jehož předsedou byl Otto Stieff⁶²² a sdružoval až 90 členů. Lyžaři byli velice aktivní, pořádali zimní lyžařské výlety, lyžařské kurzy a především se zasloužili o zakoupení a provoz Bergheim Gottesgab (kapitola Zasloužili se o propagaci lyžování v Karlovarském kraji například i tím, že se pokusili vybudovat odlesněním lyžařskou trasu z Klínovce do Jáchymova.⁶²³

Neexistuje příliš mnoho dokumentů o horolezecké činnosti členů. Zcela jistě byli aktivní v oblasti Karlsbader Hütte a existují záznamy o pořádání horolezecké školy. Dva členové v meziválečném období zahynuli v horách: Geolog Danzer se zřítíl v roce 1922 při sestupu z Großglockneru na hřebeni Stüdlgrat a Maria Tietz zahynula v oblasti u Croda di Lago v roce 1935.

⁶²¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte –Wahlen, Jahresbericht 1929

⁶²² tamtéž, 1923

⁶²³ tamtéž, 1932

Dne 24. ledna 1939 musel spolek z politických důvodů schválit nové stanovy a přejmenovat se na „Deutscher Alpenverein Zweig Karlsbad“ a tím stal se členem DAV se sídlem v Innsbrucku a také se stal automaticky členem Deutscher Reichsbund für Leibesübungen.

9.3.1 Chaty Karlovarské sekce

9.3.1.1 Karlsbader Hütte (2252 m)

První Karlovarskou chatu založila Pražská sekce v roce 1883 v Jižním Tyrolsku v údolí Matschertal a pojmenovala ji po Karlových Varech, jako výraz poděkování za aktivní činnost karlovarských členů v Pražské sekci. Po založení sekce Karlsbad v roce 1902 byla chata přejmenována na Höller Hütte⁶²⁴ a zůstala v majetku Pražské sekce (kapitola 6. 5. 12)

V roce 1906 zakoupila Karlovarská sekce Leitmeritzer Hütte (kapitola 8.1.4.3) od sekce Teplice za 1000 korun⁶²⁵ a v následujícím roce ji opravila za 13 000 korun, DuÖAV přispěl na opravy subvencí 4000 marek.⁶²⁶ Chata leží v oblasti Lienzských Dolomit, jež byla do té doby považována za nevýznamnou ve srovnání s Vysokými Taurami a Dolomity. Chata byla přejmenována na Karlsbader Hütte a 6. září 1908 slavnostně otevřena⁶²⁷. K této oslavě se sešlo přibližně 150 hostů, někteří z nich ještě ten den ráno vystoupali na vrcholy v okolí chaty. K příležitosti otevření bylo uspořádáno divadlo s názvem „In den Lienzer Unholden“ od básníka Josefa Hofmana.⁶²⁸ Od této doby byla chata spravována nájemci - rodinou Perneck z Merána. Celkové náklady na opravy se vyšplhaly na 22 000 korun.⁶²⁹ (příspěvek od DuÖAV 3000 marek (3600 korun))⁶³⁰

Karlovarská sekce zahájila velkou informační kampaň za účelem propagace Lienzských Dolomit a především okolí chaty. Ve všech významnějších periodikách vycházely články často doprovázené fotografiemi. Například v ročence DuÖAV 1911 vyšel 33 stránek dlouhý článek „Lienzské Dolomity.“⁶³¹ Zároveň byl vydán turistický průvodce oblasti.⁶³² O tom, že

---

⁶²⁴od roku 1986 se chata nazývá Oberetteshütte

⁶²⁵ *Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002* ; Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad

⁶²⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Hütten und Wege, Hüttenstandblatt

⁶²⁷ Na stejném místě v Lienzských Dolomitech stojí Karlsbader Hütte dodnes. Její ubytovací kapacita je 90 míst.

⁶²⁸ SOKA Karlovy Vary, text divadelního představení C/247

⁶²⁹ *Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002* ; Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad, s. 40

⁶³⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Hütten und Wege, Hüttenstandblatt

⁶³¹ Alfred von Radio Radiis *Die Lienzer Dolomiten* in Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenverein Band 42, 1911, s. 264-297

⁶³² PATÉRA, Lothar *Führer durch die Lienzer Dolomiten*, Wien 1922

chata byla stále oblíbenější, svědčí návštěvnost z roku 1909, kdy chatu navštívilo 650 turistů, z nichž 315 zde přespalo.

Nejznámějším horským vůdcem byl v Lienzu Matthias Marcher, který byl považován za jednoho z nejspolehlivějších, neboť údajně znal cestu na každý vrchol v oblasti Lienzských Dolomit a na většině z nich stanul jako prvovýstupce. Na cestě k chatě je takzvaný Marcherstein od něhož je chata poprvé vidět.

Z důvodu zvyšování atraktivity bylo v zájmu spolku vybudování a péče o turistické vysokohorské stezky v okolí chaty. V roce 1910 za pomoci subvence od DuÖAV byla vybudována cesta na vrchol Hochstadl a v roce 1912 byla od sekce Obertrauburg zakoupena zbývající část cesty za 200 korun a tím spolek vlastnil celou cestu, jež mohla být v roce 1912 slavnostně otevřena k desetiletému výročí založení Karlovarské sekce DuÖAV.⁶³³ Válku chata přestála překvapivě v poměrně dobrém stavu, přestože ležela v blízkosti válečné zóny a byly na ní ubytovány vojenské oddíly. Větší výdaje měl DAV Karlovy Vary po válce s opravami poničených turistických cest a s jejich novým značením. Od roku 1921 nastal nebývalý zájem o tuto oblast, počet turistů se zvedl na 3400 návštěvníků a 1400 ubytovaných. Ve dvacátých letech proběhla přestavba chaty za 150454044 KÖ (přibližně 100 000 Kč),⁶³⁴ jež byla celá financována z prostředků spolku vydáním podílových listů. Později proběhlo několik oprav Karlsbader Hütte, například střechy zničené velkým množstvím sněhu nebo dostavby veliké vyhlídkové terasy. V roce 1929 dosáhla chata nejvyšší návštěvnosti 2860 turistů,⁶³⁵ tento počet bohužel ale vzhledem k hospodářské krizi a omezení cestování německých občanů v roce 1934 prudce klesl, ale i přesto byla chata nejnavštěvovanější v celém Východním Tyrolsku.⁶³⁶ V roce 1938 oslavil spolek 30 let existence této chaty.

Po celou dobu byla pro DAV Karlovy Vary velice důležitá spolupráce se sekci Lienz DuÖAV, která se především zásluhou svého předsedy Rudly Ellera⁶³⁷ starala o Karlsbader Hütte.

V současné době je Karlsbader Hütte výstavní chatou DAV ve vlastnictví sekce Karlsbad DAV.

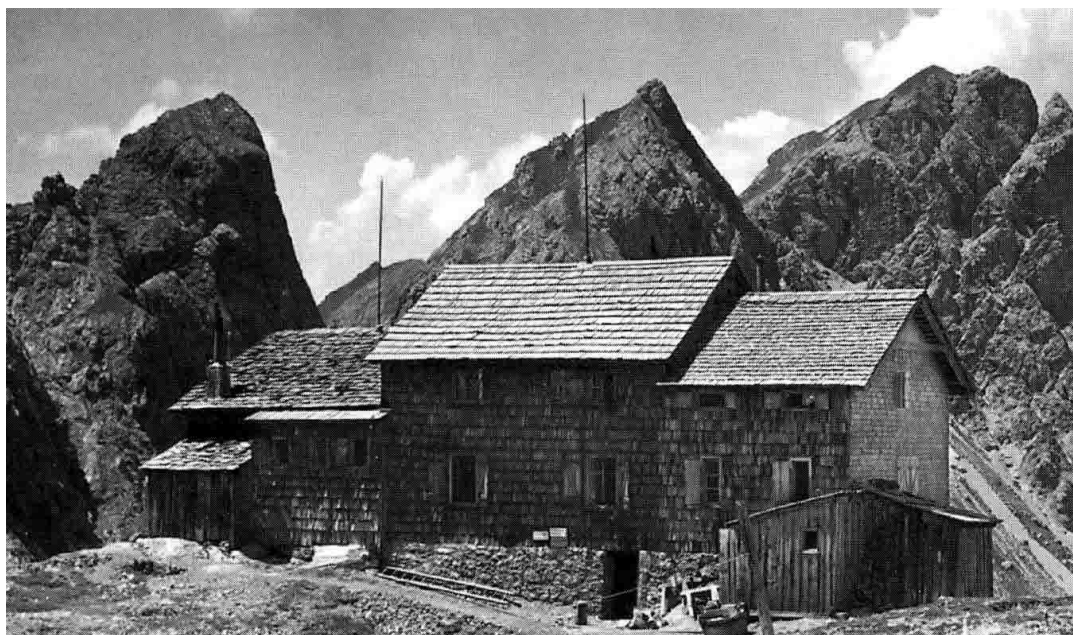
⁶³³ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte –Wahlen, Karlsbader Blatt No 19, 25. ledna 1912

⁶³⁴ *Ein hundred Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002* ; Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad s. 48

⁶³⁵ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Hütten und Wege Hüttenstandblatt

⁶³⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte –Wahlen, Jahresbericht 1934

⁶³⁷ Rudl Eller se stal čestným členem DAV Karlovy Vary v roce 1924

Obrázek 29 Karlovarská chata po 2. přestavbě v roce 1923 *Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002*; Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad

9.3.1.2 Bergheim Gottesgab - Lyžařská chata na Božím daru

O získání této ubytovny se zasloužili lyžaři z Karlovarské sekce v roce 1928. Pro tyto účely byl získán a přestavěn dům č. 136 na Božím Daru, architektem byl Anton Breinl a stavitelem Swoboda. Prostředky na výstavbu byly získány na základě půjčky. Slavnostní otevření se konalo 13. října 1929.⁶³⁸ Již v roce 1930 zde přespalo 1121 turistů.⁶³⁹ Chata po celou dobu sloužila především v zimním období a byl o ni veliký zájem, jak ze strany členů spolku, tak i dalších lyžařů. Z výroční zprávy za rok 1932 se dozvíme i ceny za ubytování: za 7 dní ubytování s plnou penzí a lyžařským kurzem zaplatili členové spolku 238 Kč (z toho lyžařský kurz 70 Kč).⁶⁴⁰ Není známo, jaký byl další osud této ubytovny.

---

⁶³⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte –Wahlen, Jahresbericht 1929

⁶³⁹ *Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002* ; Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad, s. 48

⁶⁴⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad, Jahresberichte –Wahlen, Jahresbericht 1932

10 Sekce na Moravě

10.1 Brněnská sekce

Na zasedání valné hromady DuÖAV v roce 1880 dal tehdejší předseda sekce Austria Karl Ritter von Adamek podnět k založení prvního alpského spolku na jižní Moravě. Zakládající schůze nové Sektion Moravia DuÖAV (sekce Morava, dále Brněnská sekce) se uskutečnila 15. února 1882 a bylo zde přítomno 20 obdivovatelů Alp. Členové prvního výkonného výboru byli: předseda Karl Kandler a dále August Berger, Franz Brenner, Cornelius Hože, Josef Palliardi, P. Ambros Poye, P. Anselm Rambousek, Heinrich Sonneck a Otto Spornier.⁶⁴¹ Zájem o členství ve spolku byl poměrně značný, neboť hned v prvním roce své existence do sekce vstoupilo 152 členů,⁶⁴² což dle ročenky lze přičítat kromě jiného i výhodám spojeným s členstvím v alpském spolku, například slevám na železnici, parnicích a chatách.

Činnost spolku se v prvních letech zaměřila na povzbuzení zájmu o Alpy a tak, stejně jako v jiných městech, se konala pravidelná setkávání členů a přednášky, na kterých alpinisté prezentovali zkušenosti a zážitky z cest do Alp. V roce 1882 to byla například přednáška profesora A. Makowského o cestě do Švýcarska a přednáška C. Hože o výstupu na Triglav a Bischofsmütze.⁶⁴³ Samozřejmou aktivitou byly i pravidelné výlety do okolí Brna, které nabízelo dostatek turistických příležitostí, například Pálavské vrchy. Pro lepší informovanost členů spolku byla založena knihovna.⁶⁴⁴

Nejlepším ukazatelem rozvoje alpských spolků je vývoj počtu členů. Na grafu se znázorněným vývojem počtu členstva lze vysledovat a popsat příčiny některých výkyvů. Od založení narostl počet členů rychle a to až na 280 v roce 1885. V tomto roce ale někteří členové spolku odešli do nově založené Opavské sekce (kapitola 10.2). V roce 1907 přichází strmý nárůst až na počet 382 z důvodu vstupu nových členů z Österreichischer Turistenklub (Rakouský turistický klub). Pokles počtu členů po první světové válce se vyrovnal v roce 1921. Náhlé snížení počtu v letech 1925 a 1926 bylo zapříčiněno rozhodnutím o zaplacení

---

⁶⁴¹ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 9

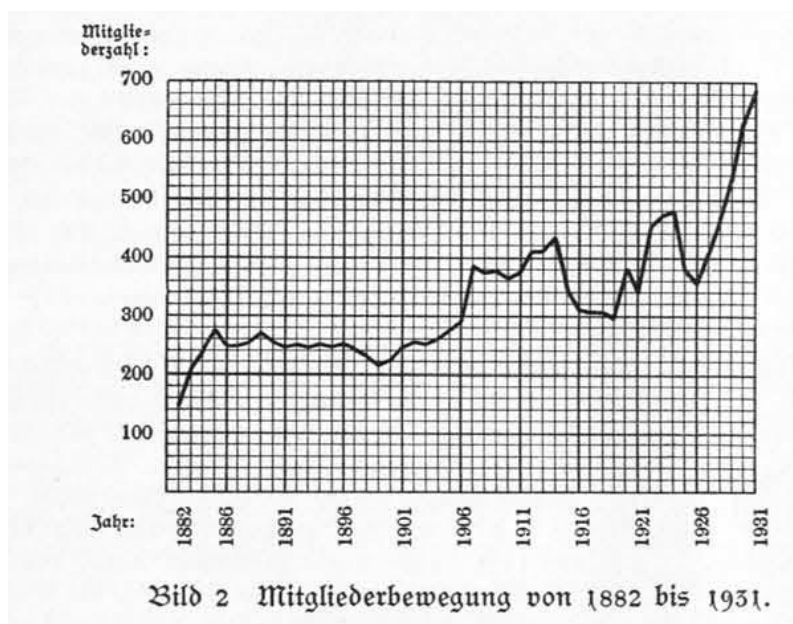
⁶⁴² tamtéž

⁶⁴³ http://www.dav-bibliothek.de/webOPAC/Sektionsschriften/Sektion_Moravia/Jahresberichte/SektionMoravia1882-web.pdf

Jahresbericht und Rechnungsabschluss pro 1882

⁶⁴⁴ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 10

jednorázové daně 400 korun do stavebního fondu na pokrytí nákladů spojených se stavbou nové chaty u Wagenitzsee. Od roku 1927 pak počet členů narůstal až na 695 v roce 1931.⁶⁴⁵

Obrázek 30 Pohyb členstva 1882 – 1931 *Fünzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 13

Po první světové válce se sekce přeměnila na samostatný Deutscher Alpenverein Moravia (Německý alpský spolek Morava, dále DAV Brno) a vytvořila společně s 12 alpskými spolky působícími v Československu VDAV. Formální odtržení od DuÖAV ovšem nezpřetrhalo původní vztahy. *„Rozpuštění spojení spolku s DuÖAV nenarušilo ale nepřetržité styky s velkým spolkem, jehož vyhlášky na sebe vztahuje stejně jako dříve a jehož výhody jsou určeny i jejím členům a jemuž je zavázána velkým poděkování za značnou finanční podporu při stavbě chaty.“*⁶⁴⁶

Vedení spolku zůstávalo po mnoho let ve stejném složení. Předsedou byl až do své smrti v roce 1913 zástupce starosty města Brna Karl Kandler, jež měl velké zásluhy v udržení jednoty spolku v období, kdy docházelo k názorovým neshodám mezi mladými aktivními a původními zakládajícími členy spolku. Dalšími předsedy spolku byli: hlavní stavební rada a docent na Německé technické vysoké škole v Brně Josef Wolfschütz 1913 -1922, Wilhelm Innerhuber 1922 – 1923 a hlavní stavební inspektor v Brně Ferdinand Koza 1923 - ?.⁶⁴⁷

⁶⁴⁵ *Fünzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 13

⁶⁴⁶ tamtéž, s. 20

⁶⁴⁷ tamtéž s. 14

DAV Brno v meziválečném období pořádal společenské večery v brněnském Německém domě, přednášky, alpské „literární večery“, slavností večery a červencovou slavnost. Od roku 1931 vydával vlastní noviny „Bergwart“. Byla založena knihovna. Pouze přáním zůstal vánoční večírek na Wagenitzsee Hütte z důvodu nebezpečného zimního přístupu k chatě.⁶⁴⁸

10.1.1 Chaty Brněnské sekce

10.1.1.1 Brünnerhütte

Snaha o získání vlastní chaty v Alpách zpočátku narážela na nedostatek financí. V roce 1884 byl založen stavební fond a v roce 1887 byla spolku nabídnuta od sekce Gröbming k prodeji chata v oblasti Dachsteinu v místě zvaném Stoderzinken ve výšce 1947 m. Tato oblast se jevila členům spolku z Brna jako velice výhodná, neboť cesta do oblasti Dachsteinu trvala necelý jeden den. Chata byla koupena za 450 zlatých a její vnitřní vybavení za dalších 300 zlatých.⁶⁴⁹ Dne 5. srpna 1888 byla slavnostně převzata za účasti velkého počtu členů sekce⁶⁵⁰ a nazvána „Brünnerhütte“. Návštěvnost se pohybovala okolo 180 lidí za rok.⁶⁵¹ Brzy ovšem tato chata přestala uspokojovat potřeby především vysokohorských turistů, neboť z chaty nebylo možné uskutečnit túry na vysoké vrcholy v oblasti. Hlavní vrcholy oblasti Dachstein, Torstein a Bischofsmütze vyžadovaly dlouhý nástup přes vrchol Oden Stein a byly lépe přístupné z jiných chat například Simonyhütte,⁶⁵² Adamekhütte⁶⁵³ a dalších.

Mezi členy sekce již od prvních let její existence najdeme větší počet vynikajících horolezců, patřili mezi ně P. Rambousek, P. Poye, Hože, Stonawsky a J. Palliardi. Josef Palliardi navštívil v 70. letech oblasti Ötztal, Stubai a Ortler. Stonawsky vystoupil v roce 1886 a 1887 na čtyřtisícové vrcholy Monte Rosa, Weißhorn, Jungfrau a Matterhorn, což v této době znamenalo vynikající horolezecký výkon.⁶⁵⁴

Převážně tato skupina vysokohorských turistů naléhala z výše zmíněných důvodů na odprodání Brünnerhütte a získání jiného pro horolezectví výhodnějšího místa. Dalším důvodem byly vyhrocené vztahy s místními obyvateli a výstavba silnice na Stoderzinken, které změnila jedinečnost okolí Brünnerhütte. I přes snadnou dostupnost byla chata málo

---

⁶⁴⁸ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia"

⁶⁴⁹ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 10

⁶⁵⁰ EMMER, J. *Geschichte des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*. Berlin 1894, s. 272

⁶⁵¹ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 11

⁶⁵² Simonyhütte, chata v oblasti Dachsteingruppe, ve vlastnictví Sektion Austria ÖAV

⁶⁵³ Adamekhütte, chata v oblasti Dachsteingruppe, ve vlastnictví Sektion Austria ÖAV

⁶⁵⁴ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 10

navštěvovaná, návštěvnost se pohybovala pouze okolo 180 turistů ročně. Výkonný výbor nakonec rád přijal v roce 1902 nabídku sekce Austria DuÖAV na odkoupení této chaty.⁶⁵⁵

Bild 8 Einweihung der Brünnerhütte am Stoderzinken im Jahre 1888

Obrázek 31 Foto ze slavnostního otevření Brünnerhütte, *Fünzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia" s. 19

10.1.1.2 Wagenitzsee Hütte

Hledání nového vhodnějšího místa začalo již v roce 1894, kdy někteří členové podnikli cestu do oblasti Ortleru, ale zde vhodné místo nenašli. Nejednotné názory na stavbu nové chaty vedly k tomu, že až do první světové války se sekci nepodařilo novou chatu vybudovat. Spolek se až do roku 1910 neshodl na výběru místa, byly navrhovány oblasti Maurertal, Sonnblick, Defregger Alpen. Poté ale vznikl plán na vystavění chaty v oblasti Angkogelgruppe. V *Mitteilungen* 1912 můžeme číst: „Chata má být vybudována v sedle *Kleinelscharte*, na nádherném místě 6 hodin cesty od Gasteinu.“⁶⁵⁶ Ve stejném roce byl odsouhlasen nákup pozemku a rozpočet na výstavbu 35 000 korun. Starší členové sekce byli proti, neboť argumentovali především velkou vzdáleností oblasti, ale skupina mladých horolezců, která později založila Akademickou skupinu Brněnské sekce, svůj názor prosadila

---

⁶⁵⁵ *Fünzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 11

⁶⁵⁶ *Mitteilungen DuÖAV* 1912, s. 151

a pozemek byl zakoupen. První světová válka zmařila veškeré naděje na výstavbu nové chaty, a ani po roce 1918 nebyly z důvodu špatné finanční situace naděje o moc větší.

Pocity sekce, která má okolo 400 členů, sídlí ve významném městě a nemá svou vlastní chatu, vystihuje dobře v ročence k 50. letému výročí založení sekce Ludwig Meller „*Vedle praktické hodnoty má ale vlastnictví chaty hodnotu ideální....., neboť chata je právě to, co vytváří vnitřní spojení sekce se svou pracovní oblastí a dává svědectví o její existenci, o její životní síle a pracovní morálce, a tím potvrzuje oprávněnost její existence.*“⁶⁵⁷

O možnosti získání krásného místa pro výstavbu chaty se DAV Brno dozvídá z dopisu, který poslal předseda DAV Nový Bor (kapitola 7.5) všem alpským spolkům v Československu a nabízel jim k odkoupení pozemek u jezera Wagenitzsee v oblasti Schobergruppe. Tehdejší předseda sekce Ferdinand Koza se okamžitě chopil příležitosti a 25. května 1924 proběhlo předání oblasti za přítomnosti předsedy VDAV Schöttnera. Sekce Nový Bor novou smlouvu podmínila pojmenováním jedné místnosti Haidaer Zimmer, vyvěšením pamětní desky a pojmenováním cesty z Iselsbergu k Wagenitzsee Adolf-Zinke-Weg.⁶⁵⁸

V roce 1924 měl DAV Brno majetek ve výši okolo 30 000 korun, ale předběžný rozpočet na výstavbu chaty byl v tomto roce 280 000 korun. Na mimořádném shromáždění v září 1924 se vedení spolku proto rozhodlo vybrat zbývající částku od členů sekce prostřednictvím povinné daně 400 Kč, splatné ve 24 měsíčních splátkách do konce roku 1926. Na výstavbu nové chaty získal spolek rovněž subvenci od centrálního výboru DuÖAV v roce 1927 ve výši 5000 marek. Další prostředky byly do stavebního fondu získány pomocí sbírek, darů, výnosů z přednášek. DAV Nový Bor novou chatu podpořil jak finančním darem, tak kompletní sadou porcelánového nádobí a skleniček.⁶⁵⁹ Dne 7. července 1926 se konala v hostinci Defreggerhof u Dölschu jednání o stavbě s truhlářem Waldem a stavitelem Putzem. Konečná cena včetně vnitřního vybavení byla stanovena na 45300 šilinků. Se stavbou se začalo až v srpnu 1926 a na konci října stála již hrubá stavba. Předseda sekce Ferdinand Koza podnikl několikrát inspekční cestu do oblasti výstavby, tak aby pomohl s organizací nosičů, na nichž v podstatě vše záviselo. 8. srpna 1927 se konalo slavnostní otevření chaty za přítomnosti člena hlavního výboru DuÖAV Hechta, mnoha dalších alpinistů, členů sekce z Nového Boru a zástupců místních obcí.⁶⁶⁰

---

⁶⁵⁷ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 20

⁶⁵⁸ tamtéž s. 21

⁶⁵⁹ tamtéž s. 22

⁶⁶⁰ tamtéž s. 24

Po druhé světové válce byla chata zcela zničena a až v roce 1966 byla postavena nová chata, která od roku 2009 patří sekci Lienz ÖAV.

Obrázek 32 Wagenitzsee Hütte *Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia"

10.1.2 Akademická skupina

V Brně se skupina mladých alpinistů po vzoru Vídně snažila založit vlastní Akademickou sekci, jako protiváhu DAV Brno. Z důvodu nedostatku zájmu mezi akademiky a na druhé straně vstřícnosti vedení DAV Brno, nedošlo k vytvoření samostatné sekce a rozštěpení spolku, pouze vznikla Akademická skupina při DAV Moravia. Bylo to řešení, které se v budoucnu ukázalo jako správné a vztah mladé skupiny k vedení spolku byl vždy „*harmonický a přátelský*“. Členové akademické skupiny měli v rámci spolku mnoho výhod. Byla jim poskytována „stipendia“ pro cesty do Alp (v roce 1934 byla například vyplacena podpora v celkové výši 6500 korun), vysokoškoláci a sociálně slabší členové měli snížené roční příspěvky a dokonce jim bylo zapůjčeno horolezecké vybavení. Oficiálně byl vznik Akademické skupiny povolen 17. prosince 1913. Prvním vedoucím se stal Karl Folta a skupina začala okamžitě s nácvikem základních horolezecké techniky.⁶⁶¹ Mezi jejími členy byli i výborní horolezci například Hans Klug, kteří předávali zkušenosti mladším. Pro nácvik

---

⁶⁶¹ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 17

bylo využíváno okolí Brna, především Moravského Krasu (oblasti Josefského údolí, Sloupu) a Pálavských vrchů. Po vypuknutí první světové války byli téměř všichni členové skupiny odvedeni a 6 studentů v jejím průběhu zahynulo, mezi nimi i Karl Kubasek „mistr jeskyňářské horolezecké techniky.“⁶⁶² Po válce se v rámci zimní přípravy začalo stále více rozmáhat lyžování. Základnu měla akademická skupina ve Velkém Vrbně u Starého města, dále vyjížděla do Jeseníků a do ostatních oblastí Sudet. Zaznamenány jsou dokonce výlety do zimních Vysokých Tater. Veškerá sportovní činnost na Moravě byla ovšem pouze přípravou na horolezectví v Alpách. Členové akademické skupiny podnikli mnoho významných a obtížných výstupů ve Vysokých Taurách, Julských Alpách a Dolomitech a jsou zaznamenány i jejich výstupy v Západních Alpách. Po vybudování chaty se pozornost skupiny obrátila na výstupy v oblasti Schobergruppe. Akademická skupina znamenala pro Brněnský spolek stálý zdroj nových zkušených členů a po válce se převážně její členové zasloužili o uspořádání přednášek v prostorách svých vysokých škol.⁶⁶³

V dostupných materiálech nebyly zjištěny žádné nacionalizující a polarizující tendence Akademické skupiny při DAV Brno.

10.1.3 Horolezecká činnost členů spolku

Horolezecká činnost se mapuje v Brněnské sekci stejně obtížně jako u jiných alpských spolků. Dle článku Rudolfa Neumanna v ročence je možné popsat alespoň obecně, jaké byly nejčastější a nejoblíbenější cíle brněnských alpinistů. Ne všichni členové sekce byli vždy výborní horolezci, ale v každém období ve spolku najdeme výkonnostní členy, kteří se často etablovali z akademické skupiny. V prvních deseti letech byly nejoblíbenějším cílem oblasti Venedigeru a Ortleru, ale i vrcholy ve Švýcarsku, v tomto období byly ještě velice zřídka navštěvovány Severní vápencové Alpy a Dolomity, které se staly oblíbené, až když si členové spolku zdokonalili horolezeckou techniku a mohli zdolávat tyto daleko technicky náročnější výstupy. Kolem roku 1890 se podnikaly výstupy převážně v centrálních Východních Alpách a až o deset let později v roce 1900 začíná stoupat i obliba vrcholů ve Vysokých Taurách, především Großglockneru a Sonnblicku, což bylo způsobeno obsahem přednášek, které tyto oblasti zpropagovaly.⁶⁶⁴

Od začátku 20. století, kdy se začala konat pravidelná horolezecká školení v okolí Brna, a tím se zlepšila horolezecká technika, převažují do první světové války v horolezeckých

---

⁶⁶²*Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 17

⁶⁶³ tamtéž

⁶⁶⁴ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 26

denících Dolomity, nejčastěji jsou to oblasti Sextánských, Amberských Dolomit a okolí Rosengartenu. Členové spolku překvapivě vykonali některé prvovýstupy i v období první světové války, neboť sloužili ve vysokohorských vojenských jednotkách. Po prvotním poválečném útlumu byly uspořádány společné zájezdy do Vysokých Taur (1920) a do oblasti Lienzu (1921).⁶⁶⁵

Členové DAV Brno uskutečnili dohromady 37 prvovýstupů (z toho 26 v jižních vápencových Alpách) a ve zprávách z cest najdeme většinu horských oblastí Východních Alp. Kromě Vysokých Tater nenavštívili členové spolku do roku 1931 žádné jiné pohoří než Alpy.⁶⁶⁶ Je zaznamenáno i nešťastné úmrtí člena spolku Franze Maschiczeka v roce 1907 při sestupu z Ahornspitze.⁶⁶⁷

10.1.4 Lyžování

Přestože okolí Brna nenabízí příliš vhodné terény pro nácvik a provozování lyžování, začali se členové Brněnské sekce věnovat tomuto sportu již na konci 19. století, jako vzor pro ně byli členové alpského spolku z Vídně. V 90. letech si členové objednali první lyže z Norska a převzali Žďárského techniku nácviku lyžování. V těchto letech byly lyže vítaným prostředkem pro zkrácení cesty k jeskyním, kde se členové věnovali horolezectví. V roce 1908 podnikli členové zimní přechod Jeseníků a od roku 1910 se konaly pravidelné zimní výlety do oblasti Raxu a Schneebergu, Krkonoš a Radstadtských Alp. Propagátorem a učitelem byl v oblasti lyžování v rámci sekce ředitel Urban, který v letech 1906 – 1910 sjezdil mnoho oblastí ve Východních Alpách (např. Ötztalské).⁶⁶⁸ Po první světové válce členové spolku zvládli nové lyžařské techniky např. telemark a jízdu se dvěma holemi. Mezi roky 1919 a 1920 byly z důvodu ekonomické krize navštěvovány převážně Vysoké Tatry. V létě 1919 zde horolezci vykonali náročné výstupy: výstup jižní stěny Vysoké, přechod Rysů a přechod Ťažkého Štitu. Ve 20. letech se zimní zájezdy uskutečňovaly do téměř všech známých oblastí Východních Alp. V roce 1923 vznikl při sekci oddíl zimních sportů.⁶⁶⁹

---

⁶⁶⁵ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia"

⁶⁶⁶ tamtéž, s. 27

⁶⁶⁷ *Mitteilungen DuÖAV 1908*, s. 240

⁶⁶⁸ *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia", s. 30

⁶⁶⁹ tamtéž

10.2 Opavská sekce

Ještě v době před založením vlastního alpského spolku se v Opavě a okolí vytvořila skupina obdivovatelů Alp, kteří od roku 1881 byli členy tehdy nově založené Brněnské sekce DuÖAV. První impuls k založení Sektion Troppau Silesia DuÖAV (Opavské sekce) dal Karl Richter z Ostravy. Obrátil se v lednu 1886 na předsedu Opavské sekce Mährisch-Schlesischer Sudetengebirgsverein⁶⁷⁰ J. E. Rollera s návrhem založit sekci DuÖAV pro Slezsko a okolní oblasti. V Brněnské sekci tehdy působil poměrně vysoký počet členů pocházejících z Ostravy a z důvodu velké vzdálenosti se nemohli zúčastňovat shromáždění a dalšího sekčního života. Jako sídlo nového spolku navrhoval tehdy hlavní město Slezska Opavu. Poté, co byli dotázáni potencionální budoucí členové, zda souhlasí s vytvořením nové sekce a zda do ní vstoupí, rozeslal J. E. Roller pozvánky na první přípravné shromáždění 14. března 1886 v restauraci Adam. Této schůzky se zúčastnilo 9 zakládajících členů. V průběhu této schůze byly schváleny stanovy, za sídlo zvolena Opava a roční příspěvek stanoven na 5 zlatých. Tyto stanovy byly schváleny centrálním výborem DuÖAV a 19. dubna 1886 byl spolek povolen výnosem 6458 ministerstva vnitra.⁶⁷¹

Nově vzniklá Opavská sekce uspořádala zakládající valnou hromadu 15. května 1886 v Promenádní restauraci a její založení bylo uvítáno jak DuÖAV, tak i sousední Brněnskou sekci. V tento den do spolku vstoupilo 35 členů: 19 v Opavě a 16 v Ostravě. Johann Roller se stal prvním předsedou, Wladimir Demel zástupcem a účetním, Josef Kurz jednatelem. Karl Richter se stal zástupcem v Ostravě.⁶⁷² Ve výzvě, zveřejněné ve slezských denících, byl vysvětlen účel vzniku sekce a propagován vstup do tohoto alpského spolku. Členové se mohli těšit i materiálními výhodami, neboť vedení sekce se obrátilo na Ředitelství moravsko-slezských centrálních drah o poskytnutí slev v letních měsících. Na konci roku měl spolek již 41 členů. Pro další propagaci Alp uspořádali členové dvě přednášky: Karl Richter o svém výstupu na Monte Rosu a Roller o své horské túře v oblasti Ortleru.⁶⁷³

Počet členů se pozvolna zvyšoval, k čemuž přispěly také snahy alpinisty Aloise Steinera z Těšína, který pro spolek získal mnoho nových členů. Stejně tak v roce 1897 narostl počet členů o alpinisty z Bílska a tím celkový počet překročil 100. Od roku 1912 se počet ustálil

---

⁶⁷⁰ Moravsko-slezský horský spolek, vznik 1881 v obci Jeseník, předseda J. E. Roller

⁶⁷¹ *Bericht der Section Silesia des D. u. Ö. Alpenvereines über das erste Decennium ihres Bestandes* (1886 - 1896), s. 4

⁶⁷² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia, Gründung - Satzung, Dopis Roller - DuÖAV 21. 5. 1886

⁶⁷³ *Bericht der Section Silesia des D. u. Ö. Alpenvereines über das erste Decennium ihres Bestandes* (1886 - 1896), s. 5

okolo 300 členů. Předsedy spolku byli postupně: Johann Roller 1886-1920, Stanislaus Chytil 1920- 1937, Friedrich Bahr od roku 1937.⁶⁷⁴

rok	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897
počet členů	41	62	66	73	74	70	72	74	89	95		105
rok	1900	1911	1912	1913	1914		1929	1938				
počet členů	120	310	320	321	269		326	334				

Tabulka 13 Počty členů sekce Silesia 1886 – 1938, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia Archivní materiály

Stejně jako v jiných městech se i v Opavě začal naplno rozvíjet sekční život. Od roku 1888 se konaly slavnostní večery. Na tom prvním byly přečteny články a fejetony věnující se výletům do Alp, konal se klavírní přednes a bylo představeno humoristické melodrama „Poušť“.⁶⁷⁵ Dvacetileté výročí oslavila sekce alpským slavnostním večerem 23. května 1906, za účasti členů z okolních obcí.⁶⁷⁶ 40. leté jubileum v roce 1926 se naopak slavilo společným výletem z Jeseníku do nejvýše položené slezské obce Rejvíz.⁶⁷⁷

Aktivní činnost v podobě výletů do okolních hor se naplno rozběhla v roce 1888, dne 23. června byl uspořádán první společný výlet pod vedením Karl Richtera na vrchol Lysé hory. Pořádání společných výletů dokumentuje událost z května 1904, kdy se „členové sekce společně se svými ženami vydali výletem z Opavy do Ostravy. Pod vedením Dr. Richtera se šlo přes obec Hrušová do německého domu v Ostravě. Odpoledne využili přítomní k vyjíždě vozy do nedalekých lesů a po procházce se vrátili na večeri do Ostravy.“⁶⁷⁸

Z mnoha přednášek pořádaných Opavskou sekcí stojí za zmínku přednáška 16. dubna 1895 světoznámého polárníka J. Payera, která vynesla 100 zlatých do fondu na plánovanou

⁶⁷⁴ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, s. 34

⁶⁷⁵ *Bericht der Section Silesia des D. u. Ö. Alpenvereines über das erste Decennium ihres Bestandes (1886 - 1896)*, s. 6

⁶⁷⁶ *Bericht der Sektion Silesia des D. U. Ö. Alpenvereines über das I. Vierteljahrhundert ihres Bestandes 1886-1911*, s. 13

⁶⁷⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia, Verschiedenes, pozvánka na oslavu duben 1926

⁶⁷⁸ *Bericht der Sektion Silesia des D. U. Ö. Alpenvereines über das I. Vierteljahrhundert ihres Bestandes 1886-1911*, s. 11

polární expedici.⁶⁷⁹ Po válce se plesy a přednášky konaly v největším sále ve městě „Drei Hahnen“. Přednášelo zde mnoho známých alpinistů např. Karl Blodig, Walter Flaig. Další přednášky probíhaly také v Ostravě.⁶⁸⁰

Úzké vztahy s jinými spolky v oblasti severní Moravy dokumentují i následující události: v květnu 1895 se spolek zúčastnil turistické výstavy, kterou pořádal Beskydský spolek z Těšína, a poskytl na ni různé publikace, mapy a ukázky vybavení. Předseda spolku Roller se také zúčastnil v červenci slavnostního otevření útulny na vrcholu Lysé Hory vybudované Beskydským spolkem. Stejně tak v roce 1897 se zúčastnil slavnostního otevření Beskydské útulny na Kamitzer Platte (Polsko).⁶⁸¹ Zajímavé také je, že po válce společně s Mährisch-Schlesischen Sudetengebirgsvereinem (Moravsko-Slezským sudetoněmeckým horským spolkem) organizovala sekce horskou službou v Jeseníkách.⁶⁸²

Stejně jako mezi členy jiných sekcí DuÖAV najdeme mezi alpinisty z Opavy mnoho aktivních horolezců. V letech 1886 – 1911 uskutečnili řadu výstupů převážně ve Východních Alpách. Ze statistiky vyplývá, že nejoblíbenějším cílem byly Dolomity, Vysoké Taury, oblast Dachsteinu a Ortleru. Není mezi nimi znám žádný prvovýstup a většina obtížných vrcholů byla zdolána v doprovodu horského vůdce. V roce 1897 došlo k tragickému úmrtí mladého člena sekce Viktora Tatzela v oblasti Geislergruppe.⁶⁸³

Z mnoha událostí v dalších letech autorka vybrala jen ty z historického hlediska zajímavé, které ukazují i na další společenské rozměry existence sekce Silesia. V roce 1889 byla založena knihovna. Knihkupec Diebel ji umístil do klavírního sálu v knihkupectví, kam měli volný přístup všichni členové.⁶⁸⁴ Mnoho sekcí DuÖAV se vyznačovalo štědrostí a solidárností a tak např. v roce 1892 u příležitosti pravidelného shromáždění uspořádali členové sbírku na podporu horského vůdce Eberhofera z údolí Martellthal, který byl postižen neštěstím při záplavách.⁶⁸⁵ Stejně tak v roce 1896 sekce přispěla 80 zlatými horskému vůdci z Laasu Johannu Tschollovi, který přišel při požáru o veškerý majetek.

---

⁶⁷⁹ *Bericht der Section Silesia des D. u. Ö. Alpenvereines über das erste Decennium ihres Bestandes (1886 - 1896)*, s. 10

⁶⁸⁰ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, s. 35

⁶⁸¹ *Bericht der Sektion Silesia des D. U. Oe. Alpenvereines über das I. Vierteljahrhundert ihres Bestandes 1886-1911*, s. 8

⁶⁸² NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, s. 35

⁶⁸³ *Bericht der Sektion Silesia des D. U. Ö. Alpenvereines über das I. Vierteljahrhundert ihres Bestandes 1886-1911*, s. 19

⁶⁸⁴ *Bericht der Section Silesia des D. u. Ö. Alpenvereines über das erste Decennium ihres Bestandes (1886 - 1896)*, s. 6

⁶⁸⁵ tamtéž s. 7

Po první světové válce se spolek vzhledem k novému poválečnému upořádání Evropy a vzniku nového Československého státu musel formálně oddělit od své mateřské DuÖAV a přejmenovat na DAV Opava. Válečné události, nedostatek financí, ale i nevhodně vybrané místo na výstavbu chaty (viz kapitola níže) způsobily, že přestože sekce vybudovala do první světové války celkem 3 chaty, tak nakonec ve 20. letech nevlastnila ani jednu. Z tohoto důvodu se DAV Opava velice angažoval ve společném projektu alpských spolků v Čechách a stal se v roce 1927 jedním ze zakládajících spolků Verein Sudetendeutsche Hütte (kapitola 11.1). Na výstavbě této společné chaty se podílel příspěvkem 30 000 korun. Jeden z pokojů nově postavené chaty zato nesl její jméno. Aby bylo možné tento příspěvek uhradit, zvýšil spolek roční příspěvky na 60 Kč pro členy A a 30 Kč pro členy B.⁶⁸⁶

V meziválečném období napříč všemi alpskými spolky vznikaly mládežnické skupiny. Stejně tak DAV Opava založil v roce 1925 Jugendwandergruppe (mládežnickou skupinu)⁶⁸⁷ a čestný předseda Chytil sponzoroval fond „Stanislaus Chytil Fond, k jejich podpoře.“⁶⁸⁸

10.2.1 Troppauer Hütte

Výstavba Troppauer Hütte je důkazem houževnatosti, odhodlanosti a touhy postavit v Alpách vlastní chatu. Spolek vybudoval celkem tři chaty, které ale byly vždy brzy zničeny lavinou. Již v roce 1887 se započalo s plánováním výstavby první chaty. Byl založen stavební fond, který získal dar 50 zlatých od Edwina von Rudzinsky.⁶⁸⁹ Konečné rozhodnutí odsouhlasila sekce po pěti letech na valné hromadě 11. prosince 1892. Pro výstavbu své nové chaty vybrala údolí Laasertal ve skupině Ortleru. Finanční prostředky byly získány jak z již existujícího stavebního fondu, tak také vydáním podílových listů (á 10 zlatých). Již na tomto shromáždění jich bylo prodáno celkem 62. Názory zkušených horských vůdců ze Suldenu a z Laasu na přesné místo výstavby se rozcházely, bylo proto obtížné se rozhodnout mezi východním nebo západním koncem údolí. Nakonec obec Laas bezplatně podstoupila sekci pozemek pro výstavbu. Plány na výstavbu byly také dlouho diskutovány a nakonec se použil plán firmy Musch u. Lun z Merána. O výstavbě se definitivně rozhodlo 17. prosince 1893.

---

⁶⁸⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia, Jahresberichte-Wahlen, Bericht aus der Hauptversammlung 1929

⁶⁸⁷ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia, Verschiedenes, dopis 28. 11. 1924

⁶⁸⁸ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, s. 35

⁶⁸⁹ *Bericht der Section Silesia des D. u. Ö. Alpenvereines über das erste Decennium ihres Bestandes (1886 - 1896)*, s. 5

V roce 1894 získala sekce subvenci od centrálního výboru DuÖAV ve výši 1700 marek.⁶⁹⁰ Teprve po návštěvě údolí J. Rollerem a schválení navýšení nákladů byla sepsána smlouva, stavbou byl pověřen mistr tesař Johann Reisigl z Laasu. Stavební práce postupovaly rychle a chata mohla být slavnostně otevřena 29. 8. 1895. Při slavnostním proslovu pozdravil předseda Roller všech přítomných 40 hostů a poděkoval za podporu při výstavbě. Účastníkům byly rozdány stříbrné pamětní mince, které nechal člen spolku Hirsch vyrazit speciálně pro tuto příležitost a výtěžek z nich byl rozdán chudým z obce Laas „*Opavská chata stojí na východní straně údolí Laaserthal ve výšce 2150 m, 3,5 hodiny od Laasu a 20 minut od výběžku ledovce Laaserferner. Jejím účelem je ulehčit výstupy na vrcholy v severní části skupiny Ortleru. (Lyfi-, Schulter-, a Laaserspitze, Hochofenwand, Hoher Angelus). Chata je opatřena AV zámkem a v přízemí se nachází pokoj pro horské vůdce, který je zároveň kuchyně a turistická noclehárna, v podkroví jsou 2 pokoje po 4 lůžkách. Celkem se může na chatě ubytovat 20 lidí.*“⁶⁹¹

Na jaře 1898, necelé tři roky po slavnostním otevření, přišla špatná zpráva z Laasu. Vichřice strhla dřevěné průčelí a poškodila střechu, ale tyto škody byly rychle opraveny.⁶⁹² Pro zvýšení návštěvnosti se sekce rozhodla vybudovat novou cestu k sedlu Zayjoch, které tvoří spojnici k Düsseldorfer Hütte.⁶⁹³ Za další tři roky, v květnu 1901, další lavina chatu značně poničila, byla stržena střecha a zničena štítová zeď a kuchyň. Na celkovou opravu nebylo dost peněz, takže se nouzově opravilo pouze přízemí⁶⁹⁴ a nadále se využívala pouze zmenšená chata.⁶⁹⁵

V roce 1906 se výrazně zvýšila návštěvnost chaty na 108 návštěvníků, především díky tomu, že byl otevřen nový úsek železnice do Vintschgau. A ve stejném roce navrhnul Stanislav Chytil výstavbu nové chaty, neboť ta původní byla v nevyhovujícím stavu a neodpovídala nárokům turistů. Plán inženýra Ehrenberga, hodně diskutovaný, převyšoval finanční možnosti sekce, ačkoli byly přislíbeny subvence od centrálního výboru DuÖAV. Bylo nutné odsouhlasit menší stavbu, na jejíž stavbu byla získána další subvence 4000 marek

---

⁶⁹⁰ Bericht der Section Silesia des D. u. Ö. Alpenvereines über das erste Decennium ihres Bestandes (1886 - 1896), s. 8-9

⁶⁹¹ tamtéž s. 11

⁶⁹² cena opravy 620 korun, DuÖAV z toho uhradil 408 korun

⁶⁹³ Bericht der Sektion Silesia des D. U. Ö. Alpenvereines über das I. Vierteljahrhundert ihres Bestandes 1886-1911, s. 9

⁶⁹⁴ příspěvek od DuÖAV 700 korun

⁶⁹⁵ Bericht der Sektion Silesia des D. U. Ö. Alpenvereines über das I. Vierteljahrhundert ihres Bestandes 1886-1911, s. 10

od centrálního výboru.⁶⁹⁶ V létě 1907 začal tesař z Laasu Reisigel stavět základy, v srpnu 1908 měla být chata dostavěna. Pak ale 18. května 1908 přišla Jobova zpráva, že chata byla zcela zničena. Bylo věcí cti nevzdat se výstavby chaty v údolí Laas a tak sekce přistoupila ke stavbě 3. chaty, tentokrát na západní straně údolí (dle znalců v místě naprosto chráněném před lavinami).⁶⁹⁷ Nyní odcestoval do Laasu stavební rada Kubicky, aby vyjednal s obcí prodej pozemku a s truhlářem Reisigem novou stavební smlouvu. Zároveň spolek získal další podporu od centrálního výboru ve výši 4000 marek.⁶⁹⁸ V říjnu 1909 byla chata pod střechou a výbor složený z manželek členů výboru uspořádal sbírky na vnitřní vybavení, z nichž vzešly i dva pokoje, Bílský a Ostravský.

Stejně jako se dlouho nedařilo postavit chatu na bezpečném místě, tak se i dlouho odkládalo slavnostní otevření 3. opavské chaty. Poprvé měla být chata slavnostně otevřena 28. července 1910, ale pro nepřízeň počasí byla oslava přesunuta na 11. srpna, ovšem ani tehdy se slavnost neuskutečnila. Na místo ale už dorazili někteří pozvaní hosté, kteří alespoň navštívili nedokončenou stavbu.⁶⁹⁹ Do první světové války chata sloužila svému účelu a měla také zimní útulnu, která byla často využívána.

Po válce z chaty zůstaly pouze rozvaliny. Přesné zprávy o tom, kdy byla zničena lavinou, neexistují, muselo to být kolem roku 1919. Opavská sekce následně nabídla ostatním sekcím DuÖAV převzetí zbytků chaty i se zachovalým vnitřním vybavením, neboť neměla dostatek finančních prostředků na její znovuvybudování a pro členy sekce se stalo cestování do centrálních Alp nedostupné.⁷⁰⁰ Nedostatek finančních prostředků dokládá i žádost předsedy Chytila o poskytnutí příspěvku na cestu k Opavské chatě v roce 1918, aby mohl zjistit škody způsobené v době první světové války.⁷⁰¹ Náklady na tuto cestu se dle přiložených materiálů vyšplhaly na 588 korun 74h.⁷⁰²

---

⁶⁹⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia, Hütten und Wege, žádost o subvenci

⁶⁹⁷ *Bericht der Sektion Silesia des D. U. Ö. Alpenvereines über das I. Vierteljahrhundert ihres Bestandes 1886-1911*, s. 14

⁶⁹⁸ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia, Hütten und Wege, povolení subvence

⁶⁹⁹ *Bericht der Sektion Silesia des D. U. Ö. Alpenvereines über das I. Vierteljahrhundert ihres Bestandes 1886-1911*, s. 17

⁷⁰⁰ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia, Hütten und Wege, oznámení pro sekce DuÖAV

⁷⁰¹ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia, Hütten und Wege, žádost o poskytnutí příspěvku na dopravu 27. 6. 1919

⁷⁰² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia, Hütten und Wege, vyúčtování cesty září 1918

11 Ostatní alpské spolky

Do této kapitoly jsou zařazeny spolky, které geograficky nespádají do předchozího členění. Předně to je spolek „Sudetoněmecká chata“ (Verein Sudetendeutsche Hütte), který byl vytvořen naprosto účelově, tak aby spolky DAV v Československu, začleněné do tohoto spolku měly možnost postavit a vlastnit chatu v Alpách.

Dále je to DAV Krumlov, který je jedinou sekcí v jižních Čechách, založenou ovšem až v roce 1933. Pramenný materiál k tomuto spolku je poměrně omezený.

Spolek DAV Tetschen-Bodenbach byl založen v roce 1935/36 z původně místní skupiny při DAV Teplice. Tato skupina byla již od 20. let velice aktivní a pořádala řadu přednášek a seminářů. V roce 1937 převzala od SBB kontrolu nad některými stacionárními místy první pomoci v Českosaském Švýcarsku.⁷⁰³

Spolek DAV Olmütz-Nordböhmen byl založen v roce 1909.

11.1 Spolek „Sudetoněmecká chata“ (Verein Sudetendeutsche Hütte)

Založení tohoto nového spolku bylo od prvopočátku účelové. Vznikl teprve poté, co se 7 sekcí DAV na území Čech rozhodlo postavit společnou chatu. K tomuto rozhodnutí je dovedla poválečná situace, kdy mnoho sekcí díky novému poválečnému uspořádání o své chaty přišlo, neboť nově stály na území Itálie a ani po mnoha letech vyjednávání se nepodařilo je získat zpět. Druhým faktorem byl fakt, že na konci 20. let byla výstavba nové chaty velice finančně náročná a žádná z uvedených sekcí neměla dostatek finančních prostředků pro její zbudování.

Vše inicioval předseda DAV Žatec Josef Thiele, který 7. března 1926 napsal dopis všem sekcím v Sudetách, v němž vyjádřil přání postavit novou chatu na ještě neupřesněném místě, která by se jmenovala „Sudetendeutsche Hütte“. Byl si vědom toho, že to bude možné pouze v případě, že se na této stavbě budou podílet i jiné DAV, které ještě žádnou chatu nemají. Výzva J. Thiela nezůstala bez odezvy, první se ozvala DAV Opava, potom Ústí, Litoměřice, Karlovy Vary, Teplice a Praha.⁷⁰⁴

Byl to předseda DAV Praha August Gessner, který upozornil na pozemek v oblasti Granatspitzgruppe u vrcholu Muntanitz. Tato oblast zůstávala dlouho bez chaty, přestože již

---

⁷⁰³ KITTLER, A. *Nordböhmisches alpenvereinswesen und ihre Kontakte zu sächsischen Bergsteigern bis 1945* in *Wissenschaftliche Alpenvereinshefte*, Heft 40

⁷⁰⁴ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, Esslingen 1986, s. 97

v roce 1906 vyšel článek Markuse Redebachera v *Mitteilungen*, který líčí nádheru oblasti Granatspitzgruppe a doporučuje ji jako výhodné místo pro postavení nové chaty, která by se stala výchozím bodem pro výstupy na okolní vrcholy. „Vhodné místo by se jistě našlo na Oberen Steinerplatte, v blízkosti západního okraje ledovce Gradötz...., byla by zpřístupněna oblast, která ještě nenašla odpovídající ocenění své krásy, bohatství, rozmanitosti a velkolepých výhledů.“⁷⁰⁵ V roce 1911 se o toto místo začala zajímat DAV Nový Bor (kapitola 7.5), ale od původních plánů odstoupila. Následovala sekce Kiel, jež sice získala stavební pozemek v roce 1913, ale plány ji překazila první světová válka a po ní už sekce nenašla dostatek finančních prostředků na výstavbu.⁷⁰⁶

Veliké zásluhy na výstavbě Sudetendeutsche Hütte na tomto místě měl předseda DAV Karlovy Vary Karl Schöttner, který prosadil stavební povolení na centrálním výboru DuÖAV v roce 1926.⁷⁰⁷

Dalším krokem k vybudování Sudetendeutsche Hütte byla společná cesta zástupců jednotlivých DAV do Matrei 14. července 1927. Zúčastnili se jí: August Gessner, Karl Schöttner, Josef Thiele a dalších 13 osobností z Prahy, Žatce, Ústí, Děčína a Litoměřic. Druhý den vystoupili s vůdcem Josefem Köllem na místo plánované stavby, které navrhnul právě Köll. Třetí den někteří vyjednávali na katastrálním úřadě a s vlastníkem pozemku Andrá Steinerem, který byl ochotný pozemek pronajmout. Dohodli se na pronájmu na 99 let, cena byla stanovena na 5 šilinků ročně.⁷⁰⁸ Ostatní hledali přístupovou cestu od Kals-Matreier Törl. Večer se v Matrei konal „Sudetendeutsche Abend“ (Sudetoněmecký večer), jehož se zúčastnila celá honorace z Matrei. Stavitelem se stal Florian Köll, jenž hned vyhotovil nákres a vypočítal náklady. Společně všichni ještě vystoupili na vrchol Zunig, tak aby si mohli místo stavby prohlédnout i z druhé strany.⁷⁰⁹

Pro výstavbu byl po diskuzi zvolen návrh architekta Ernsta Richtera z Trutnova a v květnu 1928 se dosáhlo dohody se stavitelem Köllem, náklady na stavbu byly vyčísleny na 285 000 korun.⁷¹⁰

Přestože plánování výstavby bylo v plném proudu, tak teprve v listopadu 1927 se sešly zúčastněné sekce v Praze, aby vytvořily nový právní subjekt. Maresch z Ústí byl pověřen napsat stanovy pro nový spolek Verein Sudetendeutsche Hütte (spolek Sudetoněmecká chata),

---

⁷⁰⁵ REDEBACHER, Markus „Der Große Muntanitz“ *Mitteilungen des DuÖAV*, Bd. 32, (1906), str. 255,

⁷⁰⁶ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, Esslingen 1986, s. 96

⁷⁰⁷ Tamtéž, s. 97

⁷⁰⁸ *50 Jahre Sudetendeutsche Hütte*, Lienz, 1979, str. 7

⁷⁰⁹ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, Esslingen 1986, s. 97

⁷¹⁰ tamtéž

7. června 1928 se konala v Praze zakládající valná hromada. Členy se stalo 7 sekcí a VDAV, Josef Thiele byl zvolen prvním předsedou. DAV Nordmähren (Olomouc) se účastnil pouze finančně.⁷¹¹ Ve stanovách byl definován cíl a účel spolku: „výstavba chaty v alpách“. V nově založeném spolku „Sudetendeutsche Hütte“ měla každá členská sekce hlasovací právo podle svého finančního příspěvku na výstavbu. Například Pražská sekce přispěla v roce 1928 částkou 5000 korun.⁷¹² Na konci roku 1932 bylo pořadí přispívajících následující: VDAV, Žatec, Ústí, Silesia, Teplice, Litoměřice, Praha, Karlovy Vary, Olomouc. Když byl v roce 1938 VDAV již nepotřebný, tak se jeho podíly rozdělily na všech 17 sekcí ze Sudet, tím se všechny alpské spolky v Čechách staly spoluvlastníky chaty.⁷¹³

Stavitel Köll pracoval velice rychle a 28. října 1928 již referoval, že stavba je pod střechou a veškerý materiál pro interiéry leží připraven v chatě. V následující zimní sezóně mohli již první lyžaři využívat samoobslužnou ubytovnu. Brzy na jaře 21. 4. 1929, se byli Josef Thiele, Walter Maresch a Franz Fitz podívat na místě stavby a prozkoumat možnosti výstavby cest k Kals-Matreier Törl a k Landecksäge. I přes velké množství sněhu je chata nadchla. Josef Köll se ucházel o místo prvního nájemce.⁷¹⁴

V prvním roce spolek získal 146 796 korun, jako příspěvky od jednotlivých sekcí. Florian Köll dostal zaplacen 142 300,- korun. Centrální výbor DuÖAV poskytl subvenci 80 000 korun.⁷¹⁵

Po výstavbě se spolek snažil zakoupit pozemek, ovšem majitel Andrä Steiner nechtěl přistoupit na dohodu a pozemek dál pouze pronajímal. Když pokladník Rudolf Fischer na konci roku 1930 předložil celkové vyúčtování, zjistilo se, že chata stála 333 820 korun.⁷¹⁶

Jako datum slavnostního otevření byl zvolen 21. červenec 1929. Horečně probíhaly přípravy, pořádaly se sbírky na vnitřní vybavení, např. továrna na porcelán z Karlových Varů dodala jídelní sety, firma Josef Rindskopf z Teplic dodala skleněné zboží a podobně. Pozoruhodné je, že Teplická sekce mohla přivést deky z chaty Kaiser-Karl-Schutzhaus.

O slavnosti samotné existuje jen málo záznamů. Večer se v Matrei konal koncert a společenský večírek. Na chatě se pak shromáždilo asi 50 hostů. Některé projevy byly velice emotivní, jak vzpomíná Michael Brugger z Matrei „*Řečník mluvil o zemřelých a padlých kamarádech, o těch kteří zahynuli v horách a o radosti z toho, že zde v horách našel opět*

---

⁷¹¹ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, Esslingen 1986

⁷¹² HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1928

⁷¹³ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, Esslingen 1986, s. 98

⁷¹⁴ tamtéž

⁷¹⁵ tamtéž

⁷¹⁶ tamtéž, s. 99

*svou vlast. Pak ale nemohl již dále pokračovat, selhal mu hlas a další, který chtěl pokračovat, také nemohl. Všechny ženy okolo plakaly dojetím.*⁷¹⁷

V prvním roce fungování (1929) navštívilo chatu 371 návštěvníků, z toho jich 175 přespalo. V následujících letech se návštěvnost nezvyšovala, třetina návštěvníků přijížděla ze Sudet. Köll nebyl spokojen, neboť jen stěží mohl uhradit z příjmů nájemné. Až v roce 1932 se počet návštěvníků zvýšil na 500. Zájem o tuto oblast se ale zaměřil na pozdní zimu. Již v roce 1932 na konci března uspořádali lyžaři z Matrei na chatě lyžařský kurz s 31 účastníky. Skupina z Vídně strávila na chatě vánoce a nakonec se rozvinul pravidelný velikonoční provoz.⁷¹⁸

V letech 1929 – 1930 vybudoval Josef Köll přístupovou Sudetoněmeckou cestu do Kals přes Kals-Matreier Törl. Po zavedení 1000-Mark-Sperre německou vládou, kdy němečtí občané museli při přechodu hranic do Rakouska zaplatit poplatek 1000 říšských marek, výrazně klesl počet návštěvníků z Německa.⁷¹⁹

Dne 21. července 1934 přesně po 5 letech od otevření chaty, oslavilo 30 hostů toto jubileum. Bylo věnováno Karlu Schöttnerovi, který se významně podílel na výstavbě chaty a získal potřebné subvence od DuÖAV. Byla otevřena nová cesta k Velkému Muntanitz, jež se jmenuje Karl-Schöttner-Weg.⁷²⁰

Po válce přešla chata do vlastnictví spolku Sektion Sudeten DAV, který byl v roce 2013 rozpuštěn, a chata je nyní ve vlastnictví Sektion Schwaben DAV.

---

⁷¹⁷ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, Esslingen 1986, s. 98

⁷¹⁸ 50 Jahre Sudetendeutsche Hütte, Lienz, 1979, s. 31

⁷¹⁹ NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*, Esslingen 1986, s. 100

⁷²⁰ tamtéž

11.2 DAV Krumlov

Tato malá sekce vznikla až ke konci období popisovaného v této práci. Hlavní osobou, která iniciovala založení sekce, byl pravděpodobně Franz Weniger, který se zajímal u DuÖAV o informace související se založením nové sekce. DuÖAV v následujícím dopise seznamuje Wenigera se vztahem členů německých alpských spolků v Čechách k DuÖAV. Z toho dopisu je zřejmé, že členové DAV v Česku mají stejná práva jako členové DuÖAV s výjimkou hlasovacího práva na valné hromadě DuÖAV. Členové DAV obdrží členské karty a známky, které jsou podobné kartám členů DuÖAV. Mají stejné slevy na chatách a rovněž obdrží bezplatně Mitteilungen, pokud zaplatí roční příspěvek, který činí pro člena A 32 Kč a pro člena B 12 Kč.⁷²¹

Na základě těchto informací byl v Českém Krumlově 15. února 1933 založen DAV Böhmisch Krumau (DAV Krumlov), v jehož stanovách kromě obligátních cílů spolku jako jsou: výlety, tvorba literárních a uměleckých prací, přednášky týkající se Alp a domácích pohoří, shromáždění, vytvoření knihovny, najdeme i árijský paragraf „*podmínkou (přijetí) je árijský původ.*“⁷²² Spolek byl úředně schválen 23. listopadu 1932⁷²³ a poté přijat do VDAV 12. prosince 1932. Počet zakládajících členů byl přibližně 40 a do výboru spolku byli zvoleni⁷²⁴: předseda Schneider Willy, zástupce Dr. Franz Niemetz, zapisovatel Franz Weniger a další.⁷²⁵

Poslední předválečnou zmínkou o činnosti spolku je v roce 1938 plánovaná výstavba lyžařské chaty na Smrku. DAV Krumlov chtěl postavit chatu přímo na hřebeni s vyhlídkou na Alpy pro 30 lidí. Spolek se pokoušel na tuto výstavbu získat subvenci,⁷²⁶ ale nedostali ji, protože prostředky DuÖAV byly dle stanov poskytovány výlučně na výstavbu v Alpách.⁷²⁷

---

⁷²¹HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Krumau, dopis DuÖAV - Franz Weniger 24. 10. 1932

⁷²² tamtéž Satzungen DAV in Krumau

⁷²³ tamtéž, dopis Franz Weniger – DuÖAV 24. 11. 1932

⁷²⁴ tamtéž, dopis DAV Böhmisch Krumau- DuÖAV 16. 3. 1933

⁷²⁵ Fritz Herschel, Czap Emil, Raitmeier Alois, Ludwig Prokop, Josef Wolf

⁷²⁶ HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Krumau, dopis DuÖAV – Otto Schutovits, 10. 12. 1938

⁷²⁷ tamtéž, dopis Franz Angerer DuÖAV – Franz Weniger 12. 12. 1938

12 Závěr

Tato disertační práce přinesla v rámci svého výzkumu řadu nových informací týkajících se fungování německých alpských spolků v českých zemích a v meziválečném Československu. Většina z výše zmíněných sekcí DuÖAV vznikala od roku 1870 do první světové války. Na základě výzkumu se jeví nejvýznamnějším faktorem pro vznik nové sekce vždy jedna konkrétní osobnost. V Praze to byl například Johann Stüdl, v Karlových Varech Karl Schöttner a v Liberci Josef A. Kahl. Tyto osobnosti často byly původně členy významnějších spolků např. Pražské sekce nebo členy místních turistických organizací a následně se staly hybnou silou celého spolku. Na jejich popud došlo k založení spolku, většinou k výstavbě chat a také se aktivně podílely na činnosti DuÖAV. Noví členové spolku byli získáváni na základě propagace ve formě přednášek, novinových článků a plesů. Tím si místní měšťanstvo mohlo vytvořit představu o krásách velehor. Svou roli sehrála i určitá exkluzivita alpského spolku, neboť mezi členy patřilo pouze dobře situované měšťanstvo. Významným faktorem se jeví i fakt, že horolezectví v Alpách na konci 19. století nabízelo daleko více dobrodružství a objevitelství, než je tomu v dnešní době. Dokonce i mezi alpinisty z Čech najdeme několik prvovýstupců na alpské vrcholy.

Jednotlivé sekce byly samostatnými právními subjekty, jejichž činnost povolovalo zemské místodržitelství stejně jako existenci jiných sportovních spolků. Název sekce ovšem naznačuje úzké vazby na mateřskou organizaci a centrální výbor DuÖAV, důležité je také, že sekce samy sebe chápaly jako součást této organizace. Členstvo odvádělo centrálnímu ústředí poměrně vysoké členské příspěvky, ale tyto prostředky byly následně přerozdělovány ve formě účelových subvencí především na výstavbu chat a cest. Vrcholný orgán DuÖAV řešil především koncepční věci, případně spory mezi jednotlivými součástmi. Sekce potom byly autonomní organizace, které o své činnosti rozhodovaly samostatně. Přesto je možné tvrdit, že se sekční život odvíjel ve všech spolcích velice podobně. Je možné najít mnoho téměř shodných činností organizovaných jednotlivými sekcemi.

Jako nejvýznamnější aktivita byla vnímána činnost v Alpách, potažmo získání oblasti svého působení, vybudování horské chaty a sítě turistických cest v jejím okolí. Často bylo právě vystavění chaty chápáno jako nejhlavnější účel spolku, například v rámci spolku Sudetendeutsche Hütte. Statistiky chat vybudovaných německými alpskými spolky působícími v českých zemích tuto teorii potvrzují. Ve sledovaném období bylo v Alpách postaveno celkem 34 chat a v Čechách další 3. (Příloha 1) Dle uvedené tabulky v příloze je možné vysledovat souvislost mezi velikostí spolku (počtem jeho členů) a počtem

vybudovaných chat. O největší množství (celkem 14) se zasadila nejvýznamnější a největší Pražská sekce. Naopak malé spolky například Krumlovský nebo Žatecký nevybudovaly za dobu svého působení ani jednu chatu.

Druhou nejdůležitější aktivitou bylo samozřejmě samotné horolezectví a vysokohorská turistika. O praktickém provozování horolezectví neexistuje příliš mnoho záznamů. Je pravděpodobné, že to bylo způsobeno celkovým filosofickým nastavením života na přelomu století. Na rozdíl od současné výkonové společnosti, kdy je pro jednotlivce důležité zdůrazňovat své výkony a být za ně i odměněn, byl tehdy daleko důležitější společenský a sekční život. Proto se o výstupech na významné alpské vrcholy (např. Ortler, Zugspitze, Watzmann a další) dozvídáme pouze díky seznamu přednášek ve výročních almanaších. Přesto je možné v každé významnější sekci vysledovat skupinu výkonnostních horolezců.

Třetí účel své existence nacházeli členové v ekonomicko-sociální podpoře oblasti svého působení a rozvojem cestovního ruchu v dané oblasti. Sekce se zpravidla zasadily o vznik místního vůdcovského spolku, o vybudování systému horské záchrany a často také organizovaly charitativní sbírky na podporu chudého obyvatelstva a rodin horských vůdců.

Překvapivé výsledky přineslo taktéž zjištění, že obdobné byly i aktivity v místě založení jednotlivých sekcí. Z důvodu zviditelnění a propagace alpské myšlenky byly organizovány přednášky s promítáním diapositivů související s alpskou tematikou a organizovány plesy, jež mnohdy sloužily k organizování sbírek na podporu výstavby chat. Je možné konstatovat, že alpské spolky patřily k významným a viditelným organizacím, jež přispívaly ke společenskému životu českého měšťanstva ve sledovaném období.

Existují však i aktivity, které lze vysledovat jen u některých alpských spolků. V meziválečném období se jednalo o zakládání lyžařských oddílů, které se staly členy organizace HDW. Například na Chebsku byl DAV Cheb nejvýznamnějším organizátorem zimních sportů. Ve stejném období zakládají některé spolky své mládežnické skupiny a vidí v nich potenciál pro svůj další růst a existenci. V tomto směru byl zase nejvýznamnější DAV Brno. Po první světové válce, především z finančních důvodů, upustily některé spolky od snahy získat nové oblasti působení v Alpách a více se soustředily na domácí hory. Západočeské spolky v tomto období postavily tři chaty v pohraničí a udržovaly zde hustou síť turistických cest.

Shodné jsou rovněž i další charakteristiky alpských spolků jako například složení členstva, finanční stabilita, publikační činnost. Nebylo možné získat pramenný materiál dokumentující styky s jinými sportovními spolky či organizacemi. Z dostupných informací vyplývá, že docházelo k čilým kontaktům s německými turistickými organizacemi, případně

v meziválečném období se zimními sportovními spolky. Naopak nejsou doloženy žádné styky s turnerskými a dalšími tělovýchovnými organizacemi, což jen dokazuje snahu o apolitický statut alpských spolků.

Významným milníkem v existenci alpských spolků byla první světová válka, která znamenala útlum ve veškeré spolkové činnosti. Ovšem daleko více zasáhlo spolky nové poválečné uspořádání Evropy. Chaty alpských spolků, které nově ležely na území Itálie, případly bez náhrady italským alpským klubům a tím spolky přišly o značný movitý majetek. Trvalo několik let, než se spolky vzpamatovaly a rozvinuly svou činnost v předválečném rozsahu. Přibližně v letech 1936-1937 dochází k nárůstu členstva a aktivit až na maximum. Zkoumané období končí v roce 1938, kdy byly německé alpské spolky začleněny do říšského DAV.

Tato disertační práce přinesla řadu nových informací týkajících se rozvoje alpinismu v českých zemích a přispívá tak k poznání života německé menšiny v Čechách a na Moravě před druhou světovou válkou. Zároveň ale zůstávají nedořešené některé otázky. Cílem dalšího zkoumání by mohly být konkrétní horolezecké výstupy německých alpinistů srovnávané s výkony českých horolezců, případně sledování interakcí těchto dvou národnostních skupin. Nedořešené taktéž zůstaly okolnosti vzniku a činnosti dvou menších spolků a to DAV Děčín a DAV Olomouc. Tato práce se zaměřila na biografické sledování pouze dvou nejvýznamnějších alpinistů a to Johanna Stüdla a Rudolfa Kauschky, bylo by přínosné provést bibliografické studie dalších vůdčích osobností jednotlivých spolků. Inovačním přístupem by bylo zajisté použití nových historiografických přístupů k dějinám a zaměřit se v rámci tohoto výzkumu například na mikrohistorii, jež by problematiku nevystihovala v celé její šíři, ale specializovala by se na pozorování jednotlivých jevů.

13 Seznam použitých pramenů a literatury

13.1 Prameny

Seznam archivů

Historisches Archiv des Deutschen Alpenvereins, München, fondy:

- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Aussig*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Eger*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Gablonz*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Karlsbad*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Krumau*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Leitmeritz*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Nordmähren-Olmütz.*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Saaz*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Silesia-Troppau*
- *Akten Dachverband bis 1945, Sektion Teplitz*

Státní okresní archiv Liberec, fond: *Alpský spolek Liberec*, kart. 1, 2; kniha č. 5, 6.

Státní okresní archiv Teplice, fond: *Německo-rakouský alpský spolek, sekce Teplice*, inv. č. 295–300

Státní okresní archiv Cheb

Státní okresní archiv Karlovy Vary

Periodika

Bergwart [Deutscher Alpenverein Moravia, Brünn] 1. 1931–10. 1940

Jahrbuch des Österreichischen Alpen-Vereines

Jahres-Bericht der Section „Moravia“ des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines für die Jahre

Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins

Nachrichten des Deutschen Alpenvereins Prag

Zeitschrift des Deutschen Alpenvereins

Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins

Výroční zprávy a sborníky německých turistických spolků

Bericht der Section Silesia des D. u. O. Alpenvereines über das erste Decennium ihres Bestandes (1886–1896). Troppau 1896.

Bericht der Sektion Silesia des D. u. Alpenvereines über das 1. Vierteljahrhundert ihres Bestandes. Troppau 1911.

Bericht der Sektion Warnsdorf des Deutschen u. Österreichischen Alpenvereins über die ersten 15 Jahre ihres Bestehens 1887–1901. Warnsdorf 1902.

Die Sektion Reichenberg des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1893–1903. Reichenberg 1903.

Die Sektion Reichenberg des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines von 1908 bis 1912. Reichenberg 1913.

Die Sektion Reichenberg des DÖAV. Anlässlich 25jährigen Bestandes 1893–1918. Reichenberg 1918.

Die Sektion Reichenberg des Österreichischen Alpenvereins. Festschrift anlässlich des 70jährigen Bestandes 1893–1962. Wien 1964.

Entwicklung, seine Bedeutung, seine Zukunft. Berlin 1909.

Einhundert Jahre Ascher Hütte. Festschrift zum 100. Jahrestag der Einweihung der Ascher Hütte .Juli 1996. München 1996.

100 Jahre Alpenverein Warnsdorf. Festschrift 1887–1987. Krimml – München 1987.

100 Jahre DAV Sektion Gablonz 1902 bis 2002. Kaufbeuren 2002.

100 Jahre Sektion Prag des DAV 1870–1970. München 1970.

100 Jahre Sektion Eger und Egerland im Deutschen Alpenverein, Sitz Bubenreuth 1894–1994. Bubenreuth 1994.

Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902–2002. Festschrift zum 100jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad. Tischenreuth 2002.

Einhundertfünfundzwanzig Jahre Sektion Asch. Festschrift zur 125jahrfeier der Gründung der Sektion Asch e. V. des DAV am 5. Juli 2003. S. 1. 2003.

Festschrift aus Anlass des 50jährigen Bestehens des Deutschen Alpenvereins in Asch 1878–1928. Asch 1928.

Festschrift anlässlich des 100jährigen Bestehens der Sektion Asch im DAV. München 1978.

Festschrift der Sektion Asch des Deutschen Alpenvereins anlässlich ihres 90jährigen Bestehens 20. juni 1968. München 1968.

Festschrift herausgegeben anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Egerland. Eger 1934.

Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag. 1870–1920 Sektion Prag des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins. 1870–1930. Prag 1930.

Festschrift zum 100jährigen Bestehen der Sektion Reichenberg im OAV. St. Jakob in Deferegggen 1993.

Festschrift zum hundertjährigen Bestehen der Sektion Prag des Deutschen Alpenvereins

Festschrift zur Feier des 25jährigen Bestandes der Sektion Warnsdorf des DOAV 1887–1912.

Fünfzig Jahre Moravia. Festschrift des Deutschen Alpenvereins „Moravia“, Brünn. Brünn 1931.

50 Jahre Sudetendeutsche Hütte, Lienz, 1979.

Führer Tarif für Krimmlu und Wald, Ober-Pinzgau, 1892.

90 Jahre Sektion Eger und Egerland im DAV. Bubenreuth 1984.

Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886–1911. Teplitz-Schönau 1911.

60 Jahre Neue Reichenberger Hütte. St. Jakob 1986.

Sektion Asch des Deutschen Alpenvereins 1878–1958. 80 Jahre Sektion Asch im Wandel der Zeit. S. 1. 1958.

75 Jahre DAV-Sektion Gablonz. 1902–1977. Kaufbeuren 1977.

Zum 70jährigen Bestandsjubiläum der Sektion Teplitz-Schönau des Deutschen Alpenvereins. Sonderdruck aus: Teplitz-Schönauer Anzeiger 96, 1957.

Dobová literatura

GROEGER, Gustav, RABL, Josef: *Die Entwicklung der Hochtouristik in den österreichischen Alpen,* Wien 1890.

HOFMANN, E. F.: *Bergvater Stüdl's Leben.* In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag. Prag 1930.

HOFMANN, E. F.: *Dr. Viktor Hecht.* In: Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag. Prag 1930.

HOFMANN, Karl: *Gesammelte Schriften alpinen und vermischten Inhalts,* Gera, Amthor, 1871.

- HOFMANN, Karl: *Von Kals über den Grossglockner zur Pasterze* In: Der Alpenfreund Band 1, Gera Amthor, 1870.
- HÜBLER, F.: *Führer durch das Jeschken- und Isergebirge*. Reichenberg: Verlag von Paul Sollora 1902.
- KAUSCHKA, Rudolf: *Wandern und Klettern*. Reichenberg 1924.
- KÖRTING, Walter: *Verhalten bei Unfällen im Hochgebirge*, Prag, 1932.
- LEHNER, Wilhelm (Hg.): *Julius Payers Bergfahrten*. Erschließungsfahrten in den Ortler-, Adamellound
- LÖWL, Ferdinand: *Aus dem Zillerthaler Hochgebirge*. Gera, Amthor, 1878.
- Ottův slovník naučný*. Svazek 1–27. Praha 1888–1909.
- RICHTER, Eduard: *Die Erschließung der Ostalpen*, Berlin
- Satzungen des „Deutschen Alpenvereines Silesia“ Troppau*. Troppau 1937.
- Statuten der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und österreichischen Alpenvereines*. Teplitz 1886.
- SCHÖTTNER, Karl: *Führer durch die nähere und weitere Umgebung von Karlsbad: für Fusswanderer, Radfahrer und Wintersportler: für Eisenbahn-, Kraftwagen- und Wagenfahrten*. Karlsbad, 1912.
- STÜDL, Johann: *Die untere Ödenwinkelscharte* In: Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins Bd. 01, 1870.
- STÜDL, Johann (Hg.): *Karl Hofmann's gesammelte Schriften alpinen und vermischten Inhalts*. Gera 1871.
- STÜDL Johann, *Über Hüttenbau* In: Zeitschrift d. DuÖAV Bd. 8 S. 169 -191
- STÜDL Johann, RICHTER Eduard: *Wanderungen in der Venediger Gruppe* In: Zeitschrift d. DuÖAV Bd. 3 S. 275-316

13.2 Literatura

- ACHREINER, M.: *Der Verein* In: Berg Heil, Alpenverein und Bergsteigen 1918-1945, Köln, 2011.
- AMSTÄDTER, Rainer: *Der Alpinismus. Kultur – Organisation – Politik*. Wien 1996.
- AUFMUTH, M.: *Zur Psychologie des Bergsteigens*. Frankfurt am Main 1988.
- BARTOŠ, Josef: *Úvod do metodiky a techniky historické práce*. Olomouc: Universita Palackého Olomouc, 1992.
- BENEŠ, Zdeněk: *Rozumět dějinám*. Praha 2002.
- BURIAN, Michal: *Sudetoněmecké nacionalistické tělovýchovné organizace a československý stát v letech 1918 až 193*. Praha 2012.
- BURKE, Peter: *Variety kulturních dějin*. Brno 2006.
- COHEN, Gary B.: *Němci v Praze 1861–1914*. Praha 2000.
- ČERNÝ, Zdeněk: *Ve znamení stříbrné protěže*. Sborník muzea Karlovarského kraje. Cheb: Krajské muzeum Karlovarského kraje, 2009.
- DANIEL, Ute: *Kompendium Kulturgeschichte. Theorien, Praxis, Schlüsselwörter*. Frankfurt 2001.
- DIEŠKA, Ivan: *Horolezectví zblízka*. Praha 1989.
- DREYER, Aloys: *Der Alpinismus und der Deutsch-Österreichische Alpenverein*, Berlin 1909.
- EFMERTOVIÁ, Marcela: *České země v letech 1848 – 1918*, Praha 1998.
- EMMER Johannes: *Register der Vereinsschriften des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1863-1925*. Neuried 1979.
- EMMER, Johannes: *Geschichte des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins*. Berlin 1894.
- FAJGL, Pavel. a spol.: *Jizerské hory*. 1999.
- GIDL, Anneliese: *Alpenverein*. Wien 2007.
- HAUBELT, Josef: *Alpské cesty Julia Payera*. In: *Julius Payer 1841–1915*. Sborník k 150. výročí narození. Teplice 1993, s. 63–75.
- HECKEL, Friedrich: *100 Jahre Stüdlhütte am Großglockner* Festschrift, 1968, München.
- HEJTMÁNEK, P. a spol.: *Hruboskalsko 1. díl*, Jablonec nad Nisou NH Savana 1996.
- HEJTMÁNEK, HOMOLKA, M.: *Skály na Mužském*. Jablonec nad Nisou: NH Savana 2000.
- HLAVAČKA, Milan: *Dějiny dopravy v českých zemích v období průmyslové revoluce*. Praha 1990.
- HROCH, Miroslav: *Úvod do studia dějepisu*. Praha 1985.

- CHALOUPSKÁ, Pavlína: *Činnost Liberecké sekce Německého alpského klubu do roku 1938*. Česká Kinantropologie Vol16, no 1, 2012.
- CHALOUPSKÁ, Pavlína: *Činnost pražské sekce DuÖAV (1870-1938) na příkladu výstavby chat ve východních Alpách*, Scientia Movens , Praha 2011.
- CHALOUPSKÁ, Pavlína: *History of Touristic Destination in Geographical Perspective (Kals am Grossglockner)*, In: Proceedings of the 1st International Conference on Sustainable Tourism and Cultural Heritage (STACH '12), 2012.
- JIRÁSKO, Ladislav: *Praha a začátky organizovaného alpinismu*. In: Lidé a hory 2-6/2008 *Johann Stüdl*, Alpy Praha, Praha 2013.
- KANTEZKY, Reingard: *Personalbibliographie historischer Persönlichkeiten des Alpinismus*, München, Dt. Alpenverein, 1988
- KÁRNÍK, Zdeněk: *České země v éře první republiky (1918–1938)*. Díl I.–III. Praha 2000–2003.
- KAŠPAR, Ladislav: *Vznik a vývoj turistiky v českých zemích do roku 1914*. Disertační práce, Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Praha 2007.
- KITTLER, Albrecht: *Rudolf Kauschka 1883-1960*, Dresden 2008.
- KITTLER, Albrecht: *Nordböhmisches Alpenvereinssektionen und ihre Kontakte zu sächsischen Bergsteigern bis 1945* In: Wissenschaftliche Alpenvereinshefte Heft 40, München 2005.
- KÖSSL, J., ŠTUMBAUER, J., WAIC, M.: *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum, 2000.
- MERKER, Emil: *Rudolf Kauschka – Bergsteiger, Sportler, Lyriker*. In: Sudetenland 3, 1961, s. 29–32.
- NIMMRICHTER, Walther – KNEITSCHER, Helmut: *Bewahrte Bergheimat*. Die sudetendeutschen Sektionen im Alpenverein. Esslingen 1984.
- NIMMRICHTER, Walther: *Die hundert Jahre 1886–1986*. Zur Geschichte der vereinigten Sektionen Silesia-Troppau (1886), Aussig (1903), Teplitz-Schönau (1886) und Saaz (1914), Sektion Sudeten des Deutschen Alpenverein. Esslingen 1894
- NOVOTNÝ, J: *Nepískovcové skály v Čechách (2)*. Praha: Olympia 1987.
- OBERWADER, Luis: *Johann Stüdl*. in Alpenvereinsjahrbuch BERG'90 Zeitschrift Band 114 *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815 – 1950*.
online <http://www.biographien.ac.at/oebl?frames=yes>
- PELC, Martin: *Německé turistické spolky v Československu (1918-1938.)* In: in Německé tělovýchovné a sportovní spolky v českých zemích a Československu. Praha 2008.

- PELC, Martin: *Slezští alpinisté*. Sekce „Silesia“ Německého a rakouského alpského spolku. In: *Vlastivědné listy* 32, 2006, č. 1, s. 9–11.
- POLLACK, Reiner: *Festansprache zur Schlüsselübergabe der Olpererhütte von der DAV-Sektion Berlin an die DAV-Sektion Neumarkt in der Oberpfalz, Samstag, 10. Juli 2004*.
- PROCHÁZKA, Vladimír: *Kobyła*. In: *Lidé a hory* 3/2011.
- PROCHÁZKA, Vladimír: *Horolezectví*. Praha 1990.
- SCHEMMANN, Christine: *Pioniere, Abenteuer und Mäzene*. Leer 1988.
- SCHIVELBUSCH, Wolfgang: *Geschichte der Eisenbahnreise*. Zur Industrialisierung von Raum und Zeit im 19. Jahrhundert. Frankfurt am Main. 1979. In: WAIC, Marek (ed.): *Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu – Die Deutschen und Tschechen in der Welt des Turnens und des Sports*. Praha 2004, s. 229–245.
- SCHMIDT-WELLENBURG, Walter: *Alpenvereinsgeschichte 1929 – 1967*. Manuskript, archiv DAV.
- SIMM, Otokar: *Rudolf Kauschka*. Horolezec citlivé duše. In: *Jizerské alužické hory* 1997, březen, s.4–5.
- STEIN, Karel: *100 let Varnsdorfské chaty v Alpách*. In: *Děčínské vlastivědné zprávy* 1992, č. 2, s. 31–34.
- STEIN, Karel: *Zpřístupňování jetřichovických skal a počátky zdejšího horolezectví*. In: *Děčínské vlastivědné zprávy* 1994, č. 2, s. 37–39.
- SVOJANOVSKY, Klaus D.: *Sudetendeutsche Hütte*. Lienz 1979.
- SÝKORA, Bohumil: *Písaři : kapitoly z historie lezení v Adršpašsko- teplických skalách*. Náchod 2004.
- ŠINKOVSKÝ, Roman: *Německé turnerské hnutí v pohraničních oblastech Čech do roku 1918*. Disertační práce, Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Praha 2005.
- TUREK, Adolf a kol.: *Místopisný rejstřík obcí Českého Slezska a severní Moravy* Zemský archiv v Opavě, Opava 2004.
- WAIC, Marek a kol.: *Německé tělovýchovné a sportovní spolky v českých zemích a Československu*. Praha: Karolinum, 2008.
- WAIC, Marek: *Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu*. Praha: Karolinum, 2004.
- WAIC, Marek: *Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace*. Praha, Karolinum, 2013.
- ZIMMERMAN, Klaus: 10. November 2012 Festrede anlässlich 125 Jahre DAV.

13.3 Seznam použitých internetových adres

<http://www.johannstuedl.at>

<http://db-sandsteinklettern.gipfelbuch.de/adr.php>

<http://www.dav-bibliothek.de/webOPAC/Sektionsschriften/>

<http://scans.library.utoronto.ca/pdf/7/42/deralpinismusund00drey/deralpinismusund00drey.pdf>

[f](#)

<http://www.literature.at/>

<http://www.sudeten-by.de/>

<http://www.horskyspolek.eu/pages/historie/historie-DOeAV.html>

<http://www.s-line.de/homepages/tef/dav-sudeten/index.html?homepages/tef/dav-sudeten/nachrichten/n2005aug.html>

<http://www.biographien.ac.at/oebl?frames=yes>

14 Seznam zkratek

AV	Alpenverein (Alpský spolek)
CAI	Club Alpine Italiano (Italský alpský klub)
DAV	Deutscher Alpenverein (Německý alpský spolek)
DGJI	Deutscher Gebirgsverein für das Jeschken und Isergebirge (Německý horský spolek pro Ještědské a jizerské hory, dále DGJI)
DuÖAV	Deutsche und Österreichische Alpenverein (Německý a rakouský alpský spolek)
FTVS UK	Fakulta tělesné výchovy a sportu
HA	Hauptarchiv (Hlavní archiv)
HDW	Hauptverband der deutschen Wintersportvereine (Hlavní svaz německých zimních sportovních spolků)
ÖAK	Österreichischer Alpenklub (Rakouský alpský klub)
ÖAV	Österreichischer Alpenverein (Rakouský alpský spolek)
SBB	Sächsischer Bergsteigerbund (Saský horolezecký svaz)
SOKA	Státní oblastní archiv
VDAV	Verband der deutschen Alpenvereine (Svaz německých alpských spolků v Československém státě)
W.K.F.W.	Wander- und Kletterfreunde die Wirbelsteiner (Přátele turistiky a horolezectví Vrblicky)

15 Seznam geografických názvů

Adlersruh (3454 m)	37	Cortina d'Ampezzo	97, 106
Aglsboden	138	Croda	97
Ahornspitze (2973 m)	187	Croda di Lago	96, 88, 89, 98, 106, 113, 176
Achensee	36, 49	Czorneboh	93
Achenta	120	Černá Hora	168
Aiguille de Rochefort (4001m)	112	Čertův Kámen (Teufelstein)	105
Allgäu	102	Česká Lípa (Böhmisch Leipa)	133
Allgäuer Alpen (Allgäuerské Alpy)	107	České Středohoří	157
Alžír	160	Český Krumlov (Böhmisch Krumau)	194, 198
Ampezzaner Dolomiten	107	Český Ráj (Böhmische Paradies)	3, 29, 34, 91
Ampezzaner Kristalkpof	32	94, 104, 112, 113, 114	
Angkogel	148, 160	Dachstein (2995m)	107, 116, 160, 161, 182, 190
Angkogelgruppe	183	Dalmácie	168
Andy	1	Dänstein (Dánský kámen)	103
Arktida	42	Děčín (Tetschen)	109, 127, 195, 201
Aš (Asch)	132, 159, 160, 161, 162, 164, 165	Děčínský Sněžník (723m)	128
Austrálie	33	Defereggental	107
Becco	97, 169	Deferegger Alpen	89, 98, 108, 110, 111
Becher (3195m)	138, 140, 142, 145, 146, 147, 149	Dietach	25
Beidewasser	57	Divá Máří (Wilde Marie)	92
Beistein	138, 140, 143	Dohlenstein (Kavčí skála)	91, 103
Bergtörl	76, 84	Dölach	184
Berchtesgaden	20	Dolní Hanychov (Nieder Hanychen)	101, 102, 113
Berchtesgadener Alpen (Berchtesgadenské Alpy)	76, 160	Dolomity	88, 90, 99, 106, 107, 111, 114, 129
Bieleboh	94	134, 141, 142, 152, 155, 160, 169, 177, 178, 186,	
Bílsko	188	187, 190	
Bílý potok (Weissbach)	100, 104, 108	Dom de Rochefort (4015m)	112
Birgelberalm	67	Donnerkogel (2054m)	116
Birnlücke	120	Dorferalm	59
Bischofsmütze (2458m)	33, 180, 182	Dorfertal	59
Blíževdly (Bleisewedel)	155	Dornauberg	24, 30
Bloße Bühel	139	Dračí věž (Drachenpfeiler)	104
Bludenz	12	Dreihermspitze (3499m)	62, 78
Bockkarscharte	77	Dresden (Drážďany)	137
Bödensee	99	Drufelder Alm	110
Borová věž (Kiefernturm)	111	Dubské skály (Dabauer Felsen)	94, 104, 113, 155
Bořeň	158	156	
Bosna	168	Dyleň (Tillen)	167, 168, 171, 172
Botzerscharte	147	Eberneth	166
Bozen (Bolzano)	89, 20, 101, 106	Egypt	128, 160
Boží Dar (Gottesgab)	179	Eisack	137
Brand	164	Ennstaler Alpen (Ennstalské Alpy)	90, 172
Breithorn (4164m)	90, 107	Essen	62
Breitlahner	64, 66	Etna	160
Brenner	180	Falkenstein	91
Brno (Brünn)	180, 181, 182, 184, 185, 186	Fellerova věž (Fellerwand)	125
187, 200		Ferleiten	84
Bürserberg	164	Fernau	95
Campanile di Val Montanaia (2173m)	107	Festkogel (2261m)	87, 90
Castor (4223m)	107	Fimbartal	36
Cavalese	106	Fineilspitze (3514m)	90
Cevedale (3769m)	107	Finsterhorn (4274m)	31
Ceylon	160	Fluchthorn	36
Cima d'Agola (2959m)	33	Franz-Josefs-Höhe	79
Cima di Pagajola	33	Fugau	100
Civetta (3220m)	107	Fuchs	40
		Fünffingerspitze (2996m)	94, 106

Furgler (3004m)	164	Hoher Angelus (3521m)	192
Furkapass	164	Hoher Riffler (3231m)	64
Furkelspitze	164	Hoher Zaun (3496m)	56
Fuscherkarscharte	77	Hohes Aderl (3504m)	59
Gabelhorn	90	Höhlferner	76
Gabelspitze (3297m)	12	Hochgall (3436m)	78
Gahlerova věž (Gahlerstein)	103	Hochiß (2299m)	34
Gaiswandferner	134	Hochjoch	11
Galizer Klamm	141	Hochkönig (2941m)	100, 164
Galtür	164	Hochofenwand (3433m)	192
Gamagoi	36	Hochpass	129
Gamsspitze (2888m)	120	Hochschober (3240m)	77
Gastein	183	Hochstadl (2681m)	178
Gefrorenen Wandspitzen (3288m)	64	Horní Skály (Oberwegsteine)	103
Geislergruppe	106, 190	Hradčanská pahorkatina	94
Geisler-Langkofelgruppe	106	Hrubá skála (Groß-Skal)	104, 34
Gerlos See	123	Hrušová	184
Glocknerwand (3721m)	31, 43, 77	Chamonix	107, 112
Glurns	36, 57	Cheb (Egger)	9, 133, 166, 168, 169, 170, 171 172, 200
Goisern	79	Chomutov (Komotau)	133
Görlitz (Zhořelec)	107	Iglis	108
Gösselswand (2912m)	92, 98, 99	Indie	160
Gossau	116	Innerfeldtal	95
Gossausee	116	Innerkees	121
Gradötz	195	Innsbruck	9, 20, 41, 45, 63, 79, 83, 108, 113 138, 148, 149, 177
Granatspitzgruppe	194, 195	Isel	59
Grand Combin (4314m)	31	Iselberg	130, 184
Grandes Jorasses (4208m)	112	Ischgl	149
Graz (Štýrský Hradec)	30, 31, 71, 75	Jablonec nad Nisou (Aussig)	100, 111, 115 117, 118
Grindelwald	107	Jáchymov	176
Gröbming	182	Jeseník	188
Große Bärenkopf(3401m)	77	Jeseníky (Altvatergebirge)	186, 187, 189, 190
Große Wiesbachhorn (3564m)	20, 32, 43, 77	Jeskynní věž (Höhlenturm)	111
Grosser Ödstein (2335m)	90	Ještěd (Jeschken)	86, 94, 101, 105, 106 107, 108, 113
Großer Rettentein (2366m)	164	Jiřikov (Neugersdorf)	124
Großglockner (3798 m)	1, 11 17, 19, 33, 36, 37, 39, 42, 43, 49, 50, 51, 52, 61, 76 77, 83, 84, 85, 90, 176, 186	Jizerka (Iser)	94
Großvenediger (3657m)	33, 43, 54, 55, 56 59, 60, 76, 78, 85	Jizerské hory (Isergebirge)	86, 87, 91, 92, 100 104, 105, 107, 110, 111, 112, 113, 115, 126
Gschlöss	54, 78	Jizerský kostelík (Iserkirchl)	112
Gschlössstal	54	Johannisberg (3460m)	77
Guglia di Brenta (Campanile Basso, 2883m)	107	Jonsdorfer Spitzstein	125
Habichtspitze	76	Josefské údolí	186
Hafner	116	Julské Alpy	186
Háj (Hainberg, 752m)	162, 163	Jungfrau (4158m)	182
Halle	79	Kadaně (Kaaßen)	133
Hangen	134, 143	Kaisergebirge	79
Hannover	79, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149	Kalifornie	33
Havran u Jitavy (Fellerkofel)	125	Kals	7, 17, 19, 30, 36, 39, 40, 42, 43, 45, 49 50, 51, 52, 76, 77, 79, 83, 84, 85, 197
Heiligenblut	39, 40, 61, 76, 84, 137	Kals-Matreier Törl	195, 196
Herwigsdorf	119	Kamitzer Palte	190
Himaláje	18, 28, 134, 160, 168	Kampenwand (1669m)	74
Hinterbichl	59	Kapelník (Kapelmeister)	34
Hinternhorn (2506m)	63	Kaprun	77
Hintertuxu	64	Kapruner Törl	77
Hohe Ferse	139	Karalpe	121
Hohe Riffel (3338m)	19, 77, 43		
Hohe Tauern (Vysoké Taury)	18, 19, 34 38, 52, 59, 99, 177, 186, 187, 190)		

Karlovy Vary (Karlsbad)	9, 69, 93, 152, 173	Leipzig (Lipso)	11, 86
174, 175, 176, 177, 178, 194, 195, 196, 199		Leitmeritzerspitze	141, 155
Karwendel	36	Liberec (Reichenberg)	9, 86, 89, 90, 91, 94
Kauschkahorn (2903m)	110	98, 100, 101, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 115	
Kavkaz	1, 42, 43	120, 128, 199	
Kempton	102, 110, 113	Liebnerspitze (3423m)	31
Kendlspitze (3085m)	155	Lienz	18, 19, 141, 150, 178, 185, 187
Kesselkopf (2997m)	24, 54	Lienzer Dolomiten (Lienzkými Dolomity)	
Kesselwand	116	.....	141, 142, 155, 177, 178
Kirchberg	164	Litoměřice (Leitmeritz)	133, 141, 152, 155, 156
Kitzbühler Alpen (Kitzbühlské Alpy)	101, 106	Lobzy	166
Kitzsteinhorn (3203m)	21	Loffer Steinberge	36
Klagenfurt	17	Loffer	36
Klíč (Kleiβ)	128	Loket (Elbogen)	176
Klínovec	176	London (Londýn)	10
Klockerin (3419m)	77	Lovosice (Lobositz)	135
Kobyła (Stute)	93	Luž	93, 119, 127
Kočičí jehla (Katzennadel)	34	Lužické hory	3, 86, 91, 111, 128, 129
Kokořínsko	112	Lyfispitze (3352m)	192
Kolín	101	Lysá hora (1323m)	189, 190
Komorní hrádek (Kammerburg)	29	Lyskamm (4527m)	107
Königspitze (3851m)	107	Malá Skála (Klein Skal)	91, 93
Königstein	128	Malá Strana	73
Kovadlina (Amboss)	105	Mals	57
Kraslice (Graslitz)	133, 166, 175	Mareith	138
Krasnojarsk	89	Mariánské Lázně (Marienbad)	167
Krejčík (Hockauf)	103	Martelltal	135, 190
Kreutzspitze (3455m)	76	Matchertal	69
Krimml	36, 38, 120, 121, 122, 123	Matrei	19, 30, 36, 41, 42, 45, 54, 195, 196, 197
Krimmler Ache	120	Matsch	30, 36
Krimmler Tauern (Krimmelské Taury) ...	123, 124	Matschertal	69, 173, 177
Krimmler Wasserfälle (Krimmelské vodopády)		Matterhorn (4478m)	33, 43, 90, 92, 93
.....	120, 127	107, 125, 151, 160, 182	
Krimmlergletscher	32	Maurerthal	183
Kristallkopf	32	Mayerhofen	36, 65, 67
Kristallwand (3330m)	56	Mechová věž (Moosturm)	92
Krkavec (Rabenstein)	103	Merano	57, 135
Krkonoše (Riesengebirge)	29, 93, 105, 108, 187	Milešovka (Donnersberg)	135
Krudum	166	Milíře	166
Krušné hory (Erzgebirge)	157, 160, 174	Mittersill	120, 123
Kübelgrund	164	Mittlere Bärenkopf (3356m)	77
Kühteil	34	Mölltal	61
Laas	190, 191, 192, 193	Mont Blanc (4810m)	1, 10, 31, 34, 87, 90, 92
Laaserferner	192	107, 112	
Laaserspitze (3305m)	192	Monte Cristallo (3221m)	32
Laaserthal	192	Monte Rosa (4634m)	31, 160, 182, 188
Labe (Elbe)	93	Monte Pelmo	113
Labské pískovce (Elbsandstein)		Moravský kras (Mährische Karst)	14, 186
.....	34, 93, 105, 112, 126, 154	Moserboden	128
Lainach	130	Mostu (Brux)	133
Landeck	161	Mühlbach	100
Landecksäge	196	München (Mnichov)	9, 11, 12, 25, 26, 74, 76
Langkofel (3181m)	32, 151, 152	79, 80, 142	
Laserzboden	141	Muntanitz (3232m)	194, 197
Laserzergruppe	141	Nanga Parbat (8125m)	92
Laserzsee	141	Němčí (Niemitsch)	156
Laserz Nordwand	113	Nepál	43
Lasörling (3098m)	92	Neukirchen	120
Lausitz	120	Niedere Tauern (Nizké Taury)	28, 108, 111
Lechtaler Alpen (Lechtálské Alpy)	107	Norsko	187

Nový Bor (Haida)	93, 120, 128, 129, 130, 133
Nový Zélan.....	33
Nürnberg (Norimberk)	139
Obere Steinerplatte	195
Oberinntal	164
Obersulzbachtal	43
Obertrauburg	178
Oden Stein	182
Ödenwinkelscharte	19, 43, 77
Oldřichovské sedlo	104
Olomouc (Olmütz)	196, 201
Olperer (3476m)	64, 65, 160
Olšová věžička (německy)	112
Olymp (2918m)	156
Opava (Troppau)	152, 188, 189, 190, 191, 194
Ortler (3905m)	32, 33, 34, 36, 40, 41, 44, 49, 57
58, 64, 69, 64, 101, 106, 107, 160, 182, 183, 186	
188, 190, 191, 192, 200	
Östliche Marzelspitze (3545m)	31
Ostrava (Ostrau)	188, 189, 190
Ötztal (Ötztalské údolí)	11, 69, 182
Ötztaler Alpen (Ötztálské Alpy)	32, 36, 41, 49, 69
76, 187	
Ötztaler Gletscher (Ötztálský ledovec)	10
Oybin	119, 126
Oybiner Zwillinge	125
Pálavské vrchy (Pollauer Berge)	16, 180, 186
Panargen	99
Panargenkamm	110
Passau (Pasov)	36, 38, 41, 63
Pasterze	61, 76
Paznauntal	164
Pfaffennieder	142, 146
Pfandscharte	84
Pinzgau	40
Pitschgründel	65
Piz Bernina (4048m)	33, 34
Piz Buin (3312m)	128
Planspitze (2117m)	90
Planý důl	156
Pohovka (Kanapee)	112
Pollux (4092m)	107
Polomené hory	104
Prägarten	45, 78
Pragser Dolomiten	169
Praha (Prag)	2, 7, 17, 18, 20, 21, 22,
26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 35, 36, 38, 39, 41, 43, 44,	
45, 48, 50, 52, 55, 56, 58, 59, 71, 72, 73, 75, 76, 78,	
79, 82, 139, 152, 159, 173, 194, 195, 196	
Prachovská Čapka (Prachower Scheibe)	34
Prachovská Jehla (Prachower Nadel)	34
Prachovské skály (Prachower Felsen)	34
Příhrazské skály (Psychhraz)	34
Pudl (Pudelstein)	103
Rainbachtal	122
Rainerhorn (3559m)	59
Rax	187
Reichenspitze (3205m)	123
Reiner Horn (3561m)	56, 60
Rejvíz (Reihwiessen)	189
Ridnaun	134, 135, 136, 137, 138, 139, 140
142, 143, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152	
Ridnauntal	137
Riepenkahr	64
Rießerfernergruppe	32
Rödtspitze (3401m)	78
Roffan	36
Romariswandkopf (3511m)	31
Romariswnadgipfel (3478m)	76
Romersreuther Schweiz	160
Rosengarten (3004m)	187
Rosenkarferner	31
Rossbach	166
Rossbrand (1770m)	172
Rotpleiskopf (2936m)	164
Řím	15
Sachsen (Sasko)	90, 109, 114, 119, 160
Salzburg	20, 75, 78, 80, 86, 124, 148
Salzburger Schieferalpen	172
Samnaun	164
Samnaungruppe	106
Saské Šýcarsko	91, 93, 113, 154, 194
Sass di Mesdi (2762m)	106
Sedan	77
See	161
Seekofel (2810m)	169
Seespitze	107
Sellraintal	95, 96
Serfaus	164
Sextener Dolomiten	107
Schlegeis	66
Schliiferspitze (3290m)	43, 78
Schnalsertal	69
Schneeberg (2076m)	206
Schneewinkelkopf (3478m)	77
Schobergruppe	130, 184, 186
Schrammacher (3410m)	64
Schruns	164
Schuldnerspitze (3230m)	192
Schwarze Wand (3512m)	56, 60
Schwarzensteingletscher	74
Schwarzhorn (2439m)	106
Sibiř	89
Sicílie	168
Simonyspitze (3473m)	32, 62
Skály v údolí Roklice (Gründelmühltal)	155
Slezsko (Schlesien)	2, 188
Sloup	186
Smrk (1124m)	198
Sněžka (Schneekope)	94, 105
Sokolov	133, 166
Sokolov (Falkenau)	133, 166
Sonnblick	183, 186
Sonnwelleck (3266m)	78
Spreewald.....	93
St. Jakob in Deferegggen	36, 98, 99
St. Jakobu in Osttirol	41, 45, 110
St. Johann in Ahrntal	124
St. Johann in Tyrol	101, 124
St. Martin	143, 147, 148

Stará Dubá (Alte Dauba)	29
Stoderzinken	182
Stubachtal	19
Stubaier Alpen (Stubaiské Alpy)	16
69, 76, 135, 137, 142, 143, 149,	
Suché skály (Dürren Felsen)	104
Sulden	191
Suldenjoch (3434m)	31
Šikmá věž (Schiefe Turm)	34
Špehýrka (Gucklochfelsen)	103
Špicberky	134
Štěchovice (Štěchovic)	29
Štolpišské vodopády	90
Šumava	74
Tabarettakam	57
Tabarettaspitze (3189m)	57
Taktovka (Taktstock)	114
Tappenkarsee	95
Tauernpasshöhe	35, 72
Tauerntal	54
Ťažký Štít (2520m)	187
Teplice (Tauplitz)	14, 23, 25, 57, 132
133, 134, 135, 139, 141, 142, 143, 147, 148, 149,	
150, 151, 152, 153, 155, 157, 177, 194, 196	
Teplitzerspitze (2613m)	141
Těšín (Tieschin)	188, 190
Tisá	128, 154
Torstein (2948m)	182
Totengebirge	28
Trafoi	36
Tre Cime di Lavaredo (2999m)	152, 160, 161
Triglav (2864m)	152, 180
Tristacher See	141
Trojerschlucht	110
Trutnov (Trautenau).....	195
Turnov (Turnau)	90
Tuxer Alpen (Tuxské Alpy)	33
Übeltalferner	142
Uhlířova čapka (Köhlermütze)	105
Uludag (2542)	33
Umbalgletscher (Übeltalský ledovec)	142
Umbaltal	62
Untere Ödewinkelscharte	76
Ústí nad Labem (Aussig)	152, 153, 154
Úštěk (Auscha)	155
Uttendorf	19
Vajolettürme (2821m) (Věže Vajolet).....	
.....	106, 110, 114, 134
Vajoletky (Rabensteine)	103
Valsertal	64
Valtígltal	139
Vanitscharte	11, 51, 52, 83
Varnsdorf (Warnsdorf) ...	15, 36, 38, 93, 119, 120
125, 126, 127, 198	
Vejrty (Weipert)	176
Velké Vrbno	186
Vent	11, 76
Věž Grálu (Gralsturm)	92, 111
Villach	79, 132
Vilnößer Turm (2834m)	106
Vintschgau	192
Virgen	30
Vördere Mörsbachalm	71
Vrchlabí (Hohenelbe)	150
Vysoká (2560m)	187
Vysoké Tatry (Hohe Tatra)	28, 31, 34
114, 186, 187	
Vysoký Kámen (Hohe Stein)	166
Wagenitzsee	130, 131, 181, 184
Walliser Alpen (Walliské Alpy)	18
Watzmann (2713m)	76, 78, 160, 161, 200
Weißhorn (2317m)	106, 182
Weißkugel (3741m)	69
Weißsee	83
Welitzspitze	62
Wien (Videň)	2, 10, 12, 17, 20, 61, 73
79, 85, 94, 110, 139, 153, 185, 187, 197	
Wiesbachhorn (3570m)	20, 32, 43, 77
Wilder Feiger (3418m)	137, 147
Wilder Pfaff (3456m)	137, 138, 147, 148
Wildgal (3272m)	31
Wildgerlos (3282m)	123
Wildlahner	64
Wildspitze (3768m)	31, 76
Windbachtal	122
Winklerturm (2800m)	34, 90
Wischberg	132
Wolfgangsee	95, 168
Wölzer Tauern	71
Zams	64, 65
Zajjoch	192
Zelené údolí	105
Zell am See	120, 121, 128
Zell am Ziller	64
Zermatt	93, 107, 125
Zillertal	24, 29, 30, 32
Zillertaler Alpen (Zillertalské Alpy)	
.....	24, 36, 38, 49, 56, 64, 67, 74, 90
Zittau	119, 123, 127
Zittauer Gebirge (Žitavské pohoří)	103, 105
Zlý Bratr (Böse Bruder)	34
Zuckerhütl (3507m)	76
Zugspitze (2962m)	160, 161, 200
Zunig (2776m)	195
Zürich (Curych)	33
Zvon (Glocke)	92, 105, 110, 111
Zwieselalm	116
Žandov (Schanda)	166
Žatec (Saaz).....	23, 152, 157, 174, 194, 195, 196
Židovská pastvina	160

16 Jmenný seznam

Adamek Karl Ritter, prezident DuÖAV.	141, 180
Aichenegg Joseph, obyvatel Heiligenblutu	37
Amanshauser Hermann, člen Liberecké sekce	106
Amthor Eduard (1820–1884) nakladatel a knihkupec	81
Arnold Carl předseda sekce Hannover	147, 148
Aßlaber Matthias, horský vůdce z Heiligenblutu	40
Ausserhofer Johann, horský vůdce	78
Bahr Friedrich člen Opavské sekce, předseda	189
Balke Bruno, člen Liberecké sekce, doktor expedice na Nanga Parbat	92
Barth Franz, horolezec	106
Bauer P. obyvatel Nabburgu	168
Bäuerle Georg, horský vůdce z Heiligenblutu	40
Baumgärtel Richard horolezec člen Ašské sekce	160
Baumgärtl Ernst, člen Karlovarské sekce	173
Bauše Otto český horolezec	114
Behnisch Albert předseda Ústecké sekce	153
Berger August člen Brněnské sekce	180
Berger Friedrich Ernst předseda Varnsdorfské sekce, velkoobchodník z Zittau, založil „Zittauer Jungunternehmerclub“, později začal podnikat ve Varnsdorfu	119, 120, 121
Bernardi Angelo vůdce	169
Berthold Willy horolezec člen Ašské sekce	160
Biedermann Wilhelm, doktor, horolezec z Pražské sekce	32
Bierbaum Otto, doktor, horolezec z Pražské sekce	32
Blodig Karl (1859 -1956), rakouský alpinista, který jako první zdolal všechny čtyřtisícové vrcholy	33, 190
Blumtritt Heinrich	128
Boeck Kurt, několik expedic do Indie a Nepálu, první v roce 1890	43
Bohlen Paul člen Teplické sekce	132
Brenner Franz, doktor člen Brněnské sekce	180
Brugger Michael Matri	196

Bunzel Friedrich, doktor, horolezec z Pražské sekce, vedoucí vůdcovské komise Pražské sekce.....	33
Byron George Gordon Noel (1788 –1824), anglický romantický básník	1
Clary Edmund kníže	135
Czermack-Wartek Reginald, předseda Teplické sekce ..	132, 133, 134, 136, 148, 146, 150, 152
Czermak Erika horolezkyně člen Teplické sekce	152
Danzer Geolog člen Karlovarské sekce	176
Demel Wladimir člen Opavské sekce	188
Dibona Angel (1879 – 1956) horolezec	106
Dittrich Max stavební mistr Haidaer Hütte	131
Dyhrenfurth Günter, horolezec nazývaný Himalajapapst.....	106, 107
Eberhofer vůdce z údolí Marthellthal	190
Ebner Chrysanth z Lainachu, stavitel Haidaer Hütte	130
Eckhertová Marie, horolezkyně	25
Ehrenberg inženýr, vytvořil plán Troppauer Hütte	192
Eichler Karl ředitel měšťanské školy, předseda spolku Gebirgsverein Aussig.....	152
Eller Rudl předseda sekce Lienz	178
Emil Löppen, horolezec Liberec	110
Eppacher Johann z St. Johannu v Ahrntalu, podnikatel, Neugersdorfer Hütte	124
Erdmann člen Ašské sekce	159
Fanta architekt Liberecké chaty.....	97
Fehrmann Rudolf, horolezec člen ÖAV	109
Feller Theodor žitavský profesor, člen Varnsdorfské sekce	125
Fickert Ernst, člen Karlovarské sekce	173
Finger Victor, právník, předseda sekce Nový Bor	128
Fischer Franz, člen Karlovarské sekce	173
Fischer Rudolf, člen Verein Sudetendeutsche Hütte	196
Fitz Franz	196
Fitz Otto, člen Ústecké sekce	153
Flaig Walter rakouský alpinista	190
Fockel Karl horolezec z Pražské sekce	33
Folta Karl člen akademické skupiny Brněnské sekce	185
Frankauserová Kathl, kuchařka z Zillertalu	30

Freiherr von Sommaruga Guido (1842-1895) soudní advokát a obecní rada ve Vídni, mnoho horolezeckých výstupů především v oblasti Glockneru a Karawanken, zakladatel ÖAV	11
Friedrich August III (1865-1932) von Sachsen, poslední Saský král (1904-1918), vášnivý horolezec, vystoupil mimo jiné i na Großglockner	85, 120
Fritsch Fr., předseda sekce Nový Bor	128
Funke Friedrich člen Liberecké sekce	92, 128
Funke Ignaz, horolezec	93, 114
Funke Josef člen Liberecké sekce	92
Gador Ladislaus horolezec z Pražské sekce	34
Gahler Adolf (1866 – 1919), fotograf, člen Liberecké sekce, prvovýstupce oblasti Jizerských hor	91, 92, 94
Gahler Karl, člen Liberecké sekce	103, 104
Gahler Robert, stavitel, člen Liberecké sekce	91, 96
Ganzer Vincenz, horský vůdce z Matrei	56
Geipel Heinrich, horolezec člen Ašské sekce	160
Gerhardt Ferdinand (1888-1985) člen Liberecké sekce	104, 105
Gessner August (1880-1944), profesor na německé technické vysoké škole v Praze a později předseda DAV Praha až do roku 1944, předseda VDAV	21, 23, 118, 132, 148, 194, 195
Gfäller Hans sáňkař	108
Ginzel Gustav (1892-1966) člen Liberecké sekce	102, 111, 113
Ginzel Gustav Adolf otec Gustava Ginzela	113
Gräfler Johan, horský vůdce z Kalsu	40
Granbichler Cyprian (1835-1868), horský vůdce z Ventu, lezl z farářem Sennem v Ötztálských Alpách	42
Granögger Anton, předseda vůdcovského spolku v Heiligenblutu	40
Gregor –Schiess Franz člen Žatecké sekce	157
Grimm H. horolezec	125
Grimm Rolf, člen Karlovarské sekce	173
Groder Gustav, horský vůdce z Kalsu	43
Groder Michael, horský vůdce z Kalsu	40, 45, 50
Groder Peter, horský vůdce z Kalsu	40, 43, 50
Groder Ruppert, horský vůdce z Kalsu.....	40

Groder Thomas, (?-1897) horský vůdce z Kalsu	40, 42, 43, 50, 51, 61, 78, 83, 84
Grohmann Paul (1838-1908) studium práv, prvovýstupce a objevitel především v Dolomitech, zakladatel ÖAV	11, 12
Grohmann-Hohenwidim Theodor, druhý předseda Teplické sekce	132
134, 135, 136, 138, 140, 145, 150	
Grohmannová Marie manželka Theodora Grohmannna	175, 137, 143
Grossová Kmochová Hermina, členka Pražské sekce, zakladatelka filiálky Dietach, horolezkyně	25, 31, 32
Gstirner Adolf, profesor horolezec z Pražské sekce, prvovýstupy v Dolomitech	33
Gussenbauer Karl, doktor, univerzitní profesor, horolezec z Pražské sekce, výstupy ve Vysokých Taurách	32
Haller Stefan hostinský v oblasti Ridnaun	137, 143
Hammerl J., hostinský z Matrei in Osttirol, podílel se na stavbě Prager Hütte	54
Hanikirsch Willibald, advokát horolezec člen Litoměřické sekce	155, 156
Hans Robert, alpinista a horolezec, sekce Liberec	90
Hartler, horský vůdce	74
Häufler Anton, zakladatel sekce Liberec	86
Haupt Franz, horolezec, prvovýstupce v oblasti Jizerských hor.....	92, 105, 110
Hauser Anton, člen Liberecké sekce	94
Haushofer Max (1811-1866) malíř krajinář na pražské akademii umění, přítel Carla Rubena	31, 74
Hecke Karl, obchodník původem z Liberce, horolezec z Pražské sekce, pozdější zakladatel Liberecké sekce prvovýstupce v Alpách a Jizerských horách	32, 86, 90
Hecht Viktor (1847– 1904), právník, prvovýstupce ve Východních Alpách, člena ÖAK, spoluzakladatel Pražské sekce, člen výboru Pražské sekce.....	19, 20,
.....	25, 28, 31, 32, 77, 78, 137, 184
Hejduk Karl horolezec člen Ústecké sekce	154
Henke Franz Xaver člen sekce Nový Bor	128
Hermann Dominikus, pražský knihkupec, člen Pražské sekce financoval Dominikus Hütte .65	
Hiebel Rudolf člen Liberecké sekce	100
Hillary Sir Edmund Percival (1919 –2008), novozélandský horolezec, prvovýstupce Mont Everestu	1
Hirsch A. člen Opavské sekce	192

Hofer Anton nájemce Varnsdorfer Hütte	121
Hoffman Arno nájemce chaty Neugersdorfer Hütte	124
Hoffmann Adolf (1850-1915), podnikatel ze Zhořelce, zakladatel Liberecké sekce, stavitel sáňkařské dráhy v Liberci	86, 107
Hofmann Josef, člen Karlovarské sekce	173
Hofmann Karl (1847 Mnichov – 1871 bitva u Sedanu) student práv, zakladatel DAV, prvovýstupce v oblasti Grossglockneru	11, 20, ...31, 40, 43, 45, 51, 61, 76, 77, 78, 79, 81, 85
Hochseeder Laurenz, člen Karlovarské sekce	173
Höller Franz člen Pražské sekce z Karlových Varů	69, 70
Holstein Gustav, člen Ašské sekce	159
Hönig, Dr. horolezec člen Litoměřické sekce	155
Hotter Johann, truhlář, podílel se na stavbě Riffler Hütter	67
Hože, Cornelius doktor člen Brněnské sekce	180, 182
Humboldt, Alexander (1769-1859) německý cestovatel a přírodovědec.....	1
Huter Gregor, horský vůdce z Kalsu	40
Hutter Peter, horský vůdce z Kalsu	40
Chytil Stanislav předseda člen Opavské sekce	189, 191, 192, 193
Innerhuber Wilhelm, předseda Brněnské sekce	181
Innerkofler Sepp vůdce	160
Jahn Gustav (1879-1919), horolezec	106
Jedlička Miroslav český horolezec	114
Jirsch Karl, předseda DAV Teplice	151, 152
Julius Payer (1841 - 1915) alpinista a polárník, prvovýstupce, za arktické expedice mu byl udělen Řád železné koruny (1870), uskutečnil další dvě polární expedice a 1876 byl povýšen do rytířského stavu.	2, 28, 42, 43, 44, 57, 94, ...134, 160, 168, 189
Just Christian, předseda Ašské sekce	159, 164
Kafka Bruno, poslanec Německo demokratické strany svobodomyšlné	15
Kahl Josef A. (1840– 1915), první předseda Liberecké sekce, podnikatel v textilním průmyslu, člen Libereckého zastupitelstva, člen Českého zemského sněmu.....	86, 87, 96, 199
Kahl Willi, syn Josefa Kahla, člen sekce Liberec, horolezec, zemřel v roce 1894 v Dolomitech	86, 93, 103, 104

Kaiser Franz člen Žatecké sekce	157
Kandler Karl předseda Brněnské sekce, zástupce starosty města Brna	180, 181
Karl Müller, profesor na státním gymnáziu v Ústí nad Labem	153
Karl Richter z Ostravy, člen Opavské sekce	188, 189
Kaspar Otto horolezec z Pražské sekce	34
Kasper Richard, zakladatel sekce Liberec	86
Kauschka Anton otec Rudolfa Kauschky	100
Kauschka Manfred (1910-1988) liberecká sekce	92, 93, 101, 102, 107, 113
Kauschka Rudolf (1883 - 1960), úředník v celní správě, člen výboru DAV Liberec, aktivní horolezec, prvovýstupy v Jizerských horách a Alpách, výborný sáňkař a lyžař	6, 7, 16, 28, 92, 93, 94, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 134, 201
Kauschková Elisabeth dcera Rudolfa Kauschky	101
Keil Franz (1822 - 1875) alpinista, přírodovědec, kartograf a tvůrce plastických zeměpisných modelů, objevitel Grossglockneru, zemřel na následky pádu při jednom z výstupů	2, 30, 59, 76
Kerer Andrä , horský vůdce z Kalsu	40
Kerer Joseph (?-1914), horský vůdce z Kalsu	40, 43, 50
Kern Josef knihovník člen Žatecké sekce	157
Kerrer Johann (1853-1929), horský vůdce z Kalsu	43
Kertesz Manfred horolezec	107
Kirchhof Karl, obchodník, horolezec člen Liberecké sekce.....	91
Kirschbaum Karl horolezec z Pražské sekce, prvovýstupce	33
Kirschler Stefan, jeden z prvních vůdců v Alpách mj. výstupy uskutečnil s Viktorem Hechtem	32
Kittel Eduard horolezec člen Litoměřické sekce	155, 156
Klapproth Otto, pražský knihkupec, spoluzakladatel Pražské sekce	20
Klaubert Eduard, člen Ašské sekce	159
Klemm Wendelin, člen Karlovarské sekce	173
Klug Hans horolezec člen Brněnské sekce	186
Knobloch Johannes, předseda od 1939 Varnsdorf	125
Kodejsch Josef člen Jablonecké sekce, správce chaty	116
Koerting Walther (1887 – 1971), referent vůdcovství a předseda záchranné komise Pražské sekce v meziválečném období	42, 45

Kofler Franz vůdce v oblasti Ridnaun	138
Kögler Wilhelm, profesor, biolog a pozdější školní rada, horolezec z Pražské sekce	31
Köll Josef vůdce	195, 196, 197
Köll Florian stavitel Sudetendeutsche Hütte	195, 196
Kolp August školní inspektor, Teplice	141
Konalius předseda Ústecké sekce	153
Korzendörfer Konstantin horolezec z Pražské sekce, specializoval se na oblast Ortleru	33
Kotter Frerdinand, lékař z Rochlice, předseda Liberecké sekce 1910 - 1933, první předseda VDAV	14, 87, 94
Kotter Peter vůdce v oblasti Ridnaun	138
Koza Ferdinand, hlavní stavební inspektor v Brně, předseda DAV Brno.....	181, 184
Kraupa Ernst, doktor na pražské oční klinice, horolezec z Pražské sekce, mnoho prvovýstupů v celých Alpách, později člen Teplické sekce.....	33, 157
Kraus Vinzenz člen sekce Nový Bor	128
Kreis Wohl architekt z Drážďan, Bismarkova Věž	162
Kreuzinger Dominik továrník ing., člen Chebské sekce	166
Kubasek Karl „mistr jeskyňářské horolezecké techniky horolezec člen Brněnské sekce ...	186
Kubicky stavební rada, člen Opavské sekce	193
Kühn architekt Liberecké chaty	97
Kullich, horolezec člen Litoměřické sekce	155
Kunsth Anthon, nájemce Bohemiahütte	72
Kurz Franz notář, člen Teplické sekce z Litoměřic	141
Kurz Josef člen Opavské sekce	188
Kutchera Gustav učitel člen Karlovarské sekce	173
Lacedelli, nájemce Liberecké chaty	97
Landesmann Eduard horolezec z Pražské sekce, přelet centrálních Alp na balóně	33
Lange Ernst, horolezec člen Litoměřické sekce tělocviku na reálné škole	155
Lauterer Hans JUDr., předseda Chebské sekce	166, 169
Lederer Eduard advokát člen Chebské sekce	166
Lendenfeld Robert horolezec z Pražské sekce, s Karlem Blodingem první zimní výstupy v Alpách, výstupy na Novém Zélandu a Austrálii	33
Lercher Andreas farář z Kalsu	39, 83
Lindermannem F. správce chaty	151, 152
Locke John (1632 1704) anglický filosof, zastánce anglického empirismu	1

Löcker Hermann předseda DAV Teplice	151
Löffler Johann	139
Lorenc Hans, horolezec z Pražské sekce, s Karlem Blodingem první zimní výstupy v Alpách	33
Löwl Ferdinand (1856 – 1908) univerzitní profesor, geolog a geograf, žák Suessa, horolezec, publikoval odborné články a průvodce po Alpách	32
Ludvik Karl horolezec člen Ašské sekce	160
Mader Josef vůdce v oblasti Ridnaun	138
Mader Stefan vůdce v oblasti Ridnaun	138
Mahl Wilhelm z Jablonce	100
Marbach Hermann, továrník, spoluzakladatel Pražské sekce	20
Maresch Walter předseda Ústecké sekce	153, 195, 196
Marcher Matthias (1853-1926), vůdce v Lienzu	178
Maschiczek Franz horolezec člen Brněnské sekce	187
Masl farář v oblasti Ridnaun	137, 139
Matouschek Josef, zakladatel sekce Liberec, turista	86, 90, 104
Medinger, senátor	15
Melingo Achilles, obecní rada ve Vídni, zakladatel ÖAV	11
Meller Ludwig člen Brněnské sekce	184
Merzbacher Gottfried (1843-1926), obchodník z Mnichova, zasvětil život alpinismu, uskutečnil výstupy na Kavkaze a Ťan-Šanu, o nichž vydal cestopisné knihy	43
Metzner Karl člen Litoměřické sekce	155
Mitscherlich Robert, předseda DAV Teplice	151
Mojsisovics von Mojsvár Edmund (1839 – 1907), rakouský paleontolog a geolog, zakladatel ÖAV, mnoho průzkumných cest do Alp	11
Muhlberger Elise, správčová Neue a Alte Prager Hütte	56
Müller Carl člen Teplické sekce	132
Müller Hans Carl, doktor, horolezec z Pražské sekce, obtížné výstupy v Alpách	33
Müller Ilse horolezkyně	113
Müller Robert, člen Liberecké sekce	94
Müller, profesor Teplice, člen Teplické sekce	142, 146, 147, 149
Neumann Rudolf člen Brněnské sekce	186
Niemetz Franz člen Krumlovské sekce	198

Nitsche učitel, zástupce předsedy Jablonecké sekce	115
Nohel Edmund drážní doktor, předseda Žatecké sekce	157
Ovesny F., předseda DAV Teplice	151
Pallavicini Alfred Markgraf (1848- 1886) hrabě, zakladatel ÖAK, prvovýstupce ve Východních Alpách, vzpěrač, zemřel při výstupu na Glocknerwand v doprovodu vůdců z Kalsu	39
Palliardi Josef horolezec člen Brněnské sekce	184
Palliardi Josef, člen Brněnské sekce	180, 182
Pan Eduard, člen výboru Pražské sekce	63
Panzer Adolf, člen Ašské sekce	159
Panzer Gustav, člen Ašské sekce	159
Patterer z Mitterstillu stavební mistr, Zittauer Hütte	123
Pegger Egidius, inženýr z Lienzu, provovýstupce Stüdlgratu	50, 51
Penzel Ferdinand cesta na Jávu, Ceylon, Východní Indii a Himaláji	160
Pfeifer Fritz, nájemce Mörsbachhütte	71
Pick Ing. ze Salzburku, projektant cesty u Krimmleských vodopádů	124
Pietsche Bruno architekt, plán Liberecké chaty	98
Picha horolezec člen Litoměřické sekce	155
Pichl Eduard (1872-1955), sekce Austria, zastánce antisemitismu v DuÖAV, prosadil árijský paragraf v roce 1921 v rámci sekce Austria	80, 89
Pichler Georg zednický mistr z obce Beidewasser, podílel se na stavbě Payer Hütte	40
Pichler Christoph, horský vůdce z Heiligenblutu	40
Pinggera Johann (1837 -1916), horský vůdce ze Suldenu, lezl s J. Payerem.....	40, 42, 44
Ploss Ernst, člen Ašské sekce	159
Poduschka Rudolf, předseda Jablonecké sekce	115
Pogatscher Heinrich profesor, doktor, horolezec z Pražské sekce, prvovýstupy v Malé Asii, četné výstupy v celých Alpách	33
Pott Emil profesor z Mnichova, horolezec	142, 147
Poye Ambros, člen Brněnské sekce	180
Prade architekt Gablonzer Hütte	116
Preibisch Arthur (1902-1976), lyžař přítel Manfreda Kauschky	114
Preißler Fritz sáňkař	108
Procházka Vladimír (Chroustem), český horolezec	114
Pscherer Franz, člen Liberecké sekce	94

Puhl Oscar, předseda sekce Zell am Ziller DuÖAV, v 80 letech 19. století	64
Purksch Anton horolezec člen Ústecké sekce	154
Purtscheller Ludwig (1849-1900), učitel tělocviku, procestoval celé Alpy, přes 1700 výstupů, mnoho známých prvovýstupů (Meije, Kilimanžáro....)	43, 86, 94, 137, 140, 141
Putz stavitel Gablonzer Hütte	116
Putz stavitel Wagenitzsee Hütte	184
Rainer Pfitscher Josef nájemce Teplitzer Schutzhaus, vůdce v oblasti Ridnaun.....	138, 145
Rambousek Anselm, člen Brněnské sekce	180, 182
Ranggetiner Christian (1833 – 1886), prvovýstup na Grossglockner	39, 43
Ranneburger, stavbyvedoucí z Matrei, podílel se na stavbě Prager Hütte	54
Ratzenbeck Clara, žena Prokopa Ratzenbecka	62
Ratzenbeck Edler Prokop, pražský velkoobchodník, financoval Clara-Hütte	62
Rauscher Herman horolezec z Pražské sekce, po první světové válce četné výstupy v celých Alpách	33
Redebacher Markus	195
Redlhammer Oskar předseda Jablonecké sekce	115, 116
Reeger správce chaty, člen Liberecké sekce	97
Reisigl Johann tesař z Laasu, stavitel Troppauer Hütte	192, 193
Rieger Justin člen Varnsdorfské sekce	119
Riesinger Jakob, nájemce Johannis Hütte	59
Richter Anton člen Varnsdorfské sekce	120, 122
Richter Eduard (1883 -1885), profesor geografie, předseda sekce Salzburg, od roku 1883 předseda celého DuÖAV	43, 78, 79, 80
Richter Ernst, architekt z Trutnova, vytvořil plán Sudetendeutsche Hütte	195
Richter Richard syn člen Varnsdorfské sekce, předseda Turnbezirku Rumburk německého Turnverbandu	123
Rohracher Josef starosta Lienzu	141
Röchlin Fritz, horolezec	91
Roller Johann. E. Opava, předseda Opavské sekce	188, 189, 190, 192
Rösler J.	92
Rössler J. český horolezec	114
Rotter Guido Franz (1860-1940) Zakladatel sítě ubytoven (Jugendherberge, 1884) pro mládež, kde studenti a žáci zdarma přespávali při svých turistických	

výletech. Financoval a organizoval vybavování horských škol lyžařskou výzbrojí a výstrojí. Německými a rakouskými sportovními historiky označován jako „Otec lyžování v Krkonoších“	150
Rousseau Jean-Jacques (1712-1778), francouzský filozof	1
Ruben Carl, syn malíře Christiana Rubena	31, 74
Rubisoier E., horský vůdce, zemřel s Pallavicinim při výstupu na Glocknerwand	39
Rudzinsky Edwina člen Opavské sekce z obce Baborów v Polsku	191
Ruthner Anton (1817 – 1897), členem Vídeňské geografické společnosti, 300 prvovýstupů ve Východních Alpách, zakladatel ÖAV	11
Saussure Horace Bénédicte (1740 – 1799), profesor experimentální filozofie ženevské akademie a přírodovědec, zajímal se o vědecké poznání Alp	1, 10
Saxl Rudolf, ing. horolezec z Pražské sekce	34
Seidl Gustav, obchodník, člen Liberecké sekce	91
Senn Franz (1831 - 1884) vojenský farář z Ventu v údolí Ötztal, zakladatel DAV, přispěl k rozvoji turistického ruchu v Alpách	11, 12, ...20, 40, 42, 76, 79, 81, 137, 139
Seyffert Karl liberecká sekce	92
Scheithauer Wolfrum Gustav člen Ašské sekce	159
Schiffner Franz předseda člen sekce Nový Bor	128
Schiller Johann Christoph Friedrich (1759-1805) německý spisovatel, filosof a historik	1
Schmidt Alois horolezec člen Teplické sekce	152
Schmidt Robert Hans alpinista z Vídně	94
Schneeberg Kajetán, stavitel z Zell am Ziller, podílel se na stavbě Olperer Hütte.....	64
Schneider Willy, předseda Krumlovské sekce	198
Schnell Joseph (1822-1874), horský vůdce z Kalsu	40, 43
Schnüdreher Robert horolezec z Pražské sekce	34
Scholze Heinrich, člen sekce Liberec, horolezec	86, 90, 92, 103
Scholze Richard horolezec z Pražské sekce	34
Scholze Rudolf člen Liberecké sekce	100
Schöttner Karl (?-1946), předseda sekce Karlovy Vary	173, 174, 175, 184, 195, 197, 199
Schöttner Paul, člen Karlovarské sekce	173
Schulze K. horolezec	125
Schuster Oscar, horolezec člen ÖAV.....	109
Schütze Gerhard člen Liberecké sekce	93

Schwarzenberg Friedrich (1809 – 1885), arcibiskup v Salzburku, od roku 1850 v Praze, nadšený alpinista	20, 30, 45
Schweiger Josef, okresní ředitel v oblasti Croda di Lago	96
Sieber Franz J. člen Varnsdorfské sekce	119
Siegmund Adolf, dlouholetý starosta Teplic	132
Siegmund Ferdinand, účetní, zakladatel Liberecké sekce	86, 90, 104
Simony Friedrich (1813 –1896) rakouský alpinista, geograf a glaciolog pocházející z českých zemí, alpský průzkumník oblasti Dachsteinu, zakladatel rakouského Alpenvereinu	2
Smítka Josef, český horolezec	114
Sohm Victor, lyžařský instruktor Aš	164
Sommerhuber Max, horolezec z Pražské sekce, po první světové válce četné výstupy v celých Alpách	33
Sonneck Heinrich, člen Brněnské sekce	180
Sporner Otto člen Brněnské sekce	180
Stadler Julius, člen Karlovarské sekce	173
Standfest Heinz člen Litoměřické sekce	155
Stanig Valentin horolezec	39
Steiner Alois z Těšína člen Opavské sekce	188
Steiner Andrä vlastník pozemku Sudetendeutsche Hütte	196
Steiner Bart, horský vůdce v oblasti Venedigeru	59
Steinjan August (1887-?) člen Liberecké sekce, horolezec, přítel R. Kauschky	99, 104, 105, 108, 111
Steppes Otto člen Liberecké sekce	100
Stieff Otto člen Karlovarské sekce	176
Stolba, Ing. člen Litoměřické sekce	155
Stonawsky horolezec, člen Brněnské sekce	182
Stüdl Franz, bratr Johanna Stüdla	76
Stüdl Ismene, dcera Johanna Stüdla	75

Stüdl Johann (1839 - 1925) zakladatel organizovaného alpinismu v Evropě, zakladatel pražské sekce DuÖAV, stavitel první horské chaty ve Východních Alpách - Stüdlhütte.....	2, 3, 6, 7, 11, ,12, 16, 19, 20, 21, 28, 31, 32, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 50, 51, 52, 54, ,56, 57, 61, 62, 63, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 120, 121, 132, 137, 139, 140, 147, 148, 150, 169, 189, 201
Stüdl Karl Andreas, otec Johanna Stüdla	73
Stüdl Karl, bratr Johanna Stüdla	76
Stüdl Mathilda Wenzel žena Rudolfa Kauschky.....	101
Stüdl Max, syn Johanna Stüdla	75
Stüdl Olga, dcera Johanna Stüdla	75
Stüdlová Hermína (Wenzelová), manželka Johanna Stüdla	30, 62, 75, 79
Suess Eduard profesor (1831-1914), Vídeňský přírodovědec a významný geolog, přispěl k vědeckému poznání Alp	10, 11
Sydow Reinhold prezident DuÖAV (1851-1943), ministr v Pruské vládě, předseda Berlínské sekce DAV, 1912-1928 předseda DuÖAV	81
Tatzel Viktor	190
Tham Rudolf (1890 – 1923) člen Liberecké sekce, lyžař a horolezec, přítel R. Kauschky	87, 92, 93, 98, 104, 107, 110, 111, 112
Theodor Trautwein(1833-1894), zakladatel DAV, knihkupec a autor mnoha Alpských průvodců	20, 81
Thiele Josef předseda Žatecké sekce	157, 194, 195, 196
Tietz Maria člen Karlovarské sekce	176
Tischer Edmund člen Ústecké sekce	155
Turnwald Rudolf, advokát , (1899- ?), předseda Liberecké sekce 1933-1938, zakladatel Libereckého fotbalového klubu, který se přejmenoval v roce 1905 na Reichenberger Sportklub (RSK)	90, 110
Umlauft Moritz, obchodník, spoluzakladatel Pražské sekce, horolezec	20, 31, 63, 78
Unger Georg továrník člen Ašské sekce	162
Urban ředitel, lyžování člen Brněnské sekce	187
Wagl Ignaz horolezec	76
Wagner August Georg, přednosta německé univerzitní ženské kliniky horolezec z Pražské sekce, horolezecké výstupy společně s bratrem Eduardem	32

Wagner Eduard (1870-1913), horolezec z Pražské sekce, založil Akademický alpský klub v Zürichu, procestoval celé Alpy, mnoho významných výstupů	32
Waherhofer, lyžařský instruktor v oblasti Bohemiahütte	72
Wald truhlář Wagenitzsee Hütte	184
Wallner Anton horský vůdce z Heiligenblutu	40
Wallnöfer Alois, první nájemník Payer Hütte	57, 69
Weigel Wilhelm, lékař, spoluzakladatel Pražské sekce	20
Weilenmann Johann Jacob horolezec	39
Weiss Siegfried	111
Weniger Franz, člen Krumlovské sekce	198
Wenzl Stefan z Dolního Hanychova , otec Mathildy Wenzelové	101
Whymper Edward (1840 -1911), anglický horolezec, prvovýstupce Matterhornu	1
Wießner Fritz, horolezec člen ÖAV	109
Wild Johann, stavitel Teplitzer Hütte	139
Willman Heinrich horolezec z Pražské sekce	34
Wobisch Eduard, člen Karlovarské sekce.....	173
Wolfrum Gustav výstup na Etnu	160
Wolfschütz Josef, hlavní stavební rada a docent na Německé technické vysoké škole v Brně, předseda Brněnské sekce	181
Wollecjak E., horolezec, člen Liberecké sekce	92
Wollman Franz, zakladatel Liberec	86
Wondrak Oswald Jablonec, starosta Jablonce, člen Jablonecké sekce.....	115
Wünsche Marie matka Rudolfa Kauschky	100
Zedtwitzsch hrabě, Ašsko	162
Zimmerman Klaus člen Varnsdorfské sekce	119
Zinke Adolf, člen sekce Nový Bor	130

17 Seznam obrázků

Obrázek 1 Členstvo a jeho vývoj v letech 1870-1970 <i>Festschrift zum hundertjährigen Bestehen der Sektion Prag des Deutschen Alpenvereins 1870 – 1970</i>	26
Obrázek 2 Horští vůdci z Kalsu <i>Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag</i> , s. 192	44
Obrázek 3 Stüdlhütte <i>Festschrift zum 25 jährigen Bestehen der Sektion Prag</i> , Praha 1895 ...	53
Obrázek 4 Původní Alte Prager Hütte <i>Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag</i> , s. 128	55
Obrázek 5 Payer Hütte <i>Festschrift zum 25 jährigen Bestehen der Sektion Prag</i> , Praha 1895.	59
Obrázek 6 Johannishütte v roce 1929/3, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Hütten und Wege Hüttenstandblatt rok 1958	60
Obrázek 7 Chata Hofmannshütte v roce 1890, ...	61
Obrázek 8 Clara Hütte v roce 1890, AV Muzeum Innsbruck, http://www.sudeten-by.de/huetten/clara/clara.htm	63
Obrázek 9 Olperer Hütte <i>Festschrift zum 25 jährigen Bestehen der Sektion Prag</i> , Praha 1895s.	65
Obrázek 10 Dominikus Hütte.....	66
Obrázek 11 Fond na výstavbu Rifflerhütte, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresberichte – Wahlen, Jahresbericht 1887-1888.....	67
Obrázek 12 Rifflerhütte přibližně v roce 1901.....	68
Obrázek 13 Karlsbader Hütte <i>Festschrift zum 25jährigen Bestehen der Sektion Prag</i>	70
Obrázek 14 Johann Stüdl <i>Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag, 1870-1930</i>	73
Obrázek 15 Karl Hofmann, <i>Zeitschrift des Deutschen Alpenvereins</i> Band II, 1871.....	78
Obrázek 16 Počty členů Liberecké sekce a členové výboru 1893-1962, <i>Festschrift anlässlich des 70 jähriges Bestandes</i>	88
Obrázek 17 Dobové foto Liberecké věže, KAUSCHKA, R. (1923). <i>Wandern und Klettern</i> ..	91
Obrázek 18 Chata Croda di Lago, SOkA Liberec, f. Alpský spolek Liberec, <i>Die Sektion Reichenberg 1904 – 1907: Reichenberg 1908</i>	96
Obrázek 19 Původní návrh kruhového tvaru Gablonzer Hütte z roku 1930, archiv DAV Mnichov	117
Obrázek 20 Warnsdorfer Hütte, <i>Zeitschrift des DuÖAV</i> 1894.....	122
Obrázek 21 Zittauer Hütte <i>100 Jahre Alpenverein Warnsdorf</i> . <i>Festschrift 1887–1987</i>	123

Obrázek 22 Bismarkturm na Heinbergu, <i>Festschrift aus Anlaß der Feier des fünfzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Asch der ehemaligen Sektion Asch der Deutschen und Österreichischen Alpenvereines, am 24. November 1928, Asch, Berthold, 1928</i>	163
Obrázek 23 Slavnostní otevření Ascher Hütte <i>Einhundert Jahre Ascher Hütte, Festschrift zum 100. Jahrestag der Einweihung der Ascher Hütte 6. Juli 1996, München, 1996</i>	165
Obrázek 24 Lyžařský závod „Okolo Dyleně 1931“ <i>Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Eggerland, bis 1920 Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines</i>	167
Obrázek 25 Slavnostní otevření Eggerer Hütte, <i>Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Eggerland, bis 1920 Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines</i>	170
Obrázek 26 Slavnostní otevření chaty na Dyleni, <i>Festschrift hrsg. anlässlich des vierzigjährigen Bestandes des Deutschen Alpenvereines Eger und Eggerland, bis 1920 Sektion des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines</i>	172
Obrázek 27 Karl Schöttner <i>Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002; Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad</i>	173
Obrázek 28 Vývoj počtu členů <i>Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002; Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad</i>	176
Obrázek 29 Karlovarská chata po 2. přestavbě v roce 1923 <i>Einhundert Jahre Sektion Karlsbad im DAV 1902 - 2002; Festschrift zum 100-jährigen Jubiläum der Sektion Karlsbad</i>	179
Obrázek 30 Pohyb členstva 1882 – 1931 <i>Fünfzig Jahre "Moravia", Festschrift des Deutschen Alpenvereines "Moravia", s. 13</i>	181
Obrázek 31 Foto ze slavnostního otevření Brünnerhütte, <i>Fünfzig Jahre "Moravia", Festschrift des Deutschen Alpenvereines "Moravia" s. 19</i>	183
Obrázek 32 Wagenitzsee Hütte <i>Jahre "Moravia", Festschrift des Deutschen Alpenvereines "Moravia"</i>	185

18 Seznam tabulek

Tabulka 1 Přibližná cena týdenního horolezeckého zájezdu do Alp.....	17
Tabulka 2 Návštěvnost na chatách DuÖAV, <i>Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag</i>	47
Tabulka 3 Počty cest v jednotlivých oblastech působnosti Pražské sekce v letech 1870-1930, <i>Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag</i>	49
Tabulka 4 Počty členů <i>Neunzehnhundertundzwei bis</i>	116
Tabulka 5 Návštěvnost Krimmelských vodopádů, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Warnsdorf, výroční zprávy za příslušné roky.....	127
Tabulka 6 Počty členů sekce Nový Bor 1887 -1937, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Haida	130
Tabulka 7 Vývoj členstva Teplické sekce do první světové války, zdroj: archivní materiály.....	133
Tabulka 8 Výdaje sekce mezi roky 1886 – 1892, <i>Denkschrift zur Erinnerung an den 25jährigen Bestand der Sektion Teplitz-Nordböhmen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins 1886 – 1911</i> , s. 80	136
Tabulka 9 Návštěvnost na chatách Teplické sekce, zdroj: archivní materiály.....	144
Tabulka 10 Počty členů Sekce Aussig DuÖAV, Archivní materiály	154
Tabulka 11 Počty členů Žatecké sekce do roku 1938, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, <i>Verschiedenes</i> , Sektion Saaz	158
Tabulka 12 Počty členů Sekce Asch, zdroj: archivní materiály.....	161
Tabulka 13 Počty členů sekce Silesia 1886 – 1938, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Troppau, Silesia Archivní materiály	189

19 Seznam příloh

Příloha 1 Seznam chat postavených německými alpskými spolky za dobu jejich existence, zdroj: archivní materiály	235
Příloha 2 Seznam německých alpských spolků v Československu s počty členů a počty chat, zdroj: archivní materiály	238
Příloha 3 Mapa okolí Großglockneru z roku 1871, v níž jsou červeně označeny výstupy J. Stüdlu <i>Zeitschrift DAV 1870/71 Band II</i>	239
Příloha 4 Seznam zakládajících členů Pražské sekce <i>Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag</i> , s. 12	240
Příloha 5 Příjmy a výdaje Pražské sekce v roce 1887, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1887-1888	241
Příloha 6 Stavební fondy Pražské sekce v roce 1901. HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1901	242
Příloha 7 Seznam přednášek 1870 - 1930 <i>Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag</i> s. 202-209	243
Příloha 8 Seznam výstupů M. Sommerhubera z roku 1924, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1924	247
Příloha 9 Oblasti působnosti Pražské sekce v roce 1897, zdroj: autor.....	247
Příloha 10 Stüdlův návrh horolezeckého cepínu, <i>Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins</i> , Bd. 01 (1870)	248
Příloha 11 Vůdcovský tarif pro obec Prägarten, <i>Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins</i> , Bd. 01 (1870), s. 289.....	249
Příloha 12 Tabulka horských vůdců a tarifů z Kalsu v roce 1870, <i>Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins</i> Bd. 01 (1870) Díl 2. s. 70.....	250
Příloha 13 Vyúčtování výstavby Payerhütte – HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1875.....	251
Příloha 14 Plány chat vytvořené J. Stüdlem STÜDL J. <i>Über Hüttenbau</i> In <i>Zeitschrift d. DuÖAV</i> Bd. 8 tabulka X.	252
Příloha 15 Návštěvnost chat Varnsdorfské sekce do roku 1911, <i>Festschrift zur Feier des 25jährigen Bestandes der Sektion Warnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines 1887 – 1912</i>	253
Příloha 16 Návštěvnost chat Varnsdorfské sekce od roku 1912, Verwaltungsprotokole, Jahresberichte 1912 - 1940.....	254

Příloha 17 Seznam cest spravovaných Varnsdorfskou sekcí před 1. světovou válkou...	255
Příloha 18 Předsedové Ašské sekce DuÖAV <i>Festschrift zur 125. Jahrsfeier der Gründung der Sektion Asch</i>	256
Příloha 19 Plán Ascher Hütte, <i>Einhundert Jahre Ascher Hütte, Festschrift zum 100. Jahrestag der Einweihung der Ascher Hütte 6. Juli 1996, München, 1996</i>	256
Příloha 20 První turistická mapa okolí Wagenitzsee, <i>Fünfzig Jahre "Moravia"</i> , Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia"	257

20 Přílohy

Příloha 1 Seznam chat postavených německými alpskými spolky za dobu jejich existence, zdroj: archivní materiály

sekce	chata	rok stavby	poloha	současný stav/vlastník
Aš	Ascher Hütte 2256m	1896	Samnaun/ Paznauntal	DAV-Sektion Pfaffenhofen-Asch
	Hainberg Schutzhaus 752m	1884	v blízkosti Aše	soukromá od roku 1945
Cheb	Egerer Hütte 2350m	1907	Dolomity/část Pragser Dolomiten	CAI-Sektion Treviso od roku 1921, nyní Rifugio Biella alla Croda del Béco nebo "Seekofel Hütte"
	Radstädter Hütte 1770m	1907/1936	Salzburger Alpen	soukromá od roku 1983
	Tillenberg Schutzhaus 812m	1926	Český les	zničena v roce 1945
Jablonec nad Nisou	Gablonzer Hütte 1550m	1933	Dachstein/ Gosaukamm	ÖAV-Sektion Neugablonz - Enns
Karlovy Vary	Karlsbader Hütte 2260m	1888/1905	Lienzké Dolmity	DAV-Sektion Karlsbad (chata postavena jako Leitmeritzer Hütte)
	Bergheim Gottesgab 1020m	1928	Erzgebirge	Není známo
Brno	Brünner Hütte 1747m	1887	Dachstein/ Stoderzinken	Soukromá od roku 1902
	Wangenitzsee- Hütte 2508m	1927	Schobergruppe.	shořela (1945), nově postaveno 1965/1966 ÖAV-Sektion Lienz
Praha	Hofmannshütte 2444m	1834/1870	Vysoké Taury Glocknergruppe	Akad. Sektion Wien od roku 1911, pravděpodobně 2013 odstraněna
	Johannishütte 2121m	1857/1876	Vysoké Taury Venedigergruppe	DAV-Sektion Oberland od roku 1992
	Stüdlhütte 2801m	1868/1925	Vysoké Taury Glocknergruppe	DAV-Sektion Oberland od roku 1992
	Alte Prager Hütte 2489m	1872	Vysoké Taury Venedigergruppe	DAV-Sektion Oberland od roku 1992, uzavřena – kulturní památka
	Clarahütte 2038m	1872/1895	Vysoké Taury Venedigergruppe	DAV-Sektion Essen od roku 1925
	Payerhütte 3029m	1875	Ortlergruppe	CAI-Sektion Mailand (1921), nyní provincie Bozen-Südtirol
	Steinbergalm- Hütte 1200m	1878	Loferer Berge	Soukromá od roku 1888

	Olpererhütte 2389m	1881	Zillertalské Alpy	DAV-Sektion Berlin o roku 1900, DAV-Sektion Neumarkt 2004
	Dominicus-Hütte 1648m	1883	Zillertalské Alpy	soukromá od roku 1888, 1970 pod hladinou přehrady Schlegeis-Speicher, vystavěna nově v 1805m
	Höllerhütte 2692m	1883	Ötztalské Alpy	Postavena jako původní Karlsbader Hütte od 1902) Höllerhütte, 1945 shořela, nyní "Oberetteshütte"
	Rifflerhütte 2234m	1887	Zillertalské Alpy	DAV-Sektion Berlin od roku 1900, 1945 zničena lavinou
	Neue Prager Hütte 2782m	1904	Vysoké Taury/ Venedigergruppe	DAV-Sektion Oberland od roku 1992
	Mörsbachhütte 1300m	1921/1934	Nízké Taury	ÖAV-Sektion Graz od roku 1957
	Bohemiahütte 1670m	1934/1937	Nízké Taury	ÖAV-Sektion Edelweiß. Wien (1967) neben Wismeyer-Haus
Liberec	Reichenberger Hütte 2046m	1905	Dolomity	CAI-Sektion Verona "Rifugio Croda da Lago - Gianni Palmieri" od roku 1921
	Neue Reichenberger Hütte 2586m	1926	Vysoké Taury/ Venedigergruppe	ÖAV-Sektion Reichenberg
	Rupertihaus 1265m	1933 1942	Hochkönig	soukromá
Opava	Troppauer Hütte 2047m	1895	Ortlergruppe	3 stavby na stejném místě poslední zničena 1917
Teplice	Teplitzer Hütte 2586m	1887	Stubaiské Alpy	CAI-Sektion Sterzing od roku 1921, nyní provincie Bozen-Südtirol, nyní Rifugio Vedretta Pendente all'Hangenderferner,
	Leitmeritzer Hütte 2260m	1888	Lienzké Dolmity	Od roku 1905 "Karlsbader Hütte", DAV-Sektion Karlsbad
	Grohmannhütte 2254m	1889	Stubaiské Alpy	CAI-Sektion Sterzing od roku 1921 nyní provincie Bozen-Südtirol, Rifugio Vedretta Piana
	Müllerhütte 3145m	1891/1908	Stubaiské Alpy	CAI-Sektion Bozen od roku 1921 nyní provincie Bozen-Südtirol, Rifugio Cima Libera nebo Pfaffenniederhütte
Spolek Sudetendeutsche Hütte	Sudetendeutsche Hütte 2665m	1929	Granatspitzgruppe	DAV-Sektion Sudeten
Varnsdorf	Warnsdorfer Hütte 2336m	1891	Vysoké Taury/ Venedigergruppe	ÖAV-Sektion Warnsdorf - Krimml.
	Zittauer Hütte 2329m	1901	Zillertalské Alpy.	ÖAV-Sektion Warnsdorf - Krimml.

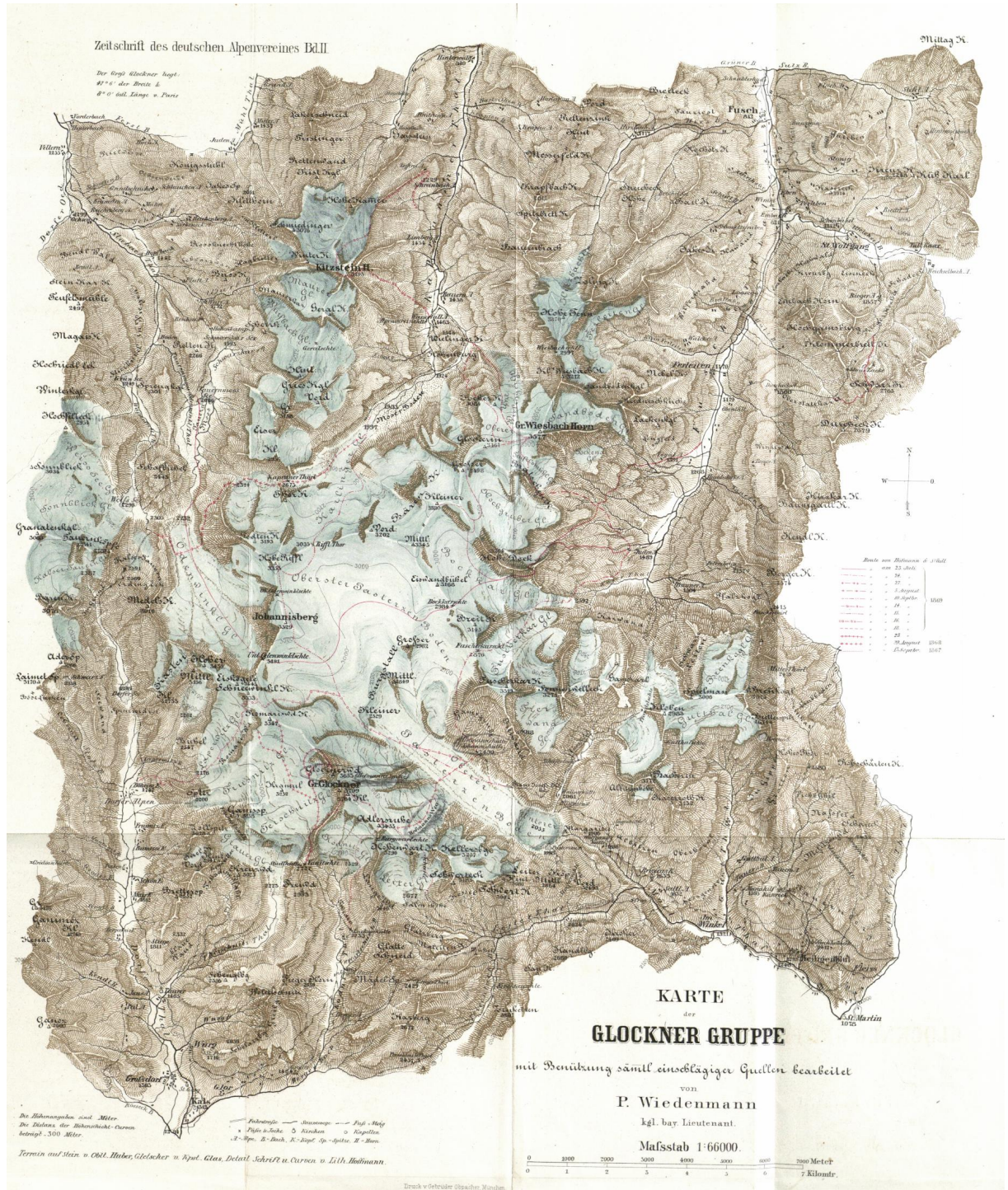
	Richter Hütte 2367m	1897	Zillertalské Alpy	DAV-Sektion Bergfreunde Rheydt
	Neugersdorfer Hütte 2568m	1907	Zillertalské Alpy	od roku 1921 CAI "Rifugio Vetta d'Italia"

Příloha 2 Seznam německých alpských spolků v Československu s počty členů a počty chat, zdroj: archovní materiály

Sídlo spolku	Rok založení	Počty členů 1888	Počty členů 1914 (1913)	Počty členů 1938	Počet postavených chat
Praha	1870	457	750	1333	14
Aš	1878	106	158	231	2
Brno	1882	275	432	884	2
Teplice	1886	228	428	708	4
Opava	1886	66	321	334	3
Nový Bor	1887	29	101	91 (1937)	-
Varnsdorf	1887	165	851	652	4
Liberec	1893		390	756	3
Cheb	1894		147	390 (1935)	3
Karlovy Vary	1902		211	561 (1937)	2
Jablonec n. Nisou	1903		98	390 (1936)	1
Ústí nad Labem	1904		161	403	
Olomouc	1909		-	150	
Žatec	1913		92	264	
Litoměřice	1922			114 (1929)	(1)
Český Krumlov	1933			26 (1933)	
Děčín	1936			209 (1941)	
Spolek Sudetoněmecká chata	1927				1
celkem		1326	4140	7496	39

Příloha 3 Mapa okolí Großglockneru z roku 1871, v níž jsou červeně označeny výstupy J. Stüdl
 J. Stüdl Zeitschrift DAV 1870/71 Band II

Příloha 4 Seznam zakládajících členů Pražské sekce *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag*, s. 12

Die gründenden Mitglieder:

Bauer Břetislav, stud. jur.	Klaproth O., Buchhändler.
Bayer J. W., kais. Rath und Großhändler.	Korb Jos., k. k. Berghauptmann.
Břzorad Eduard, J. U. Dr., Landesadvocat, Deutschbrod.	Lanna Adalb. Ritter von, Bauunternehmer, Herrschafts- und Fabriksbesitzer.
Bušbeck H. C., Kaufmann.	Marbach Hermann, Fabrikant.
Dimmer Josef, Fabrikant.	Müller J., Professor am böhm. Polytechnicum.
Dožauer Richard Ritter von, Großhändler.	Nobák Victor, Bräuingenieur.
Ermer Josef, gräfl. Waldstein'scher Hauptcassier.	Pan Eduard, J. U. Dr., Secretär der böhm. Hypothekenbank.
Fortner Ludwig, Kaufmann.	Patek Joh., k. k. Landes Schulrath.
Haasche A., Kaufmann.	Rehoř Aug., Apotheker.
Haasche Ferd., Privatier.	Seutter Eduard Edler von Löben, Director der Filiale der Creditanstalt.
Hecht Victor, J. U. C.	Stüdl Johann, Kaufmann.
Helln Richard Edler von, Dr., Apotheker.	Umlauf Moriz, Kaufmann.
Janowsky Friedr., J. U. Dr., Secretär der Böhm. Nordbahn.	Umrath Theodor, Kaufmann.
Jiruš B., Med. Dr., Secundärarzt am Allgem. Krankenhaus.	Unterweger Vinc., Dr., Landesadvocat.
Kareis K., Official der k. böhm. Landesbuchhaltung.	Wagner Carl, Herrschafts- und Fabriksbesitzer in Smidar.
Kiemann Joh., J. U. Dr., Landesadvocat.	Weigel Wilhelm, Dr., Eisenbahnarzt.
	Winter M. L., Photograph.

Příloha 5 Příjmy a výdaje Pražské sekce v roce 1887, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1887-1888

Einnahmen.		Ausgaben.	
I. Casa-Conto:		I. Casa-Conto:	
Saldo per 1. Januar 1887	189	An den Centralausschuss abgeführt	170
Jahresbeitrag von 1000 M.	3277	An den Vorstand in Bernburg	146
Zinsen	186	II. Rückstellungen in Bernburg	27
Zinsen im Prager Lagerhaus	62	III. Rückstellungen in Bernburg	90
Verkauf des Prager Lagerhauses	100	IV. Rückstellungen in Bernburg	12
Erlös von Legationssachen und Verkauften	2	V. Rückstellungen in Bernburg	74
II. Heiliger-Erbschafts:	27	VI. Rückstellungen in Bernburg	646
Der Gedächtnis-Hilfe	27	Diverse Anlagen	1090
Prager-Hilfe	80	III. Rückstellungen in Bernburg	89
Opern-Hilfe	24	IV. Rückstellungen in Bernburg	79
Legationssachen	18	V. Rückstellungen in Bernburg	13
Subvention des Centralausschusses	1000	VI. Rückstellungen in Bernburg	12
Saldo 3000 M. für die Hilfe- und Prager-Hilfe	800	VII. Ban der Rückstellungen	646
Christenbesuchungen (aus dem Prager Lagerhaus)	100	Saldo	1097
Einkaufsgeldern	184		611
	6605		31
			3600
			31

Einnahmen.		Ausgaben.	
I. Casa-Conto:		I. Casa-Conto:	
Saldo per 1. Januar 1887	189	An den Centralausschuss abgeführt	170
Jahresbeitrag von 1000 M.	3277	An den Vorstand in Bernburg	146
Zinsen	186	II. Rückstellungen in Bernburg	27
Zinsen im Prager Lagerhaus	62	III. Rückstellungen in Bernburg	90
Verkauf des Prager Lagerhauses	100	IV. Rückstellungen in Bernburg	12
Erlös von Legationssachen und Verkauften	2	V. Rückstellungen in Bernburg	74
II. Heiliger-Erbschafts:	27	VI. Rückstellungen in Bernburg	646
Der Gedächtnis-Hilfe	27	Diverse Anlagen	1090
Prager-Hilfe	80	III. Rückstellungen in Bernburg	89
Opern-Hilfe	24	IV. Rückstellungen in Bernburg	79
Legationssachen	18	V. Rückstellungen in Bernburg	13
Subvention des Centralausschusses	1000	VI. Rückstellungen in Bernburg	12
Saldo 3000 M. für die Hilfe- und Prager-Hilfe	800	VII. Ban der Rückstellungen	646
Christenbesuchungen (aus dem Prager Lagerhaus)	100	Saldo	1097
Einkaufsgeldern	184		611
	6605		31
			3600
			31

Příloha 6 Stavební fondy Pražské sekce v roce 1901. HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1901

22

Bau-Conto der Karlsbader Hütte.

Einnahmen.		Ausgaben.	
	K h		K h
Cassastand	2905	An Baumeister Jos. Kofler für Bauarbeiten	1198 40
Subvention des Centralausschusses Mk. 1000	1180	Hüttenrichtung	1977 08
Geschenk, 2 gezogene Antheilscheine	42	Transportspesen f. dieselbe	861 44
Zinsen	61 82	Cassabestand	166 90
	4188 62		4188 62

Bau-Conto der Prager Hütte.

Einnahmen.		Ausgaben.	
	K h		K h
Abtretungssumme d. Section Berlin für die Riffler- und Oplerer-Hütte M. 11000.	12910 50	An V. Ganzler für Bauauslagen	2260
Zinsen	199 58	Für Cement	252
	13110 08	" Bauholz und Bretter	877 18
		" Pläne und Kostenüberschläge	268
		" Pachtzins für den Bauplatz	50
		Cassabestand	9417 90
	13110 08		13110 08

Conto Eller-Denkmal.

Einnahmen.		Ausgaben.	
	K h		K h
Ergebnis der Sammlung	2208 42	Drucksorten und Porti	30 84
Zinsen	39 39	Commissionspesen der Exhumirung	100
	2247 81	Cassabestand	2116 97
	2247 81		2247 81

23

Conto der Christbescherungen und Geschenke.

Einnahmen.		Ausgaben.	
	K h		K h
Cassastand	737 47	Widmung für das Eller-Denkmal	200
Ergebnis d. Sammlung 1901	1014 01	Spende für die Abbrüderer in Matsch	900
Zinsen	24 24	Weihnachtsbescherungen in: Kals, W.-Matrei, Prägraten & K 90	270
	1775 72	Trafoi, Gand, Virgen & K 80	240
		Matsch	180
		Sulden	60
		Palu	40
		St. Franz-Florus	30
		Drucksorten, Porti u. Auslagen	68 11
		Cassabestand	497 61
	1775 72		1775 72

Franz Walenta,
d. Z. Cassier.

Gepfält und richtig befunden:

Philipp Bumiller,
d. Z. Revisor.

Rud. Nothdurft,
d. Z. Revisor.

Príloha 7 Seznam přednášek 1870 - 1930 *Festschrift zum 60jährigen Bestehen des Deutschen Alpenvereins Prag* s. 202-209

Verlegung (1892—93) in das Hotel „Blauer Stern“ wurden die Vorträge bis zum Frühjahr 1898 abwechselnd in der „Schlaraffia“ (Stephansgasse) und im Spiegelsaal des Deutschen Hauses abgehalten. In den Jahren bis 1907 stand für diese Zwecke der Festsaal der „Schlaraffia“ zur Verfügung, worauf wieder bis in die ersten Nachkriegsjahre (bis 1921) der Spiegelsaal als Vortragsraum verwendet wurde. Seither werden die Vorträge meist in der Deutschen technischen Hochschule abgehalten.

Den Vortragsabenden schloß sich früher immer ein reichhaltiges Programm an: ernste und heitere Rezitationen, Gesangsvorträge, Militärkonzerte. Im Jahre 1898 wurden allwöchentlich in der „Schlaraffia“ abgehaltene Kegelabende eingeführt, deren Erträgnis zur Deckung der Saalmiete der in der Vorkriegszeit unentgeltlich zugänglichen Vorträge verwendet wurde. Mit den durch den Krieg bedingten Veränderungen mußte diese einen guten Besuch aufweisende Veranstaltung aufgelassen werden.

Im folgenden seien nun die Vorträge während der 60 Jahre aufgezählt:

- 1870: Koriška, Prof.: Über barometrische Höhenmessungen.
 1871: Jirůš B., MUDr.: Die Alpenflora.
 Müller F., Polytechn. Prof.: Über Höhenmessungen.
 1872: Stüdl J.: Über die alpine Thätigkeit der Mitglieder der Sektion im Sommer 1872.
 Laube G., Dr. Polytechn. Prof.: Der geologische Bau der Alpen.
 Seutter Ed., v. Lögen: Die vier Jahreszeiten in den Alpen; ferner kleinere Skizzen die Alpen und ihre Bewohner schildernd.
 Jirůš B., MUDr.: Die Wälder der Alpen.
 Bippart G., Dr. Univ.-Prof.: Die Alpen und ihre Bewohner zur Zeit des Kaiser Augustus.
 1873: Harprecht H.: Die Besteigung des Ortlers über den hinteren Grat (im Manuscript eingesandt).
 Klebs C., MUDr. Univ.-Prof.: Mittheilungen aus den Berner Alpen.
 Jirůš B., MUDr.: Über die Besteigung des Wildgalls durch JUDr. D. Hecht (Vorlesen seines Aufsatzes).
 Jirůš B., MUDr.: Über die Gletscher der Alpen.
 1874: Bippart G., Dr. Univ.-Prof.: Über Kärnten und insbesondere die Villacher Alpe.
 Jirůš B., MUDr.: Über die Cultur der Alpenpflanzen.
 Seutter Ed., v. Lögen: Über Tirol und die Wege dahin.
 Hecht D., JUDr.: Über seine Touren im Sommer 1874 in der Stubai- und Östhaler Gebirgsgruppe.
 Klebs C., MUDr. Univ.-Prof.: Über Karrenfelder und unterirdische Gletscher.
 1875: Seutter Ed., v. Lögen: Kleine Bilder aus den großen Bergen. Über seine Touren im Sommer 1874.
 Jirůš B., MUDr.: Über die hohe Tatra.
 Hecht D., JUDr.: Über seine Touren im Sommer 1875 in der Adamello-Prejannella- und Zillertaler Gruppe.
 Hecke K.: Über den Monte Cristallo.
 Hecker G.: Über die Bernina-Gruppe und Erstigung des Piz Bernina.
 Stüdl J.: Über seine Touren im Sommer 1875, mit besonderer Berücksichtigung der Einweihung der Papierhütte.

- 1876: Bippart G., Dr. Univ.-Prof.: Über seine Reise in der Schweiz.
 Jirůš B., MUDr. Univ.-Prof.: Über den Kampf der Alpenpflanzen um ihr Dasein (von MUDr. Weigel zum Vortrage gebracht).
 Harlachner A. R., Polytechn. Prof.: Über die Überschiebung und Durchbohrung der Alpen.
 Koch G. A., Dr.: Erinnerungen aus der Fernalgruppe (Dorarlberg).
 Stüdl J.: Berichte aus den Alpen.
 Stedefeld C.: Über die Besteigung des Fuchthorns.
 Krenz C.: Über die Lichtensteinklamm bei St. Johann in Pongau.
 1877: Pan Ed., Dr.: Über die Lofener Steinberge.
 Hecker G., Dresden: Über den Sentis, Piz Sol, den Glärnisch und das Wetterhorn (eingesendet).
 Klebs C., MUDr. Univ.-Prof.: Medicinische Streifzüge in den alpinen und subalpinen Regionen.
 Stedefeld C.: Über die Besteigung des Tergu.
 Biermann O.: Über die Zillertaler Gebirgsgruppe.
 Jirůš B., MUDr. Univ.-Prof., Graz: Über Dalmatien.
 1878: Čáml F.: Über das Zillertaler Hochgebirge.
 Kaulich J., Dr. Prof.: Eine Dreihörnfahrt auf dem neuen Schladminger Wege; ein Besuch des Segenthals.
 Bippart G., Dr. Univ.-Prof.: Das Albaner Gebirge.
 Hecker G., Dresden: Vom Mönch zum Balmhorn. Wanderungen im Berner Oberlande. (Reisebericht vorgelesen von Dr. Weigel.)
 Hecht D., JUDr.: Eine Besteigung der Dreihörn- und Simony-Spize mit neuem Abstieg auf das Kremler Kees.
 Eisermann C., JUDr., Frankfurt a. O.: Reisebericht aus Norwegen.
 Weigel W., MUDr.: Bericht über die Katastrophe im Aorentale.
 Dominicus H.: Die Überschwemmung im Zillertale.
 Hecht D., JUDr.: Eine Erstigung der Parfeier-Spize.
 Stedefeld: Parfeier- und Thurnwieser-Spize.
 1879: Gärterth W.: Die mechanische Leistung des Touristen.
 Hecker G., Dresden: Eine Erstigung des Piz Supò in der Bernina-Gruppe.
 Steiner F., Techn. Prof.: Die Alpenbahnen der alten und neuen Welt.
 Hecke C., Reichenberg: Acht Tage in der Monte Rosa-Gruppe.
 Hecht D., JUDr.: Die Besteigung der Hochalm-Spize.
 Stedefeld C.: Die Besteigung des Thurnerkamps.
 Steiner F., Techn. Prof.: Die Dichtungen im Kleide alpiner Mundart.
 1880: Stüdl J.: Über Nahrungsmittel bei Bergtouren, über Konerven und Proviantdepôts.
 Steiner F., Techn. Prof.: Über die Aelbergbahn und Tunnelbau.
 Stüdl J.: Bericht über dessen Hütten- und Führerinspektionsreise 1880.
 Hecht D., JUDr.: Wanderungen im Unter-Innthal und Zillertal.
 Jirůš B., MUDr. Univ.-Prof.: Reisen in Norwegen (vorgelesen durch MUDr. Weigel).
 1881: Klosek K.: Über seine Touren durch Judicarien und die italienische Ortlergruppe.
 Stedefeld C.: Über den „Olperer“ und den „wilden Kaiser“.
 Waagen J., Dr. Prof.: Über den Himalaya.
 Steiner F., Techn. Prof.: Schifffahrt über Berge; über den Panama-Kanal.
 Dominicus H. — Weigel W., Dr.: Bericht und Schilderung der feierlichen Eröffnung der Olperer-Hütte.
 Hecht D., JUDr.: Über die Generalversammlung in Klagenfurt und über seine Touren in den Kärntner Alpen.
 Jirůš B., MUDr. Univ.-Prof., Graz: Die Inselwelt Dalmatiens.

- 1882: Steiner F., Techn. Prof.: Neues und Selbsterlebtes aus Amerika.
 Steiner F., Techn. Prof.: Bericht über die Generalversammlung und den internationalen alpinen Congress in Salzburg und über den Bau von Couristenhütten.
 Eckert M.: Über die Dolomite von Setzen und Schlumberbach.
 Clar C.: Über seine Hochtouren in Tirol.
 Löwl Ferd., Dr.: Über das Antlofer Thal.
 Klaar A.: Über eine Reise in Ober-Italien und Tirol während der Überschwemmung.
 Hecht D., JUDr.: Über seine Wanderungen in den Santhaler und Julischen Alpen.
- 1883: Stedefeld C.: Über seine Hochtouren in der Derwall-, Siloretta- und Primör-Gruppe.
 Stedefeld C.: Über die erste Erstbegehung der Dreiländerspitze.
 Tolst C., Dr. Prof.: Erörterungen und Vorschläge, betreffend die Waldfrage in den österreichischen Alpen.
 Hecht D., JUDr.: Bramhofel, Kellerwand, Dreischäfterspitze.
 Stedefeld C.: Der Rosenkranz, seine Sage und Erstbegehung.
 Biermann O., Dr.: Das Stubai Thal.
- 1884: Eckert M.: Über Dolomite.
 Löwl F., Dr.: Über die Grundmoräne des alten Stubai Gletschers.
 Steiner F., Techn. Prof.: Eine Studienreise durch die Schweiz und durch Tirol; ferner Mittheilungen über Verbauungen von Wildbächen.
 Stüdl J.: Bericht über die Generalversammlung in Konstanz, sowie über das Wirken unserer Section im Sommer 1884.
 Jung J., Dr. Univ.-Prof.: Über Land und Leute in Tonsberg.
- 1885: Stedefeld C.: Hochtouren in den Setzener Dolomiten und der Brenta-Gruppe.
 Steiner F., Techn. Prof.: Carl Stieler als Dichter und Mensch.
 Stüdl J.: Bericht über die Generalversammlung in Villach und die Tätigkeit der Section im Sommer 1885.
 Jung J., Dr. Univ.-Prof.: Über Land und Leute im Dinsthagen im Mittelalter.
- 1886: Eckert M.: Über die Erstbegehung des Monte Cristallo.
 Sachs L.: Heiteres und Ernstes aus dem Zillertal, mit besonderer Berücksichtigung der Dominichshütte und Furttschlagalm.
 Hecht D., JUDr.: Über Hochtouren und Thalwanderungen in Tirol im Sommer 1886.
 Eckert M.: Über die Cresta Bianca und die Besteigung des Piz Dopena.
- 1887: Biermann O., Dr.: Eine Wanderung von der Malfer Haide über die südliche Orisergruppe nach Bozen.
 Brandl A., Dr. Prof.: Über den Tiroler Dichter Adolf Pfister.
 Steiner F., Techn. Prof.: Über Almenwesen. Über St. Wolfgang.
 Jung J., Dr. Univ.-Prof.: Aus dem Leben eines tirolischen Künstlers (H. Antler).
- 1888: Eckert M.: Bergfahrten auf den Oriser und Groß-Glockner.
 Claar K.: Allgemeines über Dolomittouren und Besteigung der Pala di San Martino.
 Jung J., Dr. Univ.-Prof.: Zur Erinnerung an Ludwig Steub.
 Hecht O.: Führerlose Wanderungen in der Bernina-Gruppe und insbesondere die Besteigung des Piz Morteratsch.
 Hecht D., JUDr.: Wanderungen in den Dolomiten.
 Hecht D., JUDr.: Über das Vorgehen des Ausführes der Section Prag des d. u. ö. Alpenvereins in der Oriser-Obeliskentage.
- 1889: Maty R., Dr. Univ.-Prof.: Eine Tour durch Sicilien.
 Jung J., Dr. Univ.-Prof.: Die Zillertal in Schlesien.
 Hecht O.: Bergsteiger-Abenteuer.
 Hecht D., JUDr.: Touren in der Großglockner-Gruppe und in den Dolomiten.

- 1890: Steiner F., Techn. Prof.: Auf den Ausläufern der Karpathen.
 Hauptalter, Prof.: Über die Rätgauer Alpen, speziell den österr. Theil derselben.
 Mitteis L., Dr. Univ.-Prof.: Über das Land Gottsche.
 Hecht D., JUDr.: Wanderungen in den Dolomiten und Besteigung der Sorapish.
 Jung J., Dr. Univ.-Prof.: Siebenbürgen, Land und Leute.
- 1891: Steiner F., Techn. Prof.: Die Photogrammetrie im Dienste alpiner Forschung, mit Vorführung großer Lichtbilder mittels der Laterna magica.
 Kich F., Reg.-Rat.: Über metamorphe Vorgänge bei der Gebirgsbildung, über Gesteinsfaltung und oval gedrückte Ammoniten.
 Jung J., Dr. Univ.-Prof.: Die Sette und tredici comuni im Venezianischen.
 Gastl W., JUDr.: Ferienbummel eines Bodenzuges in der Schweiz und in Kärnten.
- 1892: Procksch Fr., Dr.: Reisebilder aus Skandinavien.
 Eckert M.: Aus dem Lande der Mitternachts-sonne, von der Hestmandö bis zur Tromsö.
 Steiner F., Techn. Prof.: „Bilder aus der Heimat.“ Vortrag über das Panorama vom „Männlichen“ (Berner Oberland), verfaßt und eingeleitet von G. Hecker, Dresden.
 Kirchner J.: Vortrag von Dialektbildungen der berühmtesten alpinen Himmelskrieger.
 Hecht D., JUDr.: Langkofel und Saß-Rigais.
 Graber H.: Über das Wesen und die Thätigkeit der Alpengletscher.
- 1893: Wagner A.: Wanderungen in den Dolomiten.
 Gerbing F., Bodenbach: Hochtouren im Östhaler Gebiete bei Schneesturm und eine Episode auf der Tharwieserspitze.
 Gehner A., Ob.-Ing.: Streifzüge im Todtengebirge.
 Gastl W., JUDr.: Eine Osterwoche an der Riviera.
 Steiner F., Techn. Prof.: Technisches aus Panama.
 Hecht D., JUDr.: Wanderungen in den Dolomiten und der Adamello-Gruppe.
 Schmitt H. R.: Erstbegehung der Südwand des Dachsteins, der Martinswand und der Nordwand des Obsteins.
 Tenka H., JUDr.: Aus den südlichen Dolomiten; Beide Spigen des Saß Maor und die Cioetta.
- 1894: Steiner F., Techn. Prof.: Von den Ufern des Niagara.
 Wagner Ed.: Hochtouren im Zillertal und in den Dolomiten.
 Bergmann S., Teufchen: Reisebilder aus Nordamerika.
 Gehner A., Ob.-Ing.: Die Jubiläums-Generalversammlung des d. u. ö. Alpenvereins in München.
- 1895: Hammer Schlag W., JUDr.: Bilder aus dem Stubai und vom Bedertaus.
 Wagner Ed.: Führerlose Wanderungen in den Pala-Dolomiten.
 Hecht D., JUDr.: Bergtouren in Vorarlberg und im Kaufertal.
 Sobotka F.: Über Dalmatien und Montenegro.
- 1896: Kirschbaum C.: Hochtouren in den Stubai Alpen.
 Wagner Ed.: Eine führerlose Traversierung des Matterhorns.
 Valenta F.: Mittheilungen über die Generalversammlung des d. u. ö. Alpenvereins in Stuttgart und über das Südbental.
 Steiner F., Techn. Prof.: Über Lawinen.
- 1897: Vorführung von Lichtbildern durch Alois Karner, unter gefälliger Mitwirkung des Prof. F. Steiner.
 Kirchner J.: Dialekt-Vortrag.
 Stüdl J., Reminiscenzen aus alten Wandertagen.
 Tenka Fr., JUDr.: Kammwanderungen in der Östhaler Gebirgsgruppe: Schaffkogel—Karlespitze; Wildspitze—Gruubenpitze.

- Bunzel F., MUDr.: Ein Tag auf Spitzbergen.
- 1898: Worišek A., MUDr.: Touren in den Dolomiten.
- Schiffner D., Dr. Univ.-Prof.: Die Besteigung des Singalang auf Sumatra. Eine Hochtour unter dem Äquator.
- Bunzel Fr., MUDr.: Eine Jungfrau-Ersteigung und Matterhorn-Übersteigung. Kirschbaum Karl, MUDr.: Führerlose Ersteigung der Kleinen Sinne.
- 1899: Wettstein R. v., Dr. Univ.-Prof.: Alpen und Kieferngebirge in botanischer Hinsicht.
- Skioplika-Bilder aus den Tiroler Alpen. Vorgeführt von Obering. O. Hloušek und Ing. C. Siemens.
- Bunzel Fr., MUDr.: Fien- und Felsfahrten in Tirol.
- 1900: Kirschbaum C., MUDr.: Zwei Hochtouren in der Silvretta-Gruppe.
- Boeck K., Dr., Dresden: Deutsch-China und die Chinesen.
- Steiner F., Techn. Prof.: Wanderungen eines Ingenieurs.
- 1901: Singer C., Dr. Prof.: Frühlingstage auf Peloponnes.
- Payer J. R. v.: Abenteuer und Beschwerden aus der Polarwelt.
- Mrajski J.: Unsere heimischen Wasserströme, ihre dermalige Ausföhrung und künftige Gestaltung.
- 1902: Schiffner D., Dr. Univ.-Prof.: Eine Besteigung des höchsten Berges Brasiliens.
- Gehner A., Ing. cand.: Wanderungen im Bergkranz von Zell am See.
- Hueppe F., MUDr. Univ.-Prof.: Über Stoff- und Kraftwechsel des Menschen im Hochgebirge.
- 1903: Gehner A. jun., Ing.: Wanderungen in den Grödnertal Dolomiten.
- Bubenicek J., Prof.: Meine Reise durch Dalmatien und Montenegro.
- Cederer S., Dr. Prof.: Reise ins Goldland Klondike.
- Blodig K., Dr., Bregenz: Hochtouren in der Mt. Blanc-Gruppe.
- 1904: Grünert M., Dr. Univ.-Prof.: Frauengefalten aus der arabischen Kultur-epoche.
- Mühlstädt H., MUDr., Frankenberg: Wintertouren um und auf den Ortler.
- Heski G.: Skifahrten im Kieferngebirge.
- 1905: Steiner F., Ing. Dr.: Auf neuem Schienenwege von Salzburg nach Triest.
- Blodig K., Dr., Bregenz: Führerlose Hochtouren in der Mt. Blanc-Gruppe: Les Droites und Aiguille Verte.
- Mühlstädt H., MUDr., Leipzig: Im Banne der Jungfrau.
- Wipplinger K., Graz: Wanderungen in den Dolomiten.
- 1906: Hloušek O., Dir.: Wanderungen in Tirol und der Schweiz.
- Blodig K., Dr., Bregenz: Die Aiguille Blanche de Péteret, 4108 m.
- Mühlstädt H., MUDr., Leipzig: Dom Zillertal zur Adria, Winterbilder aus den Bergen. Östern in Abbazia.
- Beck v. Managetta G. R., Dr. Univ.-Prof.: Etwas über unsere Alpenblumen.
- 1907: Walko K., MUDr. Doz.: Wanderungen und Hochtouren im Stubai.
- Blodig K., MUDr., Bregenz: Die erste Ersteigung des Mt. Brouillard, 4053 m.
- Czizek R., MUDr.: Wanderungen in den Dolomiten.
- Heski G.: Auf Skiern im Arbergebirge.
- 1908: Walko K., MUDr.: Die neue Dolomitenstraße.
- Mühlstädt H., MUDr., Leipzig: Beim Könige der Berge, Sommer- und Winterfahrten zum Mt. Blanc.
- Blodig K., MUDr., Bregenz: Ersteigungen des Dome de Miage und der Aiguille des Glaciers in der Mt. Blanc-Gruppe.
- Mühlstädt H., MUDr., Leipzig: Die Schönheit der Alpen.
- Mündl R., Dr., Wien: Dom Ortler zum Gardasee.
- 1909: Weiß R., stud. tech.: Von Zell am See über das Gr. Wiesbadhorn auf den Großglockner.
- Morin, Prof., München: Wanderungen auf javanischen Vulkanen.

- Mühlstädt H., MUDr., Leipzig: Der Winter als Künstler und Arzt.
- Hoening A., Graz: Die Kurgrotte.
- Bubenicek J., Prof.: Aus Bosnien.
- 1910: Helfminger, München: Über Fels und Fien. (Aus dem Digital über die Östaler Eismwelt ins Schnalser Tal.)
- Gehner A., Dr. Ing., Pöfen: Auf Schi und Kletterstiefeln in den Bergen des obern Ennstales.
- Wagner G., Ing., Wien: Hochtouren in den Walliser Alpen.
- Walko K., MUDr. Univ.-Prof.: Wanderungen in der Adamello-, Presanella- und Brenta-Gruppe.
- Blodig K., Dr., Bregenz: Wanderungen in Vorarlberg.
- Tirold R., Ing., Wien: Die österreichische Riviera.
- Mühlstädt H., MUDr., Leipzig: Aus dem Wunderlande der Dolomiten.
- Jenisch J.: Schneesport im Kieferngebirge.
- 1911: Kraupa E., MUDr.: Kreuz und quer durch Cadinien.
- Walko K., MUDr. Univ.-Prof.: Aus der Silvretta- und Ferwallgruppe. Städtelbilder aus Rothenburg o. d. Tauber und Nürnberg.
- Hajencleber Eleonore, Frankfurt a. M.: Führerlose Fahrten in der Mt. Blanc-Gruppe.
- Schildhanecht H., Wien: Eine Wanderung durch die Glocknergruppe.
- Weis R., Ing.: Bergfahrten im Stubai.
- Sandemann Gd.: Bergfahrten in den Schweizer Hochalpen.
- Bubenicek J., Prof.: Die Dittwitzer Seen — ein Karstwunder.
- Kraupa E., MUDr.: Aus den Dolomiten.
- 1912: Hajencleber Eleonore, Frankfurt a. M.: Mit Ski in der Glocknergruppe und den Radstädter Tauern.
- Mühlstädt H., MUDr., Leipzig: Aujs Matterhorn.
- Kunze G., Loßwitz: Sächsische Dolomiten.
- Boeck K., Dresden: Die Alpen, ein Wanderland.
- 1913: Kraupa E., MUDr.: Aus den Dolomiten III abseits der Heerstraße.
- Weis R., Ing.: Von Nord nach Süd über die Östaler Ferner.
- Mühlstädt H., MUDr., Leipzig: Von Innsbruck nach Venedig, eine Kunstfahrt über den Brenner.
- Schulze E., Grimma: Führerlose Hochtouren in den Dolomiten.
- Müller K., München: Das alpine Museum in Wort und Bild.
- 1914: Gehner A., Dr. Ing. Techn. Prof.: Bergfahrten in den Julischen Alpen.
- Reiser Marie: Dom Gardasee zum Kieferngebirge.
- Giannoni K., Dr., Wien: Heimatfuß und Fremdenverkehr.
- Kotrba M., MUDr.: Führerlos durch die Tauern und Dolomiten.
- 1915: Scheller A., Dr. Doz.: Eine Bergwanderung auf dem Monde.
- Herlinger R., Dr. Prof.: Eine Mittelmeerreise Sicilien—Malta—Tunis.
- 1916—1918: keine Vortragsabende.
- 1919: Managetta G. R. Beck v., Dr. Univ.-Prof.: Durch die Pflanzenwelt der Alpen.
- Walko K., MUDr. Univ.-Prof.: Wanderungen und Hochtouren in den Dolomiten.
- 1920: Bubenicek J., Schulrat: Wanderungen in Nordgriechenland.
- Walko K., MUDr. Prof.: Über unsere Arbeitsgebiete in der Ortler-, Östaler-, Venediger- und Glocknergruppe.
- 1921: Schmöll A., Ob.-Ing.: Wanderungen in der Mte. Rosa- und Mt. Blanc-Gruppe.
- Koerting W., MUDr.: Wanderungen in den hohen Tauern. — Eine Kletter-akute bei Prag.
- Machatschek F., Dr. Univ.-Prof.: Bergfahrten im skandinavischen Hochland.
- Hefstn G. A., Prof.: Die Hohe Tarta.

Im Rahmen eines alpinen Kurzles:

- Mačatišček F, Dr. Prof.: Bau und Bild der Alpen.
 Walko K, MUDr. Univ.-Prof.: Bergfahrten in Schnee und Eis und ihre Technik.
 Koerting W, MUDr.: Bergfahrten im Fels und ihre Technik.
 Gehner A, Dr. Ing. Techn. Prof.: Reisen und Hochtouren in den Alpen.
 Walko K, MUDr. Univ.-Prof.: Sporthygiene.
 Mačatišček F, Dr. Univ.-Prof.: Kartenlesen und Orientierung im Hochgebirge.
 1922: Mačatišček F, Dr. Univ.-Prof.: Aus den Hochregionen des Tienšjan.
 Winkel G, Geh. Reg.-R. Marburg: Die Eiszienhöhlen im Tennengebirge.
 Wagner G. A., MUDr. Univ.-Prof.: Ballonfahrten über die Alpen.
 Kaufčaka R., Reichenberg: Schifahrten in den Niederen Tauern und im Totengebirge.
 Schülze E., Grimma: Führerlose Hochtouren im Reiche des Orfner.
 Cham E., Reichenberg: Wanderungen in den Deferegger-Alpen und der Riesenerner-Gruppe.
 Kuhfahl G. A., Dresden: Führerlose Touren im Zentral-Kaukasus.
 1923: Walko K, MUDr. Univ.-Prof.: Hochtouren in der Brentagruppe.
 Herrnhelber P., Dr.: Sommer- und Winterfahrten in den Ötztal-Alpen.
 Gehner A., Dr. Ing. Techn. Prof.: Hochtouren in der Dachsteingruppe.
 Thäder R., Reichenau: Im Zauberreiche der Rag.
 Barth H., Wien: Gröden und seine Berge.
 Sandiner K., Wien: Aus Fels und Firn. Hochtouren in der Schober- und Glocknergruppe.
 1924: Sobek K., Brünn: Die Wjächberggruppe in den Julischen Alpen.
 Aurich F., Reichenberg: Wanderungen im Jeschken- und Nergebirge.
 Fortner E., Dr., Wien: Die hohen Tauern.
 Leo R., Dr. Ing.: Auf Fels und Firn. Hochtouren in den Tienzer Dolomiten und den Ötztaler Fernern.
 Mikulec W., Ing., Reichenberg: Besteigung des Weißen Kasbek im Kaukasus.
 Koerting W, MUDr.: Bergfahrten in der Silvretta-Gruppe.

Im Rahmen eines alpinen Kurzles:

- Haerpfer A., Dr. Ing. Techn. Prof.: Kartenlesen und Orientierung im Hochgebirge.
 Walko K, MUDr. Univ.-Prof.: Bergfahrten in Schnee und Eis und ihre Technik (mit sporthygienischen Winken).
 Koerting W, MUDr.: Alpine Technik im Fels (Klettern). Erste Hilfe bei Unglücksfällen.
 Gehner A., Dr. Ing. Techn. Prof.: Allgemeines über Hochtourenistik.
 1925: Blodig K., Bregenz: Hochtouren in der Alte Roja-Gruppe.
 Gasteiner, Dr. Prof., Gablonz: Das Karwendel-Gebirge.
 Meyer O. E., Dr. Univ.-Prof., Breslau: Berge und Steppen Ostafrikas.
 Sammer E. G., Dr. Prof., Mödling: Gefangen in furchtbarer Falle (am Mörchner) nebst Schilderungen der Mt. Everest-Expedition.
 Walko K, MUDr. Univ.-Prof.: Bergfahrten in der Palagruppe, unter besonderer Berücksichtigung der südl. alpinen Flora.
 1926: Koerting W, MUDr.: Aus dem Arbeitsgebiet des Deutschen Alpenvereins Prag. Bergfahrten und Wanderungen in der Glockner- und Venediger-Gruppe.
 Gehner A., Dr. Ing. Techn. Prof.: Bergfahrten und Wanderungen in Bosnien und Dalmatien.
 Ehler O., Wien: Bergfahrten im Rätikon.
 Korzenbörfner K.: Bergfahrten im Orfnergebiet.

Dyrenfurth G., Dr. Univ.-Prof., Zürich: Mein Engadin, Bergfahrten in Graubünden.

- 1927: Walko K, MUDr. Univ.-Prof.: Hochtouren im Kaunergrat und in den Ötztalern.
 Joreschovský Al., Wien: Mt. Blanc, Großglockner.
 Haug Th., Pilsen: Rund um die Jungfrau. — Bergfahrten im Berner Oberland.
 Gehner A., Dr. Ing. Techn. Prof.: Bergfahrten im Reiche des Großglockners und der geplanten Subetendenschen Hütte.
 Rusj R., Karlsbad: Schifahrten im Arlberggebiet. — Fahrten durch die Heimat (Ski- und Faltbootfahrten im Egerland und Erzgebirge).
 1928: Janč Milana: Klettertouren im Wilden Kaiser.
 Flaig W., Gargellen: Die Bernina.
 Blodig K., Dr., Bregenz: Bergfahrten im Mt. Blanc-Gebiet mit Ludwig Purtscheller.
 Hanaušek E., Dr., Baden bei Wien: Auf Skiern in Sonne und Schnee.
 1929: Lerch Th. v., Wien: Hochtouren in Japan.
 Beauchclair D. de, Freiburg: Die Überfliegung der Berner und Walliser Alpen im Freiballon.
 Nöth L., Dr., München: Zum Dach der Welt. — Eine Forschungsreise in das Pamirgebiet.
 Schiezoled R., Berlin: Das Märchenland der Südtiroler Dolomiten.
 Grimmer A., Dr., Ausjig: Eine Sättfahrt im Dachsteingebiet. — Acht Urlaubstage in Sonne und Schnee.

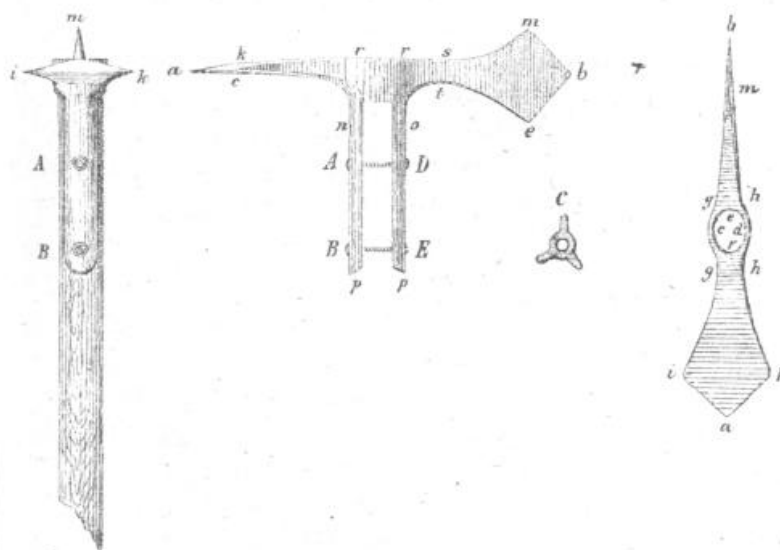
Příloha 8 Seznam výstupů M. Sommerhubera z roku 1924, HA DAV, München, Akten Dachverband bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1924

M. Sommerhuber (Linz), 1924: Gr. Pyhrgas—Hutterer Höss—Stumpfmauer—Voralpe—Natterriegel—Feuerkogel—Alberfeldkogel—Eiblgupf—Grünalmkogel—Griesalm—Kl. Bischofsmütze—Wesselyturm (Aufstieg Pallaviciniweg, Abstieg Wessely—Mayrweg)—Gr. Bischofsmütze—Traunstein (Hernlersteig)—Ankogel—Korntauern—Admonterwarte. Hochkönig (Teufelslöcher). Ortler (Hinterer Grat)—Hintere Schöntaufspitze—Madritschspitze—Butzenspitze—Eisseespitze—Cevedalepaß—Suldenspitze—Schröterhorn—Kreilspitze—Königspitze—Cedehgletscher, Rosengartenspitze—Laurinswand—Kesselkogel (Wenterweg)—Nö. Grasleitenspitze—Nw. Mollignonspitze—Seiseralpe, Croda da Lago (Ostwand), Gr. Zinne (Aufstieg Südwestwand, Abstieg Südostwand)—Büllelejoch—Grabnerstein—Gr. Scheiblingstein (Aufstieg Südwand, Abstieg Ostgrat)—Planspitze (Nordwand-Pichlweg)—Rettingscharte—Kieseck—Waldhorn—Waldhorntörl—Hohe Wildstelle (Himmelreichgrat und Südgrat)—Kl. Wildstelle—Kl. Buchstein (Aufstieg Westgrat, Abstieg Nordwand)—Totenköpfel (Ostgrat)—Admonter Reichenstein (Ostwand, Abstieg Südwand)—Pleschberg—Kreuzmauer (Aufstieg Ostgrat, Abstieg Westgrat)—Gr. Maiereck—Gamskarkogel—Hüttenkogel—Graukogel (Abstieg Südgrat)—Gr. Buchstein (Südostgrat)—Krautgartl—Sparafeld—Kalbling—Riffel—Kreuzkogel—Hoher Nock—Gamsplan—Lahngang—Schneibstein—Fagstein—Seeleinscharte—Schlund.

Příloha 9 Oblasti působnosti Pražské sekce v roce 1897, zdroj: autor

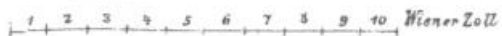

Zeichnung einer leicht aufsetzbaren u. abnehmbaren
Eispickel
nach Angaben v. Joh. Stüdl
 angefertigt von Ferd. Scheib, Schlossermeister in Prag, Thomasgasse №3.

Länge $a\ b$: $9\ 9'' = 25\ 8$ Centi meter
 Breite der Klinge $m\ l = i\ k$: $2\ 6'' = 6\ 6$ C.m.
 Höhe der Axt pr: $5\ 6'' = 14\ 6$ C.m.
 $cd = l' = 2\ 6$ C.m.
 $gh = st$: $6'' = 1\ 5$ C.m.
A u. B Schrauben die in das Gewinde bei *D* u. *E* eingreifen = $1\ 5'' = 4\ 8$ C.m.
C der Schlüssel hierzu

Preis einer Eisaxt 4 f. 50. — 5 f. — Öst. Währ.

Zeitschrift des deutschen Alpenvereins Bd II 1871.

Bergführertarif für Prägraten.

Von Prägraten nach:	Stun- den	fl.	kr.
Windischmatrei (Trägerlohn) 30 Pfd. Gepäck frei	4	2	25
St. Jacob im Defferegggen über das Mülitzthörl	9	5	—
" " " " über die Bachlenke .	9	5	—
Auf den Lasörling	7	4	—
" " " " und nach St. Jacob i/D. hinab	11	7	—
Ueber die Daber-Scharte (schwarze Scharte) und über die Jagdhausalpe und den Klammlpass nach St. Wolfgang im Rainthal	12	8	—
Auf den Welitz (Rödtspitz) und zurück nach Prägrt.	12	6	50
" " " " und hinab nach Kasern im Ahrnth.	12	9	50
Ueber das vordere Umbalthörl nach St. Valentin	9	7	—
Ueber das hintere Umbalthörl " " "	9	7	—
Auf d. Dreiherrnspitze u. zurück nach Prägraten	12	7	50
" " " " und nach Kasern od. St. Valentin	15	10	—
Zur Johannshütte und zurück nach Prägraten .	4	2	50
Ueber das Obersulzbachthörl zur Aschamhütte im Obersulzbachthal	11	7	—
Ueber das Obersulzbachthörl nach Neukirchen oder Wald im Pinzgau	15	10	50
Ueber das Obersulzbachthörl und Krimmlerthörl zur Kahralpe (Innerkees A.)	11	7	—
Ueber das Obersulzbachthörl zur Kahralpe (Inner- kees A.) und bis Krimml	16	7	—
Auf den Gr. Venediger und zurück nach Prägraten	11	6	—
" " " " und zur Aschamhütte .	16	10	—
" " " " und zur Kahralpe	18	10	—
" " " " u. n. Neukirchen od. Wald	21	11	50
" " " " und nach Gschlöss	13	9	—
" " " " u. über Gschlöss n. W. Matrei	18	10	—
Auf das grosse Happ	9	5	—
" den Toinig	5	3	—
" " Bergerkogel	4	3	—

Wird ein Führer auf mindestens fünf Tage engagirt, so kann folgender Tarif Geltung haben:

Příloha 12 Tabulka horských vůdců a tarifů z Kalsu v roce 1870, Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins Bd. 01 (1870) Díl 2. s. 70

Angabe der Führer und Touren.	Zeit- dauer Stunden.	Taxen	
		mit Verpflegung.	ohne Verpflegung.
Ueber das Riffelthor zur Wasserfallalpe im Kaprunerthal	12	fl. kr.	fl. kr.
Ueber die Bockkarscharte nach Ferleiten 15 Pfd. Gepäck frei. Uebergewicht per Pfund und Stunde 2 kr. — Retour-Führer halbe, für Uebergewicht aber ganze Taxe. Uebernachten in der Johannishütte 50 kr., für Mitglieder des D. A. V. nur 25 kr.	12		9. — 7. 50
Kals.			
Thomas Groder. - Jos. Schnell.*) - Michael Groder. - Ruppert Groder. - Peter Groder. - Joseph Kerer. - Andrä Kerer. - Peter Huter. - Joh. Gräfler. - Gregor Huter.			
Grossglockner	13	6. —	7. 50
Adlersruhe	10	4. —	5. 20
Stüdlhütte	7	2. 50	3. 50
Ueber den Grossglockner bis zum Leiterkees Ebenso und nach Heiligenblut	11 ^{1/2} 15-16	6. 70 8. 50	8. 20 10. 50
Ueber den Grossglockner und vom Leiter- kees zur Wallnerhütte	13	8. —	10. —
Ueber den Grossglockner, dann durch das Aeußere Glocknerkar (Hofmann's Weg) zur Wallnerhütte	11	7. 50	9. 50
Ebenso, dann über die Pfandscharte nach Ferleiten	16-18	10. —	12. 50
Nach Heiligenblut über das Bergerthörl Nach Heiligenblut mit Umweg über Pa- sterze und Franz-Josephshöhe	7 8 ^{1/2}	3. — 4. —	4. — 5. 20
Nach Bucheben über Heiligenblut	16	7. —	9. —
Nach Rauris über Heiligenblut	16	7. —	9. —
Nach Fusch über Heiligenblut und den Tauern	14	7. —	9. —
Nach Uttendorf über den Stubacher (Kaiser) Tauern	12	6. 50	8. —
Zur Wasserfallalpe in Kaprun über den Stubacher Tauern u. das Kaprunerthörl Ebenso und bis Dorf Kaprun	11 14 ^{1/2}	6. 50 7. 50	8. — 9. 50
Nach Ferleiten über Bergerthörl und Pfandscharte (Franz-Josephshöhe)	11-12	6. 50	8. —
Nach Windisch-Matrei über das Kaiser- Matreier-Thörl	4	2. —	2. 50
Ebenso und bis Prägraten	7	3. 50	4. 50
Romariswandkopf	11	4. 50	5. 50
Hochchober, durch das Lesachthal	10 ^{1/2}	4. —	5. —

Příloha 13 Vyúčtování výstavby Payerhütte – HA DAV, München, Akten Dachverband
bis 1945, Sektion Prag, Jahresbericht 1875

n. sv.—

Bilanz der Baurechnung.

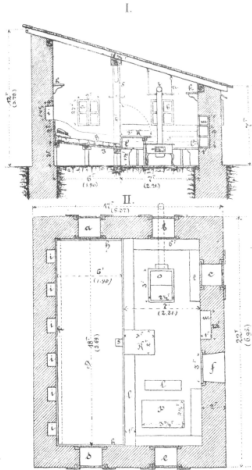
Einnahmen:		fl.	kr.	Ausgaben:		fl.	kr.
Von Mitgliedern der Section Prag	882	20	Vorauslagen des Hüttenbaues	37	31		
Von Nichtmitgliedern der Section Prag	91	45	Für Bauholz und dessen Anweisung	21	—		
Aus der Central-Cassa gemäss Beschluss der Generalversammlung 1874 in Kempten	600	—	Für die Hütteneinrichtung sammt Transportkosten An Georg Pichler laut Baukontrakt	485	94		
Section „Schwaben“ in Stuttgart	300	—	Für Absprengen des Felszackens nördl. der Hütte und für Absprengungen und Ebenung des Platzes vor dem Hütteneingang	2300	—		
Sectionfiliale Dietach	185	—	Für einige ausserkontraktliche kleinere Arbeiten	15	—		
Oesterreich. Touristenclub	150	—	Kosten der Einweihungsfeierlichkeit	97	79		
Nettoertrag der Lotterie, darunter: ein Betrag von Section „Austria“ pr. fl. 30.—	50	—	Verbleibt in der Baukassa ein Ueberschuss von .	67	90		
„ „ „ Touristenclub . . pr. fl. 30.—	279	20					
An Zinsen	22	09					
Hiezu die in Aussicht stehende, von der General- versammlung zu Innsbruck 1875 bewilligte Subvention von	600	—					
	3159	94				3159	94

Příloha 14 Plány chat vytvořené J. Stüdlem STÜDL J. *Über Hüttenbau* In Zeitschrift d. DuÖAV Bd. 8 tabulka X.

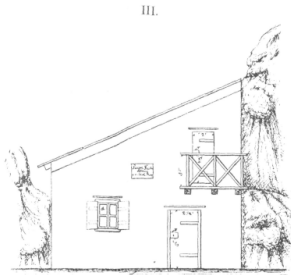
Zeitschrift des D. u. Ö. A.-V.

1877. Tafel X. (S. 169).

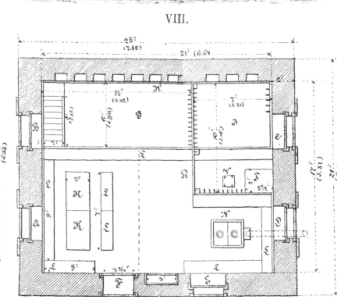
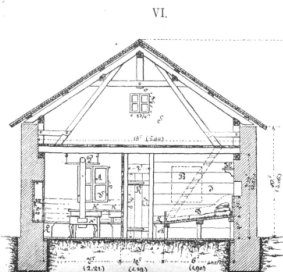
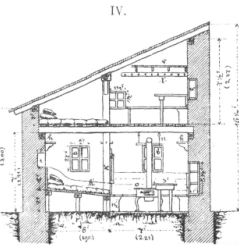
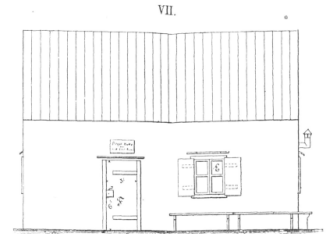
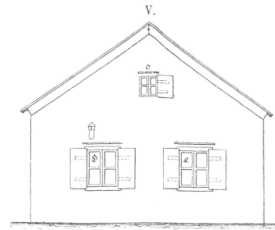
Clara-Hütte im Umbal-Thal,
erlaubt von Herrn und Frau v. Ratzonbock in Prag 1872.
Sonklar-Hütte am Speikboden,
erlaubt von der Section Taufers 1876.

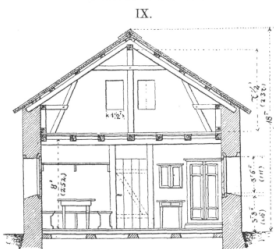
Payer-Hütte am Tabaretta-Kamm,
erlaubt von der Section Prag 1876.

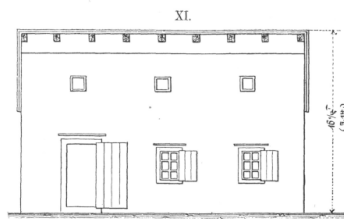
Prager Hütte am Kesselkopf,
erlaubt von der Section Prag 1872.

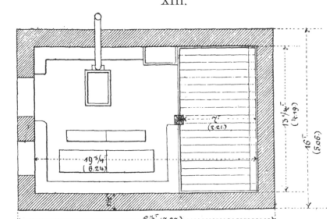
Dresdener Hütte,
in der „Obere Fernau“ im Stubaithal, erlaubt von der Section Dresden 1875.

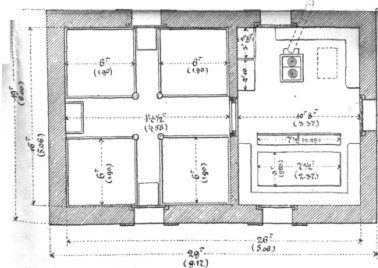
Rudolfs-Hütte am Stubach-Kaiser Tauern,
erlaubt von der Section Austria 1874.

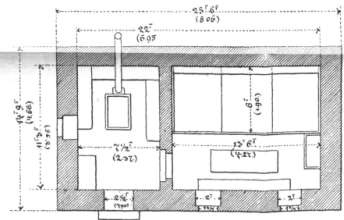
Taschach-Hütte im Pitzthal,
erlaubt von der Section Frankfurt a. M. 1874.

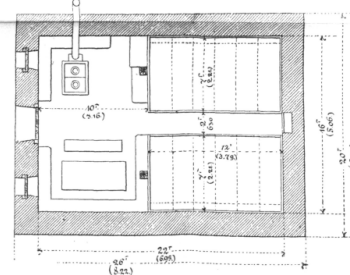
X.

XII.

Kürsinger-Hütte im Obersulzbach-Thal,
erlaubt von der Section Salzburg 1874.

Entwurf und Zeichnung von JOH. STÜDL.

Pläne von Schutzhütten des Deutschen und Oesterreichischen Alpenvereins.

Photo-Zinckographie.

Příloha 15 Návštěvnost chat Varnsdorfské sekce do roku 1911, *Festschrift zur Feier des 25jährigen Bestandes der Sektion Warnsdorf des Deutschen und Österreichischen Alpenvereines 1887 – 1912*

Jahr	Warnsdorfer Hütte	Zittauer Hütte	Neu-Gersdorfer Hütte	Richterhütte	Zusammen
1891	140	—	—	—	140
1892	181	—	—	—	181
1893	267	—	—	—	267
1894	319	—	—	—	319
1895	391	—	—	—	391
1896	303	—	—	—	303
1897	424	—	—	114	538
1898	851	—	—	159	1010
1899	967	—	—	241	1208
1900	795	—	—	266	1061
1901	1017	167	—	510	1694
1902	1115	175	—	527	1817
1903	1047	179	—	579	1805
1904	1274	213	—	675	2162
1905	1537	263	—	702	2502
1906	1377	211	—	689	2277
1907	1273	193	341	602	2409
1908	1621	215	513	646	2995
1909	1421	202	587	659	2869
1910	1346	148	611	394	2499
1911	1853	247	864	689	3653
Summa	19519	2213	2916	7452	32100
hievon sind Damen	3042	494	689	1263	5488

Příloha 16 Návštěvnost chat Varnsdorfské sekce od roku 1912, Verwaltungsprotokole,
Jahresberichte 1912 - 1940

rok	Warnsdorfer Hütte	Zittauer Hütte	Neu- Gersdorfer Hütte	Richter Hütte
1912	1617	240	913	633
1913	1033	188	833	312
1923	1814			
1924	2784	537		
1925	3315	750		
1926	2933	585		
1927	3592	1063		
1928	4220	1061		
1929	3480	1014		
1930	3246	928		1200
1931	2174	667		937
1932	2185	1030		1061
1933	1028	396		465
1934	1095	801		1016
1935	1305	980		1369
1936	1083	506		817
1937	1026	515		604
1938	2008	860		

Příloha 17 Seznam cest spravovaných Varnsdorfskou sekcí před 1. světovou válkou

100 Jahre Alpenverein Warnsdorf. Festschrift 1887–1987

1. Krimml – Warnsdorfer Hütte, zuerst Reitweg, dann 1.60 m breit
2. Warnsdorfer Hütte – Krimmler Törl (2825 m) – Kürsinger Hütte (2558 m) mit Abzweigung auf das Gamsspitzl (2888 m, nach alten Messungen 2895 m)
3. Warnsdorfer Hütte – Gletscherbrüche
4. Warnsdorfer Hütte über die Birnlücke (2670 m) nach Kasern; dieser Weg wurde bereits in den Jahren 1891/92 0.5 m breit angelegt und 1900 bis zur Paßhöhe auf 1 m verbreitert.
5. Gleichzeitig wurde damals schon ein „Gletscherweg“ begonnen, von der Warnsdorfer Hütte an den Gletschern vorbei bis zur Birnlücke. Der Bau wurde aber dann wegen der Gletscherbewegungen und wegen des vorher genannten Weges wieder eingestellt.

6. Fußweg Richterhütte (2374 m) – Krimmler Tauern (2643 m) mit einer teilweisen Verlegung 1910 durch Richard Richter.
7. Fußweg Kuchelmoosalpe (1778 m) – Plauener Hütte (2363 m), Gamsscharte (2991 m); dieser Weg wurde 1900 an die Sektion Plauen im Vogtland abgetreten.
8. Fußweg Richterhütte (2374 m) – Zittauer Hütte (2329 m) über die Roßkarscharte (2690 m) mit Beihilfe von Anton Richter, Niedergrund.
9. Fußweg Krimmler Tauernhaus (1631 m) – Rainbachscharte (2720 m) – Zittauer Hütte (2329 m).
10. Steig auf den Roßkopf (2844 m), abzweigend vom Fußweg Zittauer Hütte – Richterhütte. Die Kosten für diese Weganlagen wurden vom Hüttenwart der Neu-Gersdorfer Hütte, dem Industriellen Arno Hoffmann aus Neugersdorf, vergütet. Hiezu kommen die Wegbauten von Anton und Richard Richter (Vater und Sohn), die nacheinander folgenden Besitzer der Richterhütte:
11. Ein Reitweg vom Krimmler Tauernhaus zur Richterhütte, teilweise damals befahrbar; heute durchgehend befahrbar für Versorgung der Hütte.
12. Fußweg Richterhütte bis Westfuß Gamsscharte (2976 m) mit einer Wetterschutzhütte auf der Scharte.
13. Aufstiegsverbesserungen zur Reichenspitze (3303 m) und Zugangserleichterungen zum Gabler/Gabelkopf (3260 m – damals Hohe Gabel).
14. Fußsteig vom Alpenvereinsweg nördlich der Windbachscharte (2693 m) auf den Windbachtalkopf (2844 m).

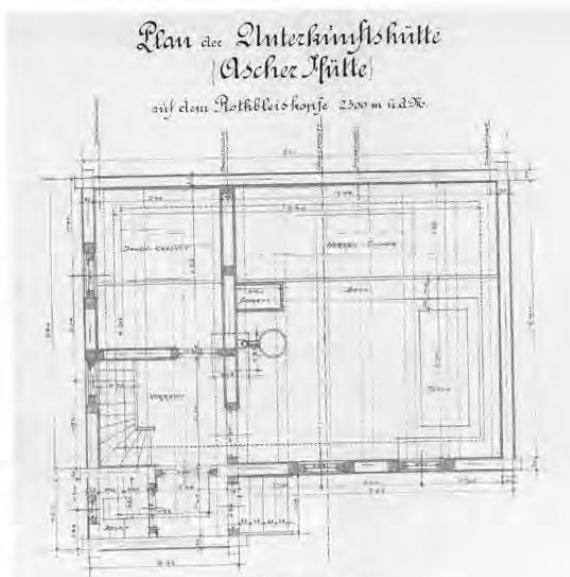
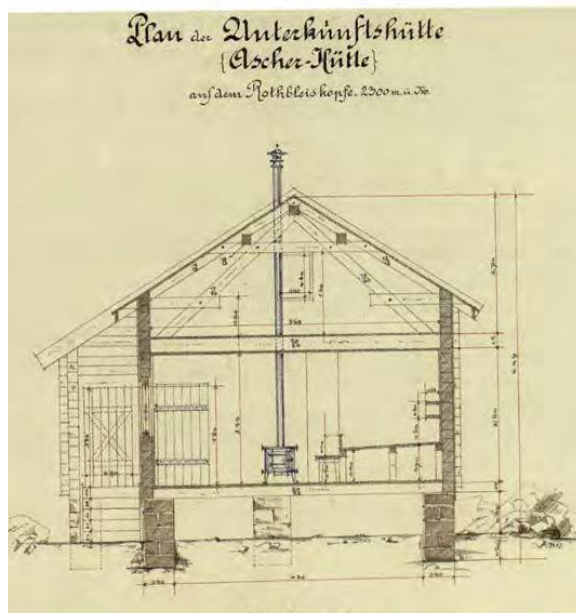
Příloha 18 Předsedové Ašské sekce DuÖAV *Festschrift zur 125. Jahrsfeier der Gründung der Sektion Asch*

Vereinsleitung seit Bestehen der Sektion

1. Vorstand seit:

1878	Christian Just	1911	Richard Baumgärtel
1882	Gustav Wolfrum	1922	Willi Berthold
1884	Eduard Geipel	1925	Max Glaessel
1886	Gustav Wolfrum	1936	Ernst Rossmann
1889	Albert Kirchhoff	1950	Fritz Buchheim
1890	Heinrich Just	1955	Franz Unger
1892	Dr. Ritter von Stein	1956	Herbert Joachim
1895	Emil Schindler	1966	Helmut Effenberger
1902	Ernst Adler	1974	Herbert Joachim
1910	Dr. Emil Thum	1985	Harald Weiss
		1987	Klaus Baumgärtel

Příloha 19 Plán Ascher Hütte, *Einhundert Jahre Ascher Hütte, Festschrift zum 100. Jahrestag der Einweihung der Ascher Hütte 6. Juli 1996, München, 1996*

Příloha 20 První turistická mapa okolí Wagenitzsee, *Fünfzig Jahre "Moravia"*, Festschrift des Deutschen Alpenvereins "Moravia"

Beilage zur Zeitschrift 1931 des D. U. V. „Moravia“, Brünn

D. & O. Alpenverein
Sektion München (E. V.)

Zeichenerklärung: Eis; Moräne; Schutt und Schutthalde
„Stiegen“ (steilere Schuttrinnen); Steinbündel
1 Krudelfopf 3181 m, 2 Perfdäpfopf 3125 m,
3 Feidsharte 2833 m, 4 Gaiskofel 2816 m, 5 Simmel-
wand 2786 m, 6 Wangenitzgähte 2608 m.

Erste Naturkarte der Wangenitzsee-Umgebung

Von Dr. H. Lucerna

1 : 12.500

Tiefen der
Wangenitzseen
Nach Wiffert
1 : 15.000

1 oberes Perfdäpf-Aar, 2 der Schlauch, 3 der Schlauchpfeller, 4 die Umfassungsmauer, 4' der verjüngte Pfeiler, 5 der Fußengrat, 6 Krudelf-Morden, 7 Feisteralle, 8 Schiefplattform, 9 Plattformel, 10 Schuttmäße, 11 Karjodel, 12 fäbliche Rinne, 13 oberer Dauntrog, 14 unterer Dauntrog, 15 Smaragdsee, 16 Pfeiler Gähte.

